

XIX. ÉVFOLYAM
36. SZÁM.

BUDAPEST 1929
DECEMBER 20.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ:
PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

SEGÉDSZERKESZTŐ:
MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS

MEGJELENIK HAVONTA HÁROMSZOR
SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., ORSZÁGHÁZ UTCA 30. SZ.

CSENDŐRSÉGI LAPOK

FŐSZERKESZTŐ: PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS, SEGÉDSZERKESZTŐ: MAHÁCS LAJOS SZÁZADOS.

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő.

Megjelenik
havonta háromszor

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
Budapest, I., Országház-utca 30.

Szeretet és Béke.

Írta: Dr. SCITOVSKY BÉLA m. kir. belügyminiszter.

Megszületett a Szeretet és elhozta isteni lelkének legdrágább ajándékát: a Békességet. Szeretehintette az emberek között mindenütt, ahol utak nyíltak számára a szívekben. Csillogó gyertyácskák millió fénye ezt a Szeretetet hirdeti és sugározza szét a téli éjszakába. Millió és millió ember szívében ez a Szeretet viaskodik a Harag, Szenvedély és Gyűlölet nemtelen szellemeivel s az ember végzete, hogy két évezred múltán sem tudott diadalmaskodni felettük.

De talán mégis van egy nap, egyetlenegy, amikor megnyílnak előtte a legkeményebb szívek is, amikor még a halált bömbölő lélektelen ágyúk is megtorpannak isteni ereje előtt: a Megváltó születésének fenséges ünnepe.

A Szeretetnek ezt a gyönyörű ünnepét választottam, hogy a Csendőrségi Lapokon át szóljak a testülethez, mert: Szeretet az amit küldök és amit kérek is.

Szeretem a csendőrt, mert ismerem. Hosszú hivatali és közéleti pályafutásom legnagyobb része mellette vezetett el; sokszor volt alkalmam meggyőződni azokról, az erényekről, amelyek a magyar csendőr alakját és egyéniségét az ország határain is túlra emelték. Láttam és dicsérettel látom ma is fáradhatatlan munkásságukat és annak eredményét. Szeretettel gondolok e kiváló testület minden tagjára, mert ismerem a szellemet, amely tetteiket irányítja, a kötelességtudást, amely bennük lakozik s a becsületességet, amely a magyar csendőr fogalmának immár tradicionális, nélkülözhetetlen alkateleme.

Köszönettel és elismeréssel gondolok arra, hogy nehéz feladatomban teljesítésében, az ország rendjének fenntartásában a csendőrség hűségese és megértő támogatóm. Ez a támogatás nemcsak az én működésemet könnyítette és könnyíti meg, hanem értéke az országnak is, mert az állam zavartalan rendje a mai rendkívül nehéz viszonyok között sokszoros fontossággal bír. A feladat nem mindig hálás: sokszor a legnemesebb intencióktól vezérelt intézkedéseket is bűnösül rója fel a politika szenvedélye, de egyesek hálátlanságáért bőségesen kárpótol a becsülettel elvégzett munkának s a közérdek önzetlen szolgálatának megnyugtató tudata.

Karácsony ünnepének tiszta szeretetét vigye bele a csendőrség a maga szolgálatába is. Ne csak karácsony ünnepén, hanem mindig. Bármilyen reális is a csendőrség szolgálata, bármennyire szigorú paragrafusok irányítsák is, a szívnek soha se szabad hiányoznia belőle. Amilyen érdeke a társadalomnak, hogy kerlelhetetlen legyen az igazi, a javíthatatlan és veszélyes bűnözőkkel szemben, annyira érdeke a megértés és megbocsátás azokkal szemben, akiket nem lelkük romlottsága, hanem balsorsuk sodort a törvény elé.

Jól tudom, hogy a csendőrnek nem áll jogában senkivel szemben elnézést vagy kegyelmet gyakorolni, aki a törvénnyel összeütközésbe került. De ahhoz joga van, hogy eljárásában kerülje a felesleges kíméletlenséget és óvakodjék a részvértlen keménységtől, amely a még el nem vesztett lélek számára fájóbb és veszélyesebb lehet a törvény büntetésénél. A megátalkodottság erélyt, a szerencsétlenség azonban részvértet érdemel.

Szeretet hassa át a csendőrt mindig, amikor a köz szolgálatában az állam polgáraiért dolgozik. A rideg, szívtelen munka – legyen az egyébként még olyan lelkiismeretes is – célját soha el nem éri, mert képtelen az élethez alkalmazkodni, az élet pedig nem alkalmazkodik egyesek ferde elveihez vagy felfogásához. Úgyesbajos emberek készséges meghallgatása és útbaigazítása, ügyeik felkarolása, gyors és szíves elintézése mind követelményei annak a szeretetnek, amit én a testülettől kérek viszonzásul.

Ha ez a szeretet a jövőben sem fog hiányozni, akkor karácsony ünnepe valóban közelebb fog vinni minket a maga isteni ígéretéhez: az emberek szívébe visszatérít Békességhez, mely egyedül képes elhozni számunkra a nagy magyar felmadás örömteljes boldog karácsonyát!

*Biszek egy Istenben, biszek egy hazában.
Biszek egy isteni örök igazságban,
Biszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

A tettenkapás és a csendőr elfogási joga.

Irta: MILDSCHÜTZ KÁLMÁN százados.

A tettenkapásról a Csendőrségi Lapok f. évi 19. számában Barcza százados úr tollából igen értékes és a dolog velejébe hatoló cikk jelent meg.

Hogy ennek ellenére mégis ezen tárgyhoz nyúlok, annak oka csupán csak az, hogy a tapasztalat szerint még a legalaposabb magyarázatot is csak úgy lehet tökéletesen megérteni és a gyakorlatban is értékesíteni, ha azt minden oldalról részletes és kimerítő példákkal is megvilágítjuk. Ezt annál szükségesebbnek tartom, mert a Szut. 313. pontja és a 312. pont A/2. alpontja között igen lényeges összefüggés mutatkozik. Elkerülhetetlen tehát, hogy a tettenkapás eseteinek boncolgatásánál a csendőr elfogási jogát is tárgyaljuk.

Minthogy Barcza százados úr cikkében a tettenkapás eseteit a legaprólékosabban boncolgatta, elkerülhetetlen volt, hogy az ott adott magyarázatokra hivatkozzam.

A Szut.-nak a tettenkapást tárgyaló 313. pontja szerves összefüggésben áll a 312. pont A 2. alpontjával. Ez a pont sorolja fel azokat az eseteket, amikor a csendőr valakit tettenkapva elfoghat. Ezen pont alaposabb vizsgálatából kiderül, mily nagy súlyt helyez az utasítás a tettenkapásra, mert nyilvánvalóan kitűnik, hogy a büntetlen tettenkapott egyént kivétel nélkül minden esetben el kell fogni, míg a vétségen tetten-

kapottat csak akkor, ha szabadságvesztéssel büntetendő vétségéről van szó és ebben az esetben is csak akkor, ha a tettenkapott egyén kilétét nem lehet megállapítani.

Lássuk most, miben is áll a tettenkapás lényege?

A tettenkapás eseteit a Szut. 313. pontja két csoportba osztja és pedig:

1. amikor valakit a bűncselekmény elkövetésén a helyszínén működve találunk;

2. amikor valaki a bűncselekményt már elkövette és a helyszínről menekülőben van, de a helyszínen még nem tudják kézrekeríteni, hanem csak attól távolabb úgy, hogy nyomban üldözőbe veszik.

Mind a két pont annyira tömören foglalja össze a tettenkapás eseteit, hogy szükséges lesz azokat alaposan megvilágítani, mert sok esetben az egyik pont szerinti tettenkapás esete szinte összefolyik a másik pont alattival, de ettől eltekintve az egyes pontokon belül is a tettenkapás eseteinek igen sok változata fordul elő.

Ad. 1.

Ez az eset akkor fordul elő, amikor a tettes a bűncselekmény elkövetése körül még magán a helyszínen van működésben, tehát már belekezdett a bűncselekmény elkövetésébe, de még nem fejezte azt be, amikor valaki őt észrevéve elfogja vagy felismeri.

Azért vettem fel külön az »elfogja« és »felismeri« szavakat, mert a tettenkapás ténye tulajdonképpen erre a két szóra van alapítva. Ha valaki a tettest a helyszínen működve találja ugyan, de az illető anélkül, hogy felismerték volna, elmenekül, tettenkapásról nem beszélhetünk, mert személytévedés mindenkor fennállhat. — Viszont, ha valaki a tettest a helyszínen működve találja és őt kétséget kizáró módon fel is ismeri, tettenkapásról beszélhetünk még abban az esetben is, ha az illetőnek sikerülne elmenekülni, mert személytévedés már

Karácsonyi ének.

Irta: AXA ROLF.

Örmester úr Gajdacs fészes háptákban állott a századirodában kapitány úr Bartha előtt és »fősrifitos« arccal, de annál gondterheesebb szívvel hallgatta annak szavait.

— Nézze, Gajdacs, — mondotta a kapitány úr — ez így nem mehet tovább. Az ezredes úr tegnap már éppen harmadszor kifogásolta a legénység énekét. Azt mondja az ezredes úr, hogy ez nem ének, ez ordítás. Azt mondja, hogy a magas zenei műveltségű magyar néptől ő mást várt. Több meghittséget, több bensőséget, több harmóniát. Elvárja, hogy ez rövidesen meg fog változni. Itt tenni kell valamit.

Örmester úr Gajdacs húszéves szolgálati ideje alatt most érezte először, hogy előljárói megoldhatatlan probléma elé állítják. Minden eshetőségre azonban így felelt:

— Igenis, kapitány úr! Be fogom tiltani az éneklést.

— De éppen ezt nem szabad. Az ezredes úr német ember, Tirolból jött, megszokta az ottani csapatok többszólamú dalait.

Szereti és megköveteli az éneket. De több meghittséget, több érzést és főleg több harmóniát akar a dalokból kihallani.

Gajdacs nagyot nyelt.

— Igenis. Csakhogy itt van például az infanteriszt Kovács Lajos. Tegnap is csupa piszok volt a puskája.

— No — és?

— Hát... ha én most őt meghittségre oktatom, sohase fogja kipucolni.

A kapitány úr elmosolyodott.

— Maga nem ért engem, Gajdacs. Nem a meghittséget kell oktatni, hanem az éneket. Én úgy gondolom, legjobb volna, ha a század egy dalárdát alkotna. Már szóltam a kar-mester úrnak, hogy küldjön az ezred zenekarából valakit, aki néhány többszólamú dalt tanít be nekik. Ugy hiszem, Szmrlicsku zeneörmester jön majd. Ezentúl hetenkint háromszor a délutáni foglalkozás után énekórát tartunk. Szmrlicsku oktat, maga pedig felügyel. Most ügyis nemsokára itt a karácsony. Addigra betanulhat a század néhány szép nótát és karácsony estéjén elénekelhetik az ezredes úr ablaka alatt. Mindjárt jobb véleménnyel lesz a magyarokról. Holnap már megkezdhetik.

Örmester úr Gajdacs sebzett lélekkel távozott.

— Meghittség... bensőség... — morogta magában mér-gelődve —, még csak ez kellett a gazembereknek! No hiszen...

Minden eshetőségre azonnal puskavizitet tartott, »még mielőtt kitör rajtuk a meghittség«, — ahogy magában dohogta. Azután kihirdette a parancsot a dalárda megalakításáról.

A legénység vegyes érzelmekkel fogadta az újítást.

— Szerbusz világ, — mondotta Czepe Feri tíz perccel

nem foroghat fenn. A tettenkapás legfontosabb ténye tehát az, hogy az illetőt vagy kétséget kizáró módon felismerjük, vagy még a helyszínen kézrekerítsük. Harmadik eset nincs.

Például: Kiss Péter váratlanul hazatér és a szobába benyitva, neki hátatfordítva egy embert talál ott, aki a felfeszített szekrényből éppen az ékszereket szedi ki. Kiss belépte okozta zajra a tettes megfordul, mely alkalommal Kiss a betörőben nemrég elbocsátott inasát ismeri fel. Az inas meglepetésében Kissnek ugrik, egy ökölcsapással leteríti és elmenekül. Ebben az esetben egész bátran beszélhetünk a Szut. 313. a) pontja szerinti tettenkapásról, mert Kiss a betörőt a helyszínen működve találta, őt kétséget kizárólag felismerte, így személytévedés nem történhetik. Ha azonban Kiss a betörőt nem ismerné fel, de a menekülés közben ott felejtett kalapról kiderül, hogy az az elbocsátott inasé és a nyomozás során is kiderül, hogy a tettes tényleg az inas volt, tettenkapásról nem beszélhetünk, mert bár az első feltétel, vagyis az, hogy valaki a tettest helyszínen találja: fennáll, a második feltétel azonban már nem, mert a tettest sem felismerni, sem a helyszínen elfogni nem sikerült, így a szemtanú nem állíthatja határozottan, hogy ki volt a tettes. Ez az eset legfeljebb csak a nyomozást könnyíti meg, de nem tettenkapás.

A tettest működésben találó »valaki« lehet maga a csendőr, de lehet más is.

A bűncselekmény minemősége tekintetében tettenkapás esete foroghat fenn nemcsak a Btk. szerint befejezett bűncselekményeknél, hanem a kísérletnél és az előkészületi cselekményeknél is. Barcza százados úr meghatározása szerint is ugyanis a bűncselekmény teljes végrehajtásáról, mint a tettenkapás feltételéről már azért sem beszélhetünk, mivel igen gyakran éppen a

tettenkapás bekövetkezése fogja a gyanúsítottat a bűncselekmény teljes végrehajtásában megakadályozni.

A bűncselekmény elkövetőjének személyét tekintve tettenkapottnak lehet tekinteni:

a) magát a tettest;

b) a Btk. 69. §-a szerinti részeseket akkor, ha őket a bűncselekményen rajtaérjük, mert — miként Barcza százados úr kifejtette — abban az esetben, ha a tettest a bűncselekmény elkövetésén rajtaérjük ugyan, de a Btk. 69. §-a szerinti részeseket csak a nyomozás során állapítottuk meg, a részesekre vonatkozólag tettenkapásról már nem lehet szó.

e) az orgazdákat és bűnpártolókat, amennyiben őket ezen bűncselekmények elkövetésében működni találjuk.

Néhány példa keretében mindezek azonnal világosabbak lesznek:

1. A dombrádi »Hangya« szövetkezet vezetője mulatságból késő éjjel hazatérve, meglepetve látja, hogy az udvari raktár egyik repedésén át halvány fény szűrődik ki. Revolverét elővéve óvatosan a raktár felé közeledik, miközben azt is megállapítja, hogy a raktár ajtajának zárja fel van feszítve. Az így támadt résen benézve, egy ismeretlen egyént lát, amint a raktári ruha- és cipőkészletből hátizsákját tömi meg, majd az ajtó felé indul. A szövetkezet vezetője erre revolverét előreszegezve, az ajtót hirtelen felrántja, és az illetőt megadásra szólítja föl. A betörő meglepetésében a hátizsákot leejti és megadja magát. A szövetkezeti vezető kiabálására előjön az egyik raktári segéd s ennek segítségével a betörőt a lopott holmival együtt az örsre kísérik. Jelen esetben a Szut. 313. a) pontja szerinti tettenkapás forog fenn, mert a szövetkezeti vezető (valaki) a tettest egy befejezett bűncselekmény elkövetésén rajtaérve, azt el is fogta. Az örsparancsnok a szö-

később a kázinóban — éppen holnap akartam parancskiadás után a városba menni. Most biztosan az a löcslábú tüzér viszi a Julist sétálni. De pofon is vágom...

— Büntetésnek elég büntetés ez a dalárda, — vélte Kovács. — Pedig olyan szép defelirungot vágtunk ki tegnap az ezredes úr előtt. Oszt még is így megbüntet.

— Nem büntetés ez — vetette közbe Balog Jóska. — Csak éppen hogy nem értette meg, mit daloltunk. Német ember szegény, honnan is értené?

— Nem értette, nem értette, — méltatlankodott Kovács —, már hogy a fenébe érthette volna, mikor úgy ordítottál mellettem, hogy majd belesüketültem!

— Te tán nem ordítottál?

— Hát csak nem fogom hagyni, hogy túlkiabálj? Az én torkom is van olyan jó, mint a tied. Meg is mutattam!

— Ne veszekedjete, — vetett véget a vitának káplár úr Keresztes. — Parancs az parancs. Jobb lesz, ha elfújtok valami jó nótát, amíg még lehet.

Az indítvány köztetszésre talált. Csakhamar felharsant a régi, szép nóta, hogy:

*»Vékony héjja van a piros almának,
Bécsi szappan kell a mai leánynak...«*

Csak úgy rezegtek belé a kázinó ablakai.

★

Másnap, a délutáni foglalkozás után, örmester úr Gajdacs a következő rövid, de velős beszéddel nyitotta meg az ének-órát az egyik legénységi szobában:

— Habt acht! A kapitány úr parancsára Szmrlicsku zeneörmester úr néhány nótát fog nektek betanítani. A nóták

több hangon, meghitten és bensőségesen éneklendők! Megértettétek?

Szónoklatát sokatigérő arckifejezéssel fejezte be. A virágszálak riadtan meredtek Szmrlicsku zeneörmester apró termetére és hatalmas hasára. Nem sok jót vártak a meghitt énekórától.

Szmrlicsku haladéktalanul akcióba lépett. Egy »A«-sípót vett elő a nadrágzsebéből és belefújt.

— Fogok csinálni beosztas. Gyere maga ide! — mutatott Czepe Ferire.

Czepe bizonytalan érzéssel eléje állott.

— Csinálja asztat: ááááá!

— Aaaaaa! — hörögte Czepe.

— Maga eridjél ide, jobbra. Maga megvan második basszus!

Czepe félreállt. Látszott rajta, hogy egyelőre nincs tisztában azzal, hogy a félreállításra büszke legyen-e, vagy resztelkedjék-e inkább miatta? Egyelőre tehát komor arcot vágott.

A próba tovább folyt. Balog Jóska került sorra.

— Aaaaaaa! — üvöltötte.

— Maga is megvagysz második basszus, — döntött örmester úr Szmrlicsku.

Czepe láthatólag megkönnyebbült, hogy nem marad egyedül. Ez az aggodalma a hangpróba további folyamán különben is teljesen alaptalannak bizonyult, mert kiderült, hogy a század nyolcvanhárom főnyi legénysége között hatvannégy második basszus, tizenhárom első basszus, öt második tenor és két első tenor van. Az utóbbi kettő a cigányprimás és a cingár Duftig Efraim, a század zsidója — voltak.

Szmrlicsku elkeseredetten vakarta a tarkóját.

vetkezeti vezető előadásából megállapítja, hogy a Btk. 336. §. 3. pontjába ütköző betöréses lopás büntetéről van szó, így tehát az illetőt a Szut. 312. pont A/2. alpontja alapján elfogja. (Szut. 316. p. 2. bek., 315. pont.) A személymotosítás foganatosítása után (Szut. 318. pont) a lopott tárgyakat és a hátizsákot őrizet alá veszi. (Szut. 444/c., 445/c. és f., 448. p., 449. p.), majd a még szükséges nyomozás lefolytatása után a betörőt tényvázlat kíséretében (Szut. 465. pont 1. bek.) a vagyoni és erkölcsi bizonyítványt mellékelve (Szut. 467. pont) az őrizetbe vett tárgyakkal együtt (Szut. 318. pont, 445. pont) a nyiregyházai — mint illetékes és legközelebbi — kir. ügyészségnek adja át. (Szut. 541. pont 1. bek. és b) alpont, 543. pont 1. és 2. bek., 451. pont 1. bek. és 465. pont 2. bek.)

2. A tiszavárkonyi örs járőre portyázás közben alkonyat táján egy szalmakazal mellett elhaladva, annak tulsó oldaláról gyanús zajt hall. A kazalt két oldalról óvatosan megkerülve, annak sarkáról egy — a kazal tövében guggoló — egyént talál, amint épen valamit a kazalba dug. A járőr megpillantására az illető hirtelen felugrik. A járőr odamenve a kazalból egy égő taplót vesz ki. Az illetőt igazolás alá vonva (Szut. 307. és 308. pont.) kiderül, hogy rákóczipfalvai ember, aki rövid hazudozás után beismeri, hogy a szalmakazal bosszúból fel akarta gyújtani. Jelen esetben a Szut. 313. a) pontja szerinti tettenkapás esete forog fenn, mert a járőr (valaki) a tettest egy büncselekmény elkövetésén rajtakapta és el is fogta. A cselekmény a Btk. 422. §-ába ütköző gyújtogatás büntetének befejezett kísérlete. (Az égő tapló bedugása által csak befejezett kísérletről lehet beszélni, mert a lángrobbanást a csendőr megakadályozta.) Tekintettel arra, hogy a járőr az illetőt büntett kísérletének elkövetésén érte tetten, a Szut. 312. pont A/2. alpontja alapján

köteles elfogni (Szut. 315. p.). Bár a cselekmény öt éven felüli szabadságvesztéssel büntetendő, az elfogást a járőr mégis a Szut. 312. pont A/1. alpontja alapján foganatosítja, mert tettenkapásról van szó. (A személymotosítás megtartása után (Szut. 318. pont) a taplót őrizet alá kell venni. (Szut. 444/a., 445/a. pont.). Az örsparancsnok (Szut. 543. pont 3. bek.) az örsre kísért egyénről a Szut. 545. pontjában foglalt kikérdezés befejezése után személyleírást vesz föl (Szut. 546. pont), majd a még szükséges nyomozati cselekmények teljesítése után az illetőt az őrizetbe vett taplóval (Szut. 448. és 449. pont) és a vagyoni és erkölcsi bizonyítvánnyal együtt (Szut. 467. pont) tényvázlat kíséretében (Szut. 465. pont 1. bek.) a szolnoki — mint illetékes és legközelebbi — kir. ügyészségnek átadja. (Szut. 541. pont 1. bek. és b) alpont, 543. pont 1. és 2. bek., 541. pont 1. bek. és 465. pont 2. bek.).

3. Az X-i örs bizalmas úton arról értesült, hogy az A. községben lakó N. J. kommunistagyanús egyénhez a késő éjjeli órákban már napok óta gyanús egyének járnak. Egy alkalommal a leszállást tartó járőr (Szut. 472. pont 2. bek.) két ismeretlen egyént lát a lakás felé közeledni, majd több határozott jelű kopogtatásra oda belépni. A járőrvezető a betekintésre vagy legalább is a beszélgetés kihallgatására alkalmas helyet keres és erre a célra sikerül is rövidesen az egyik ablakon kis rést találnia. Bepillantva a következőket látja: N. J. a két ismeretlen egyénnel az asztalnál ül és valamit nagyban tárgyalnak. Kb. félórai figyelés után a beszédteredékekből megállapítja, hogy a következő héten egy magasállású közéleti tényező ellen vasúti merényletet terveznek, erre a célra az egyik ismeretlen egyén N. J.-nek ezer pengőt is adott, melyet az nyugtázott, ezenkívül a vasútvonalra helyezendő bomba helyére és a robbantás időpontjára is véglegesen meg-

— Jezsus Maria, ez nincsen jól megvan, — fordult őrmester úr Gajdacsihoz. — Esztet nem lehet. Nem tudsz csinálni ének.

— Miért nem?

— Mert elosztás nem jó. Muszaj lenni egyforma sok minden csoport.

Gajdacs megértően bólogatott.

— Persze, persze. No de ez a legkevésbé. Ezt egyszerűbben is meg lehetett volna csinálni. Vergatterung!

A legénység villámgyorsan sorakozott.

Gajdacs a front elé lépett és kettősrendekbe osztotta be a századot. Azután ellentmondást nem tűrő hangon hirdette ki:

— Minden rottenpárból első sor egyes: első basszus, a kettes: második basszus; második sor egyes: első tenor, a kettes: második tenor. — Nahát, itt a beosztás! — fordult Szmrlicskuhoz.

— De ezek esztet nem tudják így. Így esztet nem lehet!

— Nem lehet?! Ezt csakis így lehet. Ezt így muszaj! — felelte Gajdacs.

— De nem fogjak tudni...

— Azt szeretném én látni!

Némi húza-vona után Szmrlicsku megadta magát. Mindössze Duftigot könyörögte el Gajdacsitól az első tenor számára, mert a cérnahangú zsidó az új beosztás szerint a második basszushoz került. Gajdacs csak hosszabb rábeszélés után engedett.

— De aztán nehogy azt képzeld, hogy kivétel vagy, — mordult Duftigra.

Különállították a csoportokat és zeneőrmeester úr Szmrlicsku kottákat osztott szét. A virágszálak gyanakodva vették át a titokzatos papirost.

— Fogjuk enekelni szép karácsonyi dal: »Mennyből az angyal«! — mondta Szmrlicsku.

Duftig előlépett.

— Őrmester úr, jach melde gehorsamst, én ezt nem énekelhetem.

— Miért nem?

— Mert én izraelita vagyok.

Gajdacs meghökken, de csak egy pillanatra.

— Mikor? — kérdezte.

Most a zsidó hőkent meg.

— Mikor? — ismételte Gajdacs. — Mikor vagy te izraelita?

— Én... mindig.

— Az nem igaz. Az nem létezik. Szolgálaton kívül lehetsz. Szolgálaton kívül lehet mindenki katolikus, lutheránus, baptista, sőt még zsidó is. De szolgálatban felekezeti különbséget nem ismernek. Azt pedig, remélem, nem képzeld, hogy az ének nem szolgálat, hanem csak aféle szórakozás?!

— De...

— Még feleselni mersz? Mars vissza a második basszushoz! — dörögte Gajdacs. — Így tegyen az ember kivételt, — fordult szemrehányóan Szmrlicskuhoz.

Borítsunk fátyolt az énekóra további lefolyására. Elégdjünk meg annak a feljegyzésével, hogy midőn először harsant fel a kórus, Földessy főhadnagy úr, a laktanya-ügyeletes tiszt, ész nélkül rohant ki az inspekciós szobából az udvarra.

— Mi történt? — kérdezte megrémülve.

— Ik melde gehorzám, semmi, — jelentette a kapu-ügyeletes altiszt.

— Ez semmi? Ez az üvöltés?

állapodtak. A járőrvezető most már eleget tud, így járőrtársát magához véve, a szobába lép. Jelen esetben a Szut. 313. a) pontja szerinti tettenkapás forog fenn. Köteles tehát mindhármukat a Szut. 312. pont A/2. alpontja alapján elfogni (Szut. 315. pont), a személymotozás megejtése után (Szut. 318. pont) a pénzt és a nyugtát őrizet alá venni (Szut. 444/a., 445/d. pont) és mindhármukat az őrsre kíséni. (Szut. 543. pont 3. bek.). Az őrsparancsnok a kikérdezés (Szut. 545. pont) és a két ismeretlen kilétének pontos megállapítása, valamint a szükséges nyomozás lefolytatása után az illetőket a vagyoni és erkölcsi bizonyítvány csatolása mellett (Szut. 467. pont) tényvázlat kíséretében (Szut. 465. pont 1. bek.) az őrizetbe vett pénzzel és nyugtával együtt (Szut. 448. pont és 449. pont ut. bek.) a budapesti — mint kivételes illetőségű — kir. ügyészségnek adja át. (Szut. 460/e., 541. pont 1. bek., 465. pont 2. bek. és 543. pont 1. és 2. bek.). Amint látjuk, jelen példa esetében 3 gyanúsított is van, akik egymással a Btk. 69. §-a értelmében részességi viszonyban állnak. A tettenkapás itt egy szövetséggel párosult előkészületi cselekményre vonatkozik.

4. K. L. fóti gazdálkodó lusta és hanyag szolgálat miatt két kocsisát elbocsátotta. A két legény bosszúból az istállót fel akarja gyújtani. Egy kis kanna petróleummal és két köteg szalmával éjjel az istállóba lopóznak. K. L. aznap éjjel kissé ittasan tér haza és kardos felesége nem engedi be. Kénytelen tehát az istállóban lefeküdni. A két legénynek az istállóba lopózása alkalmával K. L. az ajtónyitásra felébred és a belépőkben meglepődve ismeri fel az elbocsátott két kocsisát. Tudván azt, hogy azok feltétlen valami rosszban sántikálnak, hirtelen felugrik és a két legényre ront. Egyiket sikerül megragadnia, a másik elmenekül. K. L. kiabálására a házból kijön a fia, akit elküld a csendőrijárőrért. Jelen

esetben mindkét kocsisra nézve a Szut. 313/a. pont szerinti tettenkapás esete forog fenn. Tekintve ugyanis azt, hogy K. L. az elmenekült kocsisat is kétséget kizáró módon felismerte, tettenkapásról van szó azt illetőleg is, mert — bár annak sikerült a helyszínéről elmenekülnie — a személytévedés nem foroghat fenn. Az odaérkező járőr K. L. előadásából és a helyszínen talált bűnjelekből megállapítja, hogy a cselekmény a Btk. 422. §-a szerint büntetendő gyújtogatás büntetettének elkövetésére irányult szövetséggel párosult előkészületi cselekmény. (Jelen helyzetben még csak előkészületi cselekményről lehet szó.) A járőr tehát a K. L. által őrizetbe vett kocsisat a Szut. 312. pont A/2. alpontja alapján elfogja (Szut. 315. és 316. pont 2. bek.), a személymotozás foganatosítása után (Szut. 318. pont) a bűnjelt képező petroleumos kannát és a két szalmaköteget őrizet alá veszi (Szut. 444/c., 445/a.) és az elfogott kocsisat az őrsre kíséri. (Szut. 543. pont 3. bek.) A járőr ezután a másik kocsis felkeresésére indul és öt feltalálva ugyancsak a Szut. 312. pont A/2. alpontja alapján elfogja és a személymotozás megejtése után az őrsre kíséri. A kikérdezés (Szut. 545. pont) és a nyomozás teljes lefolytatása után mindkettőjüket a vagyoni és erkölcsi bizonyítvány mellékletével (Szut. 467. pont) tényvázlat kíséretében (Szut. 465. pont 1. bek.) a pestvidéki — mint illetékes és legközelebbi — kir. ügyészségnek kell átadni (541. pont 1. bek. és b) alpont, 543. pont 1. és 2. bek., 465. pont 2. bek.) a bűnjeleket pedig a fóti községi elöljáróságnak kell átadni. (Szut. 446. pont 1. bek., 448., 449., 451. pont 1. bek.)

5. R. S. x-i lakos a szegedi csillagbörtönből megszökött és ellene nyomozólevelet bocsátottak ki. Az x-i őrs tudja, hogy a községben lakó egyik leány R. S. szeretője és ezért a házat állandó megfigyelés

— A tizennegyedik század tart énekórát.

— Vagy úgy, — mondja a főhadnagy úr megkönynyebbülve. Már azt hittem, hogy agyonverték valakit...
Egyéb baj aztán nem történt.

★

A karácsonyi ünnepek hetében a század fele szabadságra ment. Ezt a körülményt Szmrlicsku sietett is kihasználni olyképpen, hogy a megmaradottakból tizenkét legényt választott ki, akikkel azután végérvényesen betanulta a »Mennyből az angyal«-t.

Karácsony estéjén aztán összeállott a kiválasztott tizenkét mesterdálnok és zeneörmester úr Szmrlicsku vezetése alatt nekivágott a városnak az ezredes úr lakása felé.

— Nem jó lesz ez így, ahogy az örmester úr akarja,
— mondta Czepe útközben Göbolyös Lacinak.

— Aztán mért nem?

— Mert ő nem tudja, hogy mi a szép. Folyton csak azt mondja: »csendesesen, csendesesen«, cselákul: »piánó« vagy mi a fene. Oszt' míg mi csendesesen énekelünk, ezalatt az a nyavalys cigány meg a Dufting túlkiabálnak minket.

— Igaz a'! — hagyta rá Göbolyös elkomorodva.

— Nem is tetszhetik az ezredes úrnak az ilyen nyávogás, mert hogy igen derék embernek látszik. Azért én már csak ammondó vagyok, hogy ne hallgassunk mi senkire, hanem eresszük jól ki a hangot! Hiszen a sturmnál sehase tudjuk neki elég hangosan a hurrát kiabálni. Én azt hiszem, csak afféle nyápiczkodás az a piánó.

— Az meglehet, — szolt közbe Nagy Jóska, ki természetesen már régen összebékült Czepével.

— Csakis, — bölintott Göbolyös.

— Akkor legalább azt is észreveszi, hogy tudunk mi

hurrát kiabálni, csak ő van mindig messze tőlünk, azért nem hallja jól.

— És legalább annak a nyavalys zsidónak se fogja a hangját meghallani. Szégyen is volna.

— Tán örömeben még egy kis bort is küld ki az ezredes úr, — fejezte be az összeesküvést Göbolyös.

Megérkeztek a fényesen kivilágított ablakok alá. Szmrlicsku csendben csoportosította a legényeket.

— Csak piano, piano, — biztatta őket.

— Ránk kell bízni, — mondta Czepe önérzetesen és rántott egyet a nadrágján.

... Ezalatt bent a házban mit sem sejtve ült az ünnepiesen megterített asztal körül az ezredes úr és a családja a meghívott tiszt urak társaságában. Bartha kapitány úr is jelen volt és várta a nagy pillanatot, midőn százada zenei műveltségéről tanúságot tesz.

Kitárult az ebédlő ajtaja és a szobalány megjelent a drága porcellán levesestállal...

E pillanatban adta meg odakint Szmrlicsku a jelt. Vérfagyasztó ordítás harsant fel. Az ablaktáblák megrezdültek. Az ezredes úr kezéből kiesett a kanál. A környék összes kutyái vad csaholásba kezdtek.

— Jézusom! — sikoltotta a szobalány és kiejtette kezéből a levesestálat, mely ezer darabra tört. A perzsaszőnyeg borlevesben fürdött.

Az ajtóban Bálint, a tisztiszolga jelent meg.

— Herr Oberst, ik melde gehórzám, a tizennegyedik század legénysége énekel odakint, — jelentette büszkén.

Odakint már kisebb népcsoport támadt. A szomszéd házak lakói izgatottan csődültek az utcára, Két rendőr futva közeledett.

alatt tartja. Egyik nap tudtul adja az örs besugója, hogy R. S. ezelőtt 1 órával a szeretőjéhez érkezett. A járőr erre a Szut. 437. b) pont alapján házkutatást tart, mely alkalommal a leány kijelenti, hogy a keresett nem tartózkodik nála. Erre azonban hamarosan rácáfol az a tény, hogy R. S. az egyik ablakon át el akar menekülni, de a házat körül fogó csendőrök kezébe kerül. Kétségtelen tehát, hogy R. S.-t a leány rejtegette, miáltal a Btk. 374. §-ába ütköző bűnpártolás vétségét követte el. Jelen esetben tehát a leányt ezen vétségben tettenérték. Tekintettel azonban arra, hogy a leányt az örs ismeri, a Szut. 312. pont A 2. alpontja értelmében nem kell elfogni (csak vétségről van szó és a tettes kiléte ismeretes), hanem csupán csak az illetékes kir. járásbírósnak feljelenteni. (Szut. 459., 460. b., 463. és 467. pontok.) R. S.-t ellenben a Szut. 312. pont D/18. alpontja alapján el kell fogni (Szut. 547. p.) és rövid jelentés kíséretében (Szut. 461. p. 2. bek.) a legközelebbi kir. járásbírósnak kell átadni. (Szut. 541. p. b)).

Ad. 2.

A második pont szerinti tettenkapás esete kétféle módon fordulhat elő és pedig:

I. A tettest még magán a helyszínen működés közben találják.

II. A tettes a bűncselekmény elkövetése körül már nem fejt ki tényleges tevékenységet, hanem azt már befejezte s a tett színhelyéről menekülni igyekszik.

Mindkét esetben azonban legalább is egy szemtanunak kell lennie, aki azonban még nem tudja a tettest a helyszínen fölismerni vagy elfogni (ebben az esetben ugyanis a Szut. 313/a. pont szerinti tettenkapás esete forogna fenn), hanem a tettest még a helyszínen üldözőbe veszik és ezen üldözés közben ismerik föl vagy fogják el.

Az ezredes úr felrántotta az ablakot.

— Éljen az ezredes úr! — kiabált a dalárda, midőn őt megpillantotta.

— Mars haza...

— Éljen! — üvöltötte a kórus, oda se figyelve...

— Foglak titeket...

— Éljen! — viharzott feltartóztathatatlanul. Az ezredes úr előbb meghökkent, majd megennyhült. Mégis csak tetszett neki a nem várt ünneplés. Meg amint Szmrlicskut közöttük megpillantotta, mindjárt sejteni kezdte a valóságot.

— Foglak titeket... ize... foglak titeket — megvendegelni —, fejezte be egészen barátságosan és becsukta az ablakot. Szmrlicsku azonban nyomtalanul eltűnt. Allítólag csak újév után került elő valahonnan Csaszlau környékéről. Mialatt pedig a virágszálak a konyhában hihetetlen mennyiségű bort öntöttek le hihetetlenül rövid idő alatt a torkukon, az ezredes úr félrevonta a kapitány urat egy kis komoly megbeszélésre.

... Másnap pedig a kapitány úr a legszigorúbban betiltott mindenféle dalárdát...

Az esethez a végszót Czepe adta meg másnap a káptinban.

— Mégis csak büntetés volt ez a dalárda, mert hogy nem kiabáltuk elég hangosan a hurrát. Lám, mihelyt megmutattuk, hogy tudunk ordítani, rögtön beszüntte az ezredes úr. Még szerencse, hogy a zsidót nem tudta miattunk meghallani...

Pár perc múlva pedig vígan harsogott újra a nóta:

»Vékony héjja van a piros almának...«

Csak úgy rezegtek belé az ablakok!

A bűncselekmény mineműsége tekintetében a tettenkapás esete éppen úgy fennforoghat a Btk. szerinti befejezett bűncselekménynél, mint a kísérletnél vagy az előkészületi cselekménynél.

Itt is, éppen úgy, mint a 313/a. pont szerinti tettenkapás esetében, tettenkapottnak nemcsak a tettest lehet tekinteni, hanem a részeseket: orgazdát és bűnpártolót is.

A szemtanuk és üldözők szempontjából a b) pont alatti tettenkapás esete hatféle változatban fordulhat elő és pedig:

1. a szemtanu maga a csendőr volt és ő is kerítette kézre a tettenkapottat.

2. a szemtanu a csendőr volt, de nem ő kerítette kézre a tettenkapottat, hanem az általa figyelmeztetett másik személy.

3. a szemtanu a csendőr volt, de nem a figyelmeztetett személy kerítette kézre a tettenkapottat, hanem egy harmadik személy.

4. a szemtanu más személy volt — nem a csendőr — és ez a személy kerítette kézre a tettenkapottat.

5. a szemtanu más valaki volt, nem a csendőr, de a tettenkapottat ezen szemtanu figyelmeztetésére a csendőr fogta el, illetve kerítette kézre.

6. a szemtanu más valaki volt, nem a csendőr, a tettenkapottat azonban ezen szemtanu figyelmeztetésére egy harmadik személy fogta el, illetve kerítette kézre. (Ez a harmadik személy lehet maga a csendőr is.)

A Szut. 313/b. pontjában foglalt tettenkapási eset alapja tehát az, hogy a tettenkapottat nem közvetlenül a tett színhelyén kerítik kézre, hanem csak attól távolabb. Lényegi föltétel azonban az, hogy az illetőt közvetlenül a bűncselekmény elkövetése után magáról a színhelyről vegyék azonnal üldözőbe és mindaddig ne tévesszék szem elől, amíg kétséget kizáró módon fel nem ismerték (ebben az esetben nem kell azonnal kézre is keríteni) vagy kézre nem kerítették.

Nézzük most ezeket az eseteket egy-egy példa keretében:

Egyik örs egy járőre az éjjeli órákban X. községben portyázva észreveszi, hogy a községi szatócsüzletből az udvari ablakon át, kezében nagy batyuval, egy ember mászik ki. A járőr odaérkezésekor az illető futásnak ered, de a járőr üldözőbe véve elfogja. A járőr az illetőnél talált holmikból megállapítja, hogy az illető a szatócsüzletből különböző holmikot lopott el úgy, hogy az udvari ablakon át — azt felfeszítve — bemászott. A cselekmény a Btk. 336. §. 3. pontjába ütköző betöréses lopás büntette. A járőr az illetőt azáltal, hogy az ablakon át kimászni látva, azonnal üldözőbe vette és mindaddig, míg kézre nem kerítette, szem elől nem tévesztette, a Szut. 313. pont b) alpontja alapján tettenérte. Minthogy pedig büntetlen érte tetten, a Szut. 312. pont A/2. alpontja alapján el kell fogni (Szut. 315. pont), a személymotosás megtartása után (Szut. 318. pont) a bűnjelt képező batyut őrizet alá véve (Szut. 444/a., 445/c. pont) bűnjelekkel együtt az örsre kell kísérni. (Szut. 543. pont 3. bek.) Az illetőt kikérdezése után (Szut. 545. p.) tényvázlát kíséretében (Szut. 543. p. 1. bek.) az erkölcsi és vagyoni bizonyítvány csatolása mellett (Szut. 467. p.) az őrizetbe vett tárgyakkal együtt (Szut. 448. és 449. p.) a kir. ügyészségnek kell átadni. (Szut. 541. pontok 1. bek. és b) alp., 543. pont 1. és 2. bek., 446. és 451. pontok 1. bek. és 465. p. 2. bek.)

Jelen példa esetében a csendőrijárőr volt a szem-

tanu, az vette üldözőbe és az is fogta el egy büntetett tettesét.

2. D. M. abaujszántói lakos polgári peres ügyben vesztes maradt, mert az egyik tanu ellene vallott. Efeletti elkeseredésében bosszút forral a tanu ellen. Tudja, hogy az a vadászkutyáját nagyon szereti, tehát az egyik éjjel hatalmas husággal felszerelve belopózik annak udvarába és a kutyát agyon akarja sújtani. A kutya az ütésre félreugrik és elkapja D. M. karját. A zajra a szobából kijön a kutya gazdája, de mire odaérne, D. M.-nek sikerül magát kiszabadítania és futásnak ered, a gazda utána. Történetesen arra halad a helyi járőr, ki észreveszi a futó alakot és üldözőjét. Utóbbi a járőrt megpillantva odakiált, hogy fogja el a futó alakot. A járőr a menekülő elé kerülve azt fel is tartóztatja, akiben B. M.-et ismeri föl. A pár pillanat múlva odaérkező üldöző gazda jelenlétében azután B. M. beismeri, hogy a kutyát agyon akarta ütni bosszúból. A cselekmény a Btk. 419. §-ába ütköző ingó vagyon rongálás büntettének a kísérlete. A Szut. 313/b. pontja alatt foglalt tettenkapás esete forog fenn, mert a tettest közvetlenül a bűncselekmény elkövetése után vették üldözőbe és kerítették kézre. Minthogy B. M.-et büntetett kísérletén érték tetten, a járőrnek a Szut. 312. pont A/2. alpontja alapján el kell őt fogni (Szut. 315. p.), a helyszínen visszahagyott huságot őrizet alá kell venni (Szut. 444/a., 445/e. pont) és a továbbiakban az első példa szerint járva el B. M.-et a kir. ügyészségnek kell átadni.

Jelen esetben a szemtanú más valaki volt (Szücs), de a tettenkapottat ezen szemtanu figyelmeztetésére a csendőr kerítette kézre. (E. alatti eset.)

3. A mátészalkai vásár alkalmával este az egyik korcsmában verekedés közben egy egyén a másikat megszurja és azon 8 napon túl gyógyuló sebet ejt. A korcsmáros a szúrás pillanatában ér a verekedők közé, azonban a bicskázást már nem tudja meggátolni. Amikor a bicskázót meg akarja fogni, az a késével hadonászva kiszabadítja magát és az ajtón át kiugorva futásnak ered. A korcsmáros pár emberrel utána fut. A nagy lármára a szomszéd utcában tartózkodó járőr odasiet és a futó egyént megpillantva annak útját állja. A pár pillanat múlva odaérkező korcsmáros és az üldöző egyének előadásából aztán kitűnik, hogy a Btk. 301. §-ába ütköző súlyos testi sértés vétségéről van szó. A járőr a kézrekerített egyénben a örskörlethez tartozó Györtelek községben lakó K. P. szokásos büntettest ismeri föl. Bár csak vétség elkövetésén érte tetten a korcsmáros, a tettes pedig a járőr által ismert egyén, a járőrnek K. P.-t a Szut. 312. pont A 6. alpontja alapján el kell fognia, mert szokásos büntettes. Amellett, hogy K. P.-t és az őrizet alá vett kést az első példában foglaltak szerint eljárva tényvázlat kíséretében a mátészalkai, mint illetékes és legközelebbi kir. járásbírósnak adják át, a járőrnek a nyomozást a korcsmai verekedésre vonatkozólag is be kell vezetni és az abban résztvevőket a Kbt. 75. §-ába ütköző kihágás miatt a mátészalkai — mint illetékes — főszolgabírónak fel kell jelenteni. (Szut. 459., 460 f. és 464. pontok.)

Jelen esetben más volt a szemtanu (a korcsmáros), a tettest a bűncselekmény elkövetése után nyomban üldözőbe vették, de nem a szemtanu által figyelmeztetett egyének, hanem egy harmadik — a járőr — kerítette kézre az illetőt úgy, hogy az üldözők mindaddig, amíg az üldözött kézre nem került, azt szem elől nem tévesztették. (F. alatti eset.) Itt tehát a

Szut. 313. p. b) alpontja alatti tettenkapás esete forog fenn.

4. A siklői vásár alkalmával egy egyén az egyik sátorból két pár cipőt lop el. A kereskedő azonban észrevéve a dolgot lármát csap és a közelben álló emberek a kereskedő figyelmeztetésére a tolvajt elfogják, majd a cipővel együtt az egyik vásárügyleti járőrnek adják át. A járőr az előadottakból megállapítja, hogy a Btk. 334. §-ába ütköző vétségéről van szó, a tettes pedig S. V. 17 éves asztalosinas. Jelen esetben a Szut. 313. pont b) alpontja alatti tettenkapás esete forog fenn, mert a szemtanu (a kereskedő) figyelmeztetésére a körülálló nép a tettest közvetlenül a bűncselekmény elkövetése után kézrekerítette. (F. alatti eset.) Minthogy a cselekmény csak vétséget képez és a tettes kiléte ismeretes, a járőr a cipőt őrizet alá veszi (Szut. 444/a., 445/f. és 448. pont), de S. V.-t szabadon bocsátja (Szut. 316. pont 2. bek.) és a cipő egyidejű beszolgáltatása mellett (Szut. 446. és 449. pont) S. V.-t az illetékes siklői kir. járásbíróshoz a fiatakorúak bírójának jelenti fel az illető születési anyakönyvi kivonatának egyidejű csatolása mellett. (Szut. 503. pont ut. bek., 459., 460/c., 462., 463. pontok.)

5. Máriapócson egy búcsú alkalmával a nagy tolongásban Boross Béla máriapócsi tanító észreveszi, hogy egy iparoskinézésű egyén az előtte álló ember hátsó zsebébe nyúl és annak tárcáját óvatosan ki akarja húzni. Boross hirtelen elkapja az illető kezét, mire az a tárcát elengedve kirántja magát és futásnak ered. Boross azonban utána ereszkedik és rövid pár lépés után ismét kézre keríti, majd az illetőt az egyik járőrnek adja át. A tárcát a tettes még nem húzta ki teljesen, az akkor, amikor Boross a kezét megragadta, a zsebbe visszacsúszott. Jelen esetben a Szut. 313. pont b) alpontja szerinti tettenkapás esete forog fenn, mert a tettest a szemtanú közvetlenül a bűncselekmény elkövetése után üldözőbe véve kézrekerítette. A járőr megállapítja, hogy az illető egy máriapócsi lakatos. A cselekmény a Btk. 334. §-a szerint minősülő lopás vétségének kísérlete. Tekintettel arra, hogy csak vétségéről van szó és a tettes kiléte ismeretes, a járőr a tettest szabadon bocsátja (Szut. 316. pont 2. bek.) és csak feljelenti a nyirbátori, mint illetékes kir. járásbírósnak.

Jelen példa esetében másvalaki volt a szemtanu és ugyancsak az kerítette kézre a tettest. (D. alatti eset.)

6. Az ivánci örs járőre éjjeli portyázás közben az egyik ház nyitott udvara felől hámos ló felszereléssel egy férfit lát kisu-ranni, aki a járőr megpillantásakor futásnak ered. A járőr azonnal üldözőbe veszi, de nem tudja beérni, hanem kiabálására az utca ellenkező oldaláról egy ember a menekülő elé kerül és azt kézre is keríti. Az illetőt, aki a járőr előtt ismeretlen, a házhoz visszavezetve kiderül, hogy a szerzőt a nyitott istállóból lopta el. Jelen esetben a Szut. 313. pont b) alpontja alatti tettenkapás esete forog fenn, mert a járőr az illetőt az udvarból való kisu-ranás alkalmával észrevéve, nyomban üldözőbe vette és ettől a pillanattól kezdve mindaddig, amíg

---

A hadiérmet I. Ferenc József császár és király. 1873. december 2-án, uralkodásának 25 éves jubileuma alkalmából alapította. Rangkülönbség nélkül mindenki megkapja, aki a cs. kir. hadsereg kötelékében az 1848, 1849, 1859, 1864, 1866 és 1869. évi hadjáratokban résztvett. Később az 1869 és 1882. évi hadjáratokban résztvetteknek is adományozták. A világháború katonái is megkapták volna, ha nem következik be az összeomlás.

a járőr által figyelmeztetett másik ember el nem fogta, nem tévesztette szem elől. A szerszám értéke kb. 140—150 pengő, így a cselekmény a Btk. 334. §-a szerint minősülő lopás vétsége. Tekintettel arra, hogy az illetőt a járőr nem ismeri, a vétségen való tettenkapás miatt a Szut. 312. pont A/2. alpontja alapján el kell fogni és a továbbiakban az előbbi példák szerint eljárva, az illetőt a körmendi, mint illetékes és legközelebbi kir. járásbírósnak kell átadni. Amennyiben az illető kiléte időközben kétséget kizáró módon megállapítást nyert és az elfogásra nem forog fenn a Szut. 312. pontjában foglalt valamilyen más ok, az őrsparancsnok az illetőt a Szut. 320. pont a) alpontjában foglalt jogánál fogva szabadon bocsátja és csak feljeli. (Szut. 459., 460/b., 463., 467. pont és a 320. pont utolsó előtti bek.) Az őrizet alá vett szerszámot, minthogy azonnali elszállítása nehézségbe ütközik, az ivánci községi előjáróságnak kell átadni. (Szut. 446. pont 1. bek.)

Jelen példa esetében a járőr volt a szemtanu, de nem ő, hanem az általa figyelmeztetett másik személy fogta el a tettest. (B. alatti eset.)

7. Nagy Bernát csendőr tanukihallgatás céljából megjelenik Szombathelyen. Hazamenet a piactéren áthaladva, észreveszi, amint egy ember az előtte álló nő kosarából annak tárcáját kiemeli. A tolvaj a csendőr láttára futásnak ered. A csendőr utána szalad, de nem tudja beérni, azonban kiabálására az egyik közelben tartózkodó ember, kinek a menekülőt megmutatja, a tettes után szalad. Ez sem tudja a menekülőt elfogni, de figyelmeztetésére két szembejövő ember a menekülőt föltartóztatja. Jelen esetben a Szut. 313. pont b) alpont alatti tettenkapás esete forog fenn, mert a csendőr, mint szemtanu, a tettest közvetlen a bűncselekmény elkövetése után üldözőbe vette és az ő figyelmeztetésére egy másik egyén az üldözést átvette s annak felszólítására egy harmadik személy a tettest kézre is kerítette. A tettenkapás feltétele itt az, hogy a csendőr mindaddig, amíg az üldözést az általa figyelmeztetett egyén át nem vette, a tettest ne tévessze szem elől, éppen úgy az üldözést átvevőnek sem szabad a menekülőt mindaddig szem elől tévesztenie, amíg azt az általa figyelmeztetett harmadik személy el nem fogta, mert ellenkező esetben személytévedés foroghat fenn, tehát tettenkapásról már nem beszélhetünk. A csendőrnek a kézrekerített egyént az ellopott tárcával együtt a legközelebbi rendőrszemnek kell átadnia (Szut. 396. pont 7. bek.), bevonulása után pedig az őrsparancsnoknak az esetről jelentést kell tennie.

Jelen esetben a csendőr volt a szemtanu, az ő figyelmeztetésére egy másik személy vette át az üldözést, de nem ez, hanem egy általa figyelmeztetett harmadik személy fogta el a tettest. (C. alatti eset.)

A tettenkapásnak a fent felsorolt példákön kívül még számtalan változata van (pl. a csendőr a szemtanu, nem tudja a tettest senki sem elfogni, de üldözés közben azt kétségtelenül felismerik stb., stb.), de — azt hiszem — tulságosan hosszadalmas lennék, ha az előfordulható összes eseteket ismertetni akarnám. De erre nincs is szükség, mert az elmondottak a kérdést tökéletesen megvilágítják.

A régi hadsereg számára 1737-ben kiadott »Regulamentum« értelmében századostól felfelé minden elhunyt parancsnokot a parancsnoksága alatt volt csapatrészt összes tisztjei karfátyollal gyászolták mindaddig, amíg új parancsnokot neveztek ki.

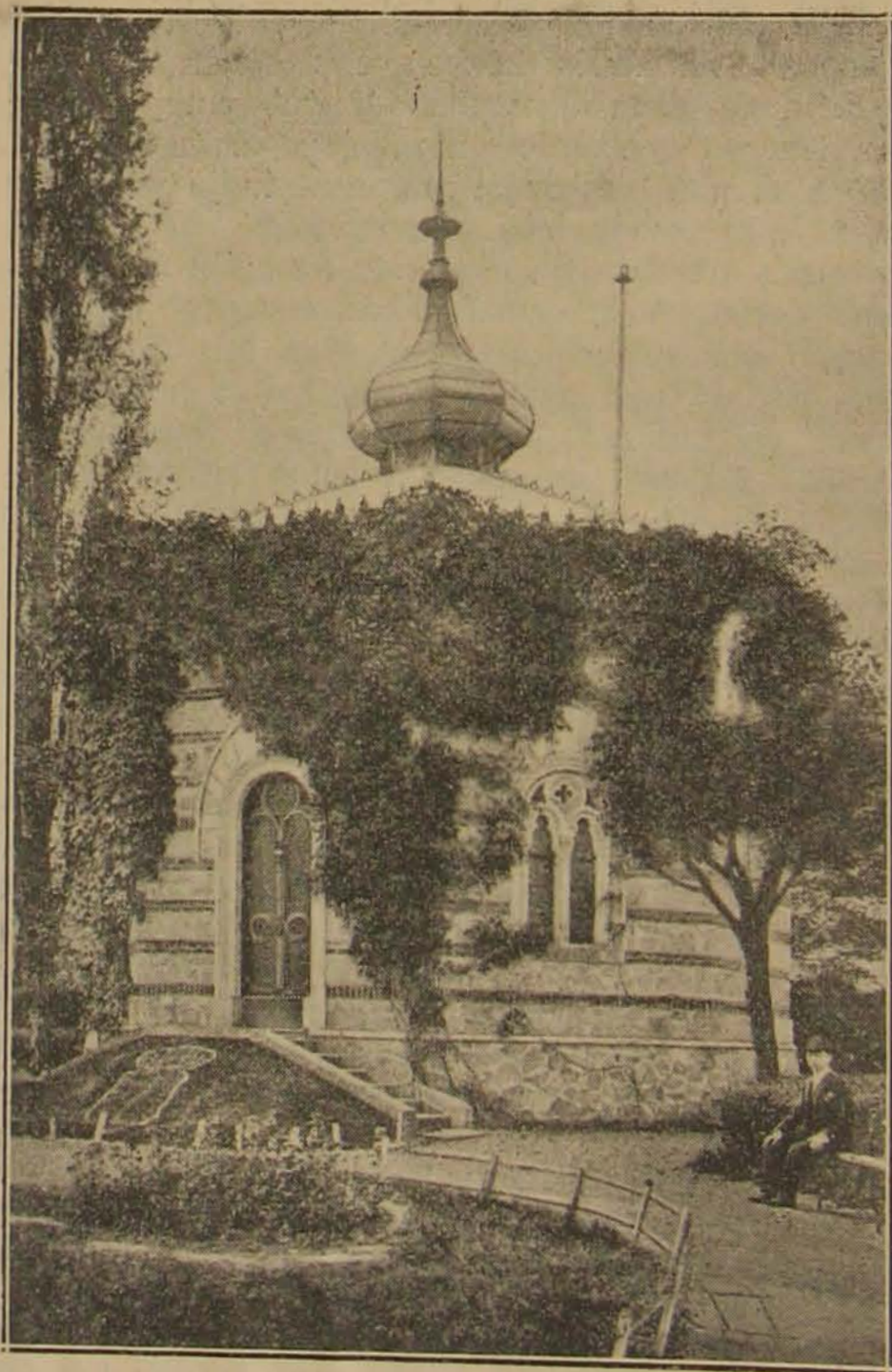
A megzavart lakodalom.

Írta: báti vitéz **BERKÓ ISTVÁN** ny. ezredes,
a **Hadtörténelmi Levéltár csoportigazgatója.**

Az ital már sok szerencsétlenségnek volt okozója és sok, egyébként jóra való ember szenvedte meg egész életén át az ittasságban elkövetett esztelenségek következményeit. Még mástól független, szabad pályán élő ember is megadhatja az árát az ilyen könnyelműségnek, hát még milyen keservesen bűnhődnek emiatt azok, akik szolgálatukkal a törvényes rendet képviselik és a mások rakoncátlanságainak megakadályozására hivatottak.

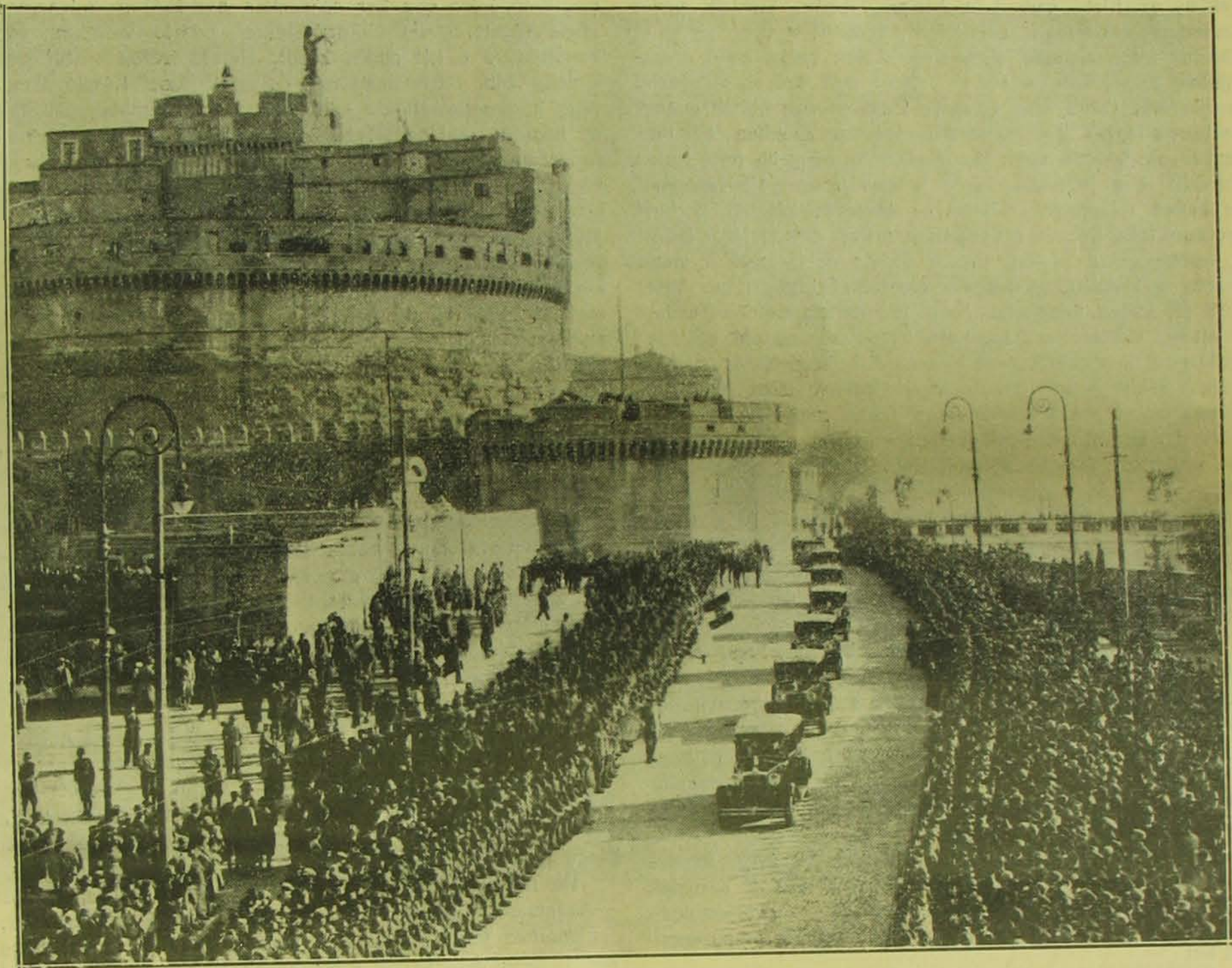
A Hadtörténelmi Levéltár iratanyagában található az alább ismertetett szomorú esetnek egykorú okmányai, amelyek élénk világot vetnek arra, hogy mi következhetik abból, ha valamelyik csendőr magáról megfeledkezik és a szeszből többet fogyaszt a kelleténél. Idegen csendőrökről, osztrák zsandárokról szól az ének, akiknek annál inkább kellett volna vigyázni magukra, mert olyan nép körében teljesítettek szolgálatot, amely népnek egész lelkülete és minden szokása különbözött az ő —magyaroknak teljesen idegen — gondolkodásuktól. »Más kárán tanul az okos«, mondja a magyar közmondás, tehát a magyar csendőrök is tanulhatnak az osztrák zsandárokkal megtörtént esetből.

1850. decemberében a kiskunhalasi főszolgabíró irásban értesítette a 6. csendőrezrednek Kecskeméten állomásozó 4. szárnyparancsnokságát, hogy a kiskunhalasi csendőrőrs, melynek Jakim Konstantin csendőr a vezetője, súlyos kihágást követett el. November végén Tyúkos Nagy Péter gazdálkodó házában lakodalom volt, s a vendégek közül Kullogó Szalai

Amit vissza kell szerezniük: Az orsovai koronakápolna.

Az olasz király és felesége kíséretükkel látogatába mentek a pápához. A lakosság nagy lelkesedéssel ünnepli az olasz királyság és a Vatikán között létrejött békének ezt a történelmi jelentőségű megnyilvánulását.

József és László Mihály összeverekedtek, azonban Jósza István és Vas József nevű társaik szétválasztották őket. Kullogó Szalai József erre eltávozott, de kisvártatva 4 csendőrrel tért vissza, akiknek vezetője, Jakim csendőr, Jósza István gazdálkodót a házból kihívta. Jósza egy kis türelmet kért, amíg valamit magára ölt s azután, a hívásnak engedelmességgel kiment az udvarra, ahol Jakim csendőr őt a hasán szuronyával megsebesítette, László Mihállyal összebilincselte és szuronyok közt elvitte. Az udvarra kitódult többi vendéget a csendőrök puskatussal bántalmazták.

A szárnyparancsnokság a főszolgabíró értesítésében foglaltakat az ezredparancsnokságnak bejelentette; de előadta, hogy más bűn is nyomja Jakim csendőr lelkét. Ugyanis alig egy héttel a lakodalmas néppel szemben elkövetett erőszakosság után, Jakim csendőr egyik eseményjelentésében helytelenül és erősen szépitve adta elő azt a szomorú esetet, hogy egy embert megölt. Azt jelentette tudniillik, hogy amidőn, mint járőr, nem messze a várostól, késő este portyázott, valami veszedelmes emberre bukkant, akit ő, Jakim, megszólított. Az illető azonban ahelyett, hogy megállt volna, rávetette magát és a földre akarta teperni; azonban Jakim oldalfegyverével halálos sebet ejtett rajta. Amidőn gyertyát hozatott, hogy megtudja, kivel van dolga, a közben odajött emberek közül a földön fekvő idegent senki se ismerte fel. A kórházba vitték tehát, ahol rövidesen meghalt.

A dolog azonban — miként a szárnyparancsnokság a fő-

szolgabíró által beküldött jegyzőkönyvekből megállapította — egész másként történt. Jakim csendőr ugyanis a szóbanforgó éjszaka Turdzik János csendőrrel egészen hajnali 3 óráig ivott Bíró Zsuzsanna kiskunhalasi korcsmájában. Hajnali 3 óra felé több legény tért be a korcsmába, akiket a zsandár kizavart onnan, majd felkötötte kardját és a távozók után ment. A korcsmárosné kis idő múlva lármát hallott, cselédlánya pedig hírül hozta neki, hogy Jakim az egyik legényt megölte, Bíró Zsuzsanna erre kisietett és a korcsma ajtaja előtt László Vince takácslegényt félholtan fekvé találta. Jakim vizet hozatott oda és a sebesültet locsolgatta, azonban az rövidesen kiszenvedett; a csendőrök erre hazamentek, a közben odajött emberek pedig a halottat hazavitték szüleikhez.

Szükséges volt annak a megállapítása, vajjon hogyan került az eseményjelentésbe a véres esetnek valótlán leírása. Kiderült, hogy ebben a már említett Turdzik csendőr is bűnös, akit a szárnyparancsnokság erre nézve kihallgatott és róla tényvázlatot vett fel, amelyet szóbanforgó jelentéséhez csatolt. Turdzik úgy a lakodalmos megzavarásánál, mint László Vince takácslegény megöletése alkalmával együtt volt Jakimmal s a következőképpen adta elő a dolgot:

November végén Jakimmal együtt járőrszolgálatot teljesített, amidőn az utcán a kiskunhalasi kisbíróval találkoztak, aki panaszt tett náluk, hogy a Tyúkos Nagy Péter házában tartott lakodalmosban megverték őt. A két csendőr erre a lakodalmos házhoz ment, hogy a kisbíró bántalmazóit elfogja.

Jakim az illető embert a házból kihívta, Turdzik pedig szuronyszegezve állott az ajtónál, s mivel a bent levők ki akartak futni, egyikük, akinek nevét nem tudja, az ő szuronnyában megsértette a szemét. Arról nem tud, hogy Jakim hasbaszurta volna Jósa Istvánt; Jósát és egy másik embert azután elfogták és bekisérték, másnap azonban a bíró szabadonbocsátotta őket. Az eset után négy-öt nap múlva Turdzik is a Bíró Zsuzsanna korcsmájában volt Jakimmal és ketten — miként előadta — összesen két féltuce bort fogyasztottak. Közben a szolgálatban levő csendőrzárör bejött a korcsmába, de Jakim tovább küldte őket, mert ő maga akarta a korcsmában idegáló embereket eltávolítani. Éjfél előtt, fél 12-kor, mindkettőn hazafelé indultak, amidőn Turdzik az ajtóból visszafordult, hogy otffelejtett zsebkendőjét elhozza; közben a korcsmárosnéval beszélgetni kezdett és ezalatt kiáltott Jakim gyertyáért. Az utcára kisetve látta, hogy egy ieszúrt ember fekszik a földön; Jakim mondotta, hogy ő szúrta le. Egy darabig mindketten a holttest mellett maradtak, azután ott hagyták és szállásukra tértek. Másnap Jakim megmutatta neki a kocsmától mintegy 300 lépésnyire fekvő helyet és mondotta, hogy az embert ott szúrta le s onnan egészen addig a helyig vezette, ahol azután összeesett. Előadta végül Turdzik, hogy Jakim parancsolta, miszerint az eseményjelentésbe, amelyet ő írt helyette, az esetet úgy kell felvenni, amint azt neki elmondja.

A szárnyparancsnokság egyben bejelentette, hogy a kiskunhalasi őrsöt felváltotta és meghagyta, hogy a felváltott csendőröket, őrsről-őrsre továbbadva, a szárnyparancsnokhoz kísérik, ahol valamennyiükkel tényvázlatot vesznek fel.

A felváltott őrs embereinek kihallgatásánál kiderült, hogy az őrs másik két csendőrének semmi része sincs a dolgokban. Jakim Konstantin csendőrrel azonban felvették a tényvázlatot.

Nevezett csendőr galíciai származású, 29 éves, foglalkozás nélküli ember volt, akit kilenc évvel azelőtt soroztak be katonának s 1850. áprilisában osztották be próbaszolgálatra a csendőrséghez, ahol hat hónap múlva már őrsparancsnok lett.

A lakodalom megzavarását ugyanúgy adta elő, mint ahogyan Turdzik csendőr vallomásából már ismerjük s beismerte, hogy az ennél az esetről előfordult letartóztatást nem vette fel a naponta beküldendő eseményjelentésbe. Azt állította, hogy a kiskunhalasi főszolgabíró által felvett jegyzőkönyvekben foglalt vallomások hamisak és hogy ő a szóbanforgó esetről senkit se szúrt meg.

A jelentések és tényvázlatok alapján a pesti katonai kerületi parancsnokság, amelynek abban az időben a csendőrség is alá volt rendelve, Jakim és Turdzik csendőrök ellen megindította a hadbírói eljárást. Szükség lévén a tanúk részletes vallomásaira is, a jász-kun kerület főkapitányától bekérték az erre vonatkozólag felvett jegyzőkönyveket, amelyeknek eredeti példányai a szóbanforgó ügy irataival jelenleg a Hadtörténelmi Levéltár őrizetében vannak. Ezek a jegyzőkönyvek nemcsak tartalmuknál fogva érdekesek, hanem egykorú fogalmazási módjuk is tanulságos. Valamennyiük szóról-szóra való közlése felesleges volna s elegendő, ha a vizsgálat tárgyát képezett két cselekményre vonatkozó vallomásoknak csak egy-egy jegyzőkönyvét ismerjük teljes egészében; a többi legnagyobb részét ugyanis csak ismétlése a már ismert beszámolóknak.

A legelső jegyzőkönyv, amelyet a lakodalom megzavarását követő napon vett fel a kiskunhalasi főszolgabíró, a következőleg hangzik:

»Több helybeli birtokos lakosok, u. m.: Vas József, Jósa Sándor, Gózon Mihály, Pap Ritsányi Sándor, azt panaszzik, hogy tegnap éjca Nagy tyúkos Péter lakostársuknál lakodalmi ünnepélyen lévén, az egész vendégsereg nem kis

megilletődésére egy kar széknak a szobából az udvarra kimegyte végett Szalai kullogó József, László Mihállyal öszve koccantak s e két egyén között eleinte tréfának vélt dolog komoly szint öltvén magára — Szalai József László Mihályt vagy háromszor ellökte s hogy e veszekedés nagyobb fökra ne hágjon — Jósa István és Vas József — az első rendű panaszos — a veszekedőket egymástól elválasztották. Ezáltal végé szakadtatván a veszekedésnek — Szalai József jó éjj kívánat mellett a lakodalmas háztól eltávozott, míg László Mihály a többi vendégekkel együtt helyben maradt. A jelen voltak ezen úgy szólván csak gyermek játéknak venni komoly következtetését nem gyanítva, az előbbeni kissé megháborított mulatságokat folytatták; de néhány pillanat múlva az ártatlan mulattság helye véres jelenetnek lön szín helyévé. Ugyanis Szalai kullogó József, ki kevés idővel az előtt nyugottsággal látszott oda hagyni Nagy tyúkos Péter házát, az itt állomást tartó négy csendőrökkel vissza jött. A csendőrök villogó szuronyai az ártatlanul mulatozó vendégséget egyszerré lehangolá, még jobban leveré pedig annak látára, hogy a parantsnok által nevérol kiszóllított Jósa Istvánt, ki megszólltatása után tsupán egy felöltőt kért s rögtön jött a parantsnok felé — elsőben szuronnyal hasba döfték s azután László Mihállyal öszve vasalva — vértől elborítva a hatósági börtönbe kísérték. Előadják még panaszosok, miként a csendőrök Jósa Istvánon véghez vitt kegyetlenkedéssel nem elégedve b, a jelen voltak, férfiakat, úgy mint nőket, szurkálták, és a puskák tusájával kíméletlenül lökdöstek — egyiknek orrát, másiknak karját sebesítvén meg.

Ugyan ez alkalommal birtokos Modok János azt adja elő, hogy ő tegnap estvé Németh Istvánnál vatsorán lévén, hol az itt állomásozó csendőrök is jelen voltak — kik ott fegyvereiket elhányva táncoltak s egész a dobzódásig ittak. Itt találta azokat Szalai kullogó József s innen hívta el őket Nagy tyúkos Péter házához.

Az itt előadottakat a helybeli bíróságnak orvoslás végett — tudomására juttatni, panaszosok köteleességüknek ismerték.

Modok János vallomását Szántai Mihály, halasi birtokos, is megerősítette, sőt a csendőröknek Németh István házána l folyt mulatozásáról még részletekkel is szolgált. Előadta, hogy amint a csendőrök odajöttek, legelőször a kamrába mentek be, ahol félóraig ittak; a káplár az egyik csendőrrel azután bejött a szobába és ott az ivást folytatták. Egyikük egy egész üveg bort egyszerre is kiivott; majd táncra kerekedtek és a cigányokkal »Klapka és Kossúth nótáját húzták«. A cigányok erővel »Radetzky marsát« akarták húzni, de a csendőrök nem engedték, hanem az előbb említett nótákat kényszerítették a cigányokra; azonkívül »a fehér személyekkel gorombáskodtak, azokat húzták-vonták illedelmetlenül«, végül megrészegedve 11 óra tájban hazamentek.

A zsandárok eme mulatozásáról egyébként maga a vendéglátó Németh István is tanúvallomást tett. Elmondotta, hogy éppen fiának a lakodalmát tartották, amikor este 10 óra tájban három cs. kir. csendőr beállított, fővegüket és fegyverüket letették, elkezdtek inni, majd táncolni. A többieknek nem engedték, hogy résztvegyenek a táncban, csak maguknak muzsikáltattak; azután a fiatal asszonyokat rángatták

A hosszú szolgálati idő és a majdnem kivétel nélkül idegenben töltött katonáskodás folytán ébredt honvágy régenté igen sok szökésnek volt okozója a katonaságnál. A szökésnyek paradicsoma Karinthia volt, amerre a Felsőolaszországba vagy onnan a monarchia más vidékére áthelyezett ezredek minden évben keresztülvonultak. A nagy erdőrengetegek, a mély szakadékok és egyéb rejtőhelyek ezernyi alkalmat nyújtottak a szökésre. A katonaszökevények ide vették be magukat, azután akár egyenkint, akár bandákba verődve rablóéletet folytattak; megállították a postakocsit, az utasoktól alamizsnát csikartak ki, tanyákat fosztottak ki. E tarthatatlan állapot csak az általános védkötelezettség alapján behozott rövidebb szolgálati idővel szűnt meg.

Karácsonyi mese . . .

és illetlenül bántak velük. Végre a vendégek megsokalták a zsandárok duhajkodását és felszólították őket, hogy most már engedjék a többieket is táncolni, mire a hivatlan vendégek, egy jó órai mulatozás után, elmentek. Éjfélkor két zsandár visszajött, nagy lármát csapott és a vendégsereget szétkergette, noha a mulatság csendben, rendben folyt.

Ezek a tanúvallomások azt mutatják, hogy a zsandárok, felhasználván a falusi népnél őszkor tartott lakodalmakat, hivatlanul megjelentek a lakodalmas házaknál, ahol potyára ittak, mulattak és nevetlenkedtek. A szegény nép nem mert fellépni ellenük, mert a zsandárt állandóan szolgálatban levőnek kellett tekinteni s a rajtuk esett legkisebb sérelem is súlyos megtorlást vont volna maga után. A kiskunhalasi örs zsandárjai — mint látjuk — egyetlen éjszaka két lakodalmat zavartak szét, noha arra semmi okuk se volt. Magatartásukat és gondolkozásukat jellemzi még a megvasalva bekísért Jósza István vallomása is, amelyben arról is szó esett, hogy az őt és László Mihályt bekísérő három csendőr közül kettő, amikor Németh István házához értek, oda bement, a harmadik pedig őket tovább kísérte. Az említett két csendőr bizonyára az volt, akik, miután Németh István házában kimulatták magukat, oda visszamentek és hálából — szétkergették a lakodalmat.

A vizsgálatnak szüksége volt egyéb tanúk vallomására is, ezért a kecskeméti csendőr szárnyparancsnokságnak elrendelték, hogy a többi tanúval felvett jegyzőkönyveket is szerezzék be. A szárnyparancsnokság néhány hét múlva jelentette, hogy a polgári hatóságoktól kétszeri sürgetésre sem tudta megkapni a szóbanforgó jegyzőkönyveket. Végre július vége felé, vagyis körülbelül félesztendő múlva, a polgári hatóságok

megküldték a kívánt iratokat. Mivel azonban a lakodalom megzavarása óta immár 7 hónap telt el, az egyik koronatanú, Nagy tyúkos Péter, már nem egészen pontosan emlékezett, hogy két csendőr volt-e az esetről vagy három s csak azt hangoztatta, hogy a csendőrök durván bántak a lakodalmas néppel és hogy Jósza Istvánt hasbaszúrták. Gózon Mihályt azért, mert ruháját az egyingben lévő Jósára akarta adni, szintén meg akarták szűrni, de az elkapta a fejét és így csak az orra hegyén sebesült meg.

Figyelemreméltó volt a csendőri erőszakoskodás tulajdonképeni okozójának, Szalai Kullogó Józsefnek vallomása. Szerinte a civakodás onnan eredt, hogy amikor a lakodalmi vacsora után László Mihály a szobából egy széket vitt ki a konyhába, ő utána ment s László őt a székekkel fejbeütötte, mire a széket kikapta annak kezéből. László erre a Szalai hajába markolt, az is megfogta őt és dulakodni kezdtek. Ekkor Vas József és Jósza István odajöttek, a dulakodókat szétválasztották, őt magát pedig Jósza kilökdöste a konyhából. Azonban rövid időre még visszament a szobába, majd eltávozott s az utcán három csendőrrel találkozáskor, nekik elpanaszolta, hogy őt, aki pedig »a város cselédje«, csúfosan kiteszigálták. A csendőrök erre bementek a házba, ketten az udvaron megálltak, a harmadik a konyhába lépett, László Mihályt és Jósza Istvánt kiszolitotta, őket megvasalta és a másik két csendőrrel »elhajtotta«. Több részletet nem tudott a jó Szalai Kullogó József, mert — vallomása szerint — ittas volt és hazament lefeküdni.

A derék vitéz egész magatartása jellemző volt a korlátolt együgyű emberre, aki a rajta esett sérelmet akként akarta megbosszulni, hogy az idegen zsandárok előtt úgy

festetette le a dolgot, hogy őt, mint »a város cselédjét«, tehát hatósági közeget tettelegesen bántalmazták. Kisbíró volt ugyanis a kitünő férfiú; a zsandárok pedig nem mérlegeltek, mert megérteni se tudták, hogy a lakodalomban a közigazgatásnak eme fontos és előkelő faktora *nem* hivatalos minőségben volt jelen s ha hivatalos minőségben is lett volna ott, legfeljebb csak valami hirdetménynek a kidobolása vagy valamely ügyiratnak a kézbesítése lehetett volna a feladata. A magyar közbiztonság akkori őrei csak annyit hallottak, hogy »bíró«, tehát Szalai kullogó urat olyan különleges hatalmi tényezőnek vélték, akit még akkor sem szabad rendreutasítani, ha a vendéglátó háznál berug és verekedést kezd. Őnekik szigorú parancsuk volt, hogy a hatóság ellen megnyilvánuló legkisebb fegyelmetlenséget is azonnal akadályozzák meg, mert hiszen alig egy esztendeje ért véget a magyar »forradalom«. Amellett a zsandároknak is bugyborékolt már jónéhány itce bor, amelyet — mint tudjuk — Németh István házában nagy vigasság közepette megelőzőleg elfogyasztottak.

A vizsgálat másik tárgyát képező emberölésre vonatkozólag, ugyancsak a kiskunhalasi főszolgabíró előtt, a szóbanforgó esetet követő napon, Bíró Zsuzsanna korcsmárosnéval felvett jegyzőkönyv szóról-szóra idézett tartalma a következő:

»Bíró Zsuzsanna, Veres Istvánné, helybeli birtokos, egyszerűs mind korcsmárosné előterjeszti, miképp tegnap este az itt állomásozó csendőrök közül a brigadéros és egy közcsendőr, korcsmájába jövén, kevés ideig tartó ott létük után a nélkül, hogy az ott illedelmesen mulató békés polgároktól ingerelve lettek volna, azokat még 8 óra előtt a korcsmából kiverték. Így magokba maradván a csendőrök, egész 3 óráig éjjél után a részegségig ittak. Ekkor néhány fiatalember a korcsmába vetődött, kik le se ülhetek, mikor már a részegségtől elázott két csendőr által megtámadtatva a korcsmából kiverettek. A brigadéros kardját nyakába vetve az ijedve megszaladt fiatalemberek után iramlott. — Jelentő kevés perc múlva lármát hall, másfelől pedig cselédje által értesítetik, hogy a brigadéros egy embert agyonszúrt, — kimegy s látja, hogy Vincze László takács legény a korcsma ajtaja előtt fekszik. A brigadéros vizet és gyertyát parancsolt, mit jelentő rögtön teljesítvén, locsolgatta Vincze Lászlót, ki még akkor néhány »jaj« szót kiereszthetett, de azután mindjárt meg is holt, — a brigadéros pedig ezalatt szüntelen szidalmazta, betyárnak, zsványynak nevezvén őt, — Jelentő nő az iszonyú gyilkosságon sajnálkozását fejezé ki a brigadéros előtt s mondá neki: »miért ölte meg Káplár úr ezt a becsületes takács legényt?«, erre a brigadéros nagy dühbe jött s jelentőt a szerencsétlen iránt mutatott részvéteért meg akarta vasaltatni, rossz német kiejtéssel azt mondván: »hunczfut zsvány volt, — én nem félek senkitől, — nekem nem parancsol senki«. Az ekként végbavitt borzasztó cselekvény után a két csendőr eltávozott, a szerencsétlen legyilkolt pedig kocsira tételvén, szülői házához elvitetett.«

A tanúvallomásokon kívül természetesen szükséges volt a terheltek újbóli kihallgatása is. A végkihallgatásnál Turdzik csendőr általában ugyanúgy beszélt el Vincze László megölésének körülményeit, mint ahogyan eddig is előadta; szóval ő már csak a holttestet látta. Azt azonban megerősítette, hogy Jakim ismételten használta Vincze Lászlóra vonatkozólag a »betyár« nevet, amelyet — noha ő magyarul nem tud — mégis megértett. A korcsmában levő vendégek kiutasításának okát pedig azzal magyarázta, hogy a Kiskunhalasra érvényes esti 10 órai záróra már elmúlt, tehát a csendőröknek érvényesíteni kellett ezt a rendszabályt. Sem magáról, sem Jakimról nem ismerte el, hogy ittások lettek volna, mert fejenként csak féltuce bort ittak.

Jakim Konstantin sem változtatott eddigi vallomásának lényegén. Ők ketten Turdzikkal a korcsma külön szobájában

voltak és mikor onnan hazamentek, a korcsma nagy ivójában levő vendégeket is elküldte, mert a záróra már elmúlt. Szóval ő nem vert ki onnan senkit. Tagadta, hogy Németh István házában a Kossuth-indulót játszatta volna. A vádaskodások okául azt hozta fel, hogy a kiskunhalasi lakosság haragudott reá, mert tőlük megelőzőleg 13 puskát, 3 kardot, 4 szuronyt, 4 pisztolyt és 1 vadászfegyvert elvett s azokat beszolgáltatta a városi raktárba.

A fegyverek beszédésére vonatkozólag tudnunk kell, hogy a magyar függetlenségi harc leverése után következő években Magyarországon hatósági engedély nélkül nemcsak fegyvert, hanem még nyeret se volt szabad senkinek se tartani.

Jakim csendőr — miként a vele felvett jegyzőkönyvekben látható névalírásából következtethető —, a műveltségnek igen alacsony fokán állhatott, aki hivatali állásában az ahhoz szükséges józan mérlegelés helyett inkább önkénykedett és adta a hatalmas urat. Az ilyen Jakim-féle emberek csak hozzájárultak ahhoz, hogy a közbiztonság fenntartására rendelt csendőrség iránt érzett gyűlölet a lakosság szívében minél jobban növekedjék.

Vincze László takácslegény megölésének oka a zsandárok iránt érzett gyűlöletben keresendő. A szegény takácslegény bizonyára haragudott a csendőrré, mert az hazaküldte a korcsmából s lesett reá, hogy bosszút álljon rajta, aminek árát azután életével kellett megfizetnie. De az sem lehetetlen, hogy virtuskodásból kezdett ki a zsandárral, mint ahogyan mindig virtusszámba ment a népnél, ha valaki a rendfenntartó közegekkel szembeszállt. Bizonyára többen ismerik az alábbi nótát, amelyet a jelen szerény sorok írója a világháborút megelőző években a Felvidék egyik ezredének legénységétől hallott:

*Édes anyám, mossa ki az ingemet,
Mossa ki a rózsapiros véreimet,
Még az éjjel csendőrökkel verekedni akarok,
Nem bánom én, ha reggelre meghalok.*

*Csendőrökkel verekedni de bajos.
Megtudja a kisangyalom, elátkoz.
Kilenc helyen varrta be a fejemet a jóorvos;
Csendőrökkel verekedni de bajos.*

Egész kis ballada, amelyben ott van a tanulság is annak, a számára, aki nem fér a bőrébe. A szegény Vincze László takácslegény 1850-ben talán szintén arra a dicsőségre vágyott, hogy a csendőrnek, aki a rend betartására szoritotta őt, jól ellássa a baját.

A hadbírótság, mielőtt ítéletet hozott volna, orvosi vizsgálat alá vetette Jakim és Turdzik csendőröket. Az orvos Jakimról megállapította, hogy botbüntetésben nem részesíthető, mert baloldali kezdődő sérve van, azonban erős testalkatánál fogva bármely mértékű vesszőfutas elszenvedésére alkalmas. Turdziknak semmiféle testi hibája sem lévén, az orvos őt mindenemű testi büntetésben részesíthetőnek találta.

Az ítélet szerint Jakim bűnös volt abban, hogy Vincze László takácslegényt, bár az őt megtámadta, oldalfegyverével halálosan megsebesítette; azonkívül Turdzikkal együtt bűnösök voltak, amiért Jós Istvánnal, a tyúkos Nagy Péter házában tartott lakodalom alkalmával, csupa durvaságból, erőszakosan bántak, sőt Jakim könnyen meg is sebesítette.

Jakim a hivatalos hatalommal történt visszaélésért és szolgálati kötelességmulasztásért a csendőrség kötelékéből kizsájtattott és a vizsgálati fogsággal együtt hathónapi fogságra büntetett, mely utóbbit vasban kellett töltenie.

Turdzik, szintén hivatalos hatalommal való visszaélés és szolgálatban elkövetett kötelességmulasztásért, eredeti gyalogezredéhez visszaküldetett és a vizsgálati fogságot számították be neki büntetésül.

Karácsony . . .

(Kátai Pál Andrásné Helbing Aranka rajza).

A pszichotechnika alkalmazása a csendőrségnél.

Irta: KISS ALADÁR százados.

Különböző szolgálati állások elnyerésénél, megüresedett parancsnoki helyek betöltésénél döntő fontosságú kérdés, hogy a számításba vett egyén a kérdéses állás betöltésére, a parancsnoki helyre alkalmas-e. Elsőrendű szolgálati érdek, hogy alkalmasság nélkül senki se jusson parancsnoki helyre és ne kerüljön olyan beosztásba, melynek ellátásához a szükséges képességekkel nem rendelkezik. De különösen nem kerülhet olyanokba, melyek a képességen kívül egyéni rátermettséget is kívánnak.

Az alkalmasság és egyéni rátermettség elbírálása gyakorlatilag az egyénről szerkesztett minőségnyitáblázatban jut kifejezésre. Ez az elbírálás az előjáró legnehezebb feladatát képezi. A nehézséget legtöbbször az okozza, hogy az előjárónak nem állnak olyan adatok rendelkezésére, melyek alapján minden irányban megnyugtató véleményt nyilváníthatna.

De a vélemények, — legyenek azok bármennyire is tárgyilagosságok és alaposak — különben is egyéni, célszerű volna tehát oly módhoz, illetőleg oly eszközökhöz nyulnunk, melyek a rátermettség és alkalmasság kérdésének eldöntésében egyéni nézetektől mentesen, teljes tárgyilagossággal és döntő bizonyossággal állanak rendelkezésünkre.

Ilyenként elsősorban a pszichotechnika jöhet számításba, mely számtalan vizsgálatával e téren feltétlenül megbízható segédeszköznek mutatkozik s véleményem szerint a csendőrségnél igen eredményesen volna alkalmazható.

A pszichotechnika alatt azt a tudományos módszert kell érteni, mely az egyén lelki és testi tulajdonságainak, illetőleg képességeinek vizsgálatával és megállapításával foglalkozik. E rendszer újkeletű, tudományos alapokra való fektetése a háború befejezése utáni időkben vette kezdetét. Elterjedése a háborút és a forradalmakat követő nehéz gazdasági helyzettel magyarázható. Ekkor ugyanis az európaszerte szükségessé vált racionalizálás folytán a munkaadók a munkaerők minél teljesebb kihasználására, munkásaik és tisztviselőik munkateljesítményének a maximumra való fokozására törekedtek. Ezt pedig — a munkaidő meghosszabbításán kívül — akként lehetett legcélszerűbben elérni, hogy a munkást abban a munkakörben alkalmazták, melyben egyéni rátermettségénél és képességénél fogva a legtöbbet tudott produkálni.

Szükségessé vált tehát, hogy a munkásokat képességük megállapítása végett vizsgálat alá vegyék s e téren a pszichotechnikának igen fontos szerep jutott. De igen fontos szerephez jutott a pszichotechnika az egyes pályákra való alkalmasság kérdésének elbírálásánál is.

E kérdés eldöntése ugyancsak a háború utáni időkben vált életbevágóan fontossá. Igaz ugyan, hogy az egyes pályákra lépés előtt a béke éveiben is voltak különböző felvételi vizsgák, de azokat legtöbb esetben csak formaságnak lehetett tekinteni. A háború után a helyzet e téren is lényegesen megváltozott. Sok lett a munkát kereső és kevés volt a munkaalkalom. A munkaadók arra törekedtek tehát, hogy a jelentkezők közül a legmegfelelőbbeket válasszák ki, hogy azokat a kívánt munkakörben eredményesen alkalmazhassák.

A pszichotechnika vizsgálati arra terjedtek ki,

hogy a jelentkező rendelkezik-e a kérdéses hivatáshoz szükséges sajátos képességekkel. S az ily irányban folytatott vizsgálatok lényegesen eltértek a békeévek elméleti felvételi vizsgáitól, mert azok többnyire pozitív tudás elbírálására szorítkoztak, míg a pszichotechnikai vizsgálatok a test és szellem *képességeinek* felismerését és megállapítását célozzák.

A pszichotechnika néhány év alatt bámulatos fejlődésen ment keresztül s fejlődik ma is feltartóztatlanul tovább. Ma már számos módszerével és komplikált, gépszerű készülékeivel grafikonon jelzi az ember képességeit. De behatol vizsgálatával a lélek birodalmába is és annak tulajdonságait, mint például a kezdeményezési készséget, az engedékenységre való hajlamot, az erőszakosságot, az energiát és a munkakedvet csalhatatlan pontossággal tünteti fel.

Németország a pszichotechnikát már 1919-ben a szolgálatba állította. Első kísérleteinél 200 kijelölt rendőraltisztből meglepő jó eredménnyel választott ki 15 detektívet. A vizsgálatokat azóta tökéletesítették s ma már a német rendőrséghez való felvételt, az előléptetést, valamint a különböző szolgálati állásokban való alkalmaztatást pszichotechnikai vizsgálat eredményétől teszik függővé. De nemcsak a rendőrségnél, hanem minden nagyobb ipari üzemben pszichotechnikai vizsgálat eredménye alapján döntenek a felvétel kérdésében s ettől teszik függővé, hogy a felvett egyént milyen munkakörben alkalmazzák.

Hazánkban a székesfővárosi Pedagógiai Szeminárium lélektani laboratóriumának pszichotechnikai osztálya 1924 óta működik, mint pályaválasztási tanácsadó. Célja a pályaválasztás előtt álló jelentkezők tehetségét, hajlamát, egyes foglalkozási ágakra való rátermettségét pszichotechnikai vizsgálatok segítségével megállapítani s ennek eredményéhez képest megfelelő tanáccsal szolgálni. A Budapesti Székesfővárosi Közlekedési Rt. (Beszkárt) hasonlóan rendelkezik pszichotechnikai laboratóriummal s ma már egyetlen jelentkező sem kaphat addig alkalmazást, míg a vizsgálat követelményeinek meg nem felel.

Honvédségünk hasonlóan berendezkedett már e célra s az altisztképző iskolába törekvők közül pszichotechnikai vizsgálatok segítségével választják ki a megfelelő képességgel rendelkezőket. Rendőrségünk szakirodalmában is ismételtelen olvastam fejtegetéseket, melyek a rendőrlegénység felvételét pszichotechnikai alapon kívánják szabályozni.

A csendőrségnél pszichotechnikai vizsgálatokat — tudomásom szerint — legelőször Tihanyi Ferenc őrnagy úr végzett, ki mint a nyomozó osztály parancsnoka 1928. évben a nyomozó osztályhoz beosztásra jelentkező legénységet ily vizsgálatok alapján választotta ki. E vizsgálat annak a megállapítására törekedett, hogy a jelentkezők rendelkeznek-e a nyomozó szolgálat eredményes ellátásához feltétlenül szükséges képességekkel. A vizsgálatok eredményét csak a jövő mutatja meg, de azt hiszem nem tévedek, midőn a szombathelyi nyomozó tanfolyam kiváló eredményét részben e nagy gondossággal és szakértelemmel végzett válogatási módszernek tudom be.

Sajnos, ily vizsgálatok eszközzéséről azóta sem hallottam, pedig a kérdés fontossága és várható ered-

---

A XVIII. század első felében a századosnak megvolt a joga, hogy annak a katonának egyheti zsoldját magának megtartsa, aki az ezredlelkésként kapott cédulával nem tudta igazolni, hogy a husvéti gyónást elvégezte.

Boris bolgár király csapatszemléje Szófiában.

ménye indokoltá tennék, hogy vele behatóbban foglalkozzunk. A pszichotechnikai vizsgálatoknak és gyakorlatoknak testületünkben való meghonosítását, illetőleg állandó alkalmazását egyelőre három téren látnám szükségesnek és célszerűnek. Éspedig:

1. Ujonc próbacsendőrök felvételénél.
2. Tanfolyamokba történő kiválasztásoknál.
3. Tanfolyamokban való oktatásnál.

Köztudomású, hogy legénységi kiegészítésünk önkéntes jelentkezés alapján a Szut. 19. pontjában foglalt feltételek szemelött tartásával történik. E feltételek — az erkölcsiéktől eltekintve — teljesen általánosak s egyáltalában nem tartalmaznak olyan követelményeket, amelyekből a jelentkezőknek a csendőri pályára való alkalmasságáról és rátermettségéről meggyőződést lehetne szerezni. Egyedül az orvosi vizsgálat az, mely e téren némileg támpontul szolgál, de a rátermettségre és az egyéni képességekre ez sem nyújthat felvilágosítást. Pedig mennyi hiábavaló fáradságnak és kiadásnak vehetnők elejét, ha a jelentkezőket e téren is tárgyilagos vizsgálat alá vonnók.

Gyalogsági Gyakorlati Szabályzatunk tartalmaz ugyan rendelkezéseket, hogy a bevonult ujoncok szellemi képességét vizsgáljuk felül, illetőleg állapítsuk meg, de az a rendelkezés kizárólag a kiképzés érdekében történt, annak az érdekét szolgálja, így a mi célunknak nem felelhet meg. De nem felelhet meg azért sem, mert e vizsgálat a felvétel megtörténte után folyik le, ekkor pedig már elkéstünk vele, de különben is e vizsgálat a régi felvételi vizsgákhoz hasonlóan — csupán a *meglévő* elméleti tudást bírálhatja el. Márpedig azon az alapon, hogy valaki tudja-e az Árpád-

házi királyokat vagy sem, igazán nem lehet elbírálni a csendőri pályára való alkalmasságának fontos és nehéz kérdését.

E kérdés eldöntésére egyedül és kizárólag a pszichotechnikai vizsgálatokat tartom célszerűnek és megfelelőnek. Különösen célszerű volna ily vizsgálatokat alkalmazni ma, amidőn sok a jelentkező s a válogatásra bő alkalom nyílik. De szükség volna rá azért is, mert reánk nézve igazán létkérdés az, hogy csak teljesen rátermettek jussanak be testületünkbe.

A vizsgálatok végzéséből költség nem merülne fel, mert azokat a kerület székhelyén a jelentkezők orvosi vizsgálatával kapcsolatban a kerületi parancsnok által kijelölt bizottság költségmentesen vagy minimális költséggel eszközölhetné.

A végzendő vizsgálat anyagával most nem foglalkozom részletesen, mert a pszichotechnika körébe tartozó gyakorlatokat valamelyik következő cikkemben szándékozom részletesen ismertetni. Tájékozásképpen megjegyzem azonban, hogy elsősorban a jelentkező intelligenciájának fokát gondolnám célszerűnek elbírálni, amire Hervieut — Bizet módszerét — igen alkalmasnak tartom. Ez abban áll, hogy a vizsgálandóval hosszabb gondolatkapcsolatot íratunk le, melyet aztán később emlékezetből el kell mondania. E vizsgálaton kívül célszerűnek tartanám még a figyelő, megfigyelő, ítélő- és kombináló képesség elbírálására vonatkozó vizsgálatok végzését is, természetesen csak a jelentkezők szellemi színvonalához mért követelmények felállításával mellett.

A vizsgálatok eredményét a bizottság jegyzőkönyvbe foglalva a kerületi parancsnoksághoz terjesz-

tené fel, ahol ezek az eredmények a felvétel kérdésében való döntésnél lényeges szerepet játszanának. Azt hiszem, hogy a vizsgálatok végzésére fordított fáradság bőséges kamatot hozna testületünk javára.

A különböző tanfolyamokba való kiválasztásoknak pszichotechnikai alapon való eszközését elsősorban a különös képességeket és rátermettséget igénylő beosztásokkal kapcsolatos tanfolyamokba (örsparancsnokképző, nyomozó, nyilvántartó tanfolyam stb.) való vezénylésnél, illetőleg kijelölésnél tartanám feltétlenül szükségesnek. Amint ugyanis cikkem elején kifejtettem, a minősítvényi táblázatban foglalt adatol egyedül nem lehetnek döntők e téren, mert az egyénben rejlő képességeket vizsgálat nélkül egy parancsnok sem képes megállapítani, különösen, ha sokszor egy félévig sem látja személyesen azt, akit el kell bírálnia. Igaz ugyan, hogy hosszú évek tapasztalata elég megbízható támpont e téren, de még jobb, ha a tapasztalatok alapján szerzett adatokat is felülbíraljuk olyan vizsgálatokkal, amelyek szinte csalahatatlan eredményt mutatnak.

De szükségesnek tartanám a pszichotechnikai vizsgálatok alkalmazását főleg az örsparancsnokképző tanfolyamba kijelölt legénység vezénylésénél is. Kétségtelen ugyanis, hogy az örsparancsnokképzés testületünk egyik legfontosabb problémája, mert az örsök testületünk pillérjei, melyeken a közbiztonsági szolgálat ellátása teljes egészében nyugszik. E pillérek szilárdsága pedig szerves összefüggésben van az örsparancsnok egyéniségével és rátermettségével, minden örsöt tehát teljesen megfelelő és rátermett örsparancsnoknak kell vezetnie.

El kell ismernünk, hogy örsparancsnokképzésünk a mai viszonyokhoz képest megfelelő színvonalon áll. Köztudomású az is, hogy örsparancsnokképző iskolánk nagy körültekintéssel végzi nehéz feladatát, mégis sok olyan örsparancsnokokunk van, kik a velük szemben támasztott követelményeknek egyáltalában nem, vagy csak az előljáró állandó irányítása mellett tudnak megfelelni. A jóakarát és az igyekezet megvan, ez azonban képesség nélkül nem elegendő.

A szükséges képesség megállapítása és elbírálása végett kívánatos volna tehát, hogy minden egyes altisztet, ki az örsparancsnokképző tanfolyamba való bevezénylésre számításba jöhet, a vezénylés előtt pszichotechnikai vizsgálat alá vonjunk s bevezénylését e vizsgálat eredményétől tegyük függővé. Hasonló célt szolgáló vizsgálaton, mint vizsgabizottsági tag, már vettem is részt és nyugodt lelkiismerettel állithatom, hogy arra nagy szükség volt s a vizsga alapján sok olyan egyént kellett számításon kívül hagyni, aki a minősítvényében évek óta »altiszt-i iskolába alkalmas«-nak volt jelölve. Ez a vizsgálat természetesen még csak tapasztalatok nélkül való első kísérletezés volt, mégis — mint azt az örsparancsnokképző iskola egyik oktatótisztejtől hallottam — az ennek alapján bevezényelt legénység igen jónak bizonyult és a kerületek közötti átlagban *a legjobb eredményt érte el.*

A pszichotechnikai vizsgálatokkal természetesen annál jobb eredményt lehet elérni, minél több ember közül lehet az alkalmasakat kiválasztani. Az örsparancsnokképző iskola jelöltjeinek jelenlegi kiválasztási rendszerével — amelynek hátrányai közismertek — szakítani kellene s bizonyos általános személyi feltételek felállítása után mindenkinek meg kellene engedni, hogy ha képességet érez magában, jelentkezék az örsparancsnokképző iskolába. A pszichotechnikai vizsgálat majd el fogja azután dönteni, hogy odavaló-e vagy sem.

Kétségtelen, hogy a pszichotechnikai vizsgálatok alapján való válogatással az örsparancsnokképzés nehéz problémáját lényegesen megkönnyítenők.

A vizsgálatokat vagy az örsparancsnokképző iskolánál vagy pedig — mert olcsóbb lenne — a kerület székhelyén bizottságilag kellene eszközölni akként, hogy azok a tanfolyam megkezdése előtt legalább két-három hónappal befejezést nyerjenek. Erre azért volna szükség, hogy a vizsgán megfelelték a tanfolyamba előkészülhessenek. A meg nem feleltéknek újabb vizsgálatra való bocsátását nem tartanám célszerűnek, mert az újabb megfelelés ügyis csak a követelmények enyhítése esetén következne be. Ellenvetésül felhozható ugyan, hogy ez a körülmény sok törekvő altiszt kedvét szeghetné, de nekünk a testület érdekeit kell szem előtt tartanunk, nem az egyesekét.

A vizsga anyagát lényegében a fentebb tárgyalt képességekre vonatkozó vizsgálatokra kellene kiterjeszteni, természetesen azonban, hogy az örsparancsnokjelölttel szemben támasztott követelmények lényegesen fokozottabbak volnának, mint az ujoncokkal szemben valók.

Kérdés tárgyát képezheti még, hogy a kisebb követelményeket támasztó járőrvezetői tanfolyamokba való vezényléseknél is nem volna-e célszerű a kiválasztást ugyancsak pszichotechnikai alapon eszközölni. Erre nézetem szerint egyelőre nincs szükség. E tanfolyamok tananyagának ismerete ugyanis annyira fontos és nélkülözhetetlen, hogy a tanfolyam elvégzését minden csendőrré nézve feltétlenül szükségesnek gondolom.

A pszichotechnika körébe tartozó gyakorlatoknak különböző tanfolyamokon való oktatását és gyakorlását az egyénben rejlő képességek fejlesztése, illetőleg fokozása végett tartanám célszerűnek. Csak félmunkát végeznénk, ha a képességek feltárásánál megállanánk és a vizsgálatok eredményeként felismert képességeket nem fejlesztjük.

Tévedés volna azt hinni, hogy e — rendszerint természetadta — képességek nem fejleszthetők. Az bizonyos, hogy új képességeket beleplántálni senkibe sem vagyunk képesek, de a meglévőket a pszichotechnika körébe tartozó gyakorlatok célszerű oktatásával lényegesen fokozhatjuk.

A gyakorlatok anyagát a közbiztonsági szolgálat eredményes teljesítésénél nélkülözhetetlen képességek fejlesztésére kellene kiterjeszteni. E téren elsősorban a megfigyelőképességet fejlesztő gyakorlatok érdemelnek különös figyelmet, de feltétlenül számításba kell venni az ítélő- és kombináló képesség, valamint az emlékező tehetség fejlesztésére irányuló gyakorlatokat is.

Minden egyes gyakorlatot oktatólagosan kellene átvenni, hogy azokból minden hallgató tanulhasson. A gyakorlatok végzését célszerű minden más tárgytól elkülönítve eszközölni. Legcélszerűbbnek külön gyakorlati órák bevezetése mutatkoznék, ahol a hallgatók teljesen a gyakorlatok végzésének szentelhetik magukat.

A szombathelyi nyomozó tanfolyamon nyomozási gyakorlatok keretében magam is oktattam ilyen gyakorlatokat s hallgatóim aránylag rövid idő alatt szép eredményt értek el.

Minden egyes képesség fejlesztésénél több gyakorlatot kell átvennünk és azokat akként kell csoportosítanunk, hogy előbb a könnyebb gyakorlatokat végeztessük és csak fokozatosan térjünk át a nehezebb gyakorlatokra. Hogy melyek legyenek ezek a gyakorlatok s hogy milyen sorrendben és miként oktassuk őket, azzal a legközelebbi cikkemben fogok részletesen foglalkozni.

A müncheni pályaudvaron minden évben nyilvános karácsonyfát állítanak fel.

Kolcsak és a cseh legionárusok.

Irta: SZLADEK BARNA ny. százados.

A nagy orosz tragédia első felvonása akkor kezdődött, amikor 1917 egyik márciusi napján a petrográdi Nyewski-prospektet géppuskatűz söpörte végig és a forradalom oldalára állt helyőrség a Romanow-jelvényt vörös kokárdával cserélte fel.

Azután három éven át diihöngött a világtörténelem legvéresebb, legvadabb belháborúja, amely három millió emberéletet követelt áldozatul. Három éven át tartott a szomorú színjátéknak ez a felvonása s ez a felvonás egy leírhatatlanul borzalmas fináléban akkor ért véget, amikor 1920 őszén az utolsó kétségbeesett csata után a Wrangel-hadsereg maradványai asszonyok, betegek, gyermekek és aggok karavánjától kísérve, pánikszerű menekülésben, örvongve rohanták meg azt a néhány ántánt-hadihajót, amely a krími kikötőkben horgonyozott. A kikötőkben jajveszékélő, tehetetlen sebesültek testén keresztül törtetett előre a tizezrekre rúgó tömeg, hogy egy talpalattnyi helyet kapjon a néhány francia és angol hajó fedélzetén.

De ez a talpalattnyi hely sem jutott mindegyiknek. Ezrek és ezrek maradtak a parton. Puskatussal és drótkötelekkel verték csonkká a kikötőhid karfáját görcsösen megmarkoló kézfejeket. Végre a hajók felszedhették a horgonyt és elindulhattak.

Alig voltak ezek a hajók néhány száz méternyire a

parttól, a parton rekedt menekülők háta mögött már felbukkantak Budieni vörös lovasosztagainak első járőrei...

*

Az orosz tragédia második felvonása már idegenben játszódik le és tart ma is.

A varsói színházak és mozik ruhatáraiban olyan nők segítik le a látogatók kabátjait, akiknek azelőtt vagyont érő diadémok ragyogtak hajukban s akiket azelőtt komornák fürdettek, fésültek és öltöztettek. Berlinben minden harmadik taxisoffőr volt cári tiszt, a párisi varietékban hercegi és grófi familiák leszármazottjai énekelnek boulevard-izű szonokat, kis magyar mezővárosokban is fel-feltűnik egy-egy sárga rubaskás balalajka-zenekar. Ezek a szerencsések.

A Mária Valéria-telep barakjai, a Nyugat és a Balkán valamennyi városának nyomortanyái mind oroszul beszélnek. Orosz szomorúságról, orosz nyomorról... Ezekén a helyeken a balalajka is hiányzik...

A nagy nyomor nem ismeri a zenét.

*

A külföldön élő orosz emigránsoknak két fajtájuk van. Olyanok, akiknek idejében sikerült családjukat és értékeiknek egy részét átmenteniök s olyanok, akiket harc közben, sokszor meglepetésszerűen kényszerítettek menekülésre a szovjets csapatok, akik a pusztán életükön kívül semmit sem vihettek magukkal.

Ez utóbbi kategóriába tartoznak azok, akikről egy rövid leírásban meg akarok emlékezni — a kínai orosz fehér gárda.

Erről a fehér gárdáról utóbbi időben gyakran hallunk

a szovjet-kinai konfliktus kapcsán. A kínai határ mentén történt fegyveres összecsapások túlnyomórészt kínai zsoldban álló fehér gárdisták és szovjetcsapatok között folytak le és a többféle alakban és sűrűn ismétlődő szovjet-jegyzékekből soha nem hiányzik az a pont, amely a fehér gárda haladéktalan lefegyverzését követeli.

*

1918 nyarán hosszú katonavonatok futottak Oroszországon és Szibérián keresztül Vladivosztok irányába. Cseh légió-nárusokat vittek, számszerint mintegy 60—70 ezer embert. Oroszország akkori felborult, zűrzavaros állapotában ezek a légió-nárusokból álló cseh brigádok voltak úgyszólván az egyedüli zárt egységet alkotó fegyveres erő s ennek tulajdonítható az a jelentős szerep, ami — amint alább látni fogjuk — az orosz forradalomban a cseheknek jutott.

A cseh légiókat a Massaryk által irányított propagandával és ántánt részről nyújtott jelentős anyagi támogatás révén sikerült a bolsevik agitációval szemben megmenteni. Ezeket a jól felszerelt s az akkori viszonyokhoz mérten jól fegyvermezett cseh csapatokat az orosz front felbomlása után a francia és olasz harctérre akarták szállítani s ott a központi hatalmak ellen harcoló egységekbe beolvasztani. Ebben az időben az ántánt már elismerte Csehszlovákiát mint »önálló hadviselő államot«, azaz mint egyenjogú szövetségstársat.

Miközben a szállítmányok Vladivosztok felé gördültek, az ántánt párisi haditanácsában új terv merült fel és pedig az, hogy Oroszországban ellenforradalmi erőkre támaszkodva új frontot állítsanak fel, egyelőre a bolsevikiek, majd ezek megbuktatása után a központi hatalmak ellen. Az új hadsereg magvának szánták a cseh légiókat s egy Párisból érkező parancsra az úton lévő cseh szállítmányok megállottak s a csapatok egyik részét Nyugat-szibériában, egy másik részét pedig Kelet-Oroszországban Ufa, Szamara környékén összevonták.

A cseh légió-nárusokkal egyidejűleg, de már az azelőtti időkben is, mindjárt a bolsevikiek uralomra jutása után csoportosan szöktek Szibériába volt cári tisztek és sokan a polgári lakosság köréből is.

A vörös gárda ebben az időben még csaknem teljesen szervezetlen volt és a legtöbb szibériai városban orosz katonaköpenybe bujtatott hadifoglyokból állott. Az ellenforradalom meglehetősen szabadon szervezkedhetett. A bolsevikiek megbuktatására irányuló legelső fegyveres fölkelést 1918 májusában hajtották végre Nowo-Nikolajewszkben, Szibéria egyik kisebb városában, mely Omszk és Irkutsk között a vasútvonal mentén fekszik. A fölkelés sikerült. A vörös gárda meg sem kísérelte az ellenállást, a helyi szovjet képviselői börtönbe kerültek. A főszerep ennél az akciónál Gajdának jutott, aki akkor a cseh légióban századosi rendfokozatot viselt. Egy kb. 600 főnyi cseh különítmény élén meglehetősen könnyen magához ragadta a hatalmat Nowo-Nikolajewszkben. Gajda ezen rajtaütésszerű és teljes sikerrel járt akciójával ismertté tette a nevét orosz ellenforradalmi és ántánt körökben is s ezen tette volt az, amely megnyitotta előtte a cseh vezérkari főnökségig vezető utat.

A nowo-nikolajewszki siker mintha jeladás lett volna az ellenforradalom általános kirobbanására. Az ellenforradalomnak a csehek segítségével kivívott nowo-nikolajewszki győzelmét csakhamar követte a bolsevikiek megbuktatása Omszkban, Irkutskban, Tomszkban s rövid néhány hét leforgása alatt egész Szibéria, nemkülönben Kelet-Oroszország tekintélyes része az ellenforradalmárok, azaz a fegyveres hatalom birtokában lévő csehek kezére jutott.

A helyi szovjetek megbuktatása után a cseh légió-nárusokra és az ántánt anyagi segítségére támaszkodva azonnal hozzáfogtak egy anti-bolsevista orosz hadsereg meg-

szervezéséhez. Ezen hadsereg fölött a főparancsnokságot Kolcsak Artúr tengernagy vette át.

Kolcsak az orosz-japán háborúban tüntette ki magát Port-Arthur ostrománál. Vitéz magatartásának elismerésül a japánok hadifogságban is meghagyták a kardját. A világháborúban a Fekete-tengeri flotta fölött parancsnokolt. Amikor 1917 őszén a bolsevikiek uralomra kerültek, a kivégzéstől az mentette meg, hogy a flotta, különösen a vezérhajó legénységének körében nagy népszerűségnek örvendett. Mikor kardját el akarták venni, ledotta derekáról, térdén kelt-törte és a tengerbe hajította. Hasonló cselekményért egy másvalakit, száz tiszt közül kilencvenkilencet válogatott kínzásokkal küldtek volna a másvilágra: neki a hajaszála sem görbült meg. Nem akart a vörösök szolgálatában maradni, muzsikruhába öltözködve, kezében csajnikkal egy negyedosztályú vasúti kocsi-ban menekült Szibérián át Pekingbe. Itt kérték fel 1918. május végén, a nowo-nikolajewszki sikeres puccs után, hogy vállalja el a szibériai ellenforradalmi erők felett a főparancsnokságot.

Kolcsak a kérésnek eleget tett.

Hadserege két, egymástól teljesen elütő részből állott. Egyik volt az ú. n. Volga- vagy más néven néphadsereg, melyet a cseh légionárusok és a szociál-forradalmárok (Kerenszky pártjához tartozó Volga- és Ural-menti ipari és földmunkások) alkottak, a másik rész túlnyomóan cári tisztekből, tisztiiskolák növendékeiből és kozákokból állott.

Amíg a Volga-hadsereg — beleértve a cseheket is — százszázaléig a demokratizmus, azaz a Kerenszky-forradalom alapján állott, addig a hadsereg másik része kifejezetten monarchista célokkal ment a bolsevikiek elleni harcba. Meg kell hát itt jegyeznünk, hogy bár a hadseregnek mindkét része anti-bolsevista volt, mégis csak az egyik része volt fehér, azaz politikai értelemben konzervatív. Hasonló összetételű volt az Omszkban megalakult ideiglenes kormány is. A szociálforradalmárok és kadettek (konstitucionális demokráták) a márciusi (Kerenszky) forradalom hívei voltak, de számosan voltak jobboldali politikusok is, akik nyíltan az autokrata cárizmus visszaállítására törekedtek. Ugy a hadsereg, mint a kormány tagjai bizalmatlansággal kísérték egymásnak minden lépését s ez a bizalmatlanság lassan a leplezetlen gyűlöletig fokozódott. Az ellentétek napról-napra növekedtek. A Volga-hadsereg félt, hogy győzelem esetén újból visszaállítják a cárizmust, és elvesz a forradalom minden vívmánya, a hadsereg monarchista érzelmű része pedig attól tartott, hogy a bolsevikiek leverése után újból a Kerenszky-párt ragadja magához a gyéplőt. A Kerenszky nevét azonban nem kevésbé gyűlölték, mint a Leninét, — Kerenszkyt okolták minden bajért, ami 1917. tavaszától Oroszországra szakadt, főleg nem tudták megbocsátani azon intézkedéseit, melyekkel a hadsereg fegyelmét teljesen aláasta és azt szétzüllesztette.

Hogy ilyen körülmények dacára is a front nemcsak, hogy meg nem ingott, de a hadsereg még győzelmeket is elkönyvelhetett magának, az csak annak tulajdonítható, hogy a bolsevik erők ebben az időben — 1918. nyarán —, a déli fronton, Denikin ellen voltak leginkább lekötve és hogy ebbe az időbe esett a vörös hadsereg első komoly megszervezése. Júliusban a csehek Szamarát is megtisztították a vörös csapatoktól, a gyűrű mindjobban szűkült Moszkva körül és a bolsevik kormány sorsa megpecsételtnek látszott.

Nem is a vörösök megbuktatása okozta a legnagyobb gondot az omszki ideiglenes kormány tagjainak, mert hiszen ezt biztosra vették és csak idő kérdésének tartották, a főhadiszálláson sem a vörösök ellen folytatandó hadműveletekre helyezték a fősúlyt, hanem úgy politikai, mint katonai körökben — úgy a jobb-, mint a baloldalon — azon törek a fejüket, hogyan szabaduljanak meg a *másiktól*.

1918. szeptemberében váratlanul offenzívába kezdtek a vörösök, akik előtt természetesen nem maradt titokban, hogy az antibolsevista kormányban és a hadseregben éles ellentétek támadtak. Az első támadó lökések a Volga-hadsereget érték. Mindjárt az első napokban nyilvánvalóvá lett, hogy a Volga-hadsereg nem maradt hatás nélkül a jobb- és baloldal torzalkodása. A Volga-hadsereg rosszul verekedett. A vörösök vehemens támadásával szemben nem bizonyult eléggé fegyelmezettnek és eléggé állóképességűnek. Semmivel sem voltak jobbak a cseh légionáriusok sem, akik nem mutattak nagy hajlandóságot arra, hogy hazájuktól távol, idegen érdekért nagyobb áldozatokat hozzanak. Így történt, hogy a vörös hadsereg napok alatt visszafoglalta Kazánt, Szim-birsket, Szamarát s más hadászati szempontból fontos helyeket Kelet-országra.

A Kolcsak-hadsereg monarchista érzelmű része a baloldali pártokat okolta a vereségért, melyeknek működése — mint állították — végnélküli politikai tanácskozásokban merült ki, bűnitólag hatott a hadsereg hadműveleteire és megmetyelte annak szellemét. Ugy a hadseregnek ezen részében, valamint jobboldali politikai körökben mindinkább az a meggyőződés alakult ki, hogy a helyzetet csak diktatúrával lehet megmenteni. Ugyanazon év novemberében Omszk katonai parancsnoka, Wolkow közák ezredes letartóztatta az ideiglenes kormány szocialista tagjait, a puccsot követő napon pedig a minisztertanács Kolcsakot korlátlan hatalommal ruházta fel.

Ettől a naptól kezdve nyíltan kitört az ellenségeskedés az úgynevezett Volga- és a tulajdonképeni Kolcsak-hadsereg között, aminek természetesen, mint nevető harmadik, a vörös hadsereg látta hasznát. A Volga-hadsereg csapattestjeitől tömegesen szöktek meg a katonák, a csehek pedig erőteljesen követelték hazaszállításukat. Ezen követelésüket azzal indokolták, hogy nem hajlandók a reakció szekerét tolni, másfelől pedig azt mondták, hogy nekik tovább semmi keresnivalójuk itt, mert 1918 őszén bekövetkezett a központi hatalmak összeomlása és így a »keleti front« felállításának terve önmagától elesett.

A csehekkel végül is olyan megállapodás jött létre, hogy a harcoló egységeket a frontvonalból kivonják és elvállalják a Kolcsak-hadsereg háta mögött a szibériai vasutvonal mentén fekvő városoknak biztosítását, más szóval — átveszik a hadtápszolgálatot.

A csehek kiválásával és a már említett szökések következtében a Volga-hadsereg megszűnt létezni, helyébe új Kolcsak-csapatok jöttek, melyeknek tagjai sorozás útján kerültek a hadseregbe.

Ettől az időponttól kezdődőleg a Kolcsak-hadsereg csakugyan »fehér« hadsereg lett és ennek a hadseregnek maradványai kerültek később a kínai nacionalista-kormány zsoldjába. Kövessük vázlatosan, röviden az utat, amelyet az Uraltól a mandsu határig megtettek.

Kolcsaknak sikerült 1918—19 telén a vörösök előnyomulását feltartóztatni. Segítségére jött ebben az Ural-hegylánc, a nagy hideg és a sorozás útján előteremtett újabb erő. Hadseregének létszáma 100.000 fő fölé emelkedett. Kb. ugyanilyen erős volt a szembenálló vörös hadsereg is.

Kolcsak keveset értett a szárazföldi hadsereg vezetéséhez, politikailag pedig teljesen tájékozatlan volt. A szárazföldi hadvezetési képesség és a politikai iskolázottság hiánya azért

volt katasztrófális, mert sem vezérkari főnöke, sem pedig a környezetében lévő politikusok nem voltak a tehetségesebbek közül valók. Vezérkari főnöke, Lebedew ezredes — amint a különböző memoárokból és egyéb forrásokból egyöntetűen megállapítható — hiúságtól túltengő tiszt volt, minden stratégiai tudás és szervezőképesség híján. Józan, belátó és tapasztalatokkal rendelkező politikusok helyett pedig olyanok kerültek tanácsadói minőségben Kolcsak közelébe, akiknek működése egyetlen pozitívumot tudott felmutatni: a parasztságnak Kolcsak hadseregével szemben táplált, folyton fokozódó ellenszenvét. Annak a parasztságnak, amely az első időben ujjongva üdvözölte a Kolcsak-katonákat s amely őszinte lelkesedéssel, minden kényszer nélkül állt a sorozóbizottságok elé.

Mielőtt a Kolcsak-hadsereg további sorsával foglalkoznánk, meg kell emlékeznünk két igen fontos ténykörülményről, melyeknek mindegyike jellemző arra, hogy mily alkalmakat, mily lehetőségeket mulasztottak el a bolsevikiek elleni harcban, azoknak megbuktatására.

Antánt részről, mint hivatalos kiküldött, Kolcsak főhadiszállásán megjelent 1918 novemberében Janin francia tábornok azzal a megbízatással, hogy Kolcsak »kormányzó« mellett a harcoló hadsereg felett a főparancsnokságot átvegye. Kolcsak azonban kormányzó, illetve diktatori minőségében a hadsereg főparancsnoka is akart maradni és Janin mindössze a cseh légiók felett kapta meg a parancsnoklási jogot. Ugyanebben az időben a japánok is felajánlották a katonai segítséget a vörösök ellen. Kétségtelen, hogy japán reguláris csapatokkal szemben a vörösök még ideig-óráig sem tudtak volna komoly ellenállást kifejteni. Am az orosz-japán háborúban résztvevő — a japán győzelmet elfeledni nem tudó — orosz tiszt hallani se akart arról, hogy japán segítséget vegyenek igénybe. Kolcsak és vezérkara hívós udvariassággal utasította vissza a felajánlott segítséget.

Janin francia tábornok elutasítása maga után vonta az antánt-érdeklődés lehülését és az anyagi támogatás csökkenését is, a japán intervenció el nem fogadása pedig végzetes következményekkel járt, amelyre visszagondolni minden emigránsnak fájdalmas, mert újra és mindig újra felvetődik a kérdés:

— »Mi lett volna, ha a Vladivosztkban kihajózott 60.000 japán, 60.000 vasfegyelmű, kitűnő katona a Kolcsak-hadsereggel együtt a vörösök ellen vonul!?!«

Az emberi hiúság azonban nagy szerepet játszott az ókorban is, az Antoniusok és Kleopatrák idejében s e tekintetben 2000 esztendővel később mintha misem változott volna.

*

Amint már említettém 1918—19 telén a frontvonal az Ural mentén futott. 1918 egyik decembervégi napján Kolcsak legnevesebb, legtehetségesebb generálisa: Pepeljajew, rajtaütésszerű támadással keresztül törte a vörösök vonalát, elfoglalta Permet, több mint 20.000 foglyot zjtett, 60 ágyút és 1000 géppuskát, nagymennyiségű hadianyagot és több élelmi-szervonatot zsákmányolt.

Pepeljajew tábornok sikere nagyon emelte a hadsereg hangulatát, de azzal a káros következménnyel is járt, hogy a hadsereg háta mögött »dolgozó«, félig katonai, félig polgári, de mindenütt, mindenkor nagajkával és akasztófával »rendet teremtő« elemek, most a katonai siker révén még elbizakodottabbá és teljesen vakká téve, — most mintha minden féket elvesztettek volna. Az önkényeskedéseknek olyan hajmeresztő elfajulásai láttak napvilágot, hogy a Szibéria lakosságának 95 százalékát kitevő parasztság Kolcsak uralmáról már csak mint »fehér bolsevizmus«-ról beszélt. Persze, a lakosság gyűlöletének szításához nagyban hozzájárult, hogy az omszki puccs után a szociál-forradalmárok pártja a parasztság körében erős agitációba kezdett Kolcsak ellen.

Rákóczi kuruc hadaiban igen sok volt a lovasság, melynek létszáma mintegy 50.000 embert tett ki. A csapatok legtöbbször huszár és lovas hajdú, azonkívül volt még 5 drago-nyos, 1 lovas gránátos, 1 idegen és több székely kopjás, összesen 52 székely ezred. A legnagyobb volt a fejedelem 12 századból álló, kedvenc lovas gránátos ezrede. A székelyekből csakis kopjás (dsidás) ezredeket alakítottak.

Mindezek dacára a fronton, éppen a permi siker révén, eléggé kedvező volt a helyzet. A vörösök egész frontvonala megingott, — a döntő offenzíva ideje elérkezettnek látszott és dönteni kellett afelől, hogy ezt az offenzívát a frontvonal melyik részén kezdjék meg. Az általános katonai és az általam most részletesen nem ecsetelhető politikai helyzet azt követelte volna, hogy ez a vörösök elleni támadás délen Ufa, Orenburg irányában induljon meg, mert a Kolcsak-hadsereg déli szárnya mindössze 90 kilométernyi távolságra volt a Dél-oroszországban harcoló és ugyancsak előnyömulásban lévő Denikin hadseregétől. A két hadsereg egyesülése természetesen úgy materiális, mint morális szempontból felbecsülhetetlen előnyt jelentett volna a bolsevikiek ellen harcoló haderőkre nézve. Lebedew ezredes azonban a katonai megbeszélésen, amelyen résztvettek Kolcsak hadtest- és hadosztályparancsnokai, ennek a déli előnyömulásnak a tervével szemben azzal érvelt, hogy Kolcsak és Denikin összetalálkozása esetén viszályok támadhatnának a rangelsőség körül. Az lesz az úr, aki előbb vonul be Moszkvába!

Ez döntött. Kolcsak magáévá tette vezérkari főnöke véleményét és előnyömulási iránynak azt az utat jelölte meg, amely légvonalban legközelebb volt Moszkvához, amely azonban stratégiaileg annál inkább kedvezőtlen volt.

Az offenzíva megindult. Eleinte sikerrel. Lebedew tervének végrehajtása azonban természetesen magával hozta a frontvonal meghosszabbítását, ami viszont a harcoló csapatok láncának folytonos gyűrülését és gyengülését vonta maga után. Északon elérték Kolcsak csapatai Ochanskot, Ossát, — ezen a részen volt koncentráva a főerő — a nyugati, és déli hadseregrészek szinte minden ellenállás nélkül Burgurszlánt, Ufát.

1919 március végéig tartott ez az előnyömulás, melynek öröme Omszkban és általában az ujonnan megszállt részekben a cárizmus békeéveit megszegyenítő tivornyák követték egymást. Március végén azonban Burgurszlánnál külön e célra kiképzett és összpontosított vörös rohamcsapatok áttörték Kolcsak frontját. Ennél az áttörésnél egy egész ukrán ezred átpártolt a vörösökhöz és az áttörésről — a nagyon hiányos és rosszul működő összeköttetések következtében — a hadseregparancsnokság csak három nappal később értesült, amikor már a korrigálásra — eltekintve a kellő tartalék hiányától — idő se jutott s amikor már a hadseregnek az áttörési pont közelében lévő részei rendetlen visszavonulásban voltak az Ural felé. A hadsereg északi része mindent megkísérelt, hogy a vörösöket ellentámadások megindításával feltartsa, ez az igyekezet azonban meddőnek bizonyult. Ebben az időben a vörös hadsereget már szakavatott kezek (Brusilow) irányították és az első forradalmi idők vörös hordái helyébe fokozatosan szigorú fegyelem alatt álló reguláris hadsereg lépett.

Kolcsak, hogy a frontvonal teljes felgöngyölítését megakadályozza, elrendelte az északi részen is a visszavonulást. A helyzet még most sem lett volna kilátástalan, hiszen ott állott az Ural hegylánca, amelyet tartani lehetett volna akár tízszeres túlerővel szemben is. Am a front mögötti áldatlan állapotok most, a visszavonulásnál kezdték igazán éreztetni a hatásukat. Kolcsak katonái ezen visszavonulás alatt mindegyik ellenséges érzülettel találkoztak a polgári lakosság körében. A parasztok megtagadták a lovak, járművek és élelmiszerek beszolgáltatását, az ujonnan besorozottak körében

---

A XVII. században az egészségügyi szolgálat a csapatoknál igen gyenge lábon állott. A katonák önmagukat gyógyították, legfeljebb javasasszonyok kurúzlásaihoz folyamodtak. Ezért a katonalelkészek kötelességévé tétetett, hogy a katonáknak betegségükben gyógyításra vonatkozó tanácsot is adjanak. Eszerint az első katonaeorvosok ők voltak.

lábrakaptak a tömeges szökések. Pihenők, éjszakai táborozások alkalmával több ízben előfordult, hogy bolsevista ügynökök által titokban szervezett bandák kisebb egységeken rajtukütöttek és felkoncolták őket.

Most, ennél a katasztrófális visszavonulásnál eszmélték rá a Kolcsak főhadiszállásán, hogy milyen jövátéhetetlen hibát követtek el, amikor elfelejtették, hogy egy polgárháborúban a mögöttes országrész nem kevésbé fontos, mint maga a front. Most mutatkoztak teljes meztelenségben annak szomorú következményei, hogy a sűrűn kiküldött büntető-expedíciók nem igyekeztek megkülönböztetni a bűnösöket az ártatlanoktól és most látták ridegen, józanon sokan, hogy a dinom-dánomozás túlkorai volt és hogy a rangelsőség kérdése sem volt időszerű.

A front mögötti állapotok lehetetlenné tették, hogy Kolcsak akár az Uralon, akár egy másik védelmi vonalon a lábát újra megvethesse.

A katasztrófa feltartóztathatatlanul és nagyon gyorsan bekövetkezett. A visszavonulások alatti csatározások közben Kolcsak elit-csapatai mentek tönkre, a pótlás, ami volt, harci értékben meg sem közelítette ezeket. 1919 őszén már Omszk alatt állott a vörös hadsereg és Kolcsak megtizedelt, demoralizált csapattestei már inkább menekültek, mint visszavonultak Irkutsk felé.

Volt egy másik nagy baj is, ami a katasztrófát betetőzte. Omszktól keleti irányban, tehát arra, amerre úgy a hadseregnek, mint a polgári lakosságnak a menekülési útja vezetett volna, nem volt egyetlen vasuti szerelvény se. A vasútvonalat őrző és hadtápszolgálatot ellátó cseh légiók vették azokat igénybe saját maguk és erősen megnövekedett bagázsijuk elszállítására.

*

A csehek a központi hatalmak összeomlása idején kivonták magukat a harcból, ezen lépésüket részben azzal indokolták, hogy most már semmi érdekük ebben a harcban, részben pedig azzal, hogy ők, mint a demokratizmus hívei, nem hajlandók az omszki puccs után a reakció szolgálatába állott Kolcsak alatt tovább harcolni.

Ez eddig érthető és világos. Most jön azonban két kérdés. Az egyik: Ha a csehek felfogásával és meggyőződésével ellenkezett, hogy a Kolcsak harcában továbbra is részt vegyenek, — miért vállalták el a Kolcsak hadserege kötelékében a vasútvonalnak, a vasútvonal mentén fekvő városoknak és általában a hadtápnak védelmét? Nem akaratlanul is felolakszik erre a meggyanúsítás minden elfogulatlan agyban, hogy itt nem felfogás és meggyőződés döntött, hanem meglehetősen alantas motívumok: háborúban részt venni, de nem harcolni; — olyan háborúban, amelyben halálveszedelm helyett a könnyű, soha senki által számon nem kérhető meggazdagodás lehetősége kecsegtet.

Ez nem állítás, csak gondolat, amely azonban nem kerülheti el az objektivitásra törekvő kutató, sőt a csehbarát Scotus Viatorok agyát sem.

A másik kérdés: Ha a csehek ennek dacára elvállalták a hadtápszolgálatot, hogyan tartották összeegyeztethetőnek a lelkiismerettel, a katonai becsülettel, és fogadalommal, hogy abban az órában, amelyben a harcoló csapatok visszavonulnak és szükségük van csapatokat, sebesülteket, menekülteket, élelmiszert, löszert és egyéb hadianyagot szállító vonatokra, hogy ebben az órában megszakítsanak minden összeköttetést a harcoló hadsereggel és saját maguk részére foglalják le az utolsó vasuti kocsit is?

Akad-e valaki, akár cseh, akár semleges országbeli történetkutató, aki erre a két, szükségszerűen felvetődő kérdésre kielégítő választ tud adni? Oly választ, amely a csehek eljárását csak menteni is tudná? Aligha.

Ellenőrző.

(Krausz Antal ny. ezredes rajza.)

Történelmi tény, hogy amikor a Kolcsak hadseregének maradványai elképzelhetetlen nélkülözések és viszontagságok között, a beköszöntő szibériai tél minden borzalmának, rajtaütéseknek kitéve, a hómezőkön át Irkutsk felé tartottak, — ugyanakkor a csehek kényelmesen bevagonírozva, tekintélyes málhával, vidám nótaszóval utaztak Vladivosztk felé.

Én, aki az orosz eseményeknek nemcsak közvetlen szemlélője voltam, de azóta is éber figyelője vagyok mindannak, ami ott történik s aki több, ezen időkkel foglalkozó emlékirattal és a legelfogulatlanabbaknak ismert történetírók és politikusok írásaival tanulmányszerűen foglalkoztam, — sehol egyikben se találtam egyetlen olyan adatra, állításra, amely a csehek magatartását csak félig-meddig is mentené.

De vajjon nem kínoztak-e ezek a kérdések egyeseket, magában a cseh légióban is? Mivel magyarízható például, hogy Gajda, a cseh hadsereg későbbi vezérkari főnöke, akkor, amikor a csehek nem akartak tovább a Kolcsak oldalán harcolni, de hajlandók voltak elvállalni a hadtápszolgálatot, — kivált a cseh légióból és orosz szolgálatba lépett? Nem volt-e Gajdának ez az elhatározása valamilyen lovagias érzületből fakadó tiltakozó gesztus honfitársaival szemben?

Ennyit a csehekről. Most pedig térjünk vissza a Kolcsak-hadsereghez.

Az omszki kormány még idejekorán, Omszk eleste előtt átköltözött Irkutskba. Okulva az eddigi szomorú tapasztalatokon, elhatározta, hogy más, »a népnek szimpatikusabb kormányzati elvekkkel és módszerrel« fog kormányozni.

Már késő volt. Irkutskban egy szélsőbaloldali (nem kimondottan bolsevik) kormányzat vette kezébe a gyeplőt és programjának főpontjául a bolsevikiekkel való békekötést és megegyezést tűzte ki. Csakhogy ezt a kormányzatot hamarosan megdöntötte egy bolsevik összeesküvés és még mielőtt a Kolcsak-hadsereg Irkutskot elérte volna, ott már a bolsevikiek kezében volt a hatalom. Kolcsak szűkebb törzskarával éppen ebben az időben érkezett Irkutskba. Belefutott egyenesen a bolsevikiek karjába, akik őt letartóztatták és Lebedew ezredessel együtt 1920 februárjában kivégezték.

Hadseregének roncsai Kappel tábornok vezetése alatt Irkutskot elkerülve, a vörös hadsereg üldöző osztagaival folytatott állandó harcok közben, átvágta magát és Csitáig érkezett; ezt a várost és az attól keletre fekvő részeket egészen Vladivosztkig japán csapatok tartották megszállva. Itt jutott ez a néhány hónappal azelőtt győzelmes előnyomulásában Moszkva felé tartó hadsereg az első lélekzetvételehez. A Bajkál tó jegén át több napon át meneteltek 30—40 fokos hidegben; az útvonalat csaknem minden 50—100 lépésre egy-egy kidőlt és megfagyott holttest jelezte. Maga Kappel tábornok sem érte el élve Csitát. Lefagytak a lábai, tüdőgyulladást kapott és útközben meghalt.

Szibériának ezen, a japánok által megszállva tartott részében még több, mint két éven át foglalkoztak ellenforradalmi körök komoly és kevésbé komoly tervekkel a szovjet megdöntésére. Közben a Kolcsak-hadsereg maradványait is újjászervezték, de a tervek csak tervek maradtak, mert 1922-ben a japánok váratlanul behajózták csapataikat Vladivosztkban, a magukra maradt ellenforradalmi erők pedig sokkal jelentéktelenebbek voltak, semmint, hogy a vörös túlerővel szemben sikerre számíthattak volna. Kolcsak hadseregének megmaradt része egyesült Szemenow kozák kapitány irreguláris, kozákokból és mongolokból álló csapataival, számuk kb. 35.000 főre emelkedett és ez a 35.000 főnyi hadsereg irányt vett Mandsurián át a kínai határnak.

Elérkeztem mondanivalóm végére.

Kínában — amint az olvasó előtt bizonyára nem ismeretlen — hosszú évek óta állandó belháború folyik. A kínai nagyszerű munkaerő, de nem jó katona. Elképzelhető tehát, hogy a Kína északi részén akkor parancsnokló Csang-Cso-Lin

marsall örömmel üdvözölte ezt a harmincötezer embert és sietett őket zsoldjába fogadni. Ettől a pillanattól kezdve a Kolcsak-katona, mint kínai zsoldos harcol. Nem eszméért, nem a hazájáért, hanem a — kenyérért.

A Kína és Szovjetország közötti háborús konfliktusban, egészen természetes, hogy a »fehér gárda« maradványait ott találjuk a harcokban.

Itt ezekben a harcokban, a szovjet csapatai ellen vívott harcokban a kenyérkeresés mellett — bárha halványan is — de mégis átvillan gondolatukban a reménykedés: *Háttha!?*

Karácsonyi történet.

Írta: FELEKI SÁNDOR.

Csak egy nap még és itt karácsony este!
Nagy István azt mily vágyva várta, leste.
Csak egy nap még és ott lesz anyja mellett..
Óh, minden perc mily lassan, kúszva tellett.
Kis örsszoba. Most lelke huzatéved.
Sóhaj: »Anyám, meglátlak újra téged!
Meglátom újra jó, hűséges arcod,
Melyen már annyi bú, baj átviharzott.
Megsímogat majd drága kezéd újra,
S gyermek leszek megint, öledbe bújva.
S meglátom majd falum', a régi társak'
Köszönt majd házikónk, a tölgy, a hársak«.
Nagy István csendőr így mereng el
Kis örsszobájában egy téli reggel.
Cók-mókját is már rendbe rakja, tisztán,
Anyjáról is gondoskodott Nagy István.
Meleg gyapjú kendőt visz néki télre,
S pár pengőt, mit nehezen rakott félre.
S majd eljeledtem: pár erős cipellőt,
Posztóbélésüt, zord időre kellőt.
Mig holmiját így rakja sorba, rendbe,
Fülébe mintha jajszó sírva csengne
S kezét tördelve már előtte ott van
Egy öreg asszony megtörve, kopottan.
Fuldokló szóval hajtogatja egyre:
»Jaj, Istenem, eltűnt, eltűnt az Erzse!
Rözséért ment az este drága lányom
S eltűnt. Az erdőt, jaj, hiába járom!
Fűtésre valót szedett a szegényke,
Hogy sült legyen karácsony ebédre.
Örmester úr, nincsen nekem senkim,
Csak az egyetlen lánykám, a kis Erzsim!
Talán magának is még él az anyja,
Hát arra kérem: Erzsit el ne hagyja!
Ne hagyja az erdőben, fagyban, éhen,
Az egy Istenre és anyjára kérem!«
Nagy István nem szólt s egy levélpapírra
Anyjának sebtén ezt a pár sort írta:
»Én jó anyám! Elmennem nem lehet!
Adj' Isten boldog, tiszta ünnepet!
Egy kislány veszett el a vadonban,
Azt megkeresni indulok ma nyomban.
De jó anyámhoz lelkem odaszáll ma
S vigyáz, hogy boldog, szép legyen az álma.
E kis holmit szívesen küldöm itten,
Hogy én adom át: máig egyre hittem.
Ha nem is most, meglátom anyám máskor.
Isten megáldja és csókolom százszor.«
A csomagot s levélt postára tette,
Derüs nyugalom suhant el felette.
Egy özvegy asszony boldogsága, élte
Most tőle jügg s ő mindent megtesz érte.

Már alkonyul. Indul a rengetegbe,
A cserje, bokor, mintha megremegne
Amint a szél fúj, bús dalt dudorászva,
Azt sírja: Egy szegény asszony ma gyászba!
Havazni kezd. Leszáll a néma este,
Nagy István jár, jár, Erzsikét keresve.
Nem alszik ott-e, hol a fa, az odvas,
Vagy fel nem falta már az éhes ordas?
Nagy csend, a száraz galy alatta roppan,
Mint hogyha szólna: Nézd, az Erzsi ott van!
Sötét az éj s már csak a hó világít.
Széthajtja a cserjéknek száraz ágát,
Nem húzódik-e ott meg a kis Erzse.
Ezer bokor s választ nem ad ma egy se!
Hajnalra jár. Nini, ott egy bokorba
Egy kislány alszik összekuporodva.
Meggémberedett a keze, a lába,
Dörzsölgeti Nagy István s nem hiába.
Föleszmél, sír: Mi lett velem nagy Isten,
Hogy is maradtam az erdőben itten?
Nagy István ölbekapja a kis Erzsét —
S ünnepli otthon a karácsony estét.

★

Egy kis falu. Kicsiny ház kis szobája,
A tisztaság veti fényét ma rája.
Már beköszönt a szent karácsony este,
Egy özvegyasszony ül, örömpesve
És várja, hogy majd fia beköszöntsön
S özvegy szívébe boldogságot öntsön.
Kopogtatnak. Jaj, nem a fia lép be,
A postás szól: Itt e csomag s levélke!
Jaj Istenem, — sóhajt s a szeme könnybe,
Míg a levelet reszketően feltörte,
Fia irását nézi, nézi hosszant
És könnyes a vén pápaszem, a rozzant.
Majd szól magába: Fáj, fáj a szívemnek,
Hogy nincs ma itt a drága Pista gyermek,
Hogy kárba vész jó sütem és kalácsom,
Hogy ilyen csendes lesz most a karácsony.
De így van jól, ahogy a fiam tette,
Jó Isten virraszt majd mindig felette!

★

Karácsonyest. A kis csendőrszobába
Homályos fényt szór petróleum-lámpa.
Nagy Istvánt is elnyomta már az álom
És drága képet sző az aranyfonálon.
Álmodja: Anyjánál van otthon újra,
Becézi őt reszketve csontos újja.
Az asztalra tesz friss fenyőfaszálat
És szól: Fiam, miért vagy olyan fáradt?
Ugy-e, sok a dolgod nappal meg este,
Jaj, megvan-e már a szegény kis Erzse?
Majd a terített asztalra kerülnek
Jó bor, kalács és finom lébesültek.
És elbeszélgetnek így késő estig,
Hogy is találta meg a pici Erzsit.
Aztán imába fogják mind a ketten,
A földi gondot és bajt elfeledten.
S szívükbe száll a dal, a tisztán hangzó,
A kápolnából zengő szent harangszó...
Igy álmodik Nagy István tarka-szépet,
Virágot, mit álom-mezőn letépett.
Az álom olyan színes, drága, édes,
Csupa boldogság, amit szívé érez.
S az égből Isten fényét hinti rája
S övezi a Szeretetet glóriája!

A szent este hőse.

Irta: CSERMELY GYULA.

Erdélyben, Beszterce-Naszód vármegye óradnai járásában, a Bukovinába vezető »radnai hágó« legtetőjén, több, mint ezer méter tengerszín magasan, az úgynevezett Kerek-havas alján, magyar címeres magános épület állt; oldalt tőle a Hideg-Szamos forrása, messze előtte az Ünökő szarva és köröskörül öserdő, örökké zöld méltóságos fenyves, farkasoknak, medvéknek, vaddisznóknak és vadmacskáknak tanyája.

Az épület: laktanya volt. Magyar királyi csendőrök szolgálták benne a hazát és örködték mindenben, ami eszményi, erkölcsi és vagyoni értéke volt a vidéknek. A közbiztonság, a jó rend, az emberek élete és élő és holt tulajdona fölött. Megvan-e még most is, nem tudom; de ha megvan is, a szent magyar címert régen lekaparhatta homlokzatáról bitorló kéz.

A háború előtt néhány évvel, a korán beállt tél első heteiben a kerekhavasi magyar csendőrök szolgálata a rendes nehéz szolgáltnál is sokkal terhesebb volt. Nyolcan voltak ott csendőrök, egy őrmester-őrsparancsnok és hét csendőr, de a bukovinai csempészek s az ő bűnsegédek és orgazdák a környéken sokkal többen voltak s csak éjszaka dolgoztak. Bukovinában marhavész volt, száj- és körömfájás és járványos lépfene; zárolt területnek nyilvánították a tartományt s magyar területre nem jöhetett át se szarvasmarha, se lábasjóság, de sertés se; a kétségbeesett bukovinai oláhok tehát átcsempészték a lábasjóságot a határon s itt titokban eladták; ha feleáron, hát annyiért, de eladták. Otthon ügyis csak a takarmányt fogyasztja hiába.

Az a veszély fenyegette a járást, hogy ide is átragad a marhavész, a kerekhavasi csendőrök legfontosabb feladata tehát az volt, hogy lehetetlenné tegyék a csempésztést. De mert a csempészek csak a sötétben s a legkevésbé járható rejtekúton dolgoztak, a kerekhavasi csendőrök bizony hét-számra is egész éjszaka is talpon volt s csak délelőtt kaphattott egy kis pihenőt.

December közepére úgy látszott, hogy a csempészek feladták a küzdelmet. A csendőrök éberségét nem sikerült ki-játszani sehogysem, hát okosabb elhatározásnak vélték, hogy nem küzdenek tovább ellenük.

Karácsony előtt öt-hat nappal — a laktanyában csak az őrsparancsnok és Telegdi csendőr, az ügyeletes volt otthon, a többiek szolgálatban voltak — beállított a laktanyába egy elég jól öltözött oláh. Megmondta, hogy ő kicsoda, hogy Czárán Szolovesztrunk hívják s hogy Ujradnán van a lakása és mindene; most gyalogszerrel Bukovinába igyekszik, ahol rokona is van, sógora is, de mert el is fáradt az útban, meg is fázott, hát arra kérte a domni zsandárokat, hogy melegedhessék itt egy darabig valami kuckóban.

— Szivesen — felelte az őrmester és szándékosan nem a konyhába küldte, de a legénységi szobában marasztotta az öregot. Mert azt mondta neki a sejtése, hogy ez az öreg ember itt mást akar, mint pihenni. — Üljön oda a kályha mellé, — mutatott egy székre a sarokban és folytatta valami írásbeli munkáját, Jelentést vagy kimutatást, ilyesmit.

Telegdi csendőr, a legügyesebb, legbuzgóbb csendőrök egyike, aki mezőségi születésű volt és tökéletesen birta az oláh szót: úgy futólag ránézett az oláhra, majd szó nélkül a szomszédos legénységi szobába ment be és néhány sorvetett ceruzával egy ív papirosra. — »Ez az öreg nem Czárán Szolovesztru, — írta — nekem fölötte gyanús. Czárán Szolovesztrut én véletlenül személyesen ismerem. Ez az öreg nem melegedni jött ide s én szeretnék a bizalmába férközni. De mivel ezt csak civilben, oláh parasztnak öltözve tehetem meg, kérek engedélyt, hogy oláh ember formájában útitársául szegődhessen az öregnek. Azért nem jelentem ezt

szóval, mert hátha tud vagy ért magyarul az öreg és különben se akarom, hogy csak a hangomnak a csengését is hallja. Ez is árulóm lehet, ha majd civilben beszélek az öreggel... Annak jeléül, hogy az engedélyt megadja örmester úr, tessék mérgesen az asztalra csapni, ezt a jelentést eltépni és nekem visszaadni, hogy irjam le újra.»

Az örmester nem kérdezte, hogy: mi ez? Ismerte már Telegdit, hogy az semmit se cselekszik ok nélkül. Csak elolvasta a jelentést, mérgesre ráncolta homlokát, majd dühösen az asztalra csapott, eltépte a jelentést és visszaadta eltépni és nekem visszaadni, hogy irjam le újra.»

És alig hogy Telegdi kiment, az örmester mesterien szinlelte, hogy le akarja vezetni a haragját. Oláhul odaszólt az öregnek:

— Milyen emberekkel kell bajlódnom, látod? Itt az irodában, felületes is, hanyag is, külső szolgálatban meg mitsem ér, mert egyetlen szót se tud oláhul.

Telegdi hallotta ezt a kifakadást, meg is mosolyogta, mert felfogta a célját s hogy az oláh arra egy betűt sem válaszolt, kimesterkedte, hogy szóra bírja az öreget. Hátral került az udvarnak, a kerítésen kívül fiatal fenyvesliget zöldelt, itt levágott egy másfélméteres fácskát és bevitte az irodába és megmutatta az örmesternek, de szó nélkül.

Telegdi semmit se tett ok nélkül s az örsparancsnok tisztában is volt vele, hogy az mire céloz. — Vigye el és írja meg a jelentést, — förmedt rá haragosan az emberre, majd odaszólt az öregnek: — No látja? Irodai munkája van s a karácsonyfa jár az eszében és a szent este.

Ehhez aztán hozzászólt az öreg: — Hát domnilor is készülnek az ünnepre? Körülülni a karácsonyfát a szent estén?

— Készülünk, mósule, hiszen mi is jó keresztények volnánk. A szent estén se legyen nekünk pihenők?

— Bizony legyen is, mert ráfér az urakra.

— Ránkfér, hát. Pedig nyolc nappal ezelőtt még azt hittem, hogy nem lesz nekünk az idén szent esténk, hogy karácsony szent éjjelén is minden emberemmel az erdőt kell, hogy vigyázzam.

— Miért, domnule strázsamester? Miért?

— A bukovinai csempészek miatt, mósule. No, de elvetjük már a kedvüket a munkától. Részen voltunk s hogy látták, hogy velünk nem lehet tréfálni, abbahagyták a kockázatos vállalkozást. Bizony szivemből örülök, hogy mi is megülhetjük majd a szent estét... No, jól esik ott a kályha mellett, bátrinule?

— Bizony jól esik, domnule, áldja is meg jóságáért a dumnezó. Ha meg tetszik engedni, még pihenek egy darabig itt a szobában, aztán tovább megyek, lefelé már könnyebb lesz.

Még vagy húsz percig pihent ott az öreg, azután nagy hálálkodással tovább ment. És úgy látta az ablakon át az örmester, hogy csakugyan lefelé baktatott, a hágó bukovinai lejtőjén.

De alig hogy elment az öreg, sűrű lábcoszogás hallatszott a küszöbön, majd félénken kinyílt az ajtó s egy elhanyagolt külsejű, szennyes oláh legény lépett a szobába. Fehér báránycsukma fekete szegéllyel, barna bőrködmön és darócnadrág és bocskor, napok óta mosdatlan ábrázat s a csapzott hajban tülevelek és piszok.

— Cse vrej? (mit akarsz?) — szólt rá az örsparancsnok oláhul.

— Örmester úrnak alázatosan jelentem — felelte az oláh legény magyarul —, elkészültem a felderítő utamra.

— No né csak, hiszen maga az, Telegdi! — kacagott fel az örsparancsnok jóízűen. — Így tulajdon édesanyja sem ösmerne rá. Nos, mi a terve az öreggel... Most ment el.

— Utána megyek és elhagyom, örmester úr meg rohanást utánam, mintha el akarna fogni, mert megszöktem. Mihelyt látja, hogy már elhagytam az öreget, utánam kiált, hogy álljak meg, mert rám lö, én arra le az útról be az erdőbe, mire örmester úr abbahagyja az üldözést. Az öregnek pedig mondja el, hogy csempész vagyok s hogy kiszöktem a fogdából. Én később, mihelyt látom, hogy már nincs veszély, csatlakozni fogok az öreghez, aki szerintem vagy csempészvezér, vagy orgazda s majd kiveszem belőle a szükségeset. Minden valószínűség mellett van, úgy hiszem, hogy éppen szent estére terveznek valami vállalkozást.

— A maga ravaszkodása a karácsonyfával nagyszerű volt. Szépen becsalta vele az öreget az utcánkba... Hát csak jó utat és jó munkát, Telegdi s ha lesz valami jelentenivalója, jelentse meg.

Minden úgy történt, ahogy Telegdi tervezte. Hamar utólérte az öreget, csak éppen hogy kérdezte: Ungye merzs mósule, la Kirlibába? — de a választ már nem várta meg, mert hogy kiáltoztak a háta mögött, visszafejjel, mint az üldözött nyúl, elrohant, majd jobbra le az útról, be a sűrűbe.

— Hát nem megszökött a gazember? — dühöngött az öreg előtt az örmester. — A legveszedelmesebb csempészek egyike volt; holnap át akartam adni a főszolgabírónak Óradnán s most elugrott a kötélrevaló gazember.

— Baj, baj — vélte az öreg —, de itt bizony hiába üldözi. Mert úgy tudnak eltűnni az ilyenek, mintha maga a dráku rejtegetné el őket a más szeme elől.

— Nem is üldözöm, mert látom, hogy csak hiába. Isten áldja meg, öreg... Aztán ne szóljon ám senkinek, hogy mi volt itt.

Az örmester visszament, az öreg tovább baktatott és félkilométerrel lejjebb úgy látta, hogy valaki kióvakodik a sűrűből. Az a legény, aki odafent kérdezte: Ungye merzs mósule, la Kirlibába? s akit üldözött az örmester.

— Bátrinule — szólt hozzá a legény és felfelé mutatott a kezével —, nézz hátra, nem jönnek-e utánam?

— Senkisé; kijöhetsz bátran.

És Telegdi most már együtt ment az öreggel lefelé. Csupa öröm és jókedv és dicsekedés volt. »Azt hitte a kakastollas — mondta —, hogy ártalmatlanná tett engem, mégis itt vagyok. S holnap éjjel megint hozzálátok a munkához. Falumban már ott vár a társam, még az éjjel a víznél leszünk a marhákkal és holnap éjszaka áthajtjuk, olyan ösvényen, amit a kakastollas még nem látott.«

Az öregnek lobot vetett a szeme.

— Nekem negyven darab marhám van odaát, neked nem tudom, hogy hány van, de halaszd el magyar karácsonyra a vállalkozást, akkor együttesen dolgozhatunk mi ketten.

— Miért várjak, mikor addig még hány nap is van?

— Mert megtudtam, hogy a kerekhavasi csendörök otthon lesznek szent este a fa körül. Akkor biztosra mehetünk a hajtással.

— A Lála-havas oldalán át, mi?

— Dehogyan is, — nevetgált az öreg. — Kiókuumláltam egy új utat, az biztosabb. Az Aranybeszterce gázlóján át a vizmosáson fölfelé a szikláig; megkerüljük a sziklát és a hegygerincen a Kis Korongos-havasig, onnan le a »bedugult« bányáig s itt egy elhagyatott tárna az istállónk.

— Ezt az utat még magam sem ösmerem.

— Elhiszem azt, ficsórúle, mert egyedül csak én tudok róla. Olyan biztos az az út, mint a faluból ki a temetőbe és vissza.

Az aradi vértanúkat egymás szemeláttára a következő sorrendben végezték ki: *bitón*: Pöltenberg, Török, Lahner, Knezich, Nagy Sándor, Leiningen, Aulich, Damjanich, Vécsey; *golyóval*: Dessewffy, Kiss, Lázár, Schweidel.

A francia csapatok kivonulása Ehrenbreitstein várából, a rajnavideki megszállott német területről.

— No jól van, — ravaszkodott Telegdi. — Várok az én marháimmal a kedvedért. A hajtással nem lesz baj, csak a pászaportokkal vannak nehézségeim, mósul. (Járlatlevél.)

— A pászaportokkal? — nevetett az öreg. — Hány kell, én kisegítelek szívesen.

— Honnan van neked?

— Honnan? Hát a szimzsorzéni (oláhszentgyörgyi) notárnak az irnokától szerzem be jó pénzért. S adok neked is, mondtam, amennyi csak kell. Darabja egy új forint s a községi pecsét is már rajta van.

— Hát tudod mit? — nyilatkozott Telegdi. — Ma csütörtök van... Mikor is lesz az a szent este?

— Kedden este.

— Akkor hétfőn este majd ott leszek, ahol megmondod és kedden este, mihegyt bealkonyul, indulunk.

Közben leértek Kirlibábára s az öreg itt megmutatta, hol lakik; be is invitálta a házába Telegdit, de ez azt mondta, hogy falujában már várnak rá, tehát nagyon sietős útja van. De még mielőtt tovább ment volna, a homlokára ütött egy laposat. — Jó, hogy eszembe jutott, bátrínule: ígértél pászaportokat, liát kérek is.

— Szívesen. Öt darab kell? Nesze. Öt darab, öt új forint... Nem akarok nyereszkedni... Van-e pénz?

— Nekem, a főcsempésznek, ne legyen?

Telegdi tovább ment, a legközelebbi falu felé, Jakobénibe, mert kellett, hogy óvja a látszatot. Ha visszafordul, még gyanút fog az öreg. S ahogy lépést tett lépés, után, büszke önérzet dagasztotta keblét. Többet tudott meg, mint remélte. A főbűnös úgyszólván már a kezében van, az oláhszentgyörgyi körjegyző irnoka az, a kétségbevonhatatlan bűnjel is a kezében van és kedden este a csempészgazda is a kezében lesz.

Az Ünökő hegyes-kúp teteje már piroslott a reggeli nap

tüzében, mikor Telegdi csendőr megint belépett a laktanya udvarán. Holtfáradtan dőlt le az ágyára, de alig aludt két-harmadfél órát s már talpra ugrott, hogy jelentést tegyen az újtjáról.

— Várhat vele még vagy öt percig, — mondta neki jóakarattal az örmester. — Tegnap délután levele érkezett, borítékán az édesanyja írása, hát olvassa el, mit ír a szülő.

— Alázatosan köszönöm, örmester úr, de a jelentésem mégis csak fontosabb. S mikor megtette a jelentést és átadta a járlatlevél-bűnjelket, elővette a részletes térképet és kifejtette az örsparancsnoknak a tervét. — Kedden este — mondta — úgy besétáltatom őket a csapdába, hogy valóságos ünnepi élvezet lesz. Itt a Beszterce gázlója, örmester úr és itt az a bizonyos vízmosság. Itt, ezen a helyen, a vízmosság partja több mint másfél öl magas és meredek; itt lesz a kelapca. Hat csendőr itt feltétlenül elég lesz, hogy elállja a menekülés útját. Hatalmas fogás lesz s azt hiszem, nem is lesz több csempész.

— Ezt nagyszerűen csinálta, Telegdi. De hát olvassa el végre, mit is ír az ünnepre az anyja.

Telegdi elolvasta a levelet és férfias arca csupa boldogság lett. — Azt írja édesanyám — mondta —, hogy kedden este, szent estére itt lesz. Nem retten vissza a nagy úttól, de együtt akar lenni a fiával.

— De majd csak azután szorítom a keblemhez — tette hozzá és a szeme csak úgy lángolt —, ha elvégeztem a dolgomat...

Minden úgy ment, mint a kívánság, mint a parancsolat. Kedden estét, a szent estét, mikor amilyen nagy ez a világ, minden keresztény a mennybéli angyalok eljövételét várja, a kerekhavasi csendőrök a kötelességteljesítésnek szentelték. Telegdi, oláh csempésznek öltözve, akkor jött át

A francia csapatok utolsó átkelése a német Rajnahidon — hazafelé menet. Német szemnek legkedvesebb látvány ez, a francia katonák háta.

a Beszterce gázlóján, vele négy gazda és két hajcsár... Az őrsparancsnok öt csendőrrel meg nesztelenül befelé a fenyvesbe, úttalan utakon a vízmosás megállapított pontjáiig s itt lesben álltak, terv szerint elosztva. A laktanyában, mint ügyeletes, csak a gyengélkedő próbacsendőr maradt vissza.

Alighogy elmentek a csendőrök, szán állt meg a ház előtt, melyről ünnepelőbe öltözött tisztas magyar anyóka szállt le. — No, itt a laktanya — mondta —, tétovázva belépett, majd odafordult a visszamaradt csendörhöz:

— Telegdi Pálné vagyok, kérem. A fiamat keresem: Telegdi Pál Kelemen csendört.

— Szolgálatban van, — felelte a próbacsendőr. — Csak üljön le, nénikém, a többivel ő is csak hazajön.

— Szent estén is szolgálat?! — duruzsolt Telegdiné és leült. — Tán karácsonyfájuk sem lesz az uraknak?

— Karácsonyfa van, éppen a fia vágta le, de mert tömérdek dolgunk volt, sehogyszem volt érkezésünk, hogy díszítsük is.

— Gondoltam én erre s hoztam is színes gyertyát egy csomaggal. Hol az a karácsonyfa? Nekiállok és elkészítem... Segíthet?

— Örömmel, néni. És alig egy órára már készen is állt a sok gyertyás karácsonyfa, azután barátságos beszélgetés közben mult negyedóra után negyed- s félóra.

Odakint ezalatt minden csendőr a maga kijelölt helyén volt és körülbelül nyolc óra lehetett, mikor Telegdi egyenesen a csapdába vezette a karavánt. Mellette az ő embere lépdelt, utána a csempészjóság és a hajcsárok, a végén pedig a többi gazda, mint hátvéd.

— No látod — mondta Telegdinek az öreg —, milyen nagyszerű csempészt ez az én utam. Még éjfél előtt ott leszünk, ahol lennünk kell. Nevetgél is: — He-he-he, no persze. A csendőrök most körülülük a karácsonyfát és nem is gyanítják, hogy mi itt járunk, he-he-he!

— Bizony éjfélre ott leszünk, ahol lennünk kell, — mondta Telegdi is, de ő másként értette. — S olyan jókedvem van — folytatta nevetve —, hogy szeretnék ráijeszteni a bandára. Tudok vonítani, úgy mint a farkas (ez volt a csendőrökkel az előre megállapított jeladás) s ha én kinyitom a szájamat és üvöltök...

— Tudod mit, én nem bánom, tedd meg.

— De nem itt, hanem valamivel feljebb. Itt még lapos a vízmosás partja, könnyen szétszaladhat az ijedős jóság; majd csak feljebb, ahol meredek és magas a part.

Negyedórával később kísérteties farkasüvöltés hallatszott és egyszerre alulról is, kétoldalról is betörték a csendőrök, az öregot meg maga Telegdi látta el. És még egy perc és még egy és minden csempészgazda és hajcsár megbilincselten a csendőrök foglya lett, de arra kellett, hogy tereljék a jóságot, amerre a csendőrök mutatták, tudniillik a kijelölt karámba.

Majdnem éjfél volt, mire bevonultak a csendőrök. Az otthon maradt ügyeletes időről-időre kiment a laktanya elé: jönnek-e már? s mikor az éjszaka csöndjében már messziről hallotta a katonás lépések ütemét, beszaladt a legénységi szobába: — No, most gyujtsa meg a karácsonyfát, nénikém.

Megtörtént és tíz perccel később egymás kebelén volt anya és fiú, azután leültek, hogy ünnepeljék a szent estét; az őrsparancsnok a szent este hősének nevezte Telegdit, a csendőrök pedig, a teljesített kötelesség felémelő tudatával mondták, hogy szebb karácsonyestjük még nem volt, mint e mai.

Lepihenés előtt Telegdiné asszonyom, kit az őrsirodában szállásoltak el, még egy negyedórát egyedül volt a fiával. Büszke volt a fiára, de mégis csak sopánkodott, hogy így-úgy. Ilyen hát itt a csendőrségi szolgálat? Még istentiszteletre, templomba sem mehetnek, akik idefönt, ebben a vadonban, szolgálnak?

— Hagyja el, édesanyám, — felelte Telegdi csendőr. — Maga talán nem érti meg, de ha én mondom, csak el fogja hinni: az országnak és a közbiztonságnak szolgálni annyi, mintha Istennek szolgálnánk. S ha nem is voltunk ma este a templomban, az, amit végeztünk, bizonyosan tetszett az Istennek is, Édesanyám...

*

Igaz, hogy később a szárnyparancsnokság felelősségre vonta az őrsparancsnokot, meg Telegdit is a polgári ruha miatt. De azért a százados úr is csak azt mondta magában: »Ügyes csendőr ez a Telegdi!«

Kakastollások . . .

Vérünkből sarjadt szép, szálas legények —
Elölük minden gazság jut, — rémeg, —
Göröngyös utak éber portyázói,
Keménykötésű éji őrszemek...
Hűség, becsület hűszke katonái,
Orcájukon: hit, öntudat ragyog,
Hol megjelennek jürkészökeményen:
Örömszó zendül: Kakastollások!

Ha köd omlik szürke, téli tájra
S éji rémek szellemhada jö
S a jó lelket csöndes, kis szobába
Téríti az itéletidő...
Fereteges, zuzos éjszakában
Hóban, jagyban vajh kik járnak ott,
A védtelen alvók boldog álmát
Kik virrasztják!?... Kakastollások!

Ha nyugalmas órát megzavarva
Dáridóznak léha korhelyek,
S muzsikaszó, pohárcsengés közben
Megvillannak vasvilla-szemek —
»Ki a legény?« — vad kurjantás harsan
S emelkedőben a kar, bicska, bot —
Kik jognak fel indulatviharást
Öntestükkal!?... Kakastollások!

Ha jámbor pór — jóságát eladva —
Zsebéhez kap és »tolvaj«-t kiált
S a vásári lármás tömkelegbe
A gaz tolvaj már odább is állt...
Kik jutnak a tettes nyomdokában,
Finom szimattól csalva itt... amott...
Gyanú-nyomon loholva éji hajszán,
Mint hű barát!?... — a Kakastollások!

Ha csönd s béke boldog otthonába
Dúlt vonású, romlott emberek
Vetődnek, — hogy tiszta búza közé
Mételyt, átkot, konkolyt vessenek...
S mikor Istent, Hazát megtagadva
Lázítanak az ámitó guzok, —
Kik némítanak hazug, lázadó szót
Bűnös szájon!?... Kakastollások!

Vérünkből sarjadt szép, szálas legények:
»Erő«, »Igazság« ép oszlopsora, —
Itt nem lesz többet úr a szennyes ár,
És nem dül véres gazság bün-tora!...
Itt nem lesz többet vak bizonytalanság,
Halálos félsz, — mert őrcsillag ragyog:
Ott állnak — bátran, elszánt-rendületlen —
Örkelyükön a: Kakastollások!

Vályi Nagy Géza.

Előkelő szálloda éttermére gondolna az ember, ha nem tudná erről a képről, hogy az angol „R. 100” léghajóóriás éttermét ábrázolja.

Kazetták és pénzszekrények felépítése, szerkezete, és feltörése.

Irta: **POSSZERT JAKAB** százados.

(2. közlemény)

Régi törekvés az, hogy a nagyobb értékeket tűzbiztosan, de egyben betörésmentesen is helyezzük el. Ezt a célt szolgálják elsősorban:

1. A *kazetták*, melyek vaslemezekből készített kisebb-nagyobb vasládikók. Anyaguk azonban legtöbbször nem nagy ellenállású, a zár ugyan biztonsági szerkezetű, de a gyengébb oldalfalakon át könnyebben hozzáférhető, ha pedig egyszerű szerkezetű, úgy bármely tolvajkulccsal is felnyitható. Leginkább a fedél feltörését vagy az oldallapok megfúrását látjuk a betöréseknél. Ez ellen csak elsőrendű anyag, Siemens-Martin acél, valamint erősebb biztonsági zárok védenek.

Legjobb, ha az ilyen kazettákat nem könnyen felfedezhető helyen tartják, rejtekhely a lakásban könnyen található, melyről a személyzet se tud.

Az ily kazettákat sokszor belül alkalmazott csavarokkal erősítik a padlóhoz, ez legfeljebb megnehezíti, de nem akadályozza az egész ládikó elvitelét. A betörő egyszerűen feltöri avagy vésővel kivágja a padlót, ha pedig ez nem mutatkozna célszerűnek, úgy

az egész kazettát egy törőrúddal a padlóról lefeszíti, magával viszi s rendszerint egy félreeső helyen összetöri s úgy fosztja ki.

2. A *falba épített kazetták*, melyeknek szerkezete egyező az előbbivel, de rendszeren kép, függöny, szőnyeg stb. által eltakart helyen vannak elhelyezve s így a tolvaj sohasem talál rájuk. Könnyű feltalálásuk kétségtelen helyiismeret birtokára vall, ami a nyomozás szempontjából fontos kiindulási pont. Ezen kazetták feltörésére ugyanazon lehetőségek állanak fenn, mint az 1. alatt tárgyaltakra.

Mindkét fajta kazetta azonban rendszerint kisebb méretű s így a befogadóképességük se nagy, de nem is betörésbiztosak. Házi, illetőleg személyes használatra elég alkalmasak, míg nagyobb értékek, fontosabb okmányok biztosítására főleg bankokban, üzletekben avagy hatóságoknál csak pénzszekrények alkalmazása célszerű.

3. A *pénzszekrények* a legellenállóbb betörési tárgyak, korántsem nevezhetők azonban teljes biztonságot nyújtó helyeknek. A hivatásos betörőnek ugyanis, ha idő, megfelelő eszköz és hozzáértés fölött rendelkezik, vajmi kevés pénzszekrény lesz képes ellenállani.

A pénzszekrény-gyárak állandó törekvése, hogy minél ellenállóbb szekrényeket gyártsanak. Az ezzel szemben támasztott követelmények: egy modern pénzszekrény legyen; tűzbiztos, betörésbiztos (fúrás, vágás),

végül a melevágás ellen is nyujtson védelmet (autogén-villanyvágó).

Természetes, hogy mindhárom követelménynek csak a legmodernebb pénzszekevények felelnek meg s különösen a régiebb szerkezetűek kevés biztonságot nyujtanak.

A pénzszekevények szerkezetét illetően három fajtát különböztetünk meg:

1. Elsők a legrégiebb, egyben a legegyszerűbb szerkezetűek. Ennek oldallapjai csak egy pár milliméter vastagságú vaslemezből állanak, mely mögött tűzbiztos anyag, salak, homok, hamu stb. van elhelyezve a pénzszekevény fala és egy vékonyabb vaslemez közé. A szekevény zára eléggé ellenálló biztonsági zár, tehát tolvajkulccsal vagy más szerszámmal ki nem nyitható.

Ilyen egyszerű szerkezetű pénzszekevényeket ma már nem is készítenek, mert csak tűzbiztosak, de betörés — vágás és olvasztás — ellenében nem biztosak. Sajnos, kisebb hivatalokban (község-házak irodáiban) és több magánosnál még sok ily egyszerű szerkezetű pénzszekevényt találunk, amelyeknek gyenge szerkezete számos sikeres betörésnek volt s lesz az oka.

2. A pénzszekevények második csoportjához azok tartoznak, amelyek már nemcsak tűz-, hanem betörésbiztosak is. Ezen pénzszekevényeknél a Siemens-Martin acélból készített 10 mm. külső burkolat mögött egy második, ugyancsak 10 mm vastagságú páncélburkolat (Verbund acél) van. Ezen két páncélburkolaton kívül van még egy harmadik, a legbelső, amely ugyancsak 10 mm Siemens-Martin acélból van. Ezen harmadik és az előbb jelzett második páncélburkolat között van a tűzálló anyag. E pénzszekevények oldallapjai tehát átfúrhatatlan kemény acélból készülnek, így ezek betörésbiztosnak nevezhetők, meg nem fúrhatók, a hidegvágónak (törörúdnak) ellentállanak, amit fokoz még az is, hogy a legveszélyeztetettebb részük — a zár körüli burkolat — rendszeren még vastagabb méretű. A legmodernebb betörőeszköznek: a melevágónak és olvasztónak ellenállani azonban ezek sem képesek.

3. Az autogén- s villanyvágó és olvasztó, valamint a Thermit-por feltalálása újabb követelmények elé állították a pénzszekevénygyártást, amit a legújabb gyártási módok figyelembe is vesznek. A pénzszekevények harmadik fajtája tehát már oly erős szerkezetű, hogy tűz, betörés és a melevágás és olvasztás ellen is biztosak, mert oldallapjaik oly erős páncéllemezekből állanak, melyek a legmodernebb olvasztó- és vágóeszköznek is ellenállani képesek. Ezen páncéllapok készítése a gyárak titka. Igen költséges, így rendszerint nem is az egész szekevényburkolat készül ily anyagból, hanem annak csak a legexponáltabb része, a szekevény szíve, vagyis a zár körüli rész, amely a hozzáértő betörés mindenkor támadópontját képezi.

Hogy azonban az ilyen pénzszekevények többi részei is ellentálljanak az olvasztásnak és vágásnak, az egyes páncéllemezek közötti töltelék nem hamu vagy salak, hanem egy, az olvasztásnak és vágásnak is ellentálló anyag, beton stb., melynek összetétele ugyancsak gyári titok. Az ily szerkezetű pénzszekevények oldallapjain át való betörés kizártnak tekinthető s eddig nem is sikerült.

Sajnos, azonban ma még igen sok régi és így könnyebb szerkezetű és gyengébb oldallappokkal bíró pénzszekevény van használatban, amelyek a betörésnek nem mindig bírnak ellentállani.

Ezek után a pénzszekevények ellen irányuló leggyakoribb betörési módokat ismertetem.

1. Természetes, hogy a pénzszekevények felnyitásánál, feltörésénél is a betörő inkább a könnyebb s biztosabb behatolási módot választja, tehát az álkulcs használatára fog törekedni s ha azt, avagy a tartalékulcsot meg tudja szerezni, a pénzszekevénybe könnyen bejuthat.

Megeshetik, hogy az ilyen zárat készítő munkások megszerzik a tartalékulcsot s azokat használják fel a pénzszekevények felnyitására. Azért leghelyesebb az ilyen szekevények zárait két-három különböző cégtől rendelni, mert akkor, ha az egyik kulcs meg is van, a másik avagy többi kulcs hiányában a szekevény nem lesz felnyitható.

2. Ha a betörőnek nem sikerült az előbbi pontban jelzett kulcsok birtokába jutni, úgy a támadási pont vagy a zár, vagy az oldallapok lesznek. A pénzszekevénybe való bejutásnak legkönnyebb módja a záron át vezet, de ha a betörő az ehhez szükséges kulccsal, álkulccsal nem rendelkezik, a záron át csak úgy lesz képes a pénzszekevénybe behatolni, ha a biztonsági zárok felnyitásának előfeltételeit, a retesznek a zárólemezek rögzítése alóli felszabadítási módját ismeri, mely esetben támadása a zárólemezek ellen fog irányulni. Itt tervszerű munkát csak az a betörő lesz képes végezni, aki ismeri a pénzszekevények biztonsági zárainak szerkezetét, működését, tehát tudja, hogy hol fekszenek tulajdonképpen a zárólemezek s hogyan rögzítik azok a reteszt. A támadási pont tehát a *Csendőrségi Lapok* f. évi 33. számában közölt cikkemben ismertett háromféle biztonsági-zár szerint fog változni éspedig:

a) Ismeretes, hogy a Chubb-rendszerű biztonsági zároknál a zárólemezek kevéssel a kulcslyuk fölött fekszenek. Ismeretes a retesz rögzítésének módja (a

A japán gyermekeknek is van karácsonyuk.

Volgamenti német telepesek szomorú karácsonya: szovjet garázdálkodás kifoigatta őket mindenükből s most koldus-szegényen keresnek menedéket régi hazájukban, Németországban.

reteszcsapszeg bennfekszik a zárólemezek ablaknyílásában), ismeretes a kinyitás előfeltétele (a zárólemezek felemelése, miáltal a reteszcsapszeg szabaddá válik). Egy hozzáértő betörő, ki ezen ismeretekkel rendelkezik, a zárólemezek fekvéséhez mérten, tehát a kulcslyuktól kissé balra és felfelé több kisebb lyukat fúr s ezen a nyíláson át egy vasszeggel vagy kisebb vésővel a zárólemezeket igyekszik felemelni s utána a szabaddá vált reteszt hátratulni. (L. az 1. ábrán feltüntetett 1. fúrási kört.)

Ugyancsak célravezető fúrás az is, amely a reteszcsapszeget teszi tönkre, mert ezzel a retesz rögzítését veszi el s így azt bármely tolvajkulccsal vissza lehet tolni s a zár kinyílik. (L. az 1. ábrán feltüntetett 2. fúrási kört.)

Szakértelemre vall az 1. ábrán 3-mal jelzett fúrás is, amely a zárólemezcapszeget fúrja át, avagy a 4-gyel jelzett fúrás, amely a zárólemezeket a közepén roncsolja szét. Mindkét fúrásnak következménye, hogy a zárólemezek rögzítésüket elveszítik s a retesz szabaddá válik. A fúrásnál használt eszköz egy mellfurdancs, még célszerűbb a villanyfúró, amely elég zajmentesen, gyorsan és biztosan működik.

b) Amint már ismeretes, a Brähma-záraknál a zárólemezek a kulcslyuk irányában fekszenek, így itt a legcélszerűbb egy 15-ös fúróval a kulcslyukba fúrni, miáltal a zárólemezek szétroncsolódnak, a retesz felszabadul, melyet aztán az ajtófogantyúval vissza lehet tolni, vagyis a zárat ki lehet nyitni. (1. ábra.)

c) A már ismeretes Yale-zárnál a zárólemezek részben a kulcslyukban és közvetlen fölöttük fekszenek, így azok megtámadása is az előbbi pont szerint történik. (1. ábra.)

3. Ha a betörő a zárok leküzdésének lehetőségeit nem ismeri, ha megfelelő ismeretekkel és gyakorlattal nem rendelkezik, támadását az oldallapok ellen fogja irányítani és pedig:

a) Az egyszerű pénzszekrények — mint mondtuk — csak tűzbiztosak, így a fúrásnak és hidegvágásnak, törőrúddal való feszítésnek ellenállni nem tudnak, mert az ilyen egyszerű pénzszekrényeknek alig néhány mm. vastagsága a vasburkolatuk, könnyű tehát abba egy acélfúróval lyukat fúrni és ezt megfelelő acélfűrészszel vagy éles vágórészszel ellátott törőrúddal, feszítővassal kibővíteni: ez a hidegvágás.

A külső oldallap megfúrása, valamint a tűzbiztos anyag eltávolítása után ugyancsak fúrással és feszítővassal bontható meg a belső vékonyabb lemez és a pénzszekrény belsejébe való benyúlásnak immár akadály nincs. A szekrény belső fiókjainak felnyitása már könnyű munka, mert azok rendszerint könnyebb szerkezetűek és egyszerűbb a zárjuk.

Gyakori azon eljárás is, hogy a gyengébb szerkezetű és csak csavarral összeillesztett oldallapokkal bíró pénzszekrényekbe akként hatolnak be, hogy a csavarok fejét levésik, lecsavarják és a szekrény egyik falát leemelik.

Ismert betörési mód az is, amikor a fogantyút vagy

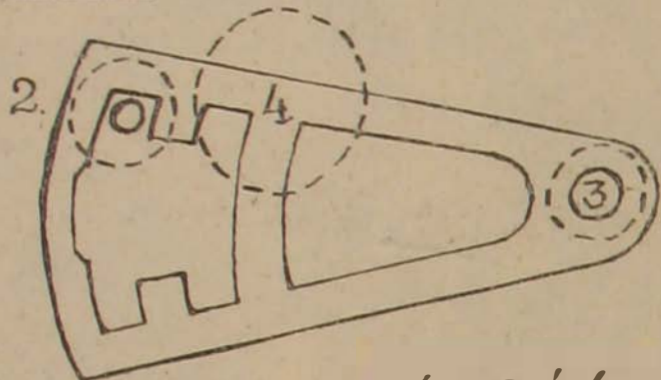
a kulcslyuk külső diszét csavarja le a betörő és az így szabaddá tett lyukaknál kezdi a feszítést, — hidegvágással.

A kasszafeltörésnek egyik legrimitivebb módja — ami azonban csak gyengébb szerkezetű pénzszekré-

PENZSZEKRENYEK ZÁRAINAK

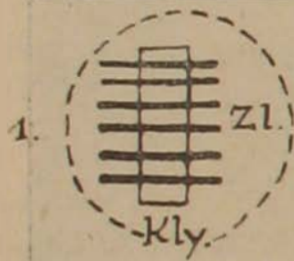
MEGTÁMADÁSI MÓDJAI.

Chubb-zár.

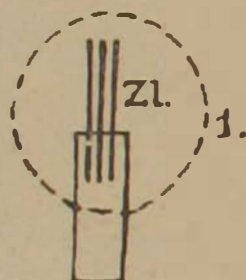
1. 2., 3 és 4. - a leg célszerűbb furások helyei. -

Brahma-zár.

Kly. = kulcslyuk.
Zl. = zárólemezek
1. = furás kör.

Yale-zár.

1. ábra.

nyeknél lehetséges — az, hogy az egész szekrényt csakánnyal, fejszéssel, törőrudakkal addig ütök-verik, míg azon megfelelő rés támad, amelyen át a benne lévő értékeket kiszedik. Ez különösen a cigányoknál tapasztalt módszer, avagy olyan egyének munkájára vall, kik a zárok felnyitásához egyáltalán nem értenek, avagy ehhez megfelelő eszközökkel nem rendelkeznek.

Végül megemlítem még a robbantás útján elkövetett kasszafeltörést. Körfúróval lyukakat vájnak a zár közelében, avagy a kulcslyukba beillesztett robbanószerrel a zárat — zárólemezeket — teljesen megsemmisítik. Ez az eljárás azonban csak ott lehetséges, ahol a robbanással járó lárma a betörő biztonságát nem veszélyezteti.

b) A betörésbiztos pénzszekrények az előbbi a) pont alatt jelzett módokon nem törhetők fel, mert ezeknek a fúrása és feszítése eredménytelen marad. Az ilyen erős szerkezetű pénzszekrényekbe való behatolás csak melegvágóval (autogén, villany) lehetséges.

A melegvágó (autogénvágó) lángja (2. ábra) acetylén és oxigén keveréke, több ezer hőfokos s így rövid időn belül a legerősebb páncéllemezeket is — 250 mm.-ig — átvágja, illetve átolvasztja. Az erős hőfok az acéllemezt először izzásba hozza, azután elégeti s a magasnyomású oxigén az elégett vasrészeket kinyomja, úgy, hogy az alkalmazás helyén folytonossági hiány áll be. A vágó tehát nem vágja, hanem megolvasztja és elégeti az acéllemezt. Az autogénvágó sokkal veszede-

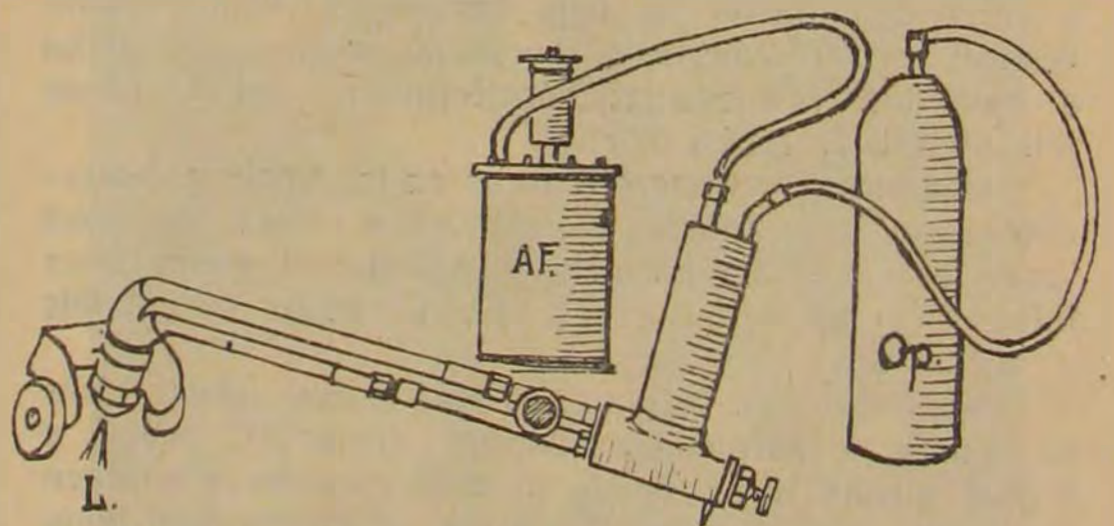
mesebb, mint a Thermit olvasztópor (aluminium és vasoxid keveréke), amely meggyújtva ugyancsak nagy hőfok mellett ég el, melyet azonban csak felfelé fejleszt s így a Thermit por olvasztólángja csak függőleges irányba hat, ennek alkalmazása tehát a betörők számára nem célszerű.

A villanyvágó ugyancsak több ezer hőfokos ivfénnyel elolvasztja, elégeti a páncéllemezeket, csak hogy itt az erőforrás maga a villanyvezeték. Az eljárás az ivlámpa rendszerén alapszik, amelynél két, az áramba bekapcsolt szénrúd (gyertya) szolgáltatja a magas hőfokot.

A villanyvágó bekapcsolását illetően háromféle eljárás ismeretes és pedig aszerint, hogy magas áramerőjű fővezetéken, avagy a csekélyebb áramerőjű leágazási vezetéken, illetőleg valamely dugókapcsolón (konnektor) keresztül nyeri a villanyerőt. Az első esetben egyenesen a fővezetékéből nyerjük a vas- és acéllemezek megolvasztásához szükséges nagy áramerőt, míg a két utóbbi esetben a villanyvezeték nagy feszültséget (Volt), de nem elegendő áramerősséget (Amper) nyújt, ez a villanyáram egy áramátalakító segítségével átfórmálva adja az olvasztáshoz szükséges nagyobb áramerőt. A villanylámpának a csekély áramerősségű vezeték (3—4 Amper) teljesen elegendő, hiszen csak egy vékony, hajszálnyi vastag drótot kell átizzasztania, ami világít, de a pénzszekrények feltörésénél nem vékony drótszál, hanem egy 10—20 mm. acéllemez megolvasztása lesz az áram feladata, ezért kell tehát a mellékvezeték gyenge áramerősségű áramát először erősáramúvá átalakítani, ami a transzformátorral történik.

Az áram fővezetékébe való bekapcsolás esetén a magas áramerő egyik vezetéke a pénzszekrénybe, a másik egy széngyertyába lesz bekapcsolva. Ha azután a széngyertyát a pénzszekrényhez érintjük, pillanatnyi rövidzárlat áll elő, míg a széngyertyának a pénzszekrénytől való eltávolításakor magas, két-három ezer hőfokos ivjény keletkezik, amely a pénzszekrény acéllemezeit először izzásra, majd olvadásra bírja, végül el is égeti (a vas 1600 foknál ég).

AUTOGENVÁGÓ.

Op. - Oxigén-palack AF - Acetylinfejlesztő
L. - több ezer hőfokos láng.

2. ábra.

Ezen elégséges következtében a páncéllemezen folytonossági hiány fog mutatkozni, s a nyíláson keresztül vagy a zárólemezekhez, vagy a pénzszekrény belsejébe juthat a betörő (3. ábra).

Az áram leágazó vezetékébe (pl. szobavezetékbe) való bekapcsolás esetén a levezetett gyenge erejű áram

ugyancsak először az áramátalakító készüléken (transzformátoron) lesz átvezetve; az így átalakított magas áramerejű vezeték további kapcsolása ugyanúgy történik, mint az előbb vázoltam.

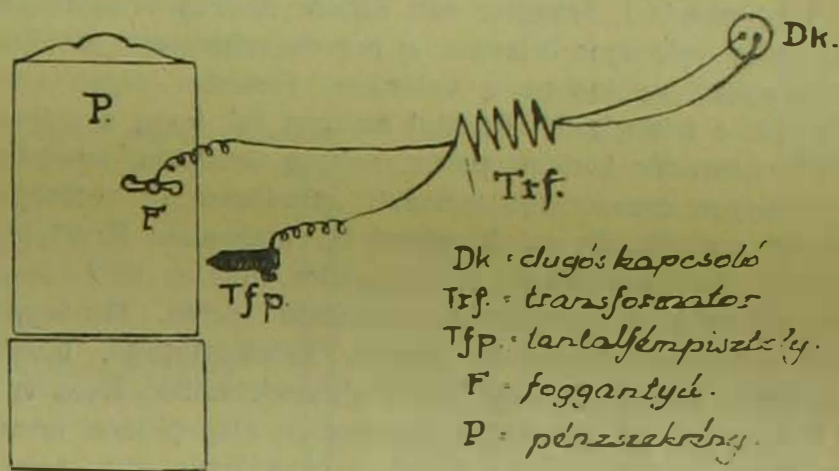
A legmodernebb készülék e téren a hegesztő-transzformátor, amely az olvasztáshoz és vágáshoz szükséges áramerőt ugyancsak egy mellékvezetékéből, tehát bármely szoba-konnektorba (dugókapcsoló) való bekapcsolás útján nyeri. Ha a szobában nincs dugókapcsoló, úgy a kicsavart villanylámpa helyére csavar a betörő egy dugókapcsolót s ezúton nyeri az áramot. Itt is természetesen csak alacsony erösséget kapunk, melyet a transzformátor az előbb vázoltak szerint erős áramerösségre alakít át. A további bekapcsolása a villanyvágónak az előbb vázoltak szerint történik azzal az eltéréssel, hogy az egyik vezeték nem szénrúdba, hanem egy olvasztópisztolyba lesz bekapcsolva, melynek végébe Tantal-fém van beillesztve, amely fém csak 4500 foknál olvad, míg a vas-, acél már 1600 foknál. (4. ábra.)

Az ilyen hegesztő-transzformátor kb. 25 x 25 x 40 cm. nagyságú, tehát nem feltűnő s bármely vezetékbe bekapcsolható. Ára 250 pengő körül mozog, — minden ezen tulajdonságai következtében elsőrangú kasszabetörő eszköznek minősül a hozzáértő bűnöző kezében.

A teljesen modern, tehát tűz-, betörés- és vágásbiztos pénzszekrények feltörését hozzáértő betörők ujabban meg se kísérlék, de tudják azt is, hogy az egyszerű, nem betörés- és vágásbiztos szekrényekben nem is tartanak ma már nagyobb értékeket, s csak a legritkább

HEGESZTŐ - TRANSZFORMÁTOR

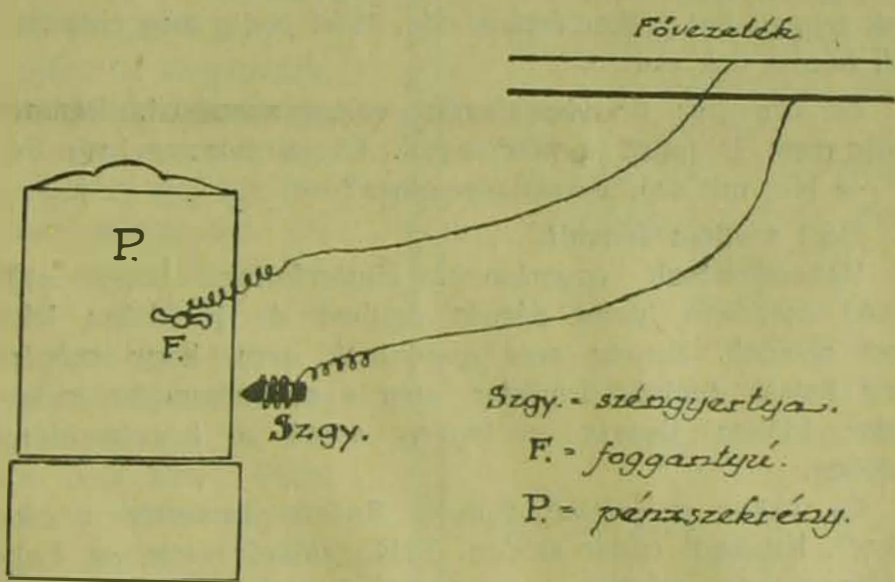
ALKALMAZÁSA.

- Dk - dugókapcsoló
- Trf - transzformátor
- Tfp - tantal-fém-pisztoly
- F - fogantyú
- P - pénzszekrény

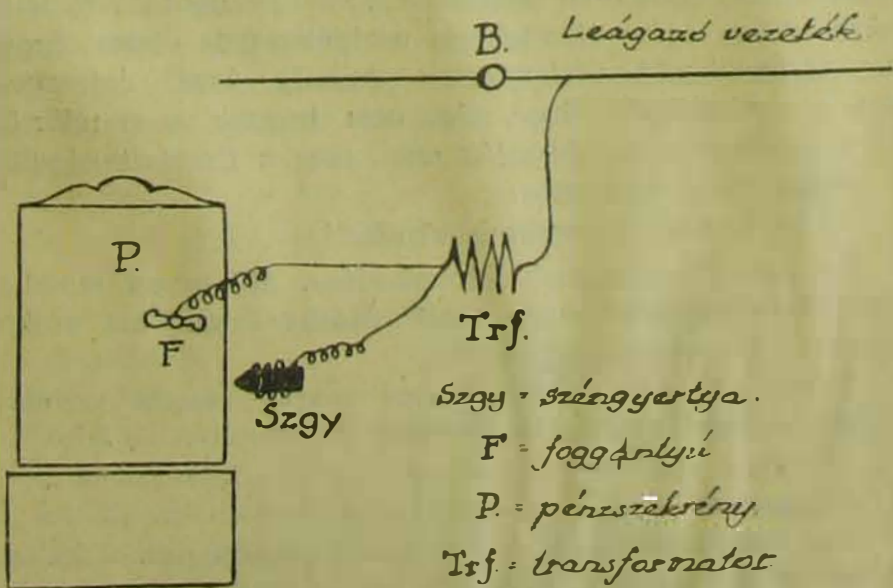
4 ábra.

**VILLANYVÁGÓ
FŐVEZETÉKES KAPCSOLÁSSAL.**

- Szgy. - széngyertya
- F - fogantyú
- P - pénzszekrény

**VILLANYVÁGÓ
LEÁGÁZÓ VEZETÉKBE KAPCSOLVA.**

- Szgy - széngyertya
- F - fogantyú
- P - pénzszekrény
- Trf - transzformátor
- B - biztosíték

3. ábra

esetekben van azokban készpénz, rendesen csak üzleti papirokat, adósleveleket stb. tartanak ott, melyeket pedig ma már nem igen lehet értékesíteni, sőt a legkönnyebb az ilyen értékpapírok letiltása. A legmodernebb betörőeszközökkel (villanyvágó) pedig csak kiváló kasszabetörők rendelkeznek, ez az oka annak, hogy a pénzszekrény-feltörések száma mindinkább csökken.

Fohász.

*Ki megteremtetted a nagy világot,
És embereket alkotott kezéd:
Jogod van Isten, hogy az alkotásod
Megsemmisítsd és létünk elvegyed.
S ha nem maradna kö kövön a földön,
Mert bölcs elméddel Te így akarod.
Pusztuljon minden széles e világon
És legyen meg a Te akaratod.*

*Ha Te akartad, hogy e drága ország,
Millió magyarja síró rab legyen
S mint csonka koldus, úgy cipelje sorsát,
Halálra kínozott árva nemzetem;
Ha csillagtalan sötét éjszakánkban
Sem nyujtod felénk védő két karod,
Legyen úgy minden, ahogy Te kívánod,
És legyen meg a Te akaratod.*

*S ha úgy akarnád, hogy a szenvedésnek,
Sikongó jajnak vége lenne már,
Svirága nyílna a hervadt reménynek,
Hogy mienk lesz a régi, szent határ.
Felvidék, Bácska, Erdély és a Bánát,
S rabságban élő minden magyarok.
Hallgasd meg Isten magyarok imáját
És legyen ez a Te akaratod,
És legyen meg a Te akaratod.*

Csányi Károly g. szds.

A csendőrélet.

Irta : RÉGI CSENDŐR.

Még abból a régi, jó világból való volt néhai derék Spisák András őrmester úr, amikor nem csupán bűnesetek kiderítése volt a csendőrség feladata, vagy, duhajkodó fiatal-ság garázdálkodásainak megfékezése, hanem igazi betyár-fészkeket kellett erdők sűrűjéből kikotorásznia és félelmetes, semmi veszélytől vissza nem riadó haramia vezéreket kellett ártalmatlanná téve az igazságszolgáltatás kezébe juttatni.

Mint mondom, őrmester volt Spisák András őrmester úr, még pedig valóságos őrmester a korcos zubbonyok idejéből. Pedig abban az időben a valóságos őrmester olyan ritka volt, mint a fehér holló. Például említem fel, hogy a székes-fehérvári csendőr kerületi parancsnokság területén, amelyhez tíz vármegye csendőrsége tartozott, mindössze öt valóságos őrmester szolgált. Ez az öt altiszt is valahonnan Erdélyből, a havasok mellől került fel a Dunántúlra, még az 1882—38-as évek folyamán, a csendőrség felállításának idején. Mindegyik kiváló altisztnak bizonyult. Pontos, kötelességtudó, buzgó, szorgalmas, törekvő és megbízható altisztek voltak. Ezek voltak tulajdonképpen társaikkal egyetemben alap-pillérei annak a hatalmas épülettömbnek, amivé a csendőrség idők folyamán felépült, megerősödött, megszilárdult, megnyugodott.

Spisák András őrmester úr akkor már, amikor én ismer-tem, jóval túl volt az ötvenen. Törődötten, roskatagon járkált, mint valami vén veterán. Azóta régen örök álmát alussza valahol megszállott területen. Emléke él csak csendőrei élénk emlékezetében és még sokáig élni fog a jövőben is.

Erről a derék altisztről akarok egyet-mást elmondani, egy járőrszolgálattal kapcsolatban.

Az osztrák határ mentén fekvő Lajtaújfalu községben ismertem meg, ahol őrsparancsnok volt. Én meg próbacsendő. Nős volt már akkor, szép nagy családdal. Kilenc pufók gyermek ült körül asztalát, kiknek a kezébe nemcsak kilenc karéj kenyeret kellett nyomni, hanem kilenc tányér ételt is tenni eléjük. És naponta háromszor. Ha fészelt, kopott, szakadt a ruházat, kilenc ruha, kilenc pár cipő kellett. Szóval mindenből kilenc. Szerette családját, mint jó apa, gyermekeihez szerető volt, de nem bizalmas. Jólelkű, de nem majmot utánzó. Családja is szerette őt. Csendőreinek is gondos előljárója, példaadó parancsnoka volt. Két feladatot ismert. A család és a szolgálat ellátását. Mind a kettőnek eleget is tett. Engem különösen szeretett. Sohase tudtam meg, miért. Talán azért, mert én is szerettem őt. Rendszerint ellenőrző szolgálatba vitt magával, de elvitt néha portyázni is.

Egy alkalommal egy rendes szolgálatba vezényelt járőr után mentünk portyázni. Tél volt, tél közepe. Hideg, kemény, zúzmarás tél. A levegő ködös, zúzmarás. A téli köpeny úgy megdermedt rajtunk, mint a katonabódé. De azért jól éreztük magunkat. Bejártunk már néhány falut, mire engedett az idő fagyos keménységéből. Felettünk a zúzmarra jegesre, a köd esőre változott. Alattunk a fagyos föld sárosra, csatakosra, lucskosra. A csizma bőre szívta a vizet magába, mint a puszta homokja. A köpeny átázott, mint a pacal. Reátapadt az alsóruházatra. A kakastoll bokréta elázott, összezugorodott, mint a drót. Úgy fityegett a kalapunk mellett, mintha egyetlen szál toll lett volna, az is feltekeredve a drótra. Bizony annak semmi disze se volt.

Esteledett, sötétedett.

Beértünk egy faluba. Csúszkált a lábunk alatt a gidres-gödrös talaj, mintha elszaladni akart volna alólunk. A falubeli kutyák ugattak, vonítottak. Talán betörőbandát szimatoltak. Utánunk szaladtak a kapuk aljából és mindegyik a köpenyünk sarkánál fogva akart visszacibálni bennünket, alig

győztük elzavarni őket a szuronyunk hegyével. Az őrmester úr néha megállott, körülnézett, néha fújt, mint a kifáradt északi szél. Aztán rám nézett és megkérdezte:

— No, mit szól a csendőrélethez?

Aztán feleletet se várva, ballagott tovább. Én meg utána.

Az eső végigfolyt a kalapunk karimáján, a szuronyunk hegyétől a fegyverágy végéig a tenyerünkbe. Megpihentünk volna, de a pihenő nem ebben a községben volt előírva. Elhagytuk a falut, a lakott tereptárgyakat. Lakatlan erdőbe értünk. A fák lombjairól lecsurgó esőlé a nyakunkba csurgott, meg az arcunkba. Hideg volt, fáztunk, dideregtünk. Még a fogunk is vacogott. De sem a hideg, sem az esős idő elől nem tudtunk betérni sehova. A szél is fujdogálni kezdett, eleinte dudorászva, mint a cigánygyerek, később suhogva, mint a mogyorófa pálca, míg egyszer csak kitört teljes erejével, mint a vihar. Hajtogatta a fák ágait, cibálta rajtunk a ruhát és fejünkről minduntalan leráncigálni akarta a kalapunkat. A hideg és az eső már átjárta ruházatunkat, testiinket. Kiszívta vérünket, erőnket, energiánkat. A szél csapdosta, marta arcunkat. Ujjaink megdermedtek, mint a csont. Lábaink megroskadtak, nemcsak a fáradtságtól, hanem az ide-oda való csuszkalástól is. Inaink remegtek, roskadoztak. Éhesek is voltunk már, még délben ettünk, de mi a csudát együnk? Nem hoztunk magunkkal semmit abban a hiszemben, hogy majd veszünk az úton valahol. Annál is inkább kívántunk enni, hogy mindinkább elfogyó erőnket pótoljuk. De mit? Téli éjszakán, erdő közepében, nem igen várják terített asztalok a csendőrt, pláne ilyen cudar időben.

Tehetetlenségünkben lehorgasztottuk fejünket, botorkálva, erőtlenül jártunk. A pihenőszoba még messzire volt. Majd csak reggeli hat órakor értünk oda. Most pedig még csak hajnali három óra van.

Az őrmester úr visszafordul velem szemközt. Rámnéz, pedig nem is látott a sötétségtől. És kérdezi:

— No, mit szól a csendőrélethez?

Nem szóltam semmit.

Panaszkodtunk egymásnak. Elgondoltuk, hogy hajh, meleg szobában, puha párnás ágyban de jó dolga lehet most másnak. Bizony nem gondolnak arra, hogy szegény öreg Spisák András őrmester, meg a próbacsendőre milyen cudar időben tiporja a fagyos sarat a horvátzsidányi erdőben.

És ekkor a jólelkű Spisák András őrmester úr kifakadt. Kifakadt cudar módon. Talán először életében. Folyt belőle a szó, mintha az erdőnek beszélne és mintha a viharral viaskodna, verekedne. Ilyenformán:

— ... jár a szájuk, mindig jár a szájuk, így, a csendőr, úgy a csendőr, amúgy a csendőr, mintha egyéb dolguk se lenne. Még azt merik mondani, hogy milyen úridolga van a csendőrnek. Köszönöm szépen az ilyen úridolgot... Reumaszerző időben egész éjszakán át portyázzon az ember, fagyban, sárban, esőben, latyakban, csontig ázva, dideregve, mint a nyakonöntött ürge. Ezt nem irigylik a csendőrtől. Ezt a szórakozást meghagyják neki, csak a fizetését irigylik. Aztán még hozzátette:

— Verje meg a ragya a képüket!

Ez volt a legnagyobb káromkodása. Mikor ezt mondta, akkor már nagyon mérges volt. Máskor csak azt szokta mondani: A part üsse agyon!

Mikor alaposan kipanaszkodta magát, megint szembe fordult velem. És tölem kérdezte:

— Úgy-e, mi, he?

Ráhagytam. Legyen úgy-e, mi, he?

De azért mosolygott. Haragosan mosolygott. Lehetett hallani a mosolygását, mert hangot is adott:

— Hehehe, hogy a kánya rúgja meg!

Nem szóltam, csak gondoltam, bizony a betörő uraknak

jobb dolguk van most. Ők csak akkor mennek betörni, amikor akarnak, jó időben.

Szóltanul ballagtunk tovább. Néha-néha körülnéztünk. Hol egy nyúl szaladt el a lábunk mellett, hol egy fogoly-csapat röppent fel a fejünk fölé, egyébként csend volt az erdőben, mintha a halál feküdt volna reá.

Egyszer csak világosságot láttunk. Mécsvilág viaszszárga fénye szűrődött át a sötét éjszakába. Odamentünk a közelébe. Az erdő mélyén földbeásott kunyhó aludt. Annak az ablakán szűrődött át a világosság. Zörgettünk. Ajtót nyitottak, erdőörök tanyája volt. Egy bozontosképű erdőör nyitott ajtót, két erdőör meg a vackán hevert. Bementünk a dohosszagú kunyhóba. Még a dohos levegő is jól esett, szinte felüdültünk tőle. Melegítettük meggémberedett ujjainkat. Megtörölgettük fegyvereinket, — melyek már vöröses rozsdások voltak. Leültünk az erdőörök ágya szélére és beszélgettünk.

Beszéd közben ráterelődött a szó az időjárásra. Bizony ilyen kriminális időben jóra való gazda a kutyáját se veri ki. Dehát a szolgálat — szolgálat.

Szörnyen éhesek voltunk. Ennivalót kértünk az erdőkerülőtől, de pénzért se kaptunk egy falatot se.

Azt mondja az egyik erdőkerülő:

— Magunk is megennénk, uram, ha lenne. Csakhogy nincs. Minden második nap hoz az asszony egy kis főtt ételt, meg miegymást. De az el is fogy. Ugy tengődünk egész télen át, mint a malac a kócmadzagon.

Elszontyolodtunk. Meleg helyünk már volna, de harapnivaló nem akad. Pedig megrágtuk volna még a drótszeget is, olyan éhesek voltunk. Én hallottam is, mikor az őrmester úr üres gyomra korgott az éhségtől. Dehát mit tehattunk? Hallgattunk. Szipáskoltunk.

Az erdőörök is hallgattak. Szitták a pipájukat.

Egyszer csak megszólal az egyik:

— Pedig, lássa, őrmester úr, holmi frissen kisült ropogósború malacpecsenye jó volna most...

Ráhagytuk.

— Jó volna...

— De még talán egy kis disznótoros vacsora is...

— Az is jó volna.

— Nem rontaná el a gyomrunkat egy kis frissen kisült tepertős pogácsa se...

— Hát alig.

— Kivált ha rizlingborral leöntենék, szódavízzel keverve.

— Jó lenne arra a hegyi forrás is.

Az erdőkerülő tovább élcelődött:

— Hát holmi frissen kisült túrósrétes jól esne-e?

— Hát az is jól esne, ha mazsolaszőlő nélkül lenne is.

— Vagy egy mély tányér töltött káposzta holmi aprólékkal...

Őrmester úr felpislantott a töltött káposztára. Kalapját feljebb tolta homlokán, szemöldökeit felhúzta, pipáját kiemelte a fogai közül, bajuszát kétoldalra simította és morózan kikelve mondta:

— Hagyjon már békét azoknak az ételeknek! Mit akar velük? Majd kifordul a gyomrom az éhségtől, maga meg minduntalan olyan finom falatokat emleget, hogy az ember csak úgy remeg már érte. Malacpecsenye, disznótoros vacsora, túrósrétes, töltött káposzta. Mit emlegeti?

Az erdőkerülő mosolygott. Tovább folytatta:

— Hát csak vetődne ide legalább egy vén tyúk. Olyan paprikást rotytantanék belőle, hogy még a szájuk szélét is megnyálnák utána az urak.

Aztán még hozzátette:

— Vagy talán csirkepaprikás is jó lenne?

— Ne járjon a szád! — mordult rá a másik erdőkerülő. — Magad is megennéd, ha lenne mit. De semmi sincs. Csak a szád jár.

Ezzel belenyúlt a ládája. Kotorászott benne egy ideig, végre egy kenyéruháat vett elő, benne egy jókora kenyeret. Kezünkbe nyomta és mondta:

— Egyebem nincs. Elfogadják-e?

Egyszerre mondtuk:

— Elfogadjuk!

Már hogyan fogadnánk el? Hiszen éhesek vagyunk. — Éhes ember nem válogat.

El is fogadtuk.

A másik erdőkerülő is megszólal:

— Kenyerem ugyan nincs, de néhány szem almám kuksol a láda fenekén, ha elfogadják az urak, lehet vagy tíz darab.

Erre is rámondtuk:

— Megköszönjük.

És már ki is nyilott a bicska a zsebünkben. A száraz kenyeret, meg a piros, mosolygós almát falatoztat-

tuk jó étvágygal. Elképzeltük, mennyire jólesett.

A harmadik erdőkerülő nem szólt semmit. De a katlan alatt tüzet rakott, vizet tett fel egy lábasba. Ki tudja, minek? Talán mosdani, talán más egyébnek. De nem is törődünk vele. Eszegettünk csendesen, szó nélkül. Egy falat kenyeret, egy falat almát. El is fogyasztottuk emberségesen. Ezalatt a fazékban felforrott a víz. Néhány pillanat múlva kezünkbe nyomtak egy-egy csészét illatos, meleg, párolgó teával. Rum nem volt benne, az igaz, de cukor bőven volt benne és rum helyett néhány csepp mentolos sósborszesz, ami különös zamatos ízt adott a teának. Ugy szürcsöltük, mint a Szahara sivatagja bő esőzés idején a ritkán kapott csapadékot.

A császáriak Ungvár ostrománál mérgezett golyókat használtak Rákóczi kurucái ellen. Válaszul Klára András szintén ilyeneket akart készíttetni Kálló várában, azonban Rákóczi megtiltotta.

Csendőr

Ízparancsolat.

1. Én vagyok a te hazád: — Nagymagyarország!
2. Tanulj és tudj, hogy a törvény nevéért hiába ne vegyed!
3. Megemlékezzél arról, amivel Istenednek tartozol!
4. Tiszteld előljáródat, mint az atyádat, szeresd bajtársadat, mint tenmagadat!
5. Fegyvered ártatlant ne bántson!
6. Védj a másét, de a magadét se pazarold!
7. Légy erkölcsös, józanéletű és engedelmes!
8. Igaztalanul senkit ne vádolj!
9. A család szentély; ha magadnak nincs, örsödben találd meg!
10. Se hűséged, se becsületed, se vitézséged nem eladó!

Nagyon jól éreztük magunkat. Sokkal jobban, mint künn az erdőben.

Rágyujtottunk és füstölögtünk.

Elfelejtettünk mindent; fáradságot, éhséget; csatakos időt, sarat, éjszakát, zimankós időt. Felüdültünk, mint tikkasztó hőségben az esőverte növény, szemünk csillogott, mint a gyöngyharmat nyári napkelet idején.

Melegedtünk, pihentünk.

Megköszöntük az erdőkerülők szivességét és meg is ígértük, hogy legközelebb vissza fogjuk szolgálni. Amit rövid idő múlva bőkezűen meg is tettünk.

Elköszöntünk és elhagytuk a kunyhót. Messzire járhattunk már, mikor az őrmester úr egyszerre csak megállott. Szembefordult velem, rám nézett, pislogott. Azután megszólalt megint:

— No, mit szól hozzá? — kérdezte tőlem.

Tétován kérdeztem én is:

— Mihez, őrmester úr?

— Hát a csendőrélethez.

Ummögtem, hümmögtem. Mit szóltam volna? Nagyon keveset tudtam én még akkor a csendőréletről. Csak annyit, hogy portyázunk, portyázunk, elfáradunk, meg megpihenünk. De azért nem állhattam meg szó nélkül. Féloldalt állottam az őrmester úr mellé és mosolyogva mondtam:

— Annyi bizonyos, hogy ilyen jóízű almát még sohasem ettem. Kenyérrel nagyon jó volt, nagyon jól esett.

— Hát a tea?

— A tea? Azt meg nem is tudom eléggé dicsérni. Az olyan finom volt, hogy még most is csiklandozik itt belül, a maradékját meg még most is nyelegetem, mintha a számban volna.

Az őrmester úr bólintott. Helybenhagyta, amit mondtam. Úgy látszott, neki is fogárávaió volt az éjfél utáni vacsora.

Hajnalodott. Kutyak ugatása hallatszott a völgyből. Itt ott mécsvilág szűrődött át a fák között és mi meglegedetten portyáztunk tovább, a falu felé.

A halhatatlanok.

*Kik e honért kőpadon hunytak el,
Vagy börtön penésze között,
S ezer halál törös-keservével
Lelkük az égbe költözött:
Mind halhatatlanok!*

*Kik a szabadság zászlója alatt
Önként ontottak honfi vért,
Nem kérve bért, pálmát és jutalmat,
Csak e nemzet szeretetét:
Mind halhatatlanok!*

*Kik az elnyomás förtelme előtt
Ugy álltak, mint az érchegyek,
S bár megteltek a magyar temetők
Csak azért sem hajoltak meg:
Mind halhatatlanok!*

*Kik a feltámadás reményét
A nép lelkébe ültették,
Hogy a szolgaság vasszilincset
Majd feloldja a kegyes ég:
Mind halhatatlanok!*

*Míg e hon lesz és rajta magyar él
Az égi eszme élni fog!
Tavasz fölött nem is győzhet a tél, —
Tőle várnak virágokat:
A halhatatlanok.*

Dr. vitéz Gereöffy Géza szds.

A bosszú.

Irtá: CASSID.

Az összeomlás óta az utódállamok egyikében lakom, olvasóim érthetőnek fogják tehát találni, hogy nem írom ki a nevemet. Érdeklődéssel olvasom mindig a kémkedési eseteket s most végre elhatároztam, hogy megírom a magamét is, őszintén és az igazsághoz hajszálnyira híven, minden kifirázás nélkül, úgy, ahogy történt. Előrebocsátom, hogy az elbeszélésem nagyon valószínűtlenül fog hangzani s ezért lehetséges, hogy az olvasók némelyike kételkedni fog benne. Nos, nekem nagyon előkelő és szavahihető tanúm van, aki jelenleg Bécsben él: Fischer tábornok úr, Bukovina egykori híres csendőrparancsnoka és védelmezője. Az a hős, akinek nevét itt százezrek nyelvi és valláskülönbőség nélkül tisztelettel említik, mert olyan tetteket vitt végbe, amelyeket még az ükunokáink is emlegetni fognak. Egész hátralévő életemet büszkeséggel fogja eltölteni a tudat, hogy neki szolgálatot tehettem: a Tábornok úr egészen bizonyosan és minden további nélkül igazolni fogja, hogy elbeszélésem az első szótól az utolsóig való, történelmi igazság.

Született orosz vagyok és fiatalkoromban a kereskedői pályára készültem. A katonaelet mindig vonzott s azért önként beléptem a cári hadseregbe. Nyelvismereteim folytán és mert az irodában is jól hasznomat tudták venni, hamarosan altisztté léptem elő. Mindig az volt a törekvésem, hogy szolgálatomat a lehető legjobban teljesítsem és előljáróim meglegedését kiérdemeljem. Mégis nagyon sokat kellett szenvednem. Különösen a közvetlen előljáróm, egy Gorikow nevű részeges törzskapitány, úgy bánt velem, mint egy kutyával. Összeszorítottam az ajkamat és megkétszereztem a szolgálati buzgalmat.

Egy reggel megint részegen állított be századparancsnokom az irodába. Eléje tettem egy nagyon gondosan elkészített fogalmazványt, hogy aláírja. Bemártotta a tollat, de alkoholos állapotában végigöntötte a tintát az én fáradságos munkámon. Ahelyett, hogy sajnálkozott volna a baleset miatt, felugrott és dühtől tajtékozva, arcomba vágott a lovaglóstörővel. A szegyénytől majdnem öntudatlanul az első pillanatban neki akartam menni, az utolsó másodpercben azonban mégis magamhoz jöttem. De a keserűségek pohara fenékgig telt. Szüleim emlékére bosszút esküdtem s még azon éjjel átszöktem az osztrák határon.

Ez 1912-ben volt. Két évig aztán Csernovicban éltem. Tisztességes megélhetést teremtettem magamnak, de mindig reszketett bennem a felháborodás, amikor az engem ért gyárlázatra gondoltam.

1914. augusztusában kitört a háború. Csodálattal láttam én, a külföldi is, hogy micsoda önfeláldozással szervezte meg Fischer alezredes, a bukovinai csendőrparancsnok, alig néhány csendőrével az ellenállást. Láttam, hogy személyes példaadása mennyire lelkesítette maroknyi csapatát, és hogy milyen bizakodással volt képes eltölteni az egész lakosságot is. Ekkor — bár nős voltam — megérlelődött bennem egy elhatározás.

Augusztus 13-án, korán reggel elmentem a csendőrparancsnokságra. Fischer alezredes, aki engem előzőleg is ismert, azonnal fogadott. Polgári öltözetem dacára katonásan jelentkeztem nála:

— Alezredes úr, alázattal kérem, méltóztassék megengedni, hogy alezredes úrnak egy szolgálatot tehessek.

— Nos, miről van szó? — kérdezte az alezredes, aki az ország védelmével járó emberfeletti munkája dacára is mindig nyugodt és barátságos volt.

— Alezredes úr, én hajlandó vagyok arra, hogy orosz altiszt egyenruhában az orosz állások mögé lopózzam és Chotinon keresztül Kamenec-Podolszkig, vagy még tovább is hatoljak. Tudja alezredes úr, hogy én arra a vidékre való vagyok, egészen bizonyos, hogy fontos dolgokat fogok megtudni.

A Neues Wiener Journalból vettük át ezt a nagyon tanulságos kémkedési esetet. (Szerk.)

Angol őrségváltás.

Komoly, barna szemeivel, amelyekkel a veséig látott, a szemembe nézett. Azután kezét nyujtott:

— Sokat merészel! De én tudom, hogy megbízhatom Önben.

Parancsot adott egy csendőrnek, hogy hozzon egy zsákmányolt orosz altiszti egyenruhát.

Este autó vitt ki az állások közelébe. Bukovina északi részének minden zegét-zugát kirándulásaimból nagyon jól ismertem. Az éj sötétjében átsiklottam a határon és később szerencsésen az orosz előőrsvonalon is. Fáradságos munka volt és a legnagyobb elővigyázatot igényelte, mert jól tudtam, hogy ha elfognak, néhány perc múlva már a legközelebbi fán fogok lógni.

A következő nap már Kamenec-Podolszknak orosz tartaléksapatoktól hemzsegő utcáin botorkáltam, kínos egykedvűen. Az egyik kapura krétával fel volt írva: »Hadosztályparancsnokság«. Minden további nélkül bementem. A folyosóra nyíló egyik ajtón látom a felírást: »Tábori telefon«. Kinyitóm az ajtót s belépek. Egy altiszt abban a pillanatban vette le a hallgatót a fejéről s felém nézett.

— Giljak! — kiáltottam örömteljes meglepetéssel s a következő pillanatban már össze is öleleztünk. Kedves, régi jó bajtársam volt, akivel annak idején Gorikow alatt együtt szolgáltunk. Most a hadosztályparancsnoksághoz volt beosztva, mint telefonista.

— Ez az átkozott háború! — kezdett mindjárt panaszkodni Giljak, aki természetesen azt hitte, hogy én is a hadosztályhoz tartozom. — Képzeld, — mondotta, — alig három hete, hogy megnősültem s most éjjel-nappal itt kell kul-

solnom emellett a ronda telefon mellett, nem hagy egy pillanatra sem békét. És még hozzá tegnap a feleségemet is ide hozattam. Nem bírjuk ki ezt a folytonos különélést.

Ebben a pillanatban felnyílt az ajtó. Nagyon szép kicsi asszonyka perdült be rajta és mosolygós szemekkel ment neki Giljaknak:

— Sasa, Sasa, szivecském! — és már ölekeztek.

Oldalról sandítottam az egyáltalán nem háborús jelekre. És aztán megszólaltam:

— Kedves Giljak, ha te az asszonykával talán egy kicsit sétálni akarsz, én, mint régi bajtársad, nagyon szívesen helyettesítelek a telefonszolgálatban.

Nem sok hiányzott, hogy mind a ketten hálásan megölelgessenek. A túlboldog férj gyorsan megadta nekem a szükséges felvilágosításokat és aztán karonfogva, boldogan eltávoztak.

Én tehát a telefon mellett ültem dobogó szívvel és hallgattam. Két óra hosszat hallgattam a különféle orosz parancsnokságoktól, sőt még a varsói főparancsnokságtól is érkező legkülönfélébb parancsokat és rendelkezéseket, amelyekből rettenetes tudatra ébredtem. A parancsokból kétségtelen volt, hogy Iwanow tábornok parancsnoksága alatt kelet felől két orosz hadsereg van útban Lemberg felé.

A kuruc seregben következőleg nevezték az ágyúkat: öreg ágyú (17—48 fontos), a kisdedek ($\frac{3}{4}$ —5 fontosak), faltörő kartány (a Karthaunéból ered), falakonéta (Falconett), tarack, sugárágyú, seregbontó (5—20 csőből összeállított golyószóróféle).

Két óra múlva Giljak visszajött. Aradozva hálálkodott és nagy szerelmében nem vette észre lázasan lángoló orcáimat. Elbúcsúztam. El lehet képzelni, hogy micsoda emberfeletti megerőltetésembe került, hogy magamat egész nap nyugodtnak, egykedvűnek tetessem. Az éj sötétjében aztán visszaindultam délnek és — bár többször rámlöttek — sikerült az orosz előörsök vonalán újra átsiklanom. Utána a Fischer alezredes úr csendőreinek vonalán is. És augusztus 16-án holtfáradtan, izgatottan és verejtékezve megint ott álltam a csendőrség parancsnoka előtt:

— Alezredes úr, nagyon fontos jelteni valóm van: Iwanow tábornok két hadseregből álló hadseregcsoportja felvonulóban van Keletgalícia felé. Az északi hadsereg parancsnoka Ruszkij tábornok, a délié Bruszilov. Széles vonalon, menetalakzatban vonul a két hadsereg, összesen huszonnégy gyaloghadosztály, a középső és alsó Zburc felé.

Az alezredes fürkészve nézett reám tiszta barna szemével:

— Honnét tudja ezt?

Elbeszéltem neki az egész történetet és átadtam hozzá a pontos feljegyzéseimet is.

Még mindig kételkedett. A szenvedélytől elkapatva, térdre borultam előtte, esküre emeltem a kezemet és úgy kiáltottam:

— Az életemmel felelek, hogy két orosz hadsereg kelet felől Lemberg felé menetel!

Az alezredes felemelt. Megszorította a kezemet és aztán azt mondotta szilárd hangon:

— Tudom, hogy igazat beszél. Amit most jelentett, olyan fontos, hogy még a háború további folyamára is befolyással lehet. Ma augusztus tizenhatodika van, a jelentés tehát még idejében jött. A főparancsnokság meg fogja önt jutalmazni.

Fischer alezredes a telefonhoz ment és beható beszélgetést folytatott valamelyik magas parancsnoksággal. Szószereint jelentette az én jelentésemet és feljegyezte, hogy az illető parancsnokságnál ki és mikor vette le a jelentést. Azután hozzám fordult:

— Az Ön teljesítménye példa nélkül áll. Hálám jeléül fogadja egyelőre ezt jutalmul.

Nagyobb összeget akart átadni. A leghatározottabban visszautasítottam. A lelkem legmélyéig szégyenlettem volna magamat, ha csak egy fillért is elfogadtam volna. Fischer tábornok úr igazolhatja, hogy ebben is igazam van.

Egy jó fogás.

Irtá: KOVÁCS 10. LAJOS III. osztályu rendőr felügyelő-helyettes. (Budapest).

A *Csendőrségi Lapok* hasábjain figyelemmel és jóleső érzéssel olvassuk mi, budapesti rendőrök is, a csendőr bajtársak nagyszerű teljesítményeiről szóló érdekes leírásokat. El kell ismernünk, hogy némelyik csendőr valósággal bravuros leleményességgel oldja meg a legnehezebb nyomozásokat is, a leghíresebb Sherlock Holmesnek is becsületére válna a magyar csendőrnek józan ész-diktálta leleményessége, lelkiismeretes és határozott cselekvése, amely a biztos siker legbiztosabb alapja.

Nekünk, budapesti rendőröknek, nincs annyi alkalmunk arra, hogy bűncselekmények ügyében nyomozásokat teljesítsünk, mint a csendőröknek, mert Budapesten a nyomozásokat a bűnügyi rendőrség teljesíti. De azért gyakorta kerül a budapesti rendőr is olyan helyzetbe, hogy egy bűncselekmény tettesét csak ügyessége, bátorsága árán tudja elfogni, vagy annak kinyomozását a helyszínen megtett első intézkedéseivel biztosítani. Ilyenkor még Pesten sincs idő segítség után kutatni: gyorsan és határozottan kell cselekedni. A rendőr szolgálatát — a kültelki örzáratozástól eltekintve

— egyedül teljesíti, a minden hájjal megkent pesti csirkefogók és betörők pedig nagyon raffináltak, kitanultak, elfogók és ravaszak: bizony helyén legyen az esze és a karja annak, aki velük az éj sötétjében valamelyik elhagyott mellékutcában összetalálkozik!

Hogy csendőr bajtársaink is bepillantást nyerhessenek a pesti rendőr életébe, elmondok itt egy esetet a sok, közül, amely élénken bizonyítja, hogy a rendőr élete sem fenékiig tejfel.

Az Andrassy-út villanegyedében már évek óta állott őrszemet a 680. számú rendőr. Keménykötésű, háborút viselt, a halállal már sokszor szembenézett kún fiú, tele a melle kitüntetésekkel.

Az őrszem területében csupa aktív és volt miniszter, bank- és gyárigazgató s más előkelőség lakott pazar be rendezésű villákban, amelyek telve voltak drágaságokkal. Ilyen helyen csak a rendőrök legjava teljesíthet szolgálatot, itt hibának nem szabad történnie, igaz, hogy másutt sem.

Mégis, majdnem, hogy megtörtént a hiba, igaz, hogy csak egyetlenegyszer, de az éppen szent karácsony estéjén.

Csikorgó hideg karácsony este volt, az égen úgy sziporkáztak a csillagok, mintha csak most rakták volna fel őket vadonatuhan a tűzisten műhelyéből. Mindenki sietett haza a dermesztő hidegből a karácsonyfa meghitt melegsége mellé.

A mi rendőrünk olyan méltóságteljesen sétálgatott a villák előtt, mintha valamennyi az övé lett volna. Élvezte a friss, hideg levegőt, no meg a konyhákból itt-ott kiáradó peccenyzeillatot s a megelégedett ember nyugalmával és fölényével nézte a mellette gémberedetten elsiető járókelőket. Várta a váltást, hogy utána legalább egy rövid órára elkérezkedjék a családjához; megígérték neki, hogy addig nem fekszenek le, amíg haza nem néz.

Ezek a gondolatok motoszkáltak az agyában, amikor az egyik villa ablakában egy rövid, csak pillanatig tartó fény sugarat látott megvillanni. Utána megint csend lett és sötét a villa körül.

Ez szeget ütött a fejébe. Tudta, hogy a villában nincs senki otthon, mert a tulajdonos — egy miniszteri tanácsos — megkérte, hogy az éj folyamán tartsa szemmel a villát, mert senki sem lesz otthon és a cselédség is kimenőt kapott.

Óvatosan megnyomta a kapu kilincsét. Zárva volt. Itt nem ment be senki. Az utca felőli kerítést is jól szemügyre vette, de semmi nyomát nem találta annak, hogy valaki oda bemászott volna. Ha tehát valaki mégis bent van, az nem az utca felől ment be.

Éppen be akart ugrani a szomszéd villa kerítésén, hogy a dolognak utána nézzen, amikor lélekszakadva szaladt feléje egy jellegzetes pesti »alak« és nagy-ijedten kiabálni kezdett:

— Biztos úr! Biztos úr! Siessen hamar, mert a Gundel vendéglőben ölik egymást az emberek, a rendőrt is megszárták!

A rendőr most már egészen bizonyos volt benne, hogy betörők vannak a villában. A hírhezó a cinkosuk, kiállított őrszemük, a verekedésből pedig egy szó sem igaz. Az ilyen trükkök arra valók, hogy a »zsarut« elcsalják a veszélyes helyről s a betörőknek megkönnyítsék a menekülést a zsákmánnyal. Ha sikerül, jót nevetnek a markukba, a rendőr pedig, amikor az állítólagos verekedés színhelyéről bosszusan visszatér, már, üresen is találja a villát s bottal ütheti a nyomukat a tetteseknek.

A mi rendőrünk nem sokat tétozott, hanem — szabály ide, szabály oda — akkora pofont adott a hírhezónak,

hogyan az menten elterült a havas földön. Mire észretért, már alaposan meg is volt kötözve.

A rendőr most hatalmas üstökénél fogva talpraállította a remegő csibészt s halkán rávivallt:

— Hányan vannak bent?

— Ha már úgys tudja a biztos úr, akkor inkább megmondok mindent, nyögt? Lojzi, a betörök őrszeme, mert hát persze, hogy az volt. Bent van a Szepi, meg a Karcsi, a félszemű. A szomszéd villa udvaráról mentek át létrán.

A Lojzi igen kezdett rimánkodni a rendőrnek, hogy engedje el, mert Karcsi megmondta neki, hogyha rendőr-kézre kerülnek, agyonveri. Esküdözött, hogy nem szökik meg, csak ne vigye magával, amíg meg nem kötözi a Szepit meg a Karcsit, mert azok azt hiszik majd, hogy ő árulta el őket s akkor neki vége van.

A rendőr nem engedett. Lojzi remegő inakkal botorkált a rendőr előtt a sötét udvaron.

Az előszoba ajtaja nyitva volt, előtte pedig két hatalmas batyu várt már elszállításra. A rendőr az ajtónál súgva ráripakodott Lojzira, hogy adjon jelt a társainak, hogy jöhetnek, de biztonság okáért a pisztolyát is megmutatta neki s megmondta, hogy a halál fia, ha az ő ottlétét elárulja.

Egy halk, ismerős füttyszóra megjelent az ajtóban a Szepi, aki nem vette észre az ajtó mögé húzódott rendőrt. Mielőtt még Lojzi szóhoz juthatott volna, a rendőr a pisztoly csövét a Szepi homlokának szegezve, »Fel a kezekkel!« kiáltással előugrott.

A meglepett Szepi ijedtében önkéntelenül is felemelte a két kezét s iszonyút káromkodott a szerinte áruló Lojzi láttára. Ebben a pillanatban az előszoba sötétjéből pisztoly villant s közvetlenül utána messze visszhangzott a durranás a villák falain. Velőtrázó ordítás követte.

A Lojzi halott volt.

A váratlan lövés a mi rendőrünket is meglepte, pedig el volt készülve minden eshetőségre. Előkapta a pisztolyát és lövöldözni kezdett a szoba sötétjébe, ahova közben Szepi is eltűnt. Kilötte az összes töltényeit s a nagy izgalomban észre sem vette, hogy vele szemben is eldőrdült négy-öt lövés, melyből kettő a sapkáját fúrta át, pár milliméterre a koponyájától. De szerencsére csak a sapkát.

A lövöldözésre hamarosan összeszaladtak a szomszédos őrszemek is, kimentették a bajtársukat szorult helyzetéből s aztán örömmel gratuláltak neki szerencsés megmeneküléséhez és a jó fogáshoz.

Az előszobában súlyosan megsebesülve feküdt a Szepi, könnyebben a Karcsi. A rendőr golyói találtak. Három jómádár került kézre s a többezer pengő értékű zsákmány meg volt mentve.

A 680. számú rendőrt leváltották s megengedték, hogy egy órára meglátogassa a családját. Azután visszajött és a pihenő után megint kiállott az őrhelyére tovább őrizni a szent éjszaka nyugalmit és békességét...

Görgey Arthurnak, az 1848—49-iki magyar sereg vezérének az egész hadjárat alatt csak kevés magánpodgyásza volt. A háború vége felé már alig pótolhatta, úgy, hogy a világosi fegyverletétel után szinte egészen kifogyott mindenéből. A fegyverletétel után néhány hétig Nagyváradon, az orosz főhadiszálláson kellett lennie, az orosz tisztekkel való bajtársias érintkezés szintén sokba került neki, miért is kénytelen volt lovait potomáron elköttye-vetyélni. Végül is oda jutott, hogy krajcár nélkül állott. Paskiewits herceg, tábornagy, orosz fővezér, ezt megtudta és intézkedett, hogy Görgey bizonytalan időre szóló kölcsönképpen 1100 félimperialt kapjon. Görgey a pénzt hasonló szorult helyzetben levő magyar tisztársaival megosztotta. A rághelyzetben levő magyar tisztársaival megosztotta. A rághelyzetben pedig ráfogta, hogy a világosi fegyverletételt Nagyváradon csengő aranyban fizették meg neki az oroszok.

TANULSÁGOS NYOMOZÁSOK.

Egy négyszeres gyilkossági eset kiderítése.

Irta: **ALBUCZ PÉTER** tiszthelyettes szakaszparancsnok (Békés).

A békési MAV állomásfőnökség 1922. március 24-én délelőtt fél 10 órakor a következő táviratot kézbesítette a békési őrsnek: »Békésföldvár vasutállomás főnöksége. Allomásfőnökség, Békés. Kérem értesíteni a csendőr-őrsöt, hogy a pece-dülőben lakó Kovács Juliánna öngyilkos lett, de atyja és anyja is meghalt.« A távirat nem volt egészen világos és ezért — akkor békési őrsparancsnok voltam — először csak öngyilkosságot véltem felforgogni. Valamivel később egy 27—28 éves, közepetermetű, ünneplő ruhába öltözött fiatalember lépett be az őrsirodába és bejelentette, hogy Békés községben, a hetipiacon arról értesült, hogy az éj folyamán Kovács János nevű édesatyját, édesanyját és 20 éves Juliánna nevű nővérét ismeretlen tettes vagy tettesek meggyilkolták és kirabolták. Ő az édesanyjától egy dülőföldnyire lakik s 7 órakor, midőn tanyai lakásáról a községbe indult, az esetről még semmit se tudott, mert elindulása előtt szülei lakásán nem volt, de nem is lehetett, mert azokkal haragban van s nem jár hozzájuk. Az őrs 16 főnyi legénysége nagyrészt nyomozó és rendes szolgálatban állott s így csak Papp Zsigmond törzsrőrmesterrel vezényelhettem ki magamat az eset nyomozására. Az őrsről 10 óra 15 perckor indultunk el s a 10 km. távolságra levő helyszínre feneketlen sáros úton 11 óra 30 perckor érkeztünk meg. A tanyaépületet, amelyben a hullák feküdtek, a tanyaokról összesereglett csoport vette körül. Előttünk a házban csak az első szemtanú, egy Szabó Juliánna nevű 18 éves szomszéd-beli tanya leány járt, aki az esetet felfedezte. Szabó Juliánna a hozzá intézett kérdésekre csak annyit tudott mondani, hogy aznap 8—9 óra közötti időben, miután feltűnt, hogy szomszédjait aznap még nem látta, átszaladt őket meg nézni s ekkor látta, hogy mi történt. Az esetről ennél többet sem ő, sem a jelenvoltak, sem pedig más nem tudott mondani. Ezután hozzáfogtunk a helyszíni szemle megtartásához.

A tanyaépület, amelyben a hullák feküdtek, régi típusú, alacsony, szegényes kinézésű, háttal északnak, arccal délnek fekvő, kerítetlen, nádfedeles kis ház volt, az ablakok és ajtók érintetlenek, belső elosztása egy szoba, egy konyha. A konyhaajtó kilincse betéve úgy, ahogy azt Szabó Juliánna találta és hagyta. A konyhaajtó küszöbétől befelé számítva 30 cm-re egy vértócsa, attól balra egy sapka, a vértócsától pedig folytatódásgosan a konyha hátulsó feléig egy vértől származó sáv húzódott, Kovács János ott fekvő hullájának a fejéig. A hulla felhúzott térdekkal a jobboldalán feküdt, a feje egy kisebbszerű dagasztóteknővel le volt takarva. A teknőt felemelve, a hulla balhalántékán egy alma nagyságú, valószínűleg kemény tárgytól (baltafokától) származó zúzott seb, külzetén, a hulla arcán át a földig alvadt vér volt.

A seb azt a benyomást keltette, hogy halalos volt, de

ezenkívül még a hulla gégéje is valamilyen éles tárggyal (késsel) át volt vágva. Öltözete: kabát, lábravaló és mezitlára felhúzott papucs, más semmi. A szobában jobbról az ajtó mögött egy ágy állott megvetve, látszott rajta, hogy az éjjel valaki feküdt benne, az ágy folytatásában egy deszkapadon egy személyes fekhely volt, erről is látszott, hogy feküdt benne valaki, de már akkor üres volt. Ezek végében a legtávolabbi udvari sarokban egy régi tulipántos láda, melyben fehérneműek voltak, de most ki voltak hanyva. Ugy az udvari, mint a hátsó ablak párnákkal volt eltakarva, a párnák a háznál talált evővillákkal voltak a falhoz szúrva. A szoba közepén szövőszék, az ajtótól balra egy takarék-tűzhely és egy boglyakemence, ettől balra egy másik megvetett ágy, amelyre több párna volt rádobva, a párnák alatt pedig a Kovács Jánosné hullája feküdt.

Ez a hulla a baloldalán feküdt, a feje jobbrészn és jobbalántékán kemény tárgytól származó diónagyságú zúzott sebek, ezek felett pedig az arcán át a párnáig alvadt vér; jobbkarját könyökben meghajtvva, az arca előtt tartotta, mintha védekezne, a nyaka jobbfelé a légzöcsövel együtt át volt vágva. Ezen ágy hosszúságában a földön, fejjel a boglyakemence felé Kovács János Juliánna nevű 20 éves leányának hullája feküdt hanyatt. A hullának a nyaka két nyisszantással úgy át volt vágva, hogy a vágószerszám fél cm-re a nyakcsigolyába is behatolt.

A fej hátsó részén nyolc, valamilyen kemény tárgytól származó zúzott seb volt, ezeknek azonban egyike se volt halálos, mert a koponyacsont nem zúzódott be, csak a fejbőr szakadt fel. A hulla jobblábjára és balkezére támaszkodott, amiből arra lehetett következtetni, hogy fekvő helyzetből a fején szenvedett ütések után fel akart kelni.

A leány hullája, melyről látszott, hogy ágyából válságos pillanatban ugrott ki, egy ingben volt, az arca és keble megalvadt vérrel volt borítva, mindkét szeme nyitva. A vértócsákban vagy a hullákon semmiféle kéz- vagy lábnyom nem volt található. A szoba belsejében egyébként úgy látszott, mintha a tettesek pénz után kutattak volna. Ezt főként a Kovácsné ágya végénél, a hátsó fal mellett keresztbe állított, felvetett ágy bizonyította, melynek párnái a Kovácsné hullájára, a másik ágyra át voltak dobálva, az ágy és a szalmája pedig szintén szét volt dobálva, rajta egy munkakönyv feküdt felnyitott állapotban.

Ez arra engedett következtetni, hogy a tettesek a keresett pénzt a kérdéses munkakönyvben meg is találták. A helyszíni szemlén szerzett benyomások, nemkülönben a meggyilkolt férfi megmondott és komoly volta, arra engedtek következtetni, hogy a tettesek és a meggyilkolt család között személyes ismeretség állhatott fenn. A helyszíni szemle után, melynek során kétségtelenül megállapított, hogy gyilkosság történt, értesítettem az örsön maradt Torma Vilmos tiszt-helyettest, azzal a paranccsal, hogy az esetről a Cs.-1. függelékében megjelölt helyekre a jelentést tegye meg, Eszényi Lajos th., akkori járásparancsnokhelyettesnek, aki a köröstarcsai örsön meglepő szemlét tartott, telefonon tegyen jelentést, megerősítésre pedig még egy 4 főből álló járort vezényeljen ki. Ezekután a helyszíni szemle kibővítéséhez láttam, ami abból állott, hogy a tanya környékét egy dülőföldnyi területen átvizsgáltam, azon célból, hogy a puha talajon, a vetés-, szántás- és tarlóföldeken nem találom-e meg a tettesek érkezési és távozási nyomát, de ez a keresés nem járt eredménnyel, mert a környékbeli tanyákról a helyszínre siető és eltávozó lakosok az egész környéket úgy össze-vissza taposták, hogy ott használható lábnyomot már nem lehetett találni. Ezért aztán hozzáfogtam a közeli szomszédok kikérdezéséhez. A kikérdezést a helyszín szomszédságában lakó Szabó János egyik szobájában eszközöltem. A törekvésem főleg annak a megállapítására irányult, hogy kinek állott

vajjon érdekében az áldozatok kiirtása, nem láttak-e a közelmúltban ott idegeneket, vagy ismerősöket is, akik nem azon a részen laknak. A puhatolás ebben az irányban is eredménytelen maradt.

Eközben Papp Zsigmond törzsőrmester parancsomra az összegyűlt néptömeget és annak egymásközi beszélgetését figyelte és figyeltette. Ugy 18 óra tájban jelentette, hogy az emberek azt beszélnek, hogy a cselekményt senki más nem követte el, mint az elhaltnak a közelben lakó Gábor nevű fia és annak felesége. A megnevezett Kovács Gábor is jelen volt, de az embercsoporttól külön állva a konyhaajtó közelében szivarozott. Az egész viselkedése olyan cinikus volt, hogy az összegyűlt tömeg azon nemcsak, hogy megbotránkozott, hanem néhányan azt is kezdték indítványozni, hogy Kovács Gábort kötözzék meg és addig üssék, amíg a cselekményt be nem ismeri. Amint ezt Papp törzsőrmester nekem jelentette, a magáramaradt néptömegnek Kovács Gábor elleni dühe a tetőpontjára hágott és a szobába »üsd le« s ehhez hasonló kiabálásokat hallottam be. Erre Papp törzsőrmester kilépett s már csak annyi ideje maradt, hogy Kovács Gábor elé állott s egy közeli tanyai szomszédnak botjával Kovács fejére mért ütését puskájával elhárította, Kovácsot pedig a konyhába taszította. A néptömeget, mely mintegy 150—200 főre szaporodott, nyugalomra intettem, akiket pedig már kikérdeztem, utasítottam, hogy menjenek haza. Ezekután aztán Kovács Gábor ellen a polgárok részéről támasztott gyanú mibenállását igyekeztem a kikérdezendők előadásaiból megállapítani.

Csarnai Gábor előadta, hogy Kovács Gábort már gyermekora óta ismeri személyesen, az illető világéletében munkakerülő volt s most is állandóan az édesanyja nyakán élösködött. Ha édesanyja nem adott neki ételmezt, durván szidalmazta és akárhányszor megfenyegette. Így legutóbb is — az eset előtt 2—3 nappal — midőn az anyja lakásáról hazafelé menet, az ő kerítése mellett haladt, magában beszélve azt mondotta: »Megállj, vén disznó, ha nem adsz kenyeret, megmutatom, hogy te se fogod megenni.« Szabó Juliánna, az eset felfedezője, a meggyilkolt Kovács Juliánna barátnője pedig azt adta elő, hogy barátnője a közelmúlt napokban elmondotta neki, hogy bátyja a feleségével és egy négy éves kisleányával nagyon nagy nyomorban él, falat kenyerük sincsen; amint tudja, az egész ételmük 3 véka krumpli, egyéb semmi. Valószínűnek tartja, hogy a kisleány is az éhségtől beteg. Ő (Kovács Juliánna) szülei tudta nélkül este vitt a kisleánynak és sógornőjének egy-egy kis tejet, kenyeret és néha egy kis zsírt is, sőt többször azt is megtette, hogy a húsrészt nem ette meg, hanem lopva a beteg gyermeknek vitte. Mikor legutóbb ott volt, a konyhaajtó kinyitása után a konyhában sógornője zokogására lett figyelmes; hallotta, hogy sógornője azt mondotta férjének (az ő bátyjának: Kovács Gábornak): »Eredj el az apádhoz, mondd meg neki, hogy ha már téged és engem nem sajnál, legyen lelke és könyörüljön meg a beteg gyermekem. Még egyszer és utoljára kérj neki egy darab kenyeret.« Ez a gyilkosság előtt két nappal történt. Kovács Juliánna ezután belépett a szobába, ahol a testvérbátyja magából kikelve szidalmazta az apját és az anyját, a sógornője pedig a beteg gyermekre bórulva, zokogva mondotta: »Ne sírj gyermekem, mert nem soká fogunk szenvedni.«

Kovács Gábor ellen tehát a cselekmény elkövetését illetőleg alapos gyanú merült fel s ezért nevezett kikérdezése után feleségével együtt még aznap őrizetbe vettem. A nyomozás azután Kovács Gábor és felesége ellen a legnagyobb eréllyel és gondossággal folyt. Másnap, azaz március 25-én Eszényi Lajos th. járásparancsnok helyettes a helyszínre érkezett s a nyomozás irányítását átvette. A nyomozás 6 napig tartott, de a gyanúsítottak ellen a fent leírt gyanúkokon

kívül más olyan bizonyítékot, ami bűnösségüket bizonyította volna, beszerezni nem sikerült. Miután azonban a gyanú mégis csak alaposnak látszott, Kovács Gábort és feleségét elfogtuk és a gyulai kir. törvényszéknek átadtuk.

Az általunk felsorakoztatott ama súlyos gyanúokat, amelyek a Kovács Gábor előző fenyegetéseiben megnyilvánultak, még a vádtanács is magáévá tette s a gyanúsítottak vizsgálati fogságát fenntartotta. De később azután az ügyészség mégsem emelt vádat ellenük, hanem egy hónapi vizsgálati fogság után szabadlábra helyezte őket, de csak azzal az indokolással, hogy ha a cselekményt Kovács Gábor és neje követték volna el, akkor lehetetlen, hogy közöttük és az elhaltak között dulakodás ne lett volna s ebből folyólag valamelyiknek az arcán vagy kezén valamilyen horzsolás vagy harapás ne keletkezett volna. Az eset egyelőre kiderítetlen maradt.

1924. január 20-án Varga Ferenc békési tanyai lakos az örsirodában megjelenve, a következőket adta elő: Édesanyjához, Varga Ferencnéhez, egy 71 éves öregasszonyhoz, ki tőle külön, az úgynevezett jégvermi kertben lévő házában egyedül lakik, a hó eleje táján beállított két foltozó vándor suszter és egy pár hétre lakást kért azzal, hogy miután ott a környékben szegényebb sorsú emberek laknak, lábbeli készítő pedig nincsen, engedje meg, hogy az ő lakásában lábbeliket javíthassanak. Édesanyja ezt meg is engedte s az illetők egy-egy ládát odaszállítottak, ők azonban eltávoztak azzal, hogy majd egy pár nap múlva visszatérnek. Ennek már két hete is elmúlt, de az illetők még nem mutatkoztak, azért jönnek látja a dolgot bejelenteni.

A közelmúltban történt súlyos esetre való hivatkozással (a hármassal gyilkosságra célzott), kérte az örsöt, legyünk segítségére, hogy édesanyját magához vihesse, nehogy ki legyen téve annak, hogy esetleg őt is meggyilkolják. A suszterekről sem ő, sem pedig édesanyja személyleírást vagy más közelebbi adatot, amiből azok kiléte megállapítható lett volna, nem tudtak adni. Ebben az időben az örs állomáshelyén a betöréses lopások napirenden voltak, a lopás tárgyát rendszerint sertéshús, kolbász, szalonna és liszt képezte s azokat rendszeren úgy hajtották végre, hogy a károsra a konyha ajtaját az udvaron talált kötéllel vagy láncsal rákötötték s aztán a kamráját vagy padlását kifosztották.

1924. január 17-én Nógrádi Lajos békési tanyai lakos azzal a panasszal jött az örsre, hogy aznap éjjel, amíg feleségével távol volt, ismeretlen tettesek, a ház falának kiásása után, az összes párnájukat és sertéshúsukat ellopták. Néhány napi fárasztó nyomozás után, az annak lefolytatására kivezényelt Hegyesi Imre th. és Dancsó Géza csendőrből állott járőr a Nógrádi sérelmére elkövetett lopást kiderítette s a bűnjeleket is biztosította.

A tettes Fesető Sándor békési lakos volt, ama foltozó suszterek egyike, akiknek a holmija özvegy Vargánénál volt elhelyezve. A társa: Pataki János, szintén békési lakos foltozó suszter, állítólag Bihar megye Okány községében a Schwarcz-féle birtokon tartózkodott.

A járőr a jelentés megtétele után azonnal a Pataki lakására sietett s ott annak családjától megtudta, hogy csak aznap reggel utazott el, valószínűleg Okány községbe, Bihar megyébe. Ezzel még inkább megerősödött a gyanú, hogy Fesetőnek Pataki volt a társa, mert megállapítás szerint a legutóbbi betörés idejében — Fesető állításával ellenkezően — ő is Békésen tartózkodott. A járőr az okányi örsöt telefonon azonnal megkereste és a Pataki őrizetbevételére felkérte. Pataki azonban Fesető őrizetbevételéről már elindulása előtt értesült s ezért gondosan rejtőzött, mert gondolta, hogy a csendőrök előbb-utóbb őt is keresni fogják.

Január 28-án az okányi Schwarcz-féle gazdaság intézője Békés községbe ment munkások fogadása végett. Hegyesi th.

aki Fesetőt a község házában őrizte s az időközben más ügyek nyomozására rendelkezésére bocsátott járőrök irányításával is meg volt bízva, az intézőt a község háza udvarán meglátta s mint idegen embert megkérdezte, hogy honnan jött és mi járatban van Békésen. Az intéző rögtön igazolta magát és jövetel célját Hegyesi th.-nek elmondta. Erre Hegyesi th. közölte vele, hogy egy Pataki János nevű békési lakos foltozó suszter az ő kezelése alatt álló birtokon csavarog, erre az emberre szüksége volna, ha hazamegy, a birtokon érdeklődjek utána s ha megtalálja, hívja fel rá az okányi örs figyelmét. Az intéző a kérés teljesítését meg is ígérte. Másnap, amint a majorból Okány község felé haladt kocsin, egy emberrel találkozott, akiben a Hegyesi th.-től kapott személyleírás után Patakit vélte felismerni. Rászólott és bár nem ismerte személyesen, nevén szólította és megkérdezte, hogy hova megy. Pataki erre megállott, láthatóan csodálkozva, hogy honnan ismeri őt az intéző. Azt mondotta, hogy a majorba megy. Erre az intéző megkérdezte, hogy nem szegődne-e el hozzá hónapokra, mire Pataki azt felelte, hogy igen. Az intéző felhívta, hogy üljön fel a kocsira és menjen vele a faluba. Pataki felült, az intéző pedig az okányi csendőrsőrs laktanyájához hajtott. Pataki ekkor sejtett már valamit, mert az intézőnek azt mondotta, mikor az a kocsirol leszállott, hogy ő is elmegy egy kis dohányt vásárolni, de az intéző azt felelte, hogy sehova se menjen, mert az örsön csak egy pár percnyi dolga van és aztán tovább mennek. Az intéző belépése után pár perc múlva azonban a laktanya kapuján nem ő, hanem egy járőr lépett ki, amely Patakit őrizetbe vette.

Husi Lajos tiszthelyettes, okányi örsparancsnok, Pataki őrizetbevételéről telefonon azonnal értesítette a békési örsöt, ahonnan még aznap járőr ment érte s Békésre kísérte.

Pataki megérkezése után azonnal részletes kikérdezés alá vették s ennek során úgy a Nógrádi sérelmére elkövetett párnalopást, mint az azt megelőzőleg Békésen elkövetett összes betöréses lopásokat részletesen beismerte. Ezenkívül még beismert számos betöréses lopást, melyeket Fesetővel együtt hónapokkal és évekkel azelőtt a vésztői, dobozi, köröstarcsai, mezőberényi, gyomai, endrödi, kondorosi, orosházi, békéscsabai és gyulai örskörletekben követtek el. Ezen beismerés Patakinak látszólag nagy megkönnyebbülést okozott.

Ez a nagy megkönnyebbülés erősen feltűnt Hegyesi th.-nek, annál is inkább, mert Pataki olyan bűncselekményeket is beismert, amelyekről az örsön senki se tudott s amelyekre nézve tehát nem is kérdezték. Feltételezte Hegyesi th., hogy Pataki ezekkel az önkéntes beismerésekkel valami súlyosabb bűncselekményt akar elpalástolni, amit még nem ismert be. Valószínűleg arra számított, hogy a beismert bűncselekmények miatt át fogják adni a bíróságnak s így megszabadul a további nyomozástól.

Hegyesi th. azonban részletesebben kezdte firtatni a dolgait. Ujrakezdte a kikérdezését és felszólította, hogy részletesen számoljon be, hogy a háború befejezése óta merre járt és mit csinált. Amikor a forradalomhoz értek, Pataki elfehéredett, izzadni kezdett és annyira rosszul lett, hogy Hegyesi th. kénytelen volt a kikérdezését egy pár percre félbeszakítani s kivezetni őt a friss levegőre.

Látta az élesszemű tiszthelyettes, hogy a Patakira vonatkozó feltevésében nem csalódott. Pár perc elteltével, mikor a kikérdezést folytatta és rosszullétének oka felől érdeklődött, Pataki megint rosszul lett, felsóhajtott és a következőket mondotta: »Elmondok a tiszthelyettes úrnak mindent, mert nem bírom tovább; a lelkemben rettenetes nyomást érzek, a torkom összeszorul, csak engedje meg, hogy egy kicsit kipihenjem magamat«. Pár percnél pihenés után azután elmondotta, hogy Fesetővel 1919 április 16-án Sarkad községben mint vándor foltozó suszterek betértek

Fekete Pálné, született Nagy Juliánna 71 éves sarkadi lakos magánosan élő jobb módú gazdálkodó asszonyhoz szállást kérni. Az asszony kérésüket teljesítette s nekik a szoba földjére ágyat vetett, ő pedig a saját ágyára feküdt le. Úgy 10 óra tájban, midőn hallották, hogy Feketéné már elaludt, Fesető felkelt, kiment a konyhába, ott a csomagjából kivette a sarokkészítéshez használt, vaskarikával bevont végű szerszámot (klostyánt) s azzal a Feketéné fejét ütlegelni kezdte. Özvegy Feketéné álmából az első ütésre felébredt és segítségért kiáltozott, erre Fesető ütőeszközét eldobta és az öreg asszonyt mindkét kezével torkon ragadta, őt pedig utasította, hogy az asztalfiókból vegyen ki egy kést, amivel a Feketéné nyakát elvághassa. Ő erre kihúzta a szobában volt asztalfiát, amelyben egy nagykést talált. Ezt Fesetőnek átadta, aki azzal Feketénének a nyakát elvágta. Az asszonyt a vágás pillanatában ő is megfogta és nyomta lefelé s ezért mindkettőjük keze véres lett. Kezüket előbb az asszonyon volt dűnyhában megtörölték, majd a házban volt mosdótálba vizet öntöttek s úgy a kezüket, mint a kést megmosták, a kést megtörölték és a helyére tették, azután a szobában mindent felhánytak, pénzt kerestek, de nem találtak. Ezért a meggyilkoltnak összeszedték az összes elvihető ruháit, összecsomagolták és Békésre vitték, ahol családtagjaik átalakították és elviselték.

Hegyesi tiszthelyettes — mint aki már mindent tud — felszólította most Patakit, hogy most már azt mondja el, hogy Kovácséknak mivel és miért vágta el Fesető a nyakukat? A feltett kérdésre Pataki most már vonakodás nélkül felelt. A gyilkosságot az alábbiak szerint adta elő:

Mint vándor foltozó suszterek a tanyák között járkálva és a tanyai lakosokkal érintkezve, azoknak minden ügyét és baját megtudták. Munkakeresés ürügye alatt üzött csavargásaik alkalmával mindenütt pontos helyszíni szemléket tartottak, majd egy pár hét elteltével elmentek a kiszemelt helyre, oda betörtek s amit tudtak lopni, ellopták. Így történt ez 1922 március 23-án délután is, amikor Fesetővel azzal az elhatározással indultunk el hazulról, hogy kimennek a békési határ pecei részén levő tanyákra, ott Kovács Jánostól szállást kérnek, azt családjával együtt legyilkolják s a két nappal előbb a békési országos vásárban eladott borjú árát, 12.000 koronát elrabolják. Ők Kovács Jánost és családját régebb idő óta ismerték, mert az esetet megelőzően több esetben napokon át nála javították a környékbeli lakosok lábbelijeit. A kérdéses estén, úgy 21—22 óra között a Kovács János ablakán Fesető bezörgetett és bebocsátást kért. Kovács, aki őket a hangjukról megismerte, azonnal felkelt és beengedte őket a szobába. Ott mindhárman egymás mellé a banyakemence padkájára ültek és beszélgetni kezdtek. Néhány percnyi ottartózkodásuk után Kovács János mondotta nekik, hogy most nem tudja őket a szobában elhelyezni, mert a szövöszék miatt nincs hely, de felajánlotta nekik az istállót, hogy ott jó meleg van, meghálhatnak, dolgozni aztán majd a szobában is elférnek.

Így mindhárman felállottak és a szobából az istállóba indultak. Kovács ment elől, Fesető utána s leghátul maradt ő, Pataki. Amikor Kovács a konyhaajtót, amely befelé nyílt, a jobbkezelével kinyitotta és egy lépést oldalt és hátra lépve, Fesetővel éppen szemközt fordult, Fesető egy, már előre elkészített s elrejtve a kabátja alatt tartott rövidnyelű kézi-fejsze fokával úgy halántékon ütötte, hogy szó nélkül, ott a helyszínen összeesett. Ebben a pillanatban ő a szoba ajtajából visszafordult, a kabátja alól az ugyancsak előre odakészített vaskarikával ellátott sarokkészítő szerszámot előrántotta s azzal az ágyban fektében jajveszékelő Kovácsnének esett s a fejére mért három ütéssel teljesen elhallgattatta. Szülei meggyilkolásának láttára az udvari ablak melletti ágyból a 20 éves Julianna leányuk felugrott és

összekulcsolt kezekkel könyörgött nekik, hogy ne bántsák a szüleit. Ő a leány jajgatására a Kovácsné ütlegelését abbahagyta s a leányhoz fordult, kivel a szövöszék és takaréktűzhely között éppen szemközt találkozott, de az ütőszerszám annak fejére márt ütéssel eltévesztette, mert az ütőszerszámmal csak az arca élét találta, de a leány attól is összeesett. Ezalatt Kovácsné az ágyon megint megmozdult, így megint ahhoz ugrott és megint a fejét ütlegelte. A leány csakhamar magához jött, fekvő helyéről felállott és pogányt is megindító könyörgéssel könyörgött és kérte őket, hogy ha már szüleit meg is ölték, hagyják meg az ő életét. Fesető azonban a rimánkodó leányt egy hatalmas fejbe-csapással leterítette, széthullott haját a kezére tekerte, annál fogva felültette, az ölében átlépett és a fej hátrészére még 6—8 hatalmas ütéssel mérte, mitől a leány teljesen elalélt, vagyis nézetük szerint meghalt.

Ekkor Fesető Kovács Jánost, aki valóban meghalt, kezénél fogva a konyha hátuljába húzta és ott a fejét egy kisebb dagasztó teknővel leborította, azután a leányt, aki a szobaajtó és a szövöszék előtti téren feküdt, lábánál fogva a szövöszék és az anyja ágya közötti terebe húzta s ott a leány ágyán volt barna pokróccal letakarták. Ezek után az ablakokat párnákkal berakták s hozzáfogtak a borjú árát képező 12.000 korona felkutatásához. Ő (Pataki) a konyhában volt szekrényt, míg Fesető a szobában volt tulipántos ládát kutatta át. Kutatás közben Fesető meglátta, hogy a pokróccal letakart leány megmozdult s felakart ülni, erre a szövöszék belső végét megkerülve a leányhoz ugrott, róla a pokrócot lerántotta, oldalba rúgta, s a felhúzott jobb lábára rálépett. A leány ezalatt annyira magához jött, hogy bár halk hangon, de érthetően azt mondotta Fesetőnek, hogy: »Ne öljön meg, Sándor bátyám«. A leány valószínűleg többet is mondott volna, de a következő pillanatban Fesető a mellére térdelt és a csizmaszárjában volt evőkésével a nyakát teljesen átvágta. Azután Fesető kiment a konyhába s a már amúgy is kiszemelt Kovácsnének és a feleségének a nyakukat is elvágta és megjegyezte, hogy: »Most már nem fogtok rúgkapálni«.

A kutatást azután tovább folytatták, melynek eredményeként a vetett ágyban egy munkakönyvben az összeget meg is találták. A pénzen kívül Kovácstól egy régi ezüst zsebórát, egy darab kenyeret, egy darab szalonnát, egy-egy lábravalót és egy-egy inget vittek el. Eltávozásuk előtt egy mosdótálba vizet öntve, úgy a kezüket, mint ütő- és vágószerszámukat megmosták s a vizet kiöntötték. Ő a kutatás hevében annyira felmelegedett, hogy felső kabátját levetette és amidőn távoztak, azt a helyszínen felejtette. Már két dűlőutat haladtak s az elrabolt kenyérből és szalonnából enni kezdtek, amikor észrevette, hogy a kabátja hiányzik. Erre visszatért a helyszínre s a kabátot magához vette s Fesetőhöz visszaérkezve elindultak és hazamentek békési lakásukra, útközben azonban még egy vízzel telt árokban csizmájukat a vértől megmosták.

Hazaérve azután a pénzösszeget megosztokodtak, az elrabolt órát pedig még akkor, 1922. év tavaszán az okányi Svarcz birtokán egy előttük ismeretlen idegennek (csavargónak) adták el, az árán pedig szintén megosztokodtak. Fesető a gyilkosságnál használt kést a gerlai uradalomban, ahol mezőgazdasági munkát végzett, elvesztette, a gyilkosságnál használt suszterszám az ő, míg az ugyanakkor használt fejsze a Fesető birtokában van. Beismerte még, hogy Vargánét — akinél a ládáikat hagyták — is meg akarták gyilkolni, csak arra vártak, hogy két sertését eladja.

Patakinak ez a töredelmes vallomása azután valóban szemmel láthatóan megkönnyebbülést okozott, de ennek ő is kifejezést adott oly módon, hogy felsóhajtva azt mondotta Hegyesi tiszthelyettesnek: »Hát, tiszthelyettes úr, ezek után

tudom, hogy mi vár reám, nyugodtan várom a bírám ítéletét».

Pataki kikérdezése után aztán Fesető került sorra. Ez utóbbi Patakival ellenkezően mindent konokul tagadott, így a járőr kénytelen volt nevezettel szemben egy csellal élni. Ez abból állott, hogy Hegyesi tiszthelyettes Fesetőt a kikérdező szobában egy szekrény mögé úgy állította fel, hogy sem ő a belépőt, sem pedig az őt ne lássa. Ezekután Hegyesi tiszthelyettes bevezettette Patakit, akivel az összes eddig beismerett bűncselekményeket s azok mikénti végrehajtását elmondatta s azután anélkül, hogy Pataki Fesető jelenlétéről tudomással birt volna, kivezettette. Ezekután a járőrvezető tiszthelyettes ismét Fesetőhöz fordult és azt kérdezte tőle, hogy miben nem mondott Pataki igazat, mire nevezett megtört és azt felelte, hogy Pataki igazat mondott, a bűncselekményeket úgy követték el, mint Pataki elmondotta.

A két gyanúsított töredelmes beismerése után elővettem a bűncselekmény elkövetése idején a helyszínről felvett — magyarázatokkal ellátott — helyszínrajzomat és annak alapján mindkettőt külön-külön újra részletesen kikérdeztem. Mindketten újra ugyanúgy adták elő az esetet, mint azt már fentebb leírtam. Hogy a cselekményt tényleg az előadottak szerint követték el, azt semmi sem erősítette jobban, mint a helyszínről felvett részletes helyszínrajz.

Az itt szereplő 4 gyilkosságon kívül elkövetett 48 rendbeli betöréses lopásból származó bűnjeleket — kivéve a legutolsót, a Nógrádi-félt — már nem lehetett biztosítani, ez az ítéletnél azonban nem is játszott nagy szerepet, mert az elkövetési sorrend, a végrehajtási mód, a károsoknak és a tanuknak a gyanúsítottakéval megegyező vallomásai az elkövetést tárgyi bizonyíték nélkül is igazolták.

A Fekete Pálné sérelmére elkövetett gyilkossággal kapcsolatosan semmiféle tárgyi bizonyíték nem volt beszerezhető, azonban a gyanúsítottak beismerése és a sarkadi örs által a nyomozás során szerzett adatok alapján a cselekmény mégis beigazolást nyert.

A Kovács János, felesége és leánya meggyilkolásával kapcsolatos pénzt a tettesek elköltötték, az órát ismeretlen egyénnek eladták s az árát ugyancsak elköltötték; az áldozatok nyakának elvágásához használt kést Fesető időközben elvesztette, az egy-egy pár fehérneműt pedig elhasználták, így bűnjelként csak az egy darab kézibalta és a sarokkészítő szerszám volt biztosítható. A főtárgyaláson tehát mint bűnjel, csak a két utóbbi tárgy, bizonyítékul pedig főleg a helyszínről készített rajz szerepeltek.

A gyulai kir. törvényszék Fesetőt és Patakit a fentjelzett három bizonyíték és saját beismerésük alapján a rájuk bizonyult 48 rendbeli betöréses lopás, két rablás és négy rendbeli gyilkosság miatt 1928 február hó folyamán megtartott főtárgyalás után hozott ítéletével kötél általi halálra ítélte. A Kormányzó Úr Öföméltósága kegyelmi jogával élni nem kívánt; a halálos ítéletet Fesető Sándoron 1926 február hó 19-én Gyulán a törvényszéki fogház udvarán végrehajtották. Pataki János az ítélet kihirdetése után súlyos beteg lett és a kivégzés előtt 5 nappal a fogházban meghalt. A földi igazságszolgáltatás elől megmenekült, hogy azután büneiért majd a mindenképp fölötte ítélkező Bíró előtt feleljen.

Amint látjuk, a Fekete Pálné esete már közel 5 évig, a Kovácsé pedig közel 2 évig volt az örsön kiderítetlen. Lássuk most már, hogy mégis mi ebben az ügyben, ami fiatalabb bajtársaink részére hasonló esetekben tanulságot és némi útmutatást ad.

Ha az örs csak a meggyilkolt Kovács János Gábor nevű fiával szemben tartotta volna fenn a gyanút, az eset soha ki nem derült volna. Ilyen súlyos bűncselekmény esetén

a csendőr könnyen ki van téve annak, hogy az úgynevezett »közvélemény« félrevezeti. Ennél az esetről is a szomszédok súlyos vádja alapján kénytelen voltam a meggyilkolt fiát elfogni, ami azonban fölösleges lett volna, ha ugyanazok a tanúk, akik Kovács Gábor ellen oly súlyos és terhelő vallomást tettek, nem hallgatják el azt sem, hogy a közelmúlt időben két idegen foltozó suszter többször megfordult azon a vidéken s mindig Kovácséknál tartózkodtak. Erről csak akkor beszéltek, mikor az eset kiderült és a tettesek a járőr őrizetében voltak, pedig a suszterek napokon át és az egész környéknek javítottak lábbelit.

Érdem és elismerés illeti meg a 384 órán át úgyszólván pihenés nélkül dolgozó Hegyesi Imre tiszthelyettes járőrvezetőt, aki fáradságot nem ismerő kitartással igen nagy buzgalmat fejtett ki. De elismerés jár a nyomozás lefolytatása során őt támogató Garai Márton, Papp Zsigmond és Molnár János törzsör mestereknek, valamint Holjmann Alajos és Dancsó Géza csendőröknek is, akik valamennyien méltó segítő társai voltak kiváló járőrvezetőjüknek.

CSENDŐR LEKSZIKON.

206. **Kérdés.** Mikor kell attól tartani, hogy a nem magyar honos szabaddalában hagyása esetében a hatóság idézésére nem jog megjelenni? (Szut. 312. B. 9.)

Válasz. Nem magyar honosok a külföldiek, akiknek magyar állampolgárságuk nincsen. A külföldiek vagy állandó jelleggel — tartózkodási engedéllyel —, vagy csak ideiglenesen tartózkodhatnak — útlevele alapján — az országban. Vannak olyan külföldiek, akiknek Magyarországon ipari, kereskedelmi vagy más anyagi érdekelttségük van, esetleg jól jövedelmező foglalkozásuk, ezeknél nem kell attól tartani, hogy idézésre nem jelennek meg, mert anyagi érdekük követeli, hogy az idézésnek eleget tegyenek. Ezeknél tehát nem szükséges csekélyebb súlyú büntetendő cselekmény elkövetése, illetve annak nyomatékos gyanúja esetén is elfogást alkalmazni csak azért, mert nem magyar állampolgárok. Külföldieknek a Szut. 312. pont B. 9. alpontja alapján való elfogása akkor indokolt, ha az idézés figyelmen kívül hagyásával semmit se kockáztatnának, ha tehát az ország területén se vagyonnuk, se jövedelmező foglalkozásuk nincs s amellét a visszautazáshoz nem kell új vizumot (láttamozást) kérniök, mert állandó vizummal van ellátva az útleveleük. Még nyomósabb az elfogás indokoltsága akkor, ha a külföldi olyan (pl. politikai) büntetendő cselekményt követett el nálunk, amiért hazájában nem vonják felelősségre. A külföldieket mindenestre szigorúan szemmel kell tartani, különösen kémkedési szempontból. Különbséget kell azonban tenni a külföldieknek is: azoknak a magyar véreinknek, akik elszakított területeken honosak ugyan s így nem magyar állampolgárok, de valójában éppen olyan magyarok — ha nem jobbak —, mint amilyenek mi vagyunk, a nálunk való tartózkodását nem szabad megnehezíteni, az előírt ellenőrzést azonban természetesen náluk se szabad mellőzni.

207. **Kérdés.** *Milyen büntetendő cselekmények lehetnek azok, amelyek miatt a csendőr a Szut. 312. pont B. 12. alpont alapján elfogást alkalmazni köteles?*

Válasz. Ebben az esetben az elfogás teljesen független a büntetendő cselekmény súlyától. Mindegy, hogy gyújtogatásról, vagy a legegyszerűbb kihágásról van-e szó, a lényeg az, hogy a tettes a csendőr figyelmeztetése ellenére is folytatja a büntetendő cselekmény elkövetését. Példának hozhatjuk fel azt az esetet, amikor valaki a lovas fogatát felügyelet nélkül hagyja az utcán és a csendőr figyelmeztetése ellenére se gondoskodik róla, hogy a lovak felügyelet alá kerüljenek. Maga az eset egészen egyszerű kihágás, következményei azonban lehetnek súlyosabbak. Így vagyunk minden jelentéktelen büntetendő cselekménnyel: mindegyiknek lehetnek súlyos következményei. Ez már önmagában is elegendő ok arra, hogy az elfogást a csendőr alkalmazza. De eltekintve ettől, akármilyen esettel álljon is szemben a csendőr, nem szabad tudomásul vennie és megtorlatlanul hagynia, ha valaki akármilyen jelentéktelen kihágást is figyelmeztetése ellenére folytat. A csendőr szolgálatban az államhatalmat képviseli, a figyelmeztetést is annak a nevében alkalmazza, aki tehát ennek a figyelmeztetésnek nem tesz eleget, az lényegében az államhatalommal helyezkedik tudatosan szembe. Ha ezt az ellenkező magatartást az államhatalmat képviselő csendőr azon-nyomban meg nem torolná s ezzel a további ellenszegülést s a büntetendő cselekmény folytatását meg nem akadályozná, az államhatalom tekintélyén esnék csorba. Ennek az intézkedésnek tehát két indoka is van: egyik az, hogy a büntetendő cselekmény folytatását elfogatás árán is minden körülmények között meg kell akadályozni, mert így nagyobb károkat és törvénysértéseket lehet megelőzni, a másik pedig az, hogy közbiztonság és közrend az államhatalom abszolút tekintélye nélkül el se képzelhető.

208. **Kérdés.** *Mily általános jogszabályok vannak érvényben a telek bekerítésére vonatkozólag?*

Válasz. Országos érvényű jogszabályok arra, hogy milyen telkeket, milyen körülmények között s mi módon kell bekeríteni: nincsenek. Ezzel a kérdéssel helyhatósági szabályrendeletek foglalkoznak. Ezek a bekerítés kötelezettségét rendszerint csak a belső telkekre vonatkozólag állapítják meg. Ezekben a szabályrendeletekben természetesen meg kell határozni azután a belső és külső telek fogalmát is. Belső telek (belsőség) bent a helységben, városban fekvő, többnyire körülkerített terület, házhely, kert, major, szérűskert, belső telek a földbirtoknál a majornak szánt terület is. Külső telek: a birtoknak a város, falu, vagy major területén kívül fekvő része; általában a szántóföld, út, legelő, szőlő s erdő esnek e fogalom alá.

A közigazgatási hatóságok, ha valamely telek bekerítését fennálló szabályok vagy egyéb közérdekű szempontok kívánják, esetenként szoktak határozni, ha valamely magánügyent telkének bekerítésére köteleznek. Ez ellen az alakszerű határozat ellen az érdekelt félnek fellebbező joga van.

Azt ki lehet mondani, hogy külső telekre vonatkozólag bekerítési kötelezettség egyáltalában nincsen. A mezőrendőr-ségről szóló törvény értelmében ugyanis, ha valaki mezei telkén a közlekedésre és a testi épségre veszélyes gödröt ás, ezt is csak akkor tartozik elkeríteni, ha a hatóság erre külön utasítja.

209. **Kérdés.** *A tilosban talált baromfit minden körülmények közt meg lehet-e ölni?*

Válasz. Az 1894:XII. t.-c. 90. §-a szerint a tilosban talált baromfit megölni csak akkor szabad, ha behajtása nehézségbe ütközik. Ebből következik, hogy a behajtást előbb meg kell kísérelni, hacsak nem nyilvánvaló, hogy a behajtás lehetetlen. Viszont, ha már behajtották, megölni nem szabad.

210. **Kérdés.** *Valaki a házában összegyűlt szemetet az utcára kirakja. Milyen törvényes rendelkezés tilalmazza ezt?*

Válasz. A cselekmény a Kih. Btk. 125. §-ába ütköző közegészség elleni kihágás. Minthogy azonban a törvény szövege szerint ezt a kihágást az követi el, aki a község belső területén a szemétkihordásra fennálló szabályt megszegi, a kihágás miatt csak akkor lehet az illetőt felelőségre vonni, ha ilyen köztisztasági szabályrendelet valóban van. Ha tehát a csendőr ilyen kihágás miatt valaki ellen feljelentést tesz, a feljelentésben a megszegett köztisztasági szabályt idéznie kell.

211. **Kérdés.** *A tettes a munkásokhoz, földművesekhez, alkalmazottakhoz és kispolgárokhoz intézett felhívást tartalmazó röpiratot terjeszt. A terjesztésnek azt a módját választja, hogy esténként a munkából hazatérő munkásokat lakásukon felkeresi, nekik a röpiratot több példányban átadja s felkér egyeseket arra is, hogy a röpiratot másoknak kézbesítsék. A röpirat tartalma szerinti gyűlöletet kelt a munkásosztály tagjai között a közép- és felsőosztály tagjai ellen többek közt azzal, hogy ezek az osztályok nem dolgoznak, hanem csak a hatalom birtokában a munkásosztályt dolgoztatják és kizsákmányolják. Mily büncselekmény miatt kell felelőségre vonni a röpirat terjesztőjét?*

Válasz. Ilyen esetben a nyomozás egyik legfőbb tennivalója annak megállapítása, hogy a tettes a terjesztett röpiratok tartalmát ismerle-e. A Btk. 172. §-ába ütköző, az 1912:LXIII. t.-c. 19. §-a szerint öt évig terjedhető börtönnel büntetendő osztály elleni izgatás büntettének egyik elkövetési módja ugyanis ilyen irányú nyomtatvány terjesztése. Hogy azonban ez a tényálladási elem megállapíttassék, szükséges, hogy a terjesztő ismerje a terjesztett nyomtatvány tartalmát. Furfangos védekezés esetén könnyen felmentő ítéltre vezethet a bűnvádi eljárás, ha a nyomozás etekintetben elmulasztotta a kellő alaposságot. Multhatatlanul ki kell deríteni tehát a terjesztés kísérő körülményeit, nem elegendő a terjesztés tényének megrögzítése. Ki kell deríteni, hogy milyen kísérő szavakkal adta át a tettes a röpiratot egyeseknek vagy társaságoknak, kinek a megbízásából tette ezt? Sokszor magának a terjesztés tényének megrögzítése is körütekintést igényel, mert hiányos nyomozás esetén utólag ezt is le lehet tagadni. Fontos itt ugyanis a csendőrnek tudni, hogy a sajtótermék felhasználásával elkövetett cselekményeknél a terjesztésnek (szétoosztásnak), közszemlére kitételnek legalább is oly mérvűnek, oly tág körűnek kell lennie, hogy ez megfeleljen az izgatás elkövetésében a terjesztés fogalmával egyenlő értékűnek vett gyülekezet és nyilvánosság fogalmának. (A törvény szerint ugyanis izgatást követ el, aki gyülekezetben, nyilvánosan vagy nyomtatvány, képes ábrázolat terjesztésével szít gyűlöletet a társadalmi osztályok között.)

Amint mondtuk már, a tettes cselekménye, ha a röpirat tartalmának ismeretében végzett terjesztő tevékenységet, a Btk. 172. §-ának 2. bekezdésébe ütköző, az 1912:LXIII. t.-c. 19. §-a szerint büntetendő osztályellenes izgatás büntette. A terjesztés ténye tehát ebben az esetben mint önálló büncselekmény nem jön szóba, hanem mintegy már önálló, külön büncselekmény elkövetésének eszközét bírálják el. Sajtótermék tiltott terjesztése egyébként az 1914:XIV. t.-c. (a sajtótörvény) 24. §-ának 3. pontjába ütköző sajtórendészeti vétség.

212. **Kérdés.** *Külföldi eseményekkel kapcsolatban az ember manapság szinte naponként olvas az újságokban diktaturáról és demokráciáról. Tulajdonképpen mi az egyiknek és mi a másiknak a lényege?*

Válasz. Diktatura létesül, amikor válságos időben egyetlen egyénre, a diktátorra bízzák az állam teljes hatalmú kormányzását. Az intézmény az ókorból, a római köztársaság korából ered. Az újabb korban leginkább forradalmi mozgalmak vezetői vagy a törvényes rendnek helyreállítására és a

forradalmi mozgalmak elfojtására irányuló tevékenység megvalósítói gyakoroltak diktátori hatalmat.

A magyar történelemben a diktaturának példája az, amikorra Kossuth Lajos 1849. augusztus 11-én (a szabadságharc bukásának előestéjén) a minisztérium nevében a kormánytól visszalépve, a katonai és polgári kormányzatot Görgei Artur tábornokra ruházta.

Ujabb időben a diktatura fogalmát a közhasználat kiszélesítette s a diktatura modern fogalma szerint a kormányzást diktatorikusnak nevezik akkor is, ha az alkotmányos formákat csak bizonyos vonatkozásokban is mellőzik. Diktatura egyébként nem csak az, ha valaki minden alkotmányos alakítás mellőzésével ragadja kezébe az állam kormányzását, hanem ha erre alkotmányos alakítások közt kap felhatalmazást. Ilyen felhatalmazást kapott például néhány év előtt a francia miniszterelnök, amikor a francia valuta ijesztően hanyatlott a nemzetközi pénzpiacon, minden szükséges intézkedésnek megtétele végett egyéni belátása szerint. Ilyen diktátori hatalmat gyakorolhat akármelyik alkotmányos miniszterelnök is, ha ahhoz a népképvislet (a parlament) hozzájárul. A diktátori hatalom mibenléte egyébként annyiféle, ahány országban megszületik. Jelenleg Európában több országban van diktátori kormányzás. Így Spanyolországban katonai diktatura van, Törökországban, Lengyelországban, Olaszországban, valamint Jugoszláviában politikai diktatura. A diktaturák szülőoka az a köztudat, hogy az alkotmányos kormányzás eszközei alkalmatlanoknak bizonyulnak az állam belső vagy külső zavarainak megoldására. Primo de Rivera tábornok például ezt az okot hozta fel a diktaturára: »El kellett távolítani az ország megmentése végett a szegény, a bűn és a tehetetlenség kormányát. A diktatura tartani fog mindaddig, amíg szellemileg és erkölcsileg képes férfiakat nem találunk Spanyolország kormányzására.«

A diktatura előtt ugyanis az anarchia általános volt Spanyolországban (szocialista-kommunista merényletek, katonatanács-szerű alakulatok, egyes tartományok felkelései), ma pedig példás rend van. A helyzet Olaszországban ugyanez volt Mussolini miniszterelnök diktaturája előtt.

A modern diktaturában mindenesetre magasabb rendű gondolat van. Ez pedig az, hogy az egyéni kiválóság és képesség lehet csak a világ igazi vezetője, mert ha meg kellene hajolni a nagy tömegek brutális ereje és vak ösztöne előtt, a civilizált világ oly hanyatlása következne be, amely egyszerű megelőzője lenne a történelem végének.

A diktatorikus kormányzás veszedelme az, hogy a diktatura oly egyén kezébe kerülhet, aki a leggyászosabb sorsra kárhoztathatja az országot. Ez történt Oroszországban, ahol Lenin a barbárságba süllyesztette vissza az orosz népet, bitrolva a cárok hatalmát.

Egyébként pedig elvileg különbséget tenni a kormányrendszerek között s ily alapon azok célszerűségéről véleményt mondani nehéz feladat. Oly nép, amelynek egyéneiben ki van fejlődve a jellem ereje, mindenesetre nem fog rászorulni arra, hogy kíméletlen parancsszavakkal kormányozzák. Akiben megvan az önfegyelem, az nem szorul rá a külső fegyelmezésre s az lenne az ideális helyzet a világon, ha ilyen belső fegyelemmel rendelkező egyének élnének a földön. Ez a belső fegyelem, amikor mindenki parancsolni tudna önmagának, lenne az az igazi diktatura, amellyel semmi más diktaturát nem lehet összehasonlítani.

Ezt a szót: *demokrácia* még gyakrabban halljuk. Egyike azoknak a szavaknak, amelyeket mindenki tetszése szerint értelmezhet, mert a szó szerint való jelentés maga is egészen rejtelmes és magyarázatra szorul. Demokrácia ugyanis magyarul népuralmat jelent. Minthogy ily rejtelmes értelmű szó, kedvelt politikai jelszóvá vált, mert valami uralmi rendszer ellenében minden megsemmisítő vádat benne lehet összesüri-

teni, ha az agitátor azt állítja, hogy az a rendszer »nem demokratikus«.

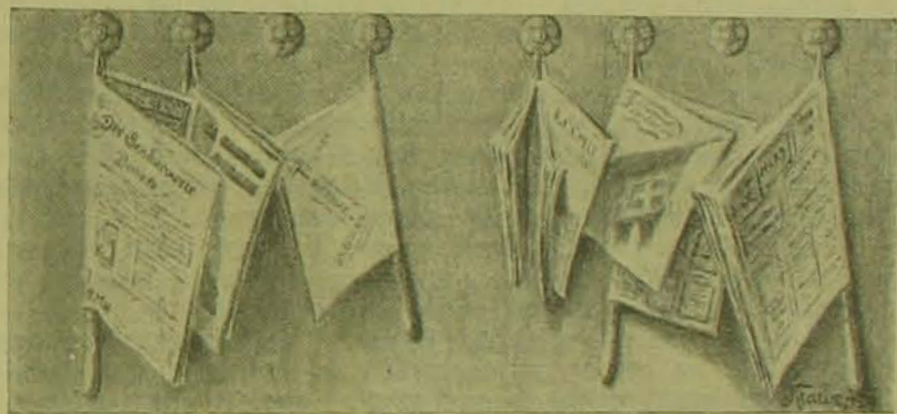
Minthogy — amint említettük — a demokrácia felkapott jelszó, a jelszavak befogadására fogékony, bírálni nem tudó egyéneknek, de sokszor a jelszavak terjesztőinek sincs halvány fogalmuk sem ennek a szónak helyes értelméről.

H. G. Wells, egy szabad szellemű s a forradalmi törekvéseket megértő módon tárgyaló híres angol író ezeket írja a demokráciáról: »Erkölcsei szempontból a demokrácia azt jelenti, hogy Isten előtt minden emberi lény egyforma értékű, jogi szempontból: minden ember egyforma a törvény előtt, gyakorlati szempontból: az egyik ember pénze éppen olyan jó, mint a másiké«. Ez a meghatározás azonban, bármily szellemes is, kissé könnyed és homályos.

A modern demokrácia általánosan elismert alapgondolata a következő:

Az állampolgári jogegyenlőség, kiterjesztve minden az állam határában belül lakó vagy legalább is az állam jogi kötelekibe tartozó felnőtt egyénre. Ez azt jelenti, hogy az alkotmány keretei között, az általános állampolgári jogi egyenlőséghez képest minden állampolgár szabadon fejtheti ki szellemi és erkölcsi erejét, tehát egyéni értékét az államhatalom gyakorlásában; jelenti továbbá, hogy ha a nagy közösségnek vagy letéteményeseinek bizalma feléje fordul, egyéni értéke és képességei alapján szabadon tölthet be állami feladatkört, függetlenül minden születési vagy vagyoni korlátozástól.

Aki a demokráciának ezt a modern értelmét ismeri, könnyen átlát azokon a visszaéléseken, amelyeket ezzel a jelszóval üznek.

LAPSZEMLE.

(Olaszország.) Fiamme d'argento.

1929. 11. szám.

A bevezető cikkek a fasizmus 8. évfordulóját ünneplik. A lap folytatja a kir. csendőrség szerepének leírását a gyarmatosításnál. A folytatás a Cyrenaica (Cirenaika, vagyis a régi Barka) tartomány megszállását és birtokbavételét írja le, melynél a csendőrség nagy szerepet játszott. Különösen a későbbi felkelések követeltek sok áldozatot a csendőröktől, akik közül kötelességük teljesítésében többen elesetek és sokan megsebesültek. A cikk az 1927. évi felkelésből felemlít néhány ütközetet, amelyben csendőrök is részt vettek, valamint idézi a királyi csendőrség és a bennszülött zaptieh-csendőrök érdemeit elismerő felsőbbeségi sürgönyöket.

Ban Arturo százados a vörösökről írt cikksorozatában leírja az első vörös választás lefolyását.

Fedi Dario hadnagy a katonai szellemről írva, kifejti, hogy Itália csak hatalmas hadseraggal boldogulhat. A csendőrség — mint a hadserag alkotórésze — számára csakis a katonai szellem lehet mérvadó.

Scipione Pietro (Sipione) alezredes a Karszton vívott csaták emlékét eleveníti fel, amikor leírja az arany vitézségi éremmel kitüntetett Fantini Oddone csendőrhadnagy hőstetteit és méltatja hősi szellemét.

A jegyzetek között elítélő cikket találunk az olaszellenes jugoszláv diáktüntetésekéről. A katonai rovat a polgári lövészegyletek újjászervezését jelenti.

A számos kép között különösen megragadják figyelmünket az afrikai bennszülött csendőrségről (zaptieh) felvett nagy fényképek, — egy kínai képsorozat és végül egy érdekes felvétel Di Nitto Filip csendőréről, aki négy bajtársát — összesen 300 kiló súlyban — képes a levegőben tartani.

—o—

(Jugoszlávia.) Zsandarmeriszki Vesznik.

Sztejanovics M. csendőr ezredes befejezi tanulmányát a szociális-közgazdasági körülményeknek a közbiztonságra való befolyásáról. Megállapítja, hogy a háború nagyon lerontotta az emberiség erkölcsi felfogását. A háború után hirtelen felszokott a bűncselekmények száma még a semleges államokban is, — mint pl. Hollandiában négyszeresére a háború előtti időkhöz képest. Ezek az állapotok államilag helyes szociálpolitikával, társadalmilag pedig segélyező tevékenység által lehet segíteni, de csak közbiztonsági szolgálattal nem. Ha eltűnik az ok a büntettek, akkor ezek is csökkennek, sőt egészen eltűnnek. Ezt munkaalkalom teremtése, a mezőgazdasági termelés emelése által lehet elérni. A munkakerülőket dologra kell szorítani. Ezen a téren a csendőrség nagy befolyást képes kifejteni. Erélyesen kell fellépnie az árdrágítók ellen is. Ellenben nem ajánlatos a munkanélkülieket kenyérral és egyéb élelmiszerekkel segélyezni, mert az csak munkakerülésre vezet.

Jovanovics csendőr őrnagy okmányhamisításokról és a hamisítás felismeréséről értekezik. Behatóan foglalkozik az írógéppel végzett hamisításokkal. A csendőrnek minden okmányt alaposan át kell vizsgálnia, hogy nincs-e hamisítva? Minden gyanús okmányt le kell foglalni és a felettes hatóságnak elő kell terjeszteni.

Radojcsics N. őrnagy német eredeti után az »alibi« fogalmát és azt az eljárást magyarázza, miképpen kell az alibit ellenőrizni.

A lap a nagyobb városok rendőrségeit kezdi ismertetni. Hamburg város rendőrintézményével kezd, amely ugyan csak tíz éves, de már ezalatt a rövid idő alatt is nagyot fejlődött. A város területén 56 rendőrőrszoba van. A rendőrség a lehető legmodernebb felszereléssel van ellátva. Van 82 autója, 49 motorkerékpárja és kb. 700 rádióösszeköttetéssel rendelkezik.

Jakovljević St. csendőr százados befejezi a büntetésekről és azok végrehajtásáról írt cikksorozatát. A befejezésben részletesen ismerteti a példának vett ó-gradiskai fegyház statisztikai adatait. Kimutatja, hogy a legtöbb bűneset a rossz gazdasági viszonyok közvetlen következménye.

Jankovics T. csendőr őrnagy francia forrás után (Revue) leírja a csendőrség feladatát, melyet a körözések kezelése és nyilvántartása körül ki kell fejtenie. (Folyt. köv.)

Vlah O. csendőr ezredes lélektani fejtegetést ír, hogy mikor válik az ember gonosztevévé és milyen nevelési befolyásokkal lehet ezt megakadályozni. Egyelőre nem hajlandó elismerni, hogy minden gonosztevő beteg és ezért, mint ilyen volna »gyógykezelendő«.

A lap a csendőrörsök közigazgatásával foglalkozik, — a kisgazda-szövetkezetek szempontjából nézve az ügyet. A bevezetésben magyarázza a társulás hasznát, de a veszélyeit is, mert előfordul, hogy az örs helytelen gazdálkodás következtében hamarosan adósságba kerül, amiből azután csak nehezen tud kimászni. (Folyt. köv.)

Az év elején megjelent, a csendőrség nyugdíjilletményeit szabályozó törvényekhez most a főszámszék kiadta a végrehajtási utasításokat. Eszerint beszámítható a szolgálati időbe: 1. a tényleges csendőr szolgálatban töltött idő; 2. a polgári államszolgálatban töltött idő, de csak akkor, ha az illető csendőr a póttestnél (iskolában) előírt időt kitöltötte és 21. évét elérte; 3. a megszakított ideiglenes polgári államszolgálat nem számít be; 4. katonai szolgálat csak betöltött 21. életévtől kezdve számít, az önkéntes szolgálat a 18. évtől; 5. a hadseregből és a tengerészetből átlépett altiszteknek nyugdíjigénye az altiszté történt kinevezésük napjától kezdve számít; 6. katonai idő alatt csak a törvény szerint előírt idő a póttestnél értendő; 7. a póttestnél az előírt időn túl töltött idő sem háborúban, sem békében nem számít. A többi intézkedés alárendelt vagy kivételes jelentőségű.

—o—

(Franciaország.) L'Écho de la Gendarmerie.

1929. 12. szám.

Az előszóban a lap vezetősége programot ad 1930-ra és örömmel közli olvasóival az előfizetés árának leszállítását 30 fr-ról 25-re (5 P 75 fillér).

Olvasóink talán emlékeznek a napilapokból, hogy nemrég

egy hülye és cinikus gyilkos hivatalosbaja küszöbén agyonlőtte a francia csendőrség büszkeségét, Bayle (Bájl) E.-t, a rendőrség azonosító osztályának főnökét. Ő a csendőrségnek is ismerője, jóbarátja és a csendőrségi Revue munkatársa volt. Tőle származik a következő utolsó közlemény is, melynek tárgya a nemzetközi erőfeszítés a világjáró gonosztevők ellen.

A mai forgalmi eszközök nagyon elősegítik a gonosztevő menekülését a tett színhelyéről. Nagy távolságokat képesek megtenni, még mielőtt a rendőrségnek tudomására jutott volna a bűntett. A nemzetközi gonosztevők sikerrel használják ki ezt az előnyt. Védekezni csak az esetben lehetne ellenük, ha a rendőrség ismerné őket. Ecélből a világ rendőrségei egy egységes eljárás megállapítására már a háború előtt kezdtek lépéseket. A háború után több konferenciát tartottak és fognak még tartani. 1921-ben Hakon Jörgensen dán rendőrügynök tett közé egy eljárást, melynek segítségével a személyazonosságot a távolból is meg lehet állapítani. Rendszere szerint kb. 6500 gonosztevőnek megállapított személyadatait küldte meg a világ rendőrségeinek. A rendszer elég jó eredményeket ígért ugyan, de sok pontatlanság van benne, mert majdnem kizárólag az ujjnyomatokon alapszik. Az egész személyleírás nem más, mint egy számsor. Az első rész még meglehetősen megbízható. Két 5 tagú számból áll, melyek a jobb- és balkéz ujjnyomatára vonatkoznak a megállapított sorrend szerint, mint pl.: 53535, — 51545. A kulcsból megtudjuk, hogy mit jelentenek a számok: 0: hiányzó ujj, 1: iv, 2: hegyes iv, 3: hurok bal felé, 4: hurok jobb felé, 5: örvény, 6: kettős hurok, 7: sebhely. Már a következő öt kettős szám nehezebben határozható meg pontosan. Csak a jobb kézre vonatkoznak és azt jelentik, hogy az illető ujj lenyomatán hány vonalból áll a kép. Azután egyes különösen feltűnő ujjak leírása következik. Végül egy szám mutatja, hogy az illető hány centiméterrel magasabb egy méternél, mikor született (nap, hónap, év), mi a neve és a hazája. A névtáblában azután meg lehet találni a régebbi büntettekre vonatkozó közelebbi adatokat. Amint látjuk, a dolog meglehetősen komplikált, miért is a nemzetközi személymegállapító bizottság ezt a rendszert nem fogadta el véglegesnek. Az 1928-ban Bernben tartott nemzetközi konferencia a Jörgensen rendszert nem feltétlenül megbízhatónak jelölte meg. Ezzel nincs az ujjlenyomatok nagy fontossága érintve, — de egymagukban a mai rendszer szerint valakinek feltétlen biztos felismerésére még nem teljesen elegendők. E célra a következő eljárást ajánlották: Minden rendőrközpont a nála megfordult nemzetközi gonosztevő személyi adatait elküldi a nemzetközi központi irodának, amely azokat valamennyi érdekelt ország személyazonosítási irodájának megküldi. Az adatok a következők: 1. általános személyleírás; 2. ujjlenyomatok; 3. fényképfelvételek több oldalról. Bécs város rendőrsége rögtön át is vitte az ajánlott eljárást a gyakorlati életbe. Mindennap elkészíti a legveszedelmesebb gonosztevők személyi adatait, sokszorosítja és megküldi az összes érdekelt központoknak. Ha hiányos is és némileg javításra is szorul ez a rendszer, azért nagyjából mégis megfelel a kitűzött célnak, hogy a nemzetközi gonosztevők egyszerre minden európai központban ismereteseek legyenek.

Gratien Candace (Graczién Kandász) Guadeloupe (Guadelup) sziget képviselője fényképekkel szemlélteti a szeptember 12-én a szigeten dúlt rettenetes ciklon (szélvihar) pusztításait és leírja a sziget csendőrkülönítményének önfeláldozó szerepét a mentési munkálatoknál. Többen megsebesültek és valamennyien erejük végén voltak, amikor 14 nap múlva 25 csendőr segítségül érkezett Martinique (Martinik) szigetéről.

Lélu (Lelü) alezredes a csendőrség fejlődéséről szóló tanulmányának folytatásában elérkezett a legérdekesebb fejezethez: A csendőrség jövőjéhez. A bevezetés kifejti, hogy a csendőrség már régi idők óta úgyszólván egy nagy családot képez, mert nagyon sokan szolgálnak soraiban, akik ugyancsak csendőr-családok sarjadékai, — tehát mintegy örökösödés alapján. A legtöbb csendőr vágya, hogy a fiát tisztnek nevelje, — lehetőleg csendőrtisztnek. Ha a háború alatt és után volt is némi visszaesés, a visszatérés a régi érenyekhez ismét folyamatban van. A csendőrség éppúgy őrzi a belső békét, mint a hadsereg a külsőt. A két testület között tehát szoros a kapcsolat, és mindkettő csak lovagias módon képes magas hivatását teljesíteni. Hogy a csendőrség az iránta támasztott nagy igényeknek megfelelhessen, különösen a brigádokat (örsök, Szerk.) kell abba a helyzetbe juttatni, hogy a nyomozásokat és portyázásokat eredményesen végezhessék. E célra a következő eszközök állanak rendelkezésre: Minden csendőrszázad székhelyén igazságügyi nyilvántartó irodát kell felállítani, amely az összes kiderítetlen bűncselekményeket, valamint az ismert gonosztevők személyi adatait nyilvántartja és telefonon rögtön felvilágosítást képes adni.

Idetartozik az egész lakosság nyilvántartása is. A csendőrszázadokat fényképező készülékkel kell ellátni. A nyomozószolgálatra különösen alkalmas csendőröket csak erre a szolgálatra kell specializálni. Az őrsparancsnokokat — legalább a törzsörmsestereket — fel kell ruházni a »törvénykezési rendőrtiszt«-i címmel, ami Elzász-Lotharingiában és az északafrikai gyarmatokban már be van vezetve. Megfelelő előkészítés és iskolázás nélkülözhetetlen. Csendőrtiszt a jövőben csak jogvégzett ember legyen. Azonkívül bizonyos csendőrszolgálat után műszaki iskolát is végezzen. A csendőrség számára kívánatos felszereléshez tartozik még: megfigyelő repülőgépek, amelyek szükség esetén képesek köd- vagy gázbombákkal tüntető tömegeket vérengzés nélkül szétszórni. Személy- és teherautók, páncélautók — utóbbiak géppuskákkal, rádióállomással, telefon, víztank, gáztartállyal, javítóműhellyel és gyógyszerrel ellátva. Páncélautókból nem sok kell. Ugyancsak fontos volna a csendőrséget gázipisztolyokkal és gázgránátokkal ellátni, hogy nagyobb rakoncátlankodó tömeget biztosan uralhassanak. Előnyös lesz a csendőrséget zsebtelefonnal ellátni és a gépjárművek vezetésében is kiképezni. A személyes biztonsági érzés emelésére a sisakon kívül szolgálatban könnyű vérttel is el kell a csendőrséget látni. Vérontás és nehéz sebesülések elkerülése végett, külföldi mintára, kaucsuk-fütykőst kell a csendőr kezébe adni. Minden indiszkréció elkerülése végett ajánlatos a csendőrszolgálatokat egymás között külön telefonhálózattal összekötni, úgy, mint az a megszállott Rajna-területen a német telefonhálózattal szemben be volt vezetve. A csendőrséget ezenkívül még minden fontosabb nyilvános telefonállomással is össze kell kötni. Az sem praktikus, ha a csendőrség autói mindenki által, — tehát a gonosztevők által is már messziről felismerhetők. Szerény diszkréció itt inkább volna helyénvaló éppúgy, mint ahogy inkább használna az ügynek, ha a csendőrök bizonyos esetekben nem egyenruhában, hanem polgári öltözetben jelennének meg, — ami négy államban eddig már be is van vezetve. Az eddig felsoroltakat nem lehet minden további meggondolás nélkül alkalmazni. Ezek csak gondolatok, amelyeket jól át kell gondolni és ki kell próbálni. (Folyt. köv.)

Wohl őrnagy a csendőrség feladatáról ír a hadsereg kiegészítése körül. Összehasonlítja Franciaország mai hadkiegészítési módját a régi időkkel és rájön, hogy a mai egyéves katonai szolgálat mellett sokkal nehezebb a hivatásos katonai szolgálatra, — továbbszolgáló altiszteknek, csendőröknek stb. megfelelő emberanyagot nyerni. Felelevenedni látja a régi toborzó eljárást, amely szolgálat ma nagyrészt a csendőrséget terhelte. Tanácsokat ad, hogy miképpen kell a rendelkezésre álló újkori eszközöket — mint főleg a napisajtót — toborzási célokra felhasználni.

Baulard (Bolár) őrnagy folytatja történelmi tanulmányát az afrikai csendőrségről. A folytatás az 1934—39. évekre terjedő időszakot öleli fel.

—o—

(Csehország.) Cetnicky Obzor.

22. szám.

A nemzetgyűlési választások eredményével foglalkozva kifejti, hogy a koalíció meggyengülésével az ellenzék erősödött, de mégsem annyira, hogy diktálhasson, nagyobb változások tehát nem várhatók. Sokk függ a kormány összeállításától, de mivel ez még nem történt meg, nem is lehet tisztán látni a helyzetet. Valószínű, hogy Cerny marad a belügyminiszter s így az eddigi áldatlan rendszerben nem lesz változás. Nem szabad elfelejteni, hogy egyes emberek, amíg ellenzékiek, nagy megértést tanúsítanak a bajokkal szemben, de rögtön szűkkeblűek, ha a kormány asztalánál helyet kaptak. Azok, akik a csendőrség megkérdése nélkül annak sorsát intézték, nagyrészt a helyükön maradtak, de bizonyos mértékben mégis osztozniuk kell a hatalomban olyanokkal, akik a csendőrségnek régi, kipróbált jóakarói voltak. Ebből egy olyan középútnak kell kialakulnia, amelyen a csendőrség egyrészt a csendőrség összetartásától függ. A választások jobbról és balról lefaragták a túlzásokat. Az a jelenség, hogy a kommunisták 200.000 szavazatot vesztek, az állam belső megerősödését bizonyítja. A legközelebbi kormánytöbbségnek első helyen kell tárgyalnia a közalkalmazottak kívánságait, amelyek már ismertek. Így kerül tárgyalásra a csendőrség ügye is. Kívánni kell a csendőrök választói jogának visszaadását is s ettől az sem riaszthat vissza, hogy ebben az esetben a csendőröknek is kell jövedelmi adót fizetniük.

Egyik napilap nyomán kivonatot közöl egy Holecsek József nevű cseh írónak »Jugoszláviában 1924-ben« című könyvéből. A cseh író szerint a cseh csendőrök 1921—25.

években számtalan vérengzést követtek el a Ruthénföldön dúló vallási viszályok között. Csománfalván, Szuhán, Nyéresházán, Gorondon, Bedőházán, Dulfalván, Beregrákoson, Urmokba löttek stb. A cseh író felsorolja ezen erőszakoskodások pontos időpontját és sok helyen a sértettek neveit is. A könyv szerint a cseh csendőrség mindenütt az egyszültek (gör. kath.) érdekében és a pravoszlávok (gör. kel.) rovására lépett fel és ezekkel szemben a legnagyobb kiméretlenséget tanúsította. Az »Obzor« kemény hangon utasítja vissza ezeket az állításokat és megbotránkoztatja azon, hogy hazug állításaiért a könyvet el nem kobozták. Azt állítja, hogy a csendőrök sehol se használtak fegyvert a feldühödt néppel szemben, sőt amikor egyik zavargásnál a nép karokkal és vasvillákkal támadt a csendőrségre, aminek következtében három szekér sebesült csendőrt szállítottak kórházba, a csendőrök maguk követelték, hogy az utasításnak a fegyverhasználatra vonatkozó 65. §-át tartsák be és ne csak akkor adjanak parancsot a fegyverhasználatra, amikor a csendőrök félig agyon vannak verve. Holecsek támadásának az a magyarázata, hogy a pravoszláv rutének a szerb görög-keleti pátriárcha egyházi fennhatósága alá tartoznak. Az »Obzor« tiltakozik az ellen, hogy idegen állam hatósága felelőtlenül avatkozhassék a republika lakosságának ügyeibe.

A csendőrségi irodai segéd munkások túltérheltségéről és ezzel szemben az előléptetésnél való mellőzésükről hosszabb cikkben panaszkodik. A segéd munkások minden elképzelhető irodai munkát önállóan intéznek el, éjszakákon át dolgoznak s emellett el kell tűrniök kollégáik ellenszenvét is, akik a sok sürgetésért és »dugó«-ért őket okolják. Sürgeti, hogy a segéd munkásokat is rendszeresített rangosztálybeli helyekre sorolják.

Egyhasábos cikkben újra tárgyalja a társalappal való nézeteltérését.

Közli, hogy a rendőrségnél meggondolatlan létszámemelésre készülnek és november 16-i határidővel különböző rendőrségi helyekre pályázatot hirdettek. A rendőrelnöri és felügyelői tantolyamnak eddig 40 hallgatója volt. Ezt a létszámot most megkétszerezik. Sokat beszélnek a közbiztonsági szolgálat egységesítéséről, de a valóságban ennek semmi nyoma. A rendőrséghez kiképzetlen új embereket vesznek fel, akikből csak hosszú idő múlva lesz valamire való rendőr. Ajánlja, hogy inkább a csendőrségtől vegyék át alkalmas embereket, akiknek azonban addigi szolgálati idejüket és rendfokozatukat be kell számítani, illetve elismerni, nem úgy, mint a múltban történt, hogy régi csendőröket rendőrujoncoknak vették fel.

Folyó évi október hó 24-én Bakán agyonlötötte magát Kántor Lajos csendőr őrmester, mert szolgálatban a falubeli búcsún megittasodott, amiért feljelentették. A meghurcoltatás és büntetés elöl a halálba menekült.

A törvény a csendőröket állami alkalmazottaknak tartja. Ezzel szemben Linaj törzskapitány katonának tartja őket s ezen az alapon beszüntette a csendőrök »urazását«.

Az osztrák csendőrök a jövő évben hosszabb tanulmányútra készülnek Berlinbe, ahol ezt már most alaposan előkészítik. Részvételi díj fejenként 250 Schilling, amelyet havi 25 Sch. részletben vonnak le a résztvevőktől.

A prágai rendőrök 11 szolgálatot teljesítenek havonta s ezzel havonként 132 órán át vannak külső szolgálatban, a készütségi szolgálaton felül. A csendőrök havonta 180 órán át tartanak külső szolgálatot és pihenésük nem pihenés, mert alkalmas hely sincsen erre a legtöbb örskörletben. A rendőr minden készütségi óráért 2 koronát kap és külön díjazták a vendéglői, mozi stb. ügyeleteket, 15—45 koronával éjjelenként. A szolgálat csökkentését a rendőrök vívták ki s a belügyminiszter, valamint a tartományi hivatal ehhez hozzá is járult. Ugyanakkor azonban teljesen megelégedett a csendőrökről, akiknek egyetlen szabadnapjuk sincs.

»A csehek ki akarják üzni a Felvidékről, de a cseh csendőröket meg akarják tartani« címmel írja, hogy a tót nemzeti párt Rimakokován határozatot fogadott el, amelyben követeli, hogy a cseh tisztviselők összes kategóriáját távolítsák el a Felvidékről. A határozatban az eltávolítandó kategóriákat fel is sorolták, de a felsorolásból a csendőrséget kihagyták. — Bizonyára jobban vannak vele megelégedve, mint az egykori magyar csendőrséggel. — »Elhisszük« — mondja az »Obzor«.

Beleba nevű tiszt kiadta a meggyilkolta gazdájának, Paclik alezredesnek a feleségét, amiért most halálra ítélték. A boncolás alkalmával az egyik csendőr a bizottság előtt megjegyzést tett a cselekmény elkövetésére nézve, amit akkor nem vettek figyelembe, sőt a csendőrt le is szolták. Állítását azonban exhumálással mégis meg kellett állapítani. Mind-

ennek dacára a csendőrt 20 napi egyszerű fogsággal büntették, mert a bizottság dolgába beleszólt.

Az ügyködési és utazási díjakat újra szabályozták és az előbbieket átlag 20 koronával felemelték, ezzel szemben azonban törölték a helyi fuvardíjakat és csak a helyi villamos jegyet térítik meg. Elrendelték azt is, hogy a vasúton minden körülmények között a rendfokozatnak megfelelő kocsiosztályt kell használni, amit az »Obzor« azért kifogásol, mert így sokan elsznek attól, hogy alacsonyabb kocsiosztályon utazva, pénzt takaríthassanak meg.

Az »Obzor« jogvédő irodát tart fenn, amelynek tagjai évi 20 korona díjat fizetnek. Az iroda igen sok ügyvédet alkalmaz, akik a tagok jogügyeit díjtalanul intézhetik. A jogi tanácsadó irodának tagsági díja évi 10 korona és azt szintén igen sokan veszik igénybe, úgy, hogy ezidén a forgalom, több, mint tízezer koronát tesz ki.

Egyik helyen céllövészetnél 5 koronát gyűjtöttek minden csendőrtől a jelzőkül alkalmazott katonák megjutalmazására. Kitünt, hogy az összegyűjtött összegnek csak egy részét adták a katonáknak, a többit a »Masaryk-alap« kapta. Elismeri ezen alap jótékony tevékenységét, de tiltakozik az ellen, hogy azt ilyen módon gyarapítsák.

Javasolja, hogy az írásbeli dolgozatokat a csendőrségnél szüntessék be.

A csendőrség célszerűtlen fegyverzetét már a napisajtó is támadja.

Vlk törzskapitány Pozsonyban az összes őrsparancsnokoknak elrendelte, hogy a csendőröknek az »Obzor« és kiadványainak előfizetését tiltsák meg. Az »Obzor« feljelentést ígér Vlknek és a csendőröket kéri, hogy ha e tilalmat végrehajtánák, arról értesítést küldjenek, az ügy elintézéséig pedig hozassák a lapot a lakásukra, vagy feleségük nevére.

Panaszkodik, hogy egyes összpontosításoknál a csendőrök elindulását és a megérkezési helyen a szolgálatba való besorozását úgy intézték, hogy a csendőröknek holtfáradtan kellett szolgálatba állaniok. Jövőre nézve figyelmet kíván.

Panaszkodik, hogy sok nyugdíjas csak a hónap második napján kapja meg az illetményeit, bár a törvény határozottan megmondja, hogy ha a hónap 1-e ünnepnapra esik, az illetményeket előtte való napon kell folyósítani.

Musil pozsonyi rendőrtisztviselő, aki kommunistáknak adott el útleveleket, az eljárás során beismerte, hogy a rendőrségen jutalmak elfogadása rendszer és arról a főnöke, Klima is tudott. — Mennyire vagyunk a török »baksis«-tól? — kérdezi az Obzor.

A cseh tisztek egyesülete pört indított a kincstár ellen a legfelsőbb közigazgatási bíróságnál, a gazdasági tisztek egyes kategóriáinak helytelen sorolása miatt. A hadseregben az ilyen pöröknek senki se veszi rossz néven. A csendőrségnél minden hasonló pört büntettnék tekintenek.

A legionistáknak e minőségükben eltöltött szolgálati idejét nemcsak az első kinevezésnél, hanem a további előléptetésnél is figyelembe kell venni a legfelsőbb közigazgatási bíróság egyik legújabb döntvénye szerint.

A lapot a csendőrszolgálat mizériáiról szóló humoros hangú vers fejezi be, egy másik néhány soros vers pedig a társlapot gúnyolja.

(Franciaország.) L'Écho de la Gendarmerie.

2326. szám.

Több brigadéros erélyes hangon követeli a csendőr brigadérosok és őrsparancsnokok számára is a »bűnügyi rendőrségi megbízott« címet, miután beállott az az eset, hogy az ezzel a címmel rendelkező rendőregyének, dacára különbeni egyenrangúságuknak, nemcsak elsőbbséget követelnek maguknak a csendőrség előtt, hanem egyszerűen saját számlájukra veszik át a csendőrség által végzett munkát is. Egyenesen nevetséges, hogy a csendőrség, miután pl. a házáig üldözött egy katonaszökevényt vagy gonosztevőt, a becsukott ajtó előtt megállani és várni kénytelen, míg a rendőrség vagy a maire (mér-bíró) megjelenik. Ezáltal nemcsak sok idő vész el, hanem az üldözöttnek ideje marad, magát időközben valami úton-módon az üldöztetés elől elvonni.

Az eddigi Briand- (Brián) minisztérium bukása alkalmával a lap újból a fizetések végleges rendezését követeli az új minisztériumtól. A kamara pénzügyi bizottsága 9000 frank évi fizetést vett kilátásba a legalacsonyabb fokon, mely fizetési alapot három — és pedig 1921. január 1-én, július 1-én és 1930. január 1-én végrehajtandó emeléssel akarta elérni. Az előbbi kormány azonban nem igen akart erre az alapra helyezkedni, hanem a legalacsonyabb fizetést csak 8500 frankkal kívánta megállapítani és a harmadik emelést csak 1931. január 1-én végrehajtani. A lap megjelöli a különb-

seget a két felfogás között és követeli az új kormánytól, hogy fogadja el a pénzügyi bizottság által ajánlott rendezési módozatot.

Miután az Écho két cikkben megvilágította az 5 éven alul szolgáló fiatal csendőrök helyzetét és fizetési javítást kért számukra, mert az élet folytonos drágulását nemcsak az idősebbek érzik, hanem a fiatalok is, — áttér a gyarmati csendőrségben szolgáló bennszülött kiegészítő csendőrök átlag számára is javítást kér. Ezek a bennszülött csendőrök átlag valamennyien kiszolgált altisztek, akik úgy léptek volna elő a hadseregben, mint a többi altiszt, ha tovább szolgáltak volna. A csendőrségnél pedig annak dacára, hogy gyakran nehezebb szolgálatot kell végezniök a franciáknál, nem kaphatnak nagyobb illetményeket 10—15 év után se, mint az első hónapban. Miután ezek mind családos emberek, a lap felhívja a felettes hatóság figyelmét rájuk.

A nyugdíjasok panaszt emelnek a törvényeknek a nyugdíjasok hátrányára való önkényes alkalmazása ellen. Minden olyan esetben, ahol a nyugdíjas csendőrnek úgy szolgálati évei után, mint szolgálatképtelenségéből folyóan különböző igényei volnának gyermekei számára, a pénzügyi kincstár a »non bis (bis) in idem« alapján (nem kétszer ugyanabból) — nem akar csak egyféle ilyen igényt elismerni. A lap kifejti az ezzel a felfogással szemben álló okokat.

A Rajna vidék második zónájának hirtelen történt kiürítése alkalmából az összes csendőrtisztek és havidíjas csendőrök, akik nem kaphattak egy hónappal hamarabb értesítést a kiürítésről, új állomáshelyükön 3 hónapon át az ideiglenes vezénnyeljáró illetményeket kapják kárpótlásul.

2327. szám.

A csendőrség szervezetéről új összefoglaló rendelet jelenik meg a napokban (Lavauzelle Paris 5 francs = 1 P 15 f), amire már régen szükség volt. Csak az sajnálatos, hogy a csendőrség szervezete 1903. óta változatlan maradt és nem felel meg többé a kor követelményeinek. Igaz, hogy nehéz és kényes dolog a régi kipróbált szervezeten változtatni, de már okvetlenül szükséges, hogy a csendőrség ismét a helyzet magaslatára jusson. Hogy ezt csak egy egyszerű példán bemutassa, a lap emlékeztet, hogy a csendőröknek megadták ugyan az évi 45 nap szabadságot, de elfelejtették a csendőrsök létszámát szaporítani, miáltal az őrsök állandóan létszám alatt vannak, mert egy ember majdnem állandóan szabadságon van. (Öt emberre pl. 225 nap szabadság esik.)

Petit C. B. (Peti) újból a fizetésrendezés kérdésével foglalkozva, annak a féltelmének ad kifejezést, hogy még a 8500 frankos alap se lesz a valódi, mert nem tudni, melyik rendfokozatnál kezdik. A csendőrségben a legalacsonyabb fokozat az 5 éven alul szolgáló csendőr. Ennek évi fizetése ma 7608 fr. 51 cm. (kb. évi 1750, havi 146 pengő), az emelés tehát évi 891 fr. 49 cm. (kb. 200 P) volna, ami a mai körülmények között nem valószínű. Mindenesetre szükség volna rá, már csak azért is, hogy a csendőrség ne maradjon ugyanazon a fokozaton, mint a legalacsonyabb fizetésű alkalmazottak, pl. hivatalsszolgák, éjjeli őrök stb.

Avet (Avé) ezredes, a 6. csendőr légió (ezred) parancsnokának életrajzából ki lehet venni, hogy milyenek voltak a francia csendőrségnél az előléptetési viszonyok.

Az információk között több példával bemutatva találjuk, hogy áthelyezéseknél milyen költségeket térít meg a katonai kincstár egyes személyeknek.

A francia gyarmati csendőrség lényegesen szaporodott. Mosztaganem (Algir) csendőrszakaszát eddig hadnagy vezényelte, most századparancsnoksággá bővítették ki százados parancsnoksága alatt. A francia egyenlítővidéki Afrikában, a Kongó—Oceán-vasút építésénél alkalmazott »kinai« munkások rendbentartására 1 törzsrőmester, egy őrmester és 10 csendőrből álló új csendőrosztagot állítottak fel. — Gadeloupe (Gvadelup, sziget Nyugatindianában) csendőrsége eddig 1 törzsrőmester, 1 őrmester, 26 lovas őrmester és 92 csendőrből állott. Ezt a létszámot felemelték 3 tiszt és 122 emberre.

2328. szám.

»A nyugdíjasok várnak — siessetek« cím alatt a nyugdíjasok egy csoportja panaszt emel, hogy a törvény a nyugdíjemelésről ugyan megvan, de a hatóságok nem igen igyekeznek azt végrehajtani. Előfordul, hogy egyesek már másfél év óta várnak hiába az őket megillető emelés kiutalására.

Az őrmesterek és lovasőrmesterek mellőzéséről ír egy csendőrőrmester, aki a többheti utat Marseille-ből (Marzely) Indo-Kinába III. osztályú hajóhelyen volt kénytelen megtenni. 1913-ban megjelent kormányrendelet szerint a csendőrőrmestereket hajón a II. osztály illette meg, amit a folyó évben takarékosság szempontjából ismét eltöröltek. A 15—25 évi szolgálati idővel rendelkező őrmesterek tehát III. hajó-

osztállyal kénytelenek beérni, míg pl. a 10 évet szolgált gyalgati porkolábok, vámtisztok és rendőrök több fizetést kapnak és II. osztályon utaznak. A lap legalább egyenlő elbírálást kér.

X. ezredes már egy augusztusi számban megkezdett cikkét folytatja. »Régi csendőrhistoriák« a cikk címe, — de a legaktuálisabb kérdésre felel meg benne — a sokat vitatott »bűnügyi rendőrségi megbízott« cím adományozásáról az önálló parancsnoksággal megbízott csendőrtiszteknek. Cikkíró sajnálkozását fejezi ki, hogy a csendőrségnél etekintetben olyan felfogás alakult ki, amely nem minden tekintetben helytálló. A fennálló szabályok értelmében a csendőrségnek kötelessége a rendőrséget nyomozásaiban támogatni, ezt nem szabad elfelejteni. Az együttműködésben rejlik a siker. Az igazságszolgáltatás szempontjából az a fontos, hogy a tettes megkerüljön, mellékes, hogy ki kerítette kézre, a csendőrség-e, vagy a rendőrség. Apró hiúságból nem szabad az eredményt veszélyeztetni. — 1927. októberében a Midi megyében kettős gyilkosság történt. Hosszú eredménytelen nyomozás után a rendőrség beszüntette az eljárást, — míg a csendőrség tovább nyomozott. Csakugyan talált is új komoly nyomot. A csendőrbrigadéros (örsparancsnok) lemondott arról a dicsőségről, hogy egyedül az övé legyen az eredmény, rögtön értesítette a rendőrséget és az együttműködés következtében hamarosan meg is került a tettes, — ami egyoldalú munkával talán nem sikerült volna. Márpedig, ha a csendőrségnek is ugyanazok a jogai volnának, mint a rendőrségnek (házkutatás), akkor aligha szolítaná fel a rendőrséget összműködésre. Egy másik szempont is fontos. Azelőtt a csendőrtisztek nem foglalkoztak annyira a tulajdonképpeni csendőr — mint inkább csak a katonai szolgálattal. A bűnügyi rendőrségi megbízotti cím adományozása által a csendőrtisztek újabban a csendőrszolgálattal behatóbban kezdtek foglalkozni. Ez a kívánatos munkálkodás elmaradna, ha a csendőrtisztek ugyanazt végezhették, ami a tisztoknak van fenntartva. Sőt ellenkezőleg, kívánatos, hogy a csendőrség ne legyen nagy mértékben a törvényhatóságoknak alárendelve, ami kétségtelenül megtörténnék, ha a csendőrtisztek a rendőrtiszti teendőkkel lennének megbízva és ilymódon egyenesen a vizsgálóbírák és ügyészek rendelkezéseinek kitéve. A csendőrtiszteknél már más a helyzet. Pl. egy esetben egy vizsgálóbíró egy szakasparancsnoktól követelte, hogy a brigadéros által végeztessen házkutatást. A tiszt figyelmeztette, hogy erre a brigadéros nem hivatott. Erre a bíró a tiszttől követelte, hogy mint rendőrtiszt, ő végezze a házkutatást. A tiszt hivatkozott a házkutatásra nézve fennálló szabályokra, mire a vizsgálóbírónak nem maradt más hátra, mint a házkutatást személyesen magtartani, amit szeretett volna magáról lerázni. A régi csendőrszabályzat mindezt előre látta, amikor nem ruházott a csendőrtisztekre többet, mint ami az ügy érdekében áll. A csendőrök ne akarjanak olyat, ami, ha számukra talán még nem, de utódjaikra nézve sokféle kellemetlenségnek kútforrása lehet.

Petite Gironda (Petit Zsiron) megyében egy hadirokkantat kellett kilakoltatni. A végrehajtó egy brigadéros és egy csendőr kíséretében kiszállott a helyszínre, egy vidéki házhoz. A rokkant puskával védte a házat és többször lőtt a csendőrökre. A brigadéros értesítette a századparancsnokot, aki maga kiment 4 csendőrral és bekerítette a házat. A csendőrök vártak, míg a rokkant előjött, mire meglepték és lefegyverezték. Alkalmasint elmezavarodott. A lakosság ünnepelte a századost, hogy emberségesen bánt vele, ámbár joga lett volna lelövetni.

Tarasconban (Taraszkon, város a Rhone = Rón folyó mellett) egy éjjeli mulatóban 4 bandita garázdálkodott. A hívásra megjelent 4 csendőr közül egy az ajtó előtt maradt az autónál, a többi behatolt a házba. A banditák hirtelen kirohantak, véresre verték a kint álló csendőrt, beültek az autóba és elindultak. Az egyik bandita revolvért rántott és reá lőtt a csendőrré, de nem talált. Ilymódon önvédelemre kényszerítve, most a csendőr lőtt és az első lövésre agyonlőtte a soffőrt, mire az autó nekiment egy háznak, a banditák pedig kiugrottak és elmenekültek. A halott után nem volt nehéz a többi kilétét megállapítani és összefogdosni őket. Mindenesetre felesleges volt az őrtálló csendőrt ilyen veszélynek kitenni, minek következtében most a kórházat őrzi. Vagy kettőnek kellett volna maradni az autónál, vagy az autót kellett volna menetképtelenné tenni, aminek legegyszerűbb módjára persze tanítani kell a csendőröket.

2329. szám.

A nyugdíjas csendőrök nemzeti szövetségének végrehajtó bizottsága a következő követeléseket terjesztette a parlament elé:

1. A nyugdíjilletmény 15 évi betöltött szolgálati idő után

évente növekszik: Törzsörmesternél 178 frank, örmesternél 113 frank, csendőröknél 90 frankkal. (1 frank = 23 fillér.)

2. A kitüntetési évi pótdíjak a következők: katonai érem 500 frank, becsületrend lovagkeresztje 1250 frank.

3. A személyi pótdíj beleszámítandó a nyugdíjba, mint alapfizetés.

A kormányváltás a fizetés rendezését illetőleg nagy nyugtalanságot keltett a csendőrség körében. Annál is inkább félnek sokan a kérdés elodázásától, mert a kormánybeszéd valamilyen misztikus mondatát úgy lehet értelmezni, hogy a fizetésrendezés kérdése majd csak akkor kerül a parlament elé, ha kellően elő lesz készítve. — A beérkezett sok levélbeli kérdésre a lap se tud egyebet felelni, minthogy reméli a legjobbat — de nem igen hisz benne.

A frontharcos igazolvány ügyében történt valami: egy képviselő interpellált, hogy frontharcos-e az, aki a hadipótdíjat kapta és ha igen, miért nem számítanak 6 hónapig a fronton harcolt csendőrök frontharcosoknak. A hadügyminiszter azt felelte, hogy frontharcosnak csak az tekinthető, aki a fronton harcolt csapatok valamelyikének kötelékében állott. Különben minden csendőr forduljon a frontharcosi igazolvány végett a megyei rokkant-bizottsághoz. A lap azt véli, hogy ez is valami, csak az a kár, hogy ebben a bizottságba nem választottak csendőrt is tagnak. Különben meg kell a dolgot próbálni, hadd lássák, lesz-e eredménye?

Az információs rovat rendelkezéseket tartalmaz az egyenruházatra nézve. Az összes csendőralakulatoknál a nyári vászon- vagy pamutruhát ezentúl a »vareuse« (varöz = hosszú kabát) mintájára kell szabni, levehető jelvényekkel. A vareuse gallérja ezentúl visszahajló lesz. Az álló rész hátul 25—40. mm. magas, a visszahajló rész fedi az álló részt és elöl kiszélesedik 60 mm-ig. A gallér kapoccsal zárul. Ehhez fekete nyakkendőt kell viselni fehér nyakszegéllyel, amely a gallér fölé 10—20 mm-el kiáll. Az altisztek vareuse-je sötétkék. A gallér az illető nyaka szerint változó magasságú, — de legfeljebb 60 mm. — Elöl 3 kapoccsal zárul.

KÜLFÖLDI CSENDŐRSÉGEK.

A francia csendőrség.

(17. közlemény.)

154. §. Hasonlóképen elfogják a gyilkosokat, tolvajokat és mindazokat, akik bűncselekményen tettenérettek vagy mint tettesekre segélykiáltásokkal a közfigyelem felhívott s végül akiket véres fegyverek vagy olyan tárgyak birtokában találtak, amelyekből bűncselekmény elkövetésére lehet következtetni. A tettenkapást ezen utasítás 125. §-a határozza meg.

155. §. Ugyancsak jegyzőkönyveket vesznek fel a betörésekről, gyilkosságokról és mindazokról a büntettekről, amelyek nyomot hagynak maguk után.

156. §. Közvetlen és súlyos közveszélyek esetében, mint: vízáradás, gátszakadás, tűzvész, lavinaomlás, föld- és sziklaomlás és egyéb elemi csapások alkalmával a legelső értesülés után azonnal a helyszínre sietnek, de mielőtt útba-indulnak, a járásparancsnoknak távirati jelentést tesznek.

Ha sem rendészeti tiszt, sem hatóság nincs a közelben, a tisztok, illetve az örsparancsnokok rendelik el és hajtadják végre a legsürgősebb rendszabályokat: minden lehető megtesznek a veszélyben levők megmentésére; jogosultak a lakos-

ságot és annak lovait, szekereit és egyéb tárgyait vagyonszerzés céljából szolgálatra igénybe venni; akik ilyen szolgálat teljesítését megtagadják vagy késedelmeskednek, azokról jegyzőkönyvet kell felvenni. Egyébként azokhoz az előírásokhoz alkalmazkodnak, amelyek a szolgálatot a harctéren és nyílt városokban szabályozzák vagy a helyőrségi állomásokon tűzvész alkalmával való eljárást írják elő.

Vízáradás esetére azon rendszabályok szerint járnak el, amelyek olyan folyómenti városokra állnak fenn, amelyek az árvíz veszélyének gyakrabban ki vannak téve.

157. §. Tűzvész esetében az őrsparancsnok, mihelyt a helyszínére érkezik, azonnal megteszi a szükséges intézkedéseket annak leküzdésére; csendőreit oly módon osztja szét, hogy azok az égő házakból kihordott bútorok és egyéb tárgyak eltulajdonítását megakadályozhassák; a házban, a csűrben, pincékben s egyéb épületekben csak a házlakókat s azokat a munkásokat engedi megfordulni, akik a tűz oltásával foglalkoznak. Elősegíti a házak kiürítését s a bútoroknak és egyéb tárgyaknak abba a raktárba való helyezését, amelyet e célra a tulajdonosok vagy érdekeltek jelöltek ki.

158. §. Az őrsvezetők és csendőrök ezután a háztulajdonosoktól és szomszédjaitól érdeklődnek a tűz keletkezése iránt, hogy megállapítsák, nem-e a kémények tisztogatásának elmulasztása, a házban lakók hanyagsága vagy vigyáztalansága, avagy gyújtogatási szándék a tűzvész oka.

159. §. Ha egyesek bementései bizonyos olyan egyéneket gyanúsítanak, akik a helyszínen tartózkodnak, az őrsparancsnok rögtön maga elé rendeli és kikérdezi őket; ha feleletük megerősíti azt a feltevést, hogy résztvettek a gyújtogatásban, őrizetbe veszi őket és megvárja az igazságügyi rendészeti tisztet vagy a járásparancsnokot, akinek a tudomására jutott adatokról felvett jegyzőkönyvet átadja, hogy a további intézkedések megtehetőek legyenek.

A vizsgálóbíró vagy a járásparancsnok távolléte esetében a terhelteket a köztársasági ügyész elé kell vezetni.

160. §. A tűzvész színhelyére kivonult csendőrök állomáshelyeikre csak akkor vonulnak be, ha a tüzet már eloltották és ha jelenlétükre a vagyon megőrzése, közcsend fentartása és a tettesek elfogása végett szükség nincsen.

161. §. Ha a csendőrség akár az úton, akár a mezőkön vagy a vízben hullát talál, erről jegyzőkönyvet vesz fel és azt a községi előljárónak juttatja el. Ha gyaníthatóan bűncselekmény követtett el, erről azonnal értesíti a békebíró és táviratilag a köztársaság ügyészét és a járásparancsnokot. Ha különösen súlyos esetről van szó, utóbbi személyesen száll ki a helyszínére.

162. §. A felvett jegyzőkönyvben pontosan leírja a hulla állapotát és helyzetét úgy, amint azt megérkezésekor találta, a rajta lévő ruhákat, a véres fegyvereket és olyan tárgyakat, amelyekről feltételezhető, hogy a bűncselekmény véghezvitelére szolgáltak, továbbá a hullán vagy annak közelében talált iratokat s egyéb dolgokat. Megakadályozza, hogy bárki is a hullához férközhessenek mindaddig, amíg a bíróság vagy a csendőrtiszt a helyszínére érkezik.

Elfogja a gyanúsnak látszó egyéneket, gondoskodik azok őrzéséről, nehogy megszökhessenek s így az illetékes hatóságnak való átadásukat meggyorsíthatja.

Addig is, amíg az igazságügyi rendészeti tiszt vagy a járásparancsnok a helyszínére érkezik, az őrsvezetők és csendőrök összegyűjtik mindazoknak az egyéneknek: szülőknek, barátoknak, szomszédoknak és másoknak nyilatkozatait, akik abban a helyzetben vannak, hogy a tettesek és részesek kilétének megállapítására adatokkal, bűnjelekkel vagy bizonyítékokkal szolgálhatnak.

164. §. A csendőrség portyázások, járőrtalálkozások és helyi szolgálatok alkalmával a rovtalmultúakat és a szabadlábba helyezett elítélteket megfigyelni köteles; meggyőződést

szerezhet afelől, hogy ezek közül azok, akik a hatóság értesítése szerint bizonyos helyen való tartózkodástól eltiltattak, e tilalmat nem szegik-e meg.

165. §. Minden külföldit és Franciaország területén közlekedő bármely személyt, aki magát igazolni nem tudja, azonnal a legközelebbi község előljárósága vagy annak segédje elé vezeti, éppen ezért a csendőrség bármely egyéne jogosult bárkit igazoló iratainak felmutatására felszólítani s e felszólításnak mindenki engedelmességre köteles, ha az eljáró tiszt, őrsvezető vagy csendőr egyenruhában van és kilétét megmondja.

A csendőrségnek ezen szolgálata végrehajtásában udvariassan kell eljárnia és kérülnie kell minden zaklatást és hivatalos hatalommal való visszaélést.

166. §. A személyazonossági igazolványok felmutatásának követelése a csendőrségnek adott óvatossági rendszabály s nem kényszerítő utasítás, amelyet sem megváltoztatni, sem magyarázni ne lehetne.

A csendőrségnek csupán a személyazonossági iratok megtekintése végett valakinek lakószobájába behatolni nem szabad; meg kell várnia, míg szobáját elutazás végett elhagyja vagy a szálloda, vagy vendéglő nyilvános termében megjelenik.

Rendkívüli esetek vagy különleges rendelkezések kivételével, a magánfogaton utazókat igazolványaik felmutatására csupán a vendéglőben, szállodában vagy a postaállomásokon lehet felszólítani.

167. §. A gonosztevőknek, tolvajoknak, gyilkosoknak, köznegyugalom megzavaróknak, anarchistáknak, rabszökevényeknek és azoknak az egyéneknek személyleírását, akik ellen bekísérési rendelet van kiadva, a csendőrségnek át kell adni, amely, ha az említett egyének közül valamelyiket letartóztatja, azt őrsről-őrsre kíséri.

Mivel a közigazgatási és bírói hatóságok által kibocsájtott személyleírásoknak az őrsökön való körözése az eredményt általában veszélyezteti, azért, amennyire csak lehetséges, azokat annyi példányban kell elkészíteni, hogy leszámítva a tisztéknek járó példányokat, minden őrsnek legalább 1—1 jusson. Az idővesztés okozta hátrányok elkerülése végett a nyomozások beszüntetésénél ugyanígy kell eljárni.

A hatósági megbízásokat az őrsökön a minisztériumok (belügy és igazságügy) szerint, valamint tartalmuk (nyomozás, kiutasított vagy külföldön tartózkodó egyének, nyomozások valamely család érdekében, anarchisták stb.) szerint osztályozni kell. Az irattárban ezek mellett kell őrizni a körözések megszüntetését, valamint az ezekkel kapcsolatos iratváltásokat és okmányokat.

168. §. A körözött, illetőleg letartóztatni rendelt egyének felkutatása végett az őrsvezetők és csendőrök a vendéglőkben, kocsmákban és egyéb, a községnek nyitva álló helyiségekben megfordulni kötelesek; betekintenek a vendéglős által vezetett vendégkönyvbe; ezeknek előmutatását a vendéglős nem tagadhatja meg és ezeket a csendőrök akként keltezik és láttamozzák, hogy a láttamozási záradék elé későbbi bejegyzéseket eszközölni ne lehessen. A vendégkönyvnek tartalmaznia kell minden olyan vendégnek a nevét, foglalkozását, állandó tartózkodási helyét, megérkezésének és eltávozásának napját, amelyik a vendéglőben, ha csak egy éjszakát is, ott töltött.

Ha a vendégkönyv vezetésénél hanyagságot tapasztalnak, erről jegyzőkönyvet vesznek fel és azt a rendőri büntető bíróságnak küldik meg.

169. §. Minden polgár háza annak egyúttal menedékhelye is, ahová a csendőr — hogy hivatalos hatalommal való visszaélésben bűnössé ne váljék — csak az alábbi esetekben léphet be:

1. Nappal, a törvény által határozottan megjelölt indok

vagy az illetékes hatóságnak házkutatást elrendelő végzése alapján.

2. Éjjel tűzvész, vízáradás alkalmával vagy a házból jövő segélykiáltásra.

Egyéb esetekben a virradatig csak a 171-ik §-ban megjelölt intézkedések megtételére szorítkozhatik.

Éjjelnek számít:

Október 1-től március 31-ig este 6 órától reggel 6 óráig terjedő idő.

Április 1-től szeptember 30-ig este 9 órától reggel 4 óráig terjedő idő.

170. §. A 125-ik §-ban meghatározott tettenkapás esetét kivéve, a csendőrség a lakással rendelkező akarata ellenére a lakásba nem hatolhat be.

171. §. Ha valamely egyén, aki ellen feltehetőleg letartóztatási rendelet lesz kibocsájtva, vagy büntett vagy vétségben válik gyanússá, de a bíróság vele szemben még nem intézkedett, valakinek lakásába menekül, a csendőrség csak arra jogosult, hogy azt a házat mindaddig figyelje vagy körülfárja, amíg a behatolásra és az illető egyénnek elfoghatására szükséges engedély vagy a házkutatás megajtására jogosult személy megérkezik.

172. §. Ha az őrsvezetők és csendőrök a fentiek értelmében valamely egyént letartóztatnak, kötelesek azt a legközelebbi igazságügyi rendészeti tiszt elé állítani s annak az őrizetbe vett fegyvereket, iratokat és egyéb tárgyakat is átadni. A csendőrnek akár rendes, akár rendkívüli szolgálatban fogatosított letartóztatásokért való felelősségét az utasítás 304-ik és az azt követő szakaszai állapítják meg.

(Folytatjuk.)

Nyomozási pályázatunk megjejtése.

A folyó évi 28. számunkban közölt nyomozási pályázatunk helyes megjejtése a következő:

Minden bűnügyi feladat megjejtésénél két főkérdésre kell megjejleni: a) mi és hogyan történt? b) ki követte el azt, ami történt?

Ha az első kérdésre feleletet keresünk, a következőket találjuk:

1. Az ablak felfeszítése, a láda feltörése és a pénz eltűnése.
2. Sértett fia csizmájának eltűnése.
3. Sértett lovának megszegelése.
4. A cselédkönyv eltűnése.

A »ki« kérdésre választ keresve, elsősorban afelett kell gondolkozni, hogy mi képezhette a felsorolt cselekmények indítóokát? Az 1. és 2.-nél félreismérhetetlenül birvagy, a 3.-nál bosszú, a 4.-nél különleges egyéni érdek. Nézzük meg, hogy ezek az indítóokok a tényállásban szereplő személyeknél fennforoghatnak-e?

Sértett személye nem jöhet figyelembe, mert neki a cselekmények egyikét sem állhatott érdekében elkövetni (nem volt biztosítva). A birvagy, mint indítóok, rajta kívül az összes személyeknél fennforoghat, kivételt csak sértett fia képez a 2. pont alatt tárgyalt részletcselekményre vonatkozólag.

A 3. és 4. pont alatt tárgyalt részletcselekmények indítóoka a szereplő személyek közül kizárólag csak Kenyeres János volt béresnél található fel. Ezek szerint a gyanú Kenyeres ellen irányul, mert neki az összes részletcselekmények elkövetése érdekében állhatott. Vizsgáljuk meg a tér és idő mérlegelésével, hogy Kenyeresnek módjában állott-e a cselekményt elkövetni?

Ennek eldöntése csak úgy lehetséges, hogy ha előzőleg megállapítjuk az elkövetés idejét.

Ha egy súlyos tárgyat emelőruddal akarunk a helyből kimozdítani, először gondosan kikérjük a legelőnyösebb

pontot, ahova az emelőrudat alátámasztjuk. Hasonlóképpen kell eljárunk a bűnügyi rejtélyek megjejtésénél is, kutatni kell adataink között megfelelő kiinduló pont után.

Megállapítottuk, hogy 1 órától 2 óráig felhőszakadás volt. A megtalált üres levéltárca belső része atázott, alatta a föld azonban száraz maradt. Sértett a pénztét 20 órakor látta utoljára. Ennek a három adatnak egybevetéséből világosan kitűnik, hogy a pénzlopás 20 óra után, de még az eső megjejtése, tehát 1 óra előtt történt. Adataink szerint Kenyeres 0 óra 58 perckor 1 km. távolságra volt a helyszintől, ott tehát az eső előtt semmi körülmények között sem jelenhetett meg. Így az ő személyét a pénzlopással kapcsolatban el kell ejtenünk.

Hajtsuk végre most már ezt a vizsgálatot a többi személyekre vonatkozólag is.

Rostás Mihály cigány 23 óra 30 perc előtt egy távolabbi városban, 23 óra 30 perckor és 1 órától 1 óra 30 percig kétséget kizáró megállapítás szerint a lakásán tartózkodott, mely a helyszintől 15 km. távolságra fekszik. Járművel nem rendelkezik. 1 és fél órája állt volna tehát rendelkezésére, hogy gyalog kétszer 15 km-es, tehát 30 km. utat megtegyen és a bűncselekményt is elkövesse, mely utóbbi hozzávetőleges becslés szerint legalább egy félórát vett igénybe. Ennyi idő a felsoroltakra nem elegendő, így a Rostás meggyanúsítására sincsen alap.

Sértett neje és fia 20 órától egészen másnap reggelig a helyszín közvetlen közelében, tehát cselekvőképes távolságban tartózkodtak, náluk a pénzlopásra vonatkozólag az indítóok (birvagy) szintén feltételezhető, így tettesként az ő személyük figyelembe jöhetne. Meggyanúsításuk ellen szől azonban határozottan a fiú csizmájának és a cselédkönyvnek az ellopása, továbbá a ló megsebzése; ezen cselekmények elkövetése nem állhatott érdekükben. Tetteségüket feltételezve, arra még esetleg lehetne gondolni, hogy a csizma és a cselédkönyv eltűntetésével a gyanút magukról elhárítani és a nyomozást helytelen irányba terelni óhajtották, azt már azonban nem lehet feltételezni, hogy ilyen célzattal saját maguknak olyan súlyos kárt okozzanak, mint amelyet a ló megsértése és ezáltal hasznavehetetlenné tétele jelentett.

Az egyes részletcselekmények tehát a gyanúsítható személyeket illetően, az indítóok terén határozott elterteket mutatnak fel, más szóval: a szereplő személyek közül Kenyeres kivéve, egyetlenegy sincs, akinél valamennyi részletcselekmény indítóoka feltételezhető lenne, viszont azonban a Kenyeres személyét a pénzlopás tekintetében az idő és távolság mérlegelése alapján már ki kellett kapcsolnunk. Ilyen eseteknél segítségül kell hívni az elképzelő tehetséget is. Ez kézenfekvővé teszi azt az elgondolást, hogy itt nem egy, hanem több, egymástól függetlenül működött tettes tevékenységének eredményeivel állunk szemben. Vizsgáljuk meg tehát ebből a feltevésből kiindulva az esetet.

A pénztárca ellopása 1 óra előtt történt, ez tény. A cselédkönyv és csizma ellopásának idejét viszont a helyszíni adatok alapján már az eső megjejtése — tehát 1 óra — utánra kell tennünk, mert a szoba, a tornác, továbbá az ablakpárkány a tényállásban feltüntetett helyeken sáros volt. A helyszíni adatai azt is bizonyítják, hogy a ló megsértése megelőzte a cselédkönyv és a csizma tolvajának a szobába való behatolását, mert a vérzés csak a megsebzett ló rugásától eredhetett (vérfolt az istállópadlón, álló kilincsen). Aki a lovat megsebezte, az mászhatott be az ablakon; ezt bizonyítják a helyszíni szemle alkalmával a szoba egyes pontjain talált vérnyomok. A tettes mindenütt vérnyomot hagyott, ahol megállt és mindenzen, amit megérintett. Az ablaktáblákon, ablakkilincseken vérnyom nem volt található, a tettes ezekhez nem nyúlt, tehát az ablakot nem ő nyitotta ki. Ha mégis bejutott, úgy az ablakot neki már nyitva kellett találnia. A sáros lábú, véreskezű ember nyomai a fiókos szekrényhez, onnan a sarokba a csizmához, majd vissza az ablakhoz vezetnek. Nem vezetnek azonban a feltört ládához, tehát az a személy, aki a lovat megszegelte, a cselédkönyvet és csizmát elvihette, de nem törhette fel a ládát és nem vihette el a pénzt. Ez a tettes közvetlenül az eső megjejtése után érkeztetett; ezt bizonyítják a mezítelen lábnyomok, amelyeket a hosszabb ideig tartott zápor az udvar keményebb talaján teljesen, a puha kertföldben pedig (mélyebb nyomok) részben elmosott. Ha a tettes eső előtt jött volna, nyomai a kertben sem lehetnének láthatók, mert a zápor teljesen elmosta volna a száraz talajon képződött felületos nyomokat. A tettes mezitláb jött, de távozását mezitlábos nyomok nem mutatják, holott ezeknek a talajban élesebben kellene kirajzolódva lenniök, tekintve, hogy már csak rövidebb ideig lettek volna az eső romboló hatásának kitéve. Ezzel szemben azonban a helyszíni-

ről csizmás lábnyomok vezetnek el, amelyek eltaposták a mezitelen lábnyomokat, tehát később keletkeztek.

Összehasonlítva ezt a tényt a csizma ellopásának tényével, világos, hogy a tettes a lopott csizmát felhúzta és úgy távozott. Ha ezeket a feltevéseinket és következtetéseinket a tényállás adataival összehasonlítjuk, úgy a ló megsebzésével, a cselédkönyv és csizma ellopásával határozottan Kenyerest kell meggyanúsítanunk. Feltaláljuk nála az indítóokot, a szükséges helyi ismereteket, továbbá a tér- és időbeli lehetőségeket is. A pénzlopást illetően azonban vele szemben a tér- és időbeli lehetőség hiánya miatt tagadó álláspontra kell helyezkednünk. A sértett és Rostás személyét már megelőzőleg teljesen kikapcsoltuk, így a pénzlopást csak a sértett neje vagy fia, vagy együtt közösen követhették el.

A sértett fukar, így valószínűleg a családjával szemben is szűkmarkú ember, ezt adataink bizonyítják. Az anyagi érdek tehát mind az anyánál, mind a fiúnál fennforog. A tér- és időbeli lehetőség megvan. A helyszíni adatok közül az a körülmény, hogy a ládában elhelyezett ruhák ugyanolyan sorrendben fekszenek, amint azokat a sértett 20 órakor otthagya, amellett bizonyít, hogy a tolvaj pontosan ismerte a pénz rejtékhelyét s nem kellett utána a ládában turkálnia. Ez a fiúnál és az anyjánál is joggal feltételezhető. A leg súlyosabb gyanúokot azonban a nyitott és sértetlen állapotban talált lakat szolgáltatja. A sértetlen lakat egyrészt amellett bizonyít, hogy azt a saját kulcsával vagy utánzott kulccsal nyitották ki, másrészt arra enged következtetni, hogy a tettes nem lehetett hivatásos bűnöző, mert hivatásos betörőről ilyen súlyos hibákat nem lehet feltételezni. Mert, ha kulccsal nyitották ki a lakatot, mi szükség volt akkor a valószínűleg zajjal járt feltörésre? Világos, hogy ezzel a tettes, vagy a tettesek a gyanút magukról elhárítani és a nyomozást helytelen irányba terelni óhajtották. Ilyen ténykedésnek kell minősíteni az ablak felfeszítését és a pénztárcának a kertben való eldobását is. Adataink szerint sértett a kulcsot állandóan a nyakába függesztve hordta, nem adta ki kezéből, rendes körülmények között ahhoz senki se férhetett, így az utánzott kulcs használata nem valószínű. A lakatot tehát csakis a saját kulcsával nyithatták ki.

A kérdéses éjjelen a sértett szokása ellenére ittasan jött haza s azonnal elaludt. Az ittasan ember álma mély. Itt volt a jó alkalom. Kinek állott módjában a kulcsot megszerezni? Azoknak, akik vele egy szobában háltak: a fiának és a nejének. Nehéz elképzelni, hogy ezt kettőjük közül egyik a másik tudta nélkül megcselekedhette volna, így a pénzlopással sértett nejét és fiát, mint tettestársakat kell gyanúsítanunk.

Eddigi okoskodásunk alapján a bűncselekmény a következőképpen rekonstruálható:

A sértett fukar, családjával szemben is szűkmarkú ember. Neje és fia tudtak a ládában elhelyezett pénzről. Midőn sértett április 30-án 23 órakor részegen hazajött a korcsmából és azonnal mély álomba merült, nejének és fiának megfogamzott agyában a ládában elhelyezett pénz megszerzésének gondolata. Körülbelül 23 és 1 óra közötti időben levették a sértett nyakáról a kulcsot, kinyitották a láda lakatját és magukhoz vették a pénzt. Ezután félrevezetés céljából beállították a helyszínt (láda feltörése, ablak felfeszítése, pénztárca eldobása), de nem rendelkezvén a bűnözés terén tapasztalatokkal, nyitott állapotban eldobták a lakatot. Tekintve, hogy a feltörés, ablakfeszítés fizikai munkát igényelt, viszont a sértett szemmel tartása is kívánatos volt, valószínű, hogy a sértett neje a szobában maradt és alvó férjét figyelte, amíg a fia a cselekményt végrehajtotta. A cselekmény elkövetése után a kulcsot visszaakasztották a sértett nyakába. A reggeli pénzkérésnek csak az volt a célja, hogy a gyanút magukról eltereljék.

Kenyeres a történetekről mitsem tudva, 1 óra előtt 1—2 perccel elindult barátja tanyájáról, munkakeresés végett. Ehhez szüksége volt a cselédkönyvére. 1 óra után a helyszínre érkezve, felébredt bosszúérzete az elszenvedett bántalmazás miatt, ezt kielégítendő, bement az istállóba és volt gazdája lovát megsebezte. A ló valószínűleg kirugott és Kenyeres jobbkezét megsértette (jobbkez véres lenyomata az ablakpárkányon). Ezután Kenyeres be akart hatolni a szobába, tudva, hogy a cselédkönyvet ott találja. A behatolás könnyen ment, mert az ablak már nyitva volt, magához vette cselédkönyvét. Kifelé jövet belebotlott a csizmába, kihasználta a kínálkozó alkalmat s a csizmát felhúzta és abban távozott.

Alaposan gyanítható, hogy a lopott pénzt a sértett fia magával vitte.

★

A pályázatra 89 megoldás érkezett be. Az elbírálásnál nemcsak a helyes végeredményt vettük figyelembe, hanem

mérlegelés tárgyát képezte a megoldások logikus gondolatmenete és az érvelések helyessége is. Tekintettel arra, hogy a feladat a Nádas Istvánné bűnössége mellett konkrét bizonyító adatokat nem tartalmazott s hogy ezért az ő meggyanúsítása csak feltevésekre volt alapítható, helyesnek tekintettük mindazon megoldásokat is, melyeknek szerzői Nádas Istvánnét a pénztárca ellopásában való bűnrészességgel nem gyanúsították.

Ezen az alapon:

az első díjat: **Zalezsák János** örmester (Szeged) (teljes karácsonyfa felszerelés);

a második díjat: **Lovász Ferenc** törzsörmeister (Debrecen) (fényképezőgép felszereléssel);

a harmadik díjat: **Füleki József** tiszthelyettes (Toponár) (ébredtőóra) nyerték meg.

Helyes megoldást küldöttek még be a következők:

Boda István örmester (Budapest), **Czimmermann József** örmester (Siklós), **Falusi Antal** tiszthelyettes (Szombathely), **Gerendás János** örmester (Budapest), **Hanza Gábor** örmester (Miskolc), **Hegedüs Henrik** csendőr (Budapest), **Horváth Antal** tiszthelyettes (Szeged), **Király Lázár** tiszthelyettes (Debrecen), **Küti József** tiszthelyettes (Szombathely), **Mándi János** tiszthelyettes (Debrecen), **Mong János** csendőr (Nagykörös), **Persaits József** örmester (Füzfő), **Sipöcz József** törzsörmeister (Szeged) és **Szilágyi Lajos** törzsörmeister (Szeged).

Dicséretes munkát végeztek, bár beküldött megoldásaik kisebb tévedéseket tartalmaznak: **Braun János** tiszthelyettes (Debrecen), **Dóczy István** örmester (Szombathely), **Horváth Lajos III.** tiszthelyettes (Szombathely), **Horváth Vince** örmester (Kutas), **Kozma Mihály** tiszthelyettes (Székesfehérvár), **Lakatos István** örmester (Szombathely), **Mészáros Lajos I.** örmester (Szombathely), **Mihály Sándor** tiszthelyettes (Nyirbátor), **Nagy Tamás** örmester (Szombathely), és **Porpácsi Gyula** tiszthelyettes (Szombathely).

★

Az első díjat nyert **Zalezsák János** örmester megjejtését az alábbiakban szószerint közöljük:

»A leírt bűneset tettesének kinyomozásánál abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy a nyomozás fizikai részét, az adatok felkutatását és összegyűjtését már elvégezték helyettünk. Most már tehát csak a szellemi munka, az úgynevezett »asztali nyomozás« következik.

Ha a feladatban szereplő cegei őrsparancsnok gondolatmenetét követni akarjuk, elsősorban azt kell megállapítanunk, hogy a szereplő személyek közül kinek volt érdeke a bűncselekményeket elkövetni?

Mint indítóok figyelembe jöhet:

1. a vagyoni haszonszerzés és
2. a bosszú.

A sértettnek a vagyona biztosítva nem volt, ennél fogva őt a cselekmény folytán vagyoni károsodás érte, nem érdeke tehát, hogy a nyomozást hamis irányba terelje, azért az előadását, mint igazat kell, hogy elfogadjuk. Ezt a tényt azért tartom szükségesnek leszögezni, mert, habár a nyomozó előtt, aki él, mindenki gyanús, mégis az ő tettességét az előbb írt okok miatt nem fogom feltételezni.

A pénz és a csizma ellopásából a tettesnek vagyoni haszna származott. Vagyoni haszon szerzésére irányuló törekvés a sértetten kívül minden személynél fennforoghat, ebből a szempontból tehát mindannyian lehetnek tettesek.

A cselédkönyv ellopásából sem a sértett feleségének, sem fiának vagyoni haszna nem származott. Ennél a lopásnál, mint nagyon is érdekelt fél, elsősorban a megszökött cseléd, Kenyeres János jöhet tekintetbe és csak másodsorban Rostás Mihály cigány; ő pedig azért, mert köztudomás szerint a cigány úgy gondolkozik, hogy neki mindenre szüksége lehet.

Végül következik a ló megnyilazása.

Az ilyen cselekményt már a dolog természeténél fogva is csak bosszúból szokták elkövetni. Bosszúra pedig oka — mint ahogy ez az adatokból kitűnik — csak Kenyeresnek lehet. Így szolgálta vissza volt gazdájának az elszenvedett pofonokat.

Nézzük most a bűncselekményeket abból a szempontból, hogy ki ismerhette a helyi viszonyokat?

A sértett felesége és fia természetesen ismerték. Ismerhette Kenyeres, a volt cseléd is. Rostás cigány a lopást megelőzőleg ott járt ugyan, de azt, hogy sértett a pénzt a ruhásládában tartja, nem tudhatta. Az a körülmény pedig, hogy a tettes apénzt tartalmazó levéltárcát a ládában elhelyezve volt kabát zsebéből vette ki és a többi ruhát fel se forgatta, azt bizonyítja, hogy a helyi viszonyokkal teljesen ismerős egyén lehetett.

A ló megnyilazása a helyi viszonyok ismerete szempontjából is Kenyeres tettességére mutat.

Allapítsuk meg most a bűncselekmények elkövetésének időpontját.

Erre támpontjaink:

1. a sértett előadása;
2. az időjárási viszonyok tanulmányozása és
3. a helyszín adataiból való helyes következtetés.

A sértettől tudjuk, hogy a pénze április 30-án 20 órakor még megvolt, május 1-én 5 óra 50 perckor pedig már nem volt meg.

Az eső 1-én 1 órakor kezdett esni, a kertben megtalált levelestárca alatt (amelyben a pénz volt) pedig a föld száraz volt. A tárca tehát eső előtt került a kertbe. Ebből következik az, hogy a pénzlopást még eső előtt követték el.

Nem állja meg azonban a helyét ezen időbeli megállapítás a cselédkönyv és a csizmák ellopásánál. Az adatok szerint ugyanis a szobában, ahol ezek voltak, a padlón sáros lábnyomok vannak (a pénzesládánál sáros lábnyomokat nem találtak). Tudjuk azt, hogy a szobában rendes körülmények között sáros lábnyomok csak úgy keletkeznek, ha oda valaki sáros lábbal vagy lábbelivel bemegy. Az udvar 1-én 1 óráig száraz volt. Ez a lopás tehát 1-én 1 óra után követtetett el.

Annak a megállapítását, hogy a ló megnyilazása mikor történt, pusztán az istállóban talált adatokból megállapítani nem lehet. Ha azonban a ló állása mögött talált vércseppeket és az istálló ajtaján talált vért összefüggésbe hozzuk a vendégszobában talált vérnyomokkal, rájövünk arra, hogy mindkét helyen ugyanaz a tettes járt.

A szobában ugyanis ott vannak a vérnyomok, ahol a sáros lábnyomok, a sáros lábnyomok eső alatt, azaz 1 óra után keletkeztek, tehát a tettes ebben az időben járt az istállóban is.

Megtaláljuk a két cselekmény összefüggését a tettes személyében is, amennyiben a cselédkönyv ellopása is csak Kenyeresnek volt érdeke, viszont a bosszú (a ló megnyilazása) is az ő tettességére mutat.

Ha megvizsgáljuk a ruhásláda feltörésének módját, azt látjuk, hogy a pénzt senki más, csak a sértett felesége vagy fia lophatták el.

Tudjuk azt, hogy a biztonsági lakatot csak a saját kulcsával lehet kinyitni. A lakat kulcsát a sértett állandóan a nyakában hordotta. A kulcsot senkinek se volt alkalma tőle elvenni, csak feleségének és fiának, még pedig akkor, amidőn 30-án 23 órakor a korcsmából ittasan hazament és, mint ahogy az ilyenkor lenni szokott, mélyen elaludt.

A sértett feleségének és fiának, valamint Kenyeres volt cselédnek tettessége tér- és időbelileg is lehetséges. Rostás Mihály cigány azonban abban az időben, amikor a bűncselekmények elkövetettek, a helyszínen jelen nem lehetett. A pénzt ellopták 1-én 1 óráig, Rostás pedig 30-án 23 óra 30 perckor a lakásán volt és 1-én 1 órakor szintén a lakásán volt. Tehát, ha a pénzlopásban ő volna a tettes, akkor 1 és fél óra alatt 30 kilométert kellett volna neki gyalog megtenni. Ez a képesség pedig még egy cigánynál is lehetetlen.

A csizmák és a cselédkönyv ellopása, valamint a ló megnyilazása az eső alatt, vagyis 1-én 1 és 2 óra közötti időben lett elkövetve. Rostás 1 órától 1 óra 30 percig lakásán volt, ha 1 óra 30 perckor elindult volna hazulról, akkor is csak 30 perce lett volna, hogy még az eső tartama alatt a helyszínére érjen, 30 perc alatt pedig 15 km-t gyalog megtenni lehetetlen.

Ezeknél a cselekményeknél Rostás tettességében különben ellentmondanak a helyszínen talált vérnyomok is, mert tudvalevőleg Rostáson sérülés nincsen.

Kenyeres János tettességét a cselédkönyv és a csizmák ellopásában az is bizonyítja, hogy a szobában talált sáros nyomok mezítlábas férfitől származnak és mint tudjuk, Kenyeres Bihari József tanyájáról mezítláb távozott el.

Bizonyíték továbbá Kenyeres ellen már magában a mezítláb való eltávozás is, mert május 1-én még nincsen olyan enyhe idő, hogy a lábbelinket felesleges holmiként el lehetne hagyni. Kenyeres úgy gondolkozhatott, hogy minek vigye az ő — valószínűleg nem a legjobb állapotban lévő — csizmáit magával, mikor, ha a lopás sikerül, úgyis új csizmái lesznek.

Az adatok eddigi vizsgálatából az tűnik ki, hogy a pénz ellopásának a gyanúja úgy az anyát, mint a fiút egyformán érinti. Azonban nem valószínű, hogy az anyának a pénzlopásban része volna. Ezen feltevést látszik bizonyítani az is, hogy amikor 1-én reggel a fiú búcsúzott szüleitől, az anya veszekedett férjével, hogy a fiúnak adjon pénzt. Ő tehát igaz úton akart fiának pénzt szerezni és nem lopással.

A bűncselekmény rekonstrukciója a következő:

A fiú ismervén atyjának fukar természetét, tudta, hogy pénzt hiába kér, úgysem fog kapni. Elhatározta tehát, hogy atyját meg fogja lopni.

Amikor az apa 30-án 23 órakor a korcsmából hazament, a fiú látta, hogy most van a legjobb alkalom a lopás keresztülvételére. Megvárta, míg szülei elalszanak és akkor kivette atyja nyakából a pénzt tartalmazó láda kulcsát. A kulccsal átment a vendégszobába, kinyitotta a lakatot és a levéltárcát a ruhák tetején lévő kabát zsebéből magához vette.

Most azonban kellett valamit csinálni, hogy a lopás úgy tűnjön fel, mintha azt idegen tettes követte volna el.

Ezért megrongálta a ládát, az ablakot pedig — valószínűleg oldalfegyverével — kívülről kifeszítette, ezen művelet közben jobbtenyere az ablakpárkányra nyomódott (innen maradt vissza a lenyomat), majd a lakatot és a levelestárcát — miután előbb belőle a pénzt kivette — a kertbe dobva, visszament a szobába és a lakat kulcsát az alvó atyja nyakába visszatéve, lefeküdt.

Valószínű azonban, hogy a pénzt vagy az udvaron, vagy a ruhájába rejtette, számítva arra, hogy ha reggel a bűncselekményt felfedezik és az ő pénztárcáját is meg találják nézni, ne találjanak nála semmit.

Kenyeres János szökött cseléd Bihari József katonapajtásával annak tanyáján április 30-án a késő órákig borozgatót. A bor az embert lobbanékonyvá teszi és ha az illető a leggyávabb ember is, a szesz fogyasztása után úgy érzi, hogy ő most mindenre képes. Ilyen állapotban lehetett Kenyeres is, amikor elhatározta, hogy bosszút áll volt gazdáján. De a bosszún kívül még a kényszer is hajtotta, meg kellett szerezni a cselédkönyvét, mert hiszen enélkül sehol se tudott volna elhelyezkedni. A csizmák ellopását is akkor határozhatta el.

Ezen terveiről pajtásának természetesen nem szólt semmit, hanem május 1-én 1 óra előtt pár perccel — a csizmái hátrahagyása mellett — úgy búcsúzott el, mintha a városba menne.

Volt gazdája házához 1-én 1 óra 15 perckor érkeztetett, ekkor már az eső javában esett.

Ott a műútról a kerten és az udvaron keresztül bement az istállóba. A kertben — miután annak talaja puha — a lábai mély nyomokat hagytak hátra és ezeket a vihar sem volt képes teljesen elmosni.

Az udvar talaja még kemény volt és ez az oka annak, hogy a kertajtónál végződő mezítlábas nyomoknak az istálló felé folytatása nincsen.

Kenyeres az istállóba való bemenetelekor maga után az ajtót becsukta és így a sötétben — vagy a magával hozott, vagy az ott talált rozsdás szeggel — megnyilazta a lovat.

Ezen művelet közben, valószínűleg a szeggel, de az is lehetséges, hogy a beverésnél használt eszközzel megsértette a jobbkezét és a vére a ló állása mögötti talajra csapott.

Az istállóból kijövet az ajtókilincset teljesen bevérezte, az ajtó becsukásakor pedig a még a kezén maradt vérral bemázolta a külső kilincset is.

Kenyeres az istállóból felment a tornácra, hogy valahogyan az ablakon keresztül bemenjen a vendégszobába és az ottlévő cselédkönyvét, valamint a csizmákat ellopja.

Itt azonban az a kellemes meglepetés érte, hogy a vendégszoba ablaka már nyitva volt. Ő természetesen nem sokat vizsgálta az ablakot, hanem legfeljebb azt gondolhatta, hogy a házbeliiek feledékenységből hagyták nyitva. Azért tehát — miután pár csepp vére a tornácra lecseppent —, anélkül, hogy véres jobbkezeivel az ablak valamely részéhez ért volna, felállt a párkányra és onnan belépett a szobába.

Bent a szobában a vére újból elcseppent, majd a fiókos szekrényhez ment és annak tetején lévő cselédkönyvét magához vette. Az elvételnél a véres kezét hozzáérintette a szekrényen levő terítőhöz és azt ilymódon bevérezte.

A fiókos szekrénytől a szoba délnyugati sarkába ment és ott magához vette a csizmákat, közben a vére ott is lecseppent. Ezekután a fal mellett visszament az ablakhoz és úgy, ahogy bejött, elhagyta a szobát.

Kint a tornácra felhúzza a csizmákat és az udvaron, valamint a kerten keresztül a műút felé eltávozott.

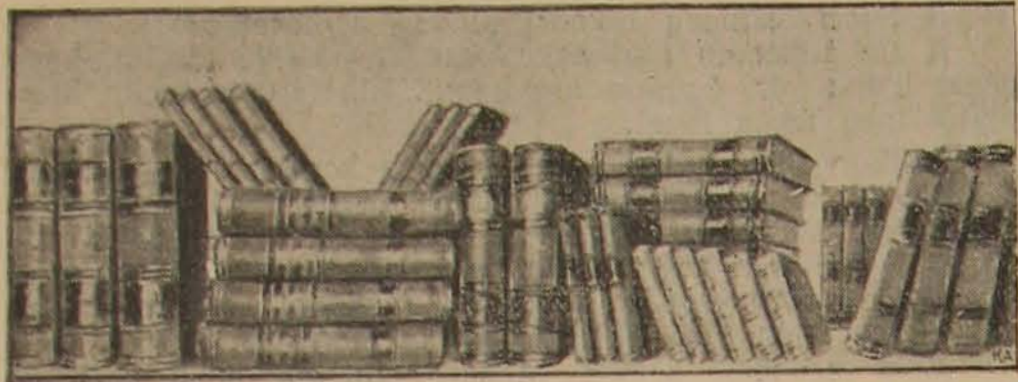
Távozásakor az udvar talaja már eléggé fel lehetett ázva és ez az oka annak, hogy jól használható lábnyomok maradtak vissza.

A kertben — pusztán véletlenül — rálépett a befelé vezető mezítlábas nyomára és ugyancsak így rátaposott a sértett fia által odadobott leveles tárcára is.

Zalaysák János őrmester,

5. nyomozó alosztály, Szeged.

KÖNYVISMERTETÉS.

Mi gyalogosok.*) Ugyan már 10 év mult el a világháború befejezése óta s azt lehetett volna hinni, hogy a háborús irodalom özöne lassanként el fog apadni. De legutóbbi időben, mintha új lavina indult volna meg és ellenében az előbbi komoly, illetőleg memoárszerű művekkel, most a különböző szerzők tapasztalataikat, észrevételeiket regények alakjában találják az olvasó közönség elé.

Rá kell mutatnom Remarque hirhedt művére, »Nyugaton a helyzet változatlan«, amely tisztára tendenciózus munka. Irányzata annyira átlátszó, hogy Ausztriában, de még Csehországban is megtiltották katonai körökben a terjesztését, illetve olvasását.

Természetesen az ilyen munkák ellenhatást is váltottak ki és olyan frontharcosok is a közönség elé léptek élményeikkel, akik mint derék, jó hazafiak semlegesíteni akarják a mérgező hatású »katonai tapasztalatokat«.

Ilyen munka Lehmann »Wir von der Infanterie« című műve. A könyv szerzője különben a bajor főváros egyik legnagyobb könyvkiadó cégének tulajdonosa; a háború elején mint hadiönkéntes, tehát mint közlegény, mindennemű előjogok nélkül, lépett be egy bajor gyalogezredbe.

A szerző érdekesen írja le tapasztalait, élményeit. Reávilágít ama sok ellentétes nézetre, amely a német csapatokban csakhamar a háború kitörése után fellépett, de akárminő volt az egyes katona világnézete, abban mindenki egyetértett, hogy első a Haza, a köz érdeke és csak azután jön az egyén. A »dokornak«, az intellektuellnek nehéz helyzete volt eleinte a földműves fiúkból, kézművesekből, sokszor szocialista érzelmű munkásokból és más egyszerű emberekből álló szakaszának legénysége közt. Az intelligens fiú ügyetlen volt, gyenge, rövidlátó, az állásharcok nehéz építésénél bizony elmaradt az egészséges idegzetű, nehéz munkához szokott gazdafiúk mögött és mégis a közös eszme egybeforrasztotta valamennyit.

Megkapóan festi le a frontkatona életét, nélkülözéseit, kis- és nagy bajait, viszonyait az altisztekhez és a tiszttekhez. Megismerhetjük a német tisztikart is; persze az első nagy csaták veszteségei után ez sem volt már homogén, különösen a tartalékezredéknél. Aktív tiszt csak itt-ott akad már, a legtöbb nyugdíjas vagy tartalékos volt. A háború folyamán a hátszögből jövő fiatal tisztikarnak nehéz helyzete volt a tapasztalt, hadviselt, intelligens legénységgel szemben. Lehmann minden során meglátszik, hogy azt, amit leírt, tényleg átélte, átérezte, de azt, amit átérezett, oly módon veti papírra, hogy az olvasó beleképze magát a frontkatona életébe, vele szenved, vele fázik és vele borzad.

Lehmann műve nemcsak mint háborús olvasmány érdekes, de el kellene azt olvasnia minden fiatalembernek, fiatal tisztnek, aki maga nem esett át a háború borzalmain, hogy tudja, lássa, átérezze, mi az, amit a jövő harcában a katonától követelnek. A munka a német viszonyokat tárgyalja ugyan, mégis reánk, magyar katonákra nézve is sok érdekes tudnivalót foglal magába, mindenekelőtt a törhetetlen és rendíthetetlen példát mutatja, mely nálunk is követésre méltó.

S—y.

*) Wir von der Infanterie. Von Fr. Lehmann J. F. Lehmanns Verlag München.

Gazdasági ténykedés. A jó csendörnek tudvalévőleg feladata minden bünt megakadályozni, vagy ha ezt nem tudja, üldözni és a tetteit ártalmatlanná tenni.

A hadsereg ellen való bűnöknek talán legsúlyosabbika a kémkedés. Ennek mindig nagy volt a szerepe, hiszen egyik állam a másiknak a gyenge oldalait akarja kitapasztalni, hogy adott alkalommal tudja, hol lehet azt legkönnyebben megsebezni.

Ha visszaemlékezünk, már 1914 előtt is nagy szerepe volt a volt monarchiánkban ellenfeleink kémhálózatának. Egész Keletgalícia, Felsőmagyarország alá volt aknázva, nemkülönben Erdély, a Bácska, a Bánát nemzetiségi részei, Horvátország, Bosznia. Későbbi ellenfeleink nagy pénzáldozattal iparkodtak mindent megtudni, ami őket érdekelte. Persze, néhányszor rajtaveszttek a kémek, de bizony a legtöbbször sikeriült céljukat elérni. Csak vissza kell emlékeznünk a máramarosi pörre, a zágrábi hazaárulók stb., stb. pörére.

De míg a háború előtt a kémkedés inkább a politikai és katonai titkok kifürkészésére terjedt ki, addig különösen a háború alatt főleg a gazdasági élet érdekelte a hadviselő feleket, mert hiszen már az első hónapok után látszott, hogy ez a háború az anyag hadjárata lesz.

Két hatalmas ipari állam versengése, hogy úgy mondjuk, a méretek túldimenzionálása idézte fel ezen háborúk legnagyobbikát: Anglia és Németország versengése.

Tudjuk azt is, hogy a világháborúnak a központi hatalmak anyagi kimerültsége vetett véget és a versaillesi békediktátum súlyos feltételei között, ha azokat tüzetesen vizsgáljuk s a sorok között tudunk olvasni, nagyobb szerep jutott a gazdasági kérdéseknek, mint a politikaiaknak.

Az úgynevezett békekötésnél Anglia ipari irigysége és féltékenysége, Franciaország gyűlölete és az U. S. A. hozzá nem értése játszották a főszerepet. A többi állam jóformán alig jutott szóhoz, csak mellékesen kezelték igényeiket, kifizetvén őket aprópénzzel. A kisántánt államairól természetesen nem emlékezhetek meg, mert hiszen ezen békediktátumnál nekik csak annyiban volt szavuk, hogy bennünket széttéptek.

A békekötés után azonban csakhamar kisült, hogy tulajdonképpen csak a fegyverekkel vívott háború szűnt meg, a gazdasági harc annál inkább tombolt, sőt a békekötés alatt és után az ántántországok oly kémszervezettel hálóztták be egész Németországot, amire még a világtörténelemben példa nem volt.

Egy bizonyos fokig mi is megismertük az ellenőrző bizottságok működését; mivel azonban Magyarországnak az ántánt szemében számottevő ipara nem volt, ezen bizottságok tevékenysége inkább politikai és katonai célokra irányult és csak másod-, illetve harmadsorban a gazdasági életre. Bár most épp az utóbbi időben mi is kapunk ismét kóstolót az ántánt gazdasági háborújából a keleti jóvátétel címe alatt.

Az ántánt bizottságainak Németországban nemcsak az volt a szerepük, hogy minden meg nem engedett vagy fölös hadianyagot felkutassanak és megsemmisítsenek, hanem féltő gonddal tanulmányozták mindama kérdéseket, melyek megvilágítása által megakasztani vélték a gyárak átállításának lehetőségét, esetleges új bonyodalom esetén, nehogy ezek valaha hadianyagot gyárthassanak Németországnak.

Ők a német ipart tönkre akarták tenni, kikémlték az üzleti titkokat, az előállítás eljárásait, különösen a vegyipar féltve őrzött metódusait, hogy majdan gazdasági téren is lekiúzhassák a kellemetlen és lassanként mindjobban ébredő és erőre jutó ellenfélt. Olyan kémhálózatot létesítettek, amely részben még ma is fennáll, hogy ezáltal a német ipar haladásáról, fejlődéséről, a gyártás titkairól mindig, azonnal értesítést kapjanak.

Nemrégiben jelent meg egy angol ember könyve,*) aki benne volt a katonai ellenőrző bizottságban. Ez a könyv élénk fényt vet az ántánthatalmak gazdasági ténykedésére a háború alatt, de főleg a háború után.

A szerző csodálatraméltó őszinteséggel vallja be, hogy az ántánthatalmak a békediktátumok határozványain egyszerűen túltették magukat, ha azok nekik nem feleltek meg. Az ellenőrző bizottság tagjait külön nagy gonddal választották ki feladataikra s a katonai egyenruha alatt csupa szakember rejtőzött, gépészek, mérnökök, vegyészek, sokszor előmunkások vagy szakmunkások, akiket becsempészték a különböző üzemekbe ellenőrzés címe alatt, hogy ott ezek az üzleti titkokat elsajátítsák.

A szerző — Vivian Stranders angol szkv. vezérkari százados — felemlíti, hogy az ántánt kémei által minden gyárról pontos tervrajzokat kapott, úgyhogy ezek segítségével betekintheztek az egyes telepek oly részeibe is, ahol különben semmi keresnivalójuk nem volt. Egyszerűen megszemlélték azokat a műhelyeket, laboratóriumokat, amelyek őket érdekelték, kijelentve, hogy: »Feljelentés érkezett, hogy ott hadianyag van elrejtve«.

Hadianyagot persze nem találtak, de szakembereik az illető gyártási ágazatba betekintést nyertek s egyes munkásokat is megvesztegetve, mindenről tájékozódhattak, ami őket érdekelte.

A szerző zárószavában kijelenti, hogy még most, a bizottságok elutazása után is egész kémrendszer maradt vissza, hogy a német ipart állandóan szemmel tartsa és különösen a német vegyészek munkáit kifürkésze. A szerző ezen állítását a nemrég közölt hír, hogy a német I. G. Farbenindustrie egyes telepein nagymérvű kémkedés nyomára jutottak, megerősíteni látszott.

Mivel csendőrségünknek feladata országunk rendjéről és biztonságáról minden téren gondoskodni, ajánlhatjuk ezen igen érdekes munka elolvasását, különösen azoknak, akik ezen a speciális téren dolgoznak.

S—y.

—o—

Közlekedési kihágások. Abból az alkalomból, hogy a közlekedési kodex január 1-én életbelép, dr. Élthes Gyula, a Kihágások Kézikönyvének szerzője tömör, könnyen áttekinthető feldolgozásban összefoglalta az összes közlekedési kihágásokat. Kis kihágási kodexébe felvette nemcsak a nagy kodexbe, hanem az úttörvénybe (az 1890. évi I. t.-c.) foglalt és a nagy kodex által hatályon kívül nem helyezett közlekedési és útrendőri kihágásokat is, továbbá az 57.000—1910. B. M. sz. rendeletnek a gépjárművek nemzetközi forgalmára vonatkozó, egyelőre hatályban tartott rendelkezéseit. A kis kihágási kodex így magában foglalja a szárazföldi közlekedési kihágások teljes joganyagát és ezt a szerző fajuk és jogi természetük szerint csoportokba osztva, oly tömören tárja az olvasó elé, hogy bármelyik kihágás pillanatok alatt felfedezhető, amit különösen elősegít a kis kodexhez csatolt részletes betűsoros tárgymutató is. A könnyű kezelés abban leli magyarázatát, hogy a szerző egy szakaszba vonja a rendőri rendelkezéseket és tilalmakat a büntető szakaszokkal, feltüntetett mindenütt mind a két szakasz számát s mivel ugyanott a rendőri rendelkezés és tilalom hű szövege is felfedezhető, az olvasónak nem kell keresgélni és összehasonlítani a különböző szakaszokat. Ez a módszer a kis kodexet a laikus számára is igen használhatóvá teszi, de jó szolgálatot tehet a rendőri büntetőbíráknak, csendőröknek, rendőröknek járőrőrszolgálat közben, autósoknak, fuvarosoknak, hajcsároknak, gépjárművezetőknek, kocsisoknak, lovasoknak, kerékpárosok-

nak és a gyalogosoknak is. A szerző e művét elsősorban a Kihágások Kézikönyvének hatályon kívül helyezett 202—224. lapoldalai pótlásául szánta és éppen ezért ugyanazon kiállításban és alakban jelent meg. Azok a csendőrök, akik a Kihágások Kézikönyvét megrendelték, a közlekedési kihágási kis kodexet a hatályon kívül helyezett rész megfelelő helyére könnyen beilleszthetik. A mű mindössze ötven oldal, zsebben könnyen hordható és megrendelhető a szerzőnél (Szentkirályi-utca 35., III. 8.), vagy a könyvesboltokban. Ára 1 P 20.

A trianoni határon.

Mennyi embert tettél hontulanná, mennyi keserű könnyet préseltél ki a magyar szemekből Trianon! Ha rá gondolok, a düh és fájdalom marcangolja a lelkemet. Könny nélküli szemmel — mert könnyeink kiapadtak már — siratjuk a múltat. Mikor jössz már el magyar Feltámadás!? Megérjük-e még a jövődet?

Valami azt súgja bensőmben, hogy igen.

★

Talán mi érezzük legjobban e trianoni fájdalmat. Mi, akik nap-nap után a határon vagyunk. Kigyulladt szemmel, sajgó lélekkel és összeszorított ököllel portyázunk a szegényhatáron. A búzaföldek között kanyargó fehér határkövek gúnyosan vigyorognak felénk s mintha kiabálnák: »Eddig és ne tovább!« Vágyódó szemmel tekintünk a gyönyörű magyar vidékre, melyet tőlünk elraboltak. Mintha látnók a Magas Tátra fellegekbe nyúló körvonalát. Messze van, de izzó képzeletünk idehozza közelünkbe. — Itt a határon elmúlik a harag, a gyűlölet és a bosszú. Megszűrődik az ember lelke a hazaszeretet leheletének finom rostáján. A határon összefog minden magyar, megtaláljuk egymást a fájdalomban.

★

Uj csendőr jött az örsre, fiatal, életerős ember. Cseh megszállott területre való. Ahol portyázunk, onnan látni jalu-jának tornyát. Együtt mentünk szolgálatba. A határig jó kedve volt, amint azonban az első határkövet megpillantottuk, elkomorodott. Arcának piros színe jakóra változott. — Tudtam, hogy így lesz az. Én már hat éve járom így a határt. Figyeltem bajtársamat. Nézte sötét szemekkel és mikor feltűnt egy fordulónál szülőfalujának karcsú tornya, arca egészen hófehérré vált és megremegett a szájaszéle. Hatalmas termete kiegyenesedett. Fejét magasán tartva, jelemelt ököllel jenyegedett Észak-Nyugat felé. Arra, amerre a torony jehérlett!...

★

A minap eljogvott a gyujtóm. Erős dohányos vagyok, nagy szükségét éreztem a gyujtónak. Járőrtársamnál se volt. Találtunk egy surbankó legényt, odaáttra való volt, atyjának néhány tehenét legeltette a határvonal által kettémetszett földjükön. Farkas Gábornak hívják, 14 éves és 6 elemije van. Volt gyujtája, készséggel kínálta fel, én elvettem néhány szálát és kárpótlásul egy 10 jillérest nyujtottam át neki. Kérdeztem,

*) „Die Wirtschafts-spiionage der Entente“ von Vivian Stranders, Generalstabs-hauptmann a. D. der britischen Luftstreitkräfte, — Magister phil. der Universität London, E. S. Mittler & Sohn Berlin, 1929.

hogyan tudja-e olvasni a pénzen lévő feliratot? Nem tudott magyarul olvasni, pedig 6 évig járt iskolába. — Mi lesz velünk, ha a cseh kultúra még sokáig fogja áldásait osztogatni a Felvidéken?

★

Ilyen béke nem igen volt több a világtörténelemben. Tíz éve, hogy béke van és mi még mindig a béke után sóhajtozunk. De béke-e az, ha a határ Hidasnémeti mellett húzódik?

★

Hidasnémetiben jelszálltam a vonatra. Sokan jöttek oda-átról. — »Né, magyar csendör« — kiáltott fel egy 14-15 évesnek látszó kis leány. Az utasok egymásután jöttek kezetszorítani velem. Egy fehérhajú öreg úr elfordult és két könnyeseppet morzsolt szét az újjai között. Én is.

★

Később tudtam meg, hogy az a kislány, aki elkiáltotta magát, hogy »Né, magyar csendör«, — még nem volt a Csonkaházában. Az összeomláskor még csak három éves volt. Vajjon honnan tudta, hogy milyen a magyar csendör? Onnan, hogy az ősz öregúr a kislány nagyatyja.

★

Lesz-e még ebből a szégyensírból feltámadás? Elérjük-e még azt, hogy a Kárpátok ormán magyar zászlót lenget majd a szél?!

Hiszem és vallom: Igen!

Dybás József őrmester (Garadna).

—o—

Dicséretetek. A m. kir. csendőrség jelügyelője a budapesti csendörkerület állományába tartozó Holló Lajos tiszt-helyettesnek több kiderítetlenül maradt sorozatos betöréses lopás tettésének fáradságot nem ismerő buzgalommal való kinyomozásáért, továbbá 22 évet meghaladó csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálatban tanúsított eredményes tevékenységéért, őrsparancsnoki minőségben alárendeltjeinek lelkiismeretes neveléséért és oktatásáért; Rieger Lajos gazdasági tiszt-helyettesnek 25 évet meghaladó csendőrségi szolgálati ideje alatt a közbiztonsági szolgálat terén, valamint segédmunkási minőségben kifejtett eredményes tevékenységéért és fáradságot nem ismerő szorgalmáért dicsérelt elismerését fejezte ki. — A budapesti csendör kerület parancsnoka a budapesti II. osztály állományába tartozó Dávid Sándor őrmestert, mert több kiderítetlenül maradt betöréses lopás tettésének kinyomozása körül járőrzetőjét odaadó és fáradságot nem ismerő buzgalommal támogatta, nyilvánosan megdicsérte.

Szilveszter-est az Országos Tiszti Kaszinóban. A műsor kezdete este 9 órakor, vége 11 órakor. A műsört részletesebben az Országos Tiszti Kaszinó »Kaszinó Lap«-ja közli. (Megjelenik körülbelül december 22-én.) Este 11 órakor a nagy diszteremben tombola. Tombolajegyek (ára 50 fill.) az elővételi pénztárnál folyó hó 22-től már válthatók. Éjfélkor az újesztendő köszöntése, 1 óráig vacsoraszünet, utána tánc reggelig. Belépés: kaszinótagok tagsági igazolványaik, azok családtagjai családi (jóléti) igazolványaik felmutatása ellenében a 12 sorig (pamlagülés bal 11., jobb 17. számig): 2 pengőért, a 13-24. sorig (pamlagülés bal 25., jobb 35. számig): 1 pengő 50 fillérért, a 25 sortól pedig 1 pengőért válthatják meg félárú belépőjegyeiket. Erre az estélyre — helyszüke miatt — meghívókat nem ad ki a kaszinó. Hozzá tartozók és vendégek csakis kaszinótag társaságában léphetnek be, avagy úgy, ha belépőjegyeiket kaszinótag váltotta meg. Tagsági vagy családi igazolvánnyal el nem látottak (hozzátartozók, vendégek stb.) a fent részletezett ülőhelyekért 4, 3 és 2 pengő belépődíjat fizetnek. A műsoros előadás után

érkezők 1 pengős táncjegy megváltása ellenében bebocsájtást nyernek. A belépésnél a jegyellenőröknek — a belépőjegyen kívül — az arcképes igazolványokat is személyesen kell felmutatni. A nagy érdeklődésre való tekintettel a jegyek árú-sítását elővételben már december 22-én délelőtt 10 órától megkezdik. Étkezés: az összes emeleti helyiségben buffet, a földszinten meleg ételek. Asztalok az emeleten le nem foglalhatók; a földszinten asztalok Posch Béla vendéglősnél foglalhatók le.

Helyesirási szótár. Közel a teljes magyar szókincset — 15 ezer szóalakot — tartalmazza Horváth Endre Helyesirási szótára. Ezenkívül még tízezer idegen szóalak írásmódját is magyarázza a könyvecske. Ugy, hogy a forgató nem nyúl hiába ahhoz, ha valamely szónak a helyesírásában nem bizonyos. Horváth régebben megjelent helyesirási szótárát mintegy ötszázán, ezt az újabb szótárát is közel ugyanannyien rendeltek meg a csendörök közül. Csendöröknek az eredeti 3 pengős ár helyett 2 pengőért adja a szerző. Aki öt példányt rendel, annak 10 pengőért 6 példányt küld. Megrendeléseket: Horváth Endre, Kispeszt, Hunyadi-utca 126. szám alá kell küldeni.

Baleset. Kakas László érdi őrsbeli törzsőrmester őrzőportyázása közben a disósi kőszénbányában belezuhant egy hét méteres gödörbe és a bal felső lábszáracsontja eltört. Járőrtársa: Gönczy Endre csendör ruganyos kocsit szerzett s azon hazaszállította járőrzetőjét az érdi őrsre, ahol Dr. Milhojjer Ignác érdi körorvos első segélyben részesítette, azután pedig a budafoki mentők a budapesti 1. sz. honvéd és közrendészeti kórházba szállították a súlyosan sérült törzsőrmestert.

Adomány a csendőrségi internátus alapja javára. A Károlyi László gróf uradalom erdőgondnoksága beküldött szerkesztőségünkhöz 62 P 40 fillért azzal a rendeltetéssel, hogy a csendőrségi internátus alapjához csatoltassék adományképpen. Az összeget kormányzó úr Öfjóméltósága kökapui vadászatához vezényelt csendörök fizették be az uradalom pénztárába élelmezési költségek fejében. Az adományt illetékes helyre juttattuk, az említett uradalomnak pedig ezúton fejezzük ki köszönetünket.

Elöléptek: A budapesti csendör kerületben őrmesterré: Pápai Béla, Németh Géza és Germán Károly csendörök. — A székesfehérvári csendörkerületben őrmesterré: Deme Ferenc és Göndöcs Ferenc csendörök. — A szombathelyi csendör kerületben törzsőrmesterré: Reiner Ferenc, Németh Ferenc I., Török István, Salamon József és Strauch Ferenc őrmesterek, őrmesterré: Hegedüs János, Csordás József, Szekszárdi Mihály, Gregor János és Töttő Mihály csendörök. — A pécsi csendör kerületben törzsőrmesterré: Bognár Pál és Spisák Nándor őrmesterek. — A szegedi csendör kerületben törzsőrmesterré: Végh József és Horváth Fülöp őrmesterek; őrmesterré: Tenkés István, Földesi Pál, Kovács István XII., Tóth Antal II. és Kiss Benjámín csendörök.

Házasságot kötöttek: Dr. Birkholz Tivadar főorvos Szentiványi Erzsébet Jozeja úrnővel Budapesten, továbbá: a pécsi csendör kerületben Csordás János őrmester Mottl Herminával Somogyon, Oláh András őrmester Faragó Máriával Belecskán; a miskolci csendör kerületben: Balogh Lajos őrmester Gross Máriával Sajókésztesurón.

Szladek Barna ny. százados »Az orosz jorradalmak és ellenforradalmak« című könyvét a csendőrség tagjai félárú, 1 pengő 80 fillérért kiadóhivatalunknál megrendelhetik. A könyv ára kézhezvétel után a becsatolt csekklapon fizetendő.

Eladó jókarban lévő, látható írású, Smith-Premier gyártmányú írógép 150 pengőért, vagy esetleg jókarban lévő »Mignon« írógéppel elcserélhető. Az érdeklődők forduljanak Schmidt Ferenc őrmesterhez (Magyarbóly). Kívánatra írásmintát küld.

Cikket nemcsak a csendőrség tagjaitól, hanem bárkitől elfogadunk s azt közlés esetén megfelelően honoráljuk. A lapunkban megjelent közlemények tulajdonjogát fenntartjuk, azokat tehát beleegyezésünk nélkül nem szabad utánnymatni. — Kéziratokat nem adunk vissza. A közleményeket kérjük az ivnek csak az egyik oldalára, félhasábosan és írógéppel vagy könnyen olvasható írással írni. Kéziratok sorsáról csak a szerkesztői üzenetek között adunk választ, azért kérjük mindig megírni, hogy milyen jelige alatt válaszoljunk. — A szerkesztői üzenetekben mindenkinek válaszolunk, levelet nem írunk. Jeligéül kérjük kisebb helységek neveit választani, mert az azonos jeligékből származó félreértéseket csak így lehet elkerülni. Ha jelige nincsen megjelölve, az érdekelt nevének kezdőbetűit és az állomáshelyét használjuk jelige gyanánt. Közérdekű kérdésekre a „Csendőr Lekszikon“ rovatban válaszolunk. Előfizetni csak legalább félévre lehet. A csendőrség tényleges és nyugállományu legénységi egyénei az előfizetési ár felét fizetik. Az előfizetéseket kérjük pontosan megujítani, mert a felszólítás költségét külön felszámítjuk. — A nekünk szánt pénzküldeményeket kérjük a Nemzeti Hitelintézet Budapest-krisztinavárosi fiókjának (Budapest I., Krisztina körút 141) 1672. számú csekk számlájára befizetni, a csekkre pedig feljegyezni, hogy a befizetés a Csendőrségi Lapok javára történt. — A hozzánk intézett leveleket így kell címezni: „A Csendőrségi Lapok szerkesztőségének, Budapest I. ker., Vár, Országház utca 30. szám“.

K. A. örm. 1—4. A közeljövőben nincs kilátás arra, hogy a nősülési kérvények beadására vonatkozó tilalmat megszüntessék. Máskülönben pedig mindazt, amit kérdez, mi se tudhatjuk, mert jósnai nem tudunk. Valószínű azonban, hogy a feltételek változatlanul maradnak. Arra a kérdésére, hogy a csendőr legénységnek miért nem engedik meg korlátozás nél-

kül a nősülést, lapunk folyó évi 5. számának vezető cikkében bővebb magyarázatot talál. 5. Ha előjegyezték, akkor remélheti a felvételét, de csak akkor, amikor a vámőrségnél létszámhiány lesz. Biztosnak természetesen nem lehet a felvételt tekinteni, manapság még különösen nem lehet biztosra venni semmit, annyi a jelentkező minden pályán. Ha a vámőrség átveszi, akkor a csendőrségnél nem fognak akadályt gördíteni az átvétel elé, mert ha leszerel, akár a vámőrséghez, akár más testületbe lép be, a csendőrség szempontjából egyre megy. Átvétele esetén tőlünk minden esetre le kell szereznie, — akár a kötelezője letelte előtt is megteheti —, de egyben le kell mondania minden igényéről, amit egyébként a csendőrségi szolgálata révén a kincstárral szemben támaszthatna, vagyis végkielégítésre és nyugdíjra nem számíthat, természetes azonban, hogy csendőrségi szolgálati idejét a vámőrségnél is beszámítják.

M. J. Tab. Örskihalgatáson adja elő az ügyet s kérje, hogy az szolgálati úton a belügyminiszter úrhoz (VI. b. osztály) előterjesztessék. Községi elöljárósági bizonyítvánnyal igazolja, hogy özvegy édesanyja vagyontalan, keresetképtelen, többi gyermekei nem bírják fenntartani s egyedül ön az, aki eltartásáról gondoskodhatik. Előnyös volna a kérelme elbírálásánál, ha azt is igazolná, hogy hat év alatt anyja eltartására milyen összegeket fordított a zsoldjából. Ha minden úgy van, amint a levelében írja, akkor ön derék fia az anyjának s mi őszintén kívánjuk, hogy a jövő karácsonykor közös otthonukban állítsanak karácsonyfát. Kérelmében nemcsak a kintlakás engedélyezését, hanem egyben a családi pótlék folyósítását is kérnie kell.

F. M. örm., Debrecen. A címváltozást tudomásul vettük. A »Legény a gáton« c. regény II. részét a jövő évfolyamunkban közöljük folytatásokban, azután valószínű, hogy a szerző könyvalakban is kiadja.

Kolozsvári. 1. A m. kir. csendőrség létszáma 12.000 fő. 2. A legénységi állományba lépni szándékozóknak annál a kerületi parancsnokságnál kell jelentkezniük felvételre, amelynek az állományában szolgálni óhajtanak. Ha a feltételeknek megfelel, felveszik. 3. Természetes, hogy megszállt területre való jelentkezőket is felvesznek, ha a feltételeknek megfelelnek, de előbb meg kell szerezniük a magyar állampolgárságot. 4. A csendőrség tisztii állományát kizáróan csak akadémiát végzett tényleges tisztekkel egészítik ki, polgári életből jelentkezőket nem vesznek fel. A bejutás egyébként is rendkívül nehéz.

Szinva-patak. Erre az esetre is a Cs.-20. utasítás III. fejezet 13. pontja vonatkozik. A levelében ismertetett szolgálat külszolgálatnak számít s nem vezénylésnek, mert nem vezényeltetési, hanem vezénylési pótdíjat kaptak.

Sz. cs., Bp. Azt nem írta meg, ami a kérdés elbírálásánál a legfontosabb: hol teljesít most szolgálatot? A levelét a keltezésből következtetve, nyilván szabadságon írta nekünk. Ha már bevonult az őrsére, akkor a kérdése teljesen tárgyaltan,

TÁROGATÓ

a legkönnyebb fuvóhangszer! Saját találmány! Óvakodás utánzatoktól! mert mind melyek nem gyáramból erednek, silány, külföldön készült utánzatok. Hegedűk, Trombiták, Harmonika és az összes hangszerek és burok legfinomabb kivitelben szállítja az

ELSŐ MAGYAR HANGSZERGYÁR
STOWASSER kir. udvari szállító

Budapest, II., Lánchíd u. 5.

Kivánatra árjegyzék bérmentve.

Az egyedüli magyar hangszergyár az országban, Csendőröknek kedvezményes részlelfizetés!

BÜTORHITEL

ÚJ ALAPON,

késpénzárban, 18 bavi részletfizetésre. Ezen rendkívüli fizetést kedvezményt vidéki vevőknek is megadom. Sándor Ignác bútóráruháza Budapest, VI., Dessewffy-utca 18-20. Vilmos császár út és Nagymező-ú. között (saját házában). 2-es és 10-es villamos megálló.

Mielőtt

CSILLÁR

szükségletét beszerzi. tekintse meg az

ELEKTRA CSILLÁRGYÁR

VII., Dob utca 42. kiállítását. Címre tessék ügyelni. Kérjen képes árjegyzéket. Telefon: József 426-77.

A csendőrség tagjainak fizetési könnyítések.

„Takarékosság“ tagja.

CSENDŐRSÉGI FELSZERELÉSEK

sapkák, kardok, kardbojtok, érmek, gombok s minden ezen szakmába vágó cikkek gyári lerakata legolcsóbban

H A L M O S N Á L, M I S K O L C, V á r o s h á z t é r.

ÓRÁK, ÉKSZEREK

A csendőrség véglegesített tagjainak kedvező fizetési feltételek

TAUB Budapest, Rákóczi út 90.

(Közvetlen a Keleti pályaudvarnál.)

mert az alaptökeemelés a közzgazdálkodás minden tagjára, így önre is vonatkozik. De így kell felfogni a kérdést abban az esetben is, ha a vezényeltetése ideiglenes jellegű, mert ebben az esetben a Cs.-20. utasítás III. fejezet 7. pontjának az utolsó bekezdése vonatkozik önre is. Igaz ugyan, hogy ön az eredeti alaptökét teljesen befizette, de ha közben az alaptökét emelik, ez az emelés természetesen az alaptöke részé lesz s így azt önnek is be kell fizetnie. Amíg a közzgazdálkodásnak ön is részes tagja, addig az alaptökeemelések önre is vonatkoznak. Természetesen azonban, hogy ezt az alaptökeemelést kitevő összeget az ön fejenkénti osztalékához kell hozzáadni s a közzgazdálkodásnak az így felemelt összeg után kell önnek a 3 százalékos kamatot fizetnie, ha a pénzt használja, különben pedig takarékbba kell tennie.

Karácsonyfa. 1. Ebben a kérdésében tulajdonképpen három kérdése van és pedig első: mit vegyen karácsonyra a menyasszonyának, második: mivel ajándékozza meg az édesanyját, harmadik: mivel lepje meg a nővérét. Hát nézzük előbb a sorrendet, mert azt kissé elhibázta. Legalább is abban igen, hogy nem az édesanyjára gondolt legelső sorban, mert a gondoskodást és figyelmet mindenki előtt az anya érdemli meg. Hogy aztán kit mivel ajándékozzon meg, abban tanácsot nem adhatunk. Ez attól függ, hogy mennyi a pénz s milyenek azok az igények, amelyeket ki kell elégitenie. Ugy látjuk, hogy anyja és nővére nem sok fejtörést okoznak e tekintetben, inkább a menyasszonya körül vannak gondjai, erre nézve pedig annyit mondhatunk, hogy a nagy igényű menyasszony — nem csendörnek való. A karácsonyi ajándékozásoknál egyébként sem az a fontos, hogy az ajándéknak mekkora az értéke, hanem az, hogy kitől és milyen érzésekkel kapja az ember. Aki értékes karácsonyi ajándékokra »számít«, az nem igen érdemli meg ezt a figyelmet, különösen nem a mai nehéz gazdasági viszonyok között. Furcsa karácsonyi ajándék az, amikor az ajándékozó — adósságba veri magát miatta. És még furcsább menyasszony az, aki az ilyen ajándéknak is örülni tudna. 2. Legyen annyi belátással, hogy mindenki nem mehet szabadságra. Sokan egy évtizednél is több ideje nem láthatták szüleiket, mert az elrabolt szülőföldre nem tehetik be a lábukat, hogyan panaszkodhatik akkor ön azért, mert már hat hónapja nem látta a — menyasszonyát? Majd látni fogja eleget. Inkább legyen rajta, hogy annak a két bajtársának, akik Erdélyből szakadtak ide a Csonkaországba, ön, mint gazdálkodásvezető, szép és kellemes karácsonyestét szerezzen. A bajtársi szeretet megkülönböztetett figyelmességével kell kárpótolni elszakított területről való, családjukat régen nem látott bajtársainkat azoknak, akiktől Trianon a szülőket és testvéreket nem szakította el. Jól teszik a nők, ha az ilyen árván maradt nőtlen bajtársait karácsony estéjén a maguk családi körébe való meghívással igyekeznek kárpótolni.

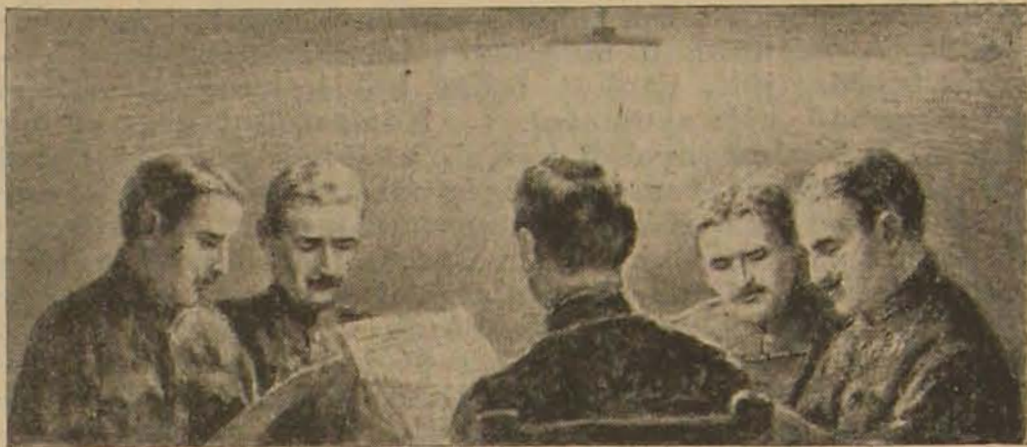
Nyugodt öregség. 1. A szolgálati időt elsősorban annak a csapatostnek kell igazolnia, amelynek állományában szolgálatot teljesített. Ha az megszűnt volna, akkor annak felszámoló keretétől kérje az igazolást. Ha ilyen nincsen, vagy a csapatost iratai elvesztek, ebben az esetben elfogadják volt századparancsnokainak vagy altiszti bajtársainak írásbeli igazoló bizonyítványát is. Ezt lehetőleg jegyzőkönyve foglalva kérje tőlük s az aláírásuk hitelességét tanúkkal igazolja a jegyzőkönyvben. 2. Erre a kérdésre később kap választ.

Nyugdíjas. 1. Ha egy nyugdíjas altiszt özvegye a nyugdíját megváltja s aztán egy nyugdíjas állásban lévő állami alkalmazotthoz férjhez megy, ismételt özvegyiségre jutása esetén második férje után — ha egyébként a szükséges törvényes feltételek fennállnak — özvegyi nyugdíjjogosultsága megszűnik. Azt is megteheti az özvegy, hogy csak az újabb férjhezmenetele után — egy éven belül — kéri első férje utáni nyugdíja megváltását. Ha az első férj után az özvegy a

nyugdíjat nem váltaná meg, abban az esetben az özvegyi nyugdíjat hivatalból fenntartják, esetleges újabb özvegyisége esetére. Ha tehát az özvegy második férje nem nyugdíjigénnyel bíró állásban van, az özvegy jól teszi, ha nyugdíját nem váltja meg, ha azonban nyugdíjigénnyel bíró állású emberhez megy másodszor férjhez, akkor előnyösebb a nyugdíj megváltása. 2. Az 1925. évi 4. sz. Csendőrségi Közlönyben közztett 153.695./VI. b. 1925. sz. rendelet részletes felvilágosítást nyújt tekintetben, hogy a nyugdíj megváltására vonatkozó kérvényhez milyen okmányokat kell csatolni s hogyan kell azt felterjeszteni.

M. L. tiszthelyettes, Csorna. A leírt esetben csak esemény van, de nincs nyomozati ténykedés. Mint tanulságos nyomozás, közlésre nem alkalmas.

Törekvő csendőr. Önnek is szól fenti üzenetünk.

Turkesztáni képek.

Írta: **TOLDY ARPÁD százados.**

(4).

Gyakori vendégek Turkesztán bazáiraiban a kínai medvétáncoltatók, késdobók, bűvészek, zsonglörök. Egész fiatal gyerekek: összes felszerelésük egy tarisznya. Nem is hinné az ember, hogy mi mindenhez értenek. Ördögi ügyességgel mutatják be művészetüket; olyan hajszálpontosan hajítják hegyes, éles késeiket, hogy a szemlélő ereiben meghül a vér, amint pl. a kerítéshez állított társának a fejét úgy dobálja körül gyors egymásutánban a késekkel, hogy azok milliméternyire vágódnak be a fába annak arca és nyaka körül. Leterítik kis szőnyegüket a földre és boszorkányos módon dirigálják a csészével leborított fehér egereket, üveggolyókat és kis selyempárnácskákat egy kis bűvészpálcikával egyik csésze

KARÁCSONYRA, ÚJÉVRE ::Részletfizetés::

GRAMOPHONOK, LEMEZEK, JÁTÉKOK

„PHILIPS“ RÁDIÓ 6-12-18 havi részletre

Kerékpár, gyermekkerékpár, varrógép, sportcikkek.

KOVÁCS JÓZSEF, Globus Vállalat

Budapest, VI., Podmaniczky-utca I. sz. Telefon: Aut. 198-20.

Rádiócikkek

6-12-18 havi részletre eredeti gyári árjegyzék szerint szállít

„51-es“ RÁDIÓHÁZ VIII., RÁKÓCZI-ÚT 51.

Kérjen árajánlatot, 64 oldalas képes árjegyzék díjmentesen.

BUTOR részletre Budapest 3. utca 3. olcsón VI., 0-utca 3. Postások és rendőrség szállítója.

Hegedű harmonlum
Tárogató csak itt a valódi
Cimbalom
Harmonika
Citera

és az összes legjobb hangszerek, továbbá a legjobb rádiókészülékek csakis itt a gyárban kaphatók.

Művésziesen javít, legjobb hurokat készít. Árjegyzéket ingyen küld

MOGYORÓSSY GYULA m. kir. szab. hangszergyára
BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT 71.

Egyedüli magyar hangszergyár az országban Csendőrségnek részletfizetési kedvezmény

alól a másik alá, vagy valamelyik néző zsebében aztán el-tüntetik egyszerre az egészet, avagy összeparancsolnak mindent egy csésze alá.

Az indus bűvészek már komolyabb, de megfoghatatlan látnivalót nyújtanak. Komoly, fakírképű, mélyszemű, kreolbarnára sült, fehér turbános alakok ezek. Borzalmas mutatványaiknak egyedül a tömeghipnózist tudtuk magyarázatául adni. A taskenti bazárban pl. az egyik indus a nézőktől körülvett körben egy pillanat alatt, mint valóságos csontváz jelent meg, a másik levegőbe dobott kötél felmászott és eltűnt, majd egy kardot alá tartva, fej nélkül esett vissza, térsa ráilleszti a fejét a törzsre és az újra teljes testi épségben állott előttünk. Ugyanígy vágta le térsának a kezét, a karját és azután újra összeillesztette. Atsurkálja hosszú acélpálcával az arcát, karjának, combjainak izmait és mikor kihúzza a pálcákat, nyoma sincsen sérülésnek. Sokat törtük a fejünket rajta, hogy miben áll a bűvész szemfényvesztő csalása a vér-fagyasztó mutatványokban, de nem tudtuk magyarázatát találni. Hallottam — magam nem láttam —, hogy egy indus bűvész pl. tevekaravánt vonultatott fel a nézők előtt; jöllehet egyetlen teve se volt a közelben, mégis mindenki látta a ringó léptekkel közeledő tevesort.

*

Attérek a Turkesztánban élt hadifoglyok életének és — sajnos — pusztulásának rövid ismertetésére. Táborkok voltak szétszórva az egész Turkesztánban: az elhelyezésre laktanya-épületek, raktárak, régi és új barakok szolgáltak. A véletlen úgy hozta magával, hogy módomban volt majdnem valamennyi tábor megismerni, még a büntetőtábornak nevezett legrosszabbakat is.

Hogy mennyi fogoly volt összesen Turkesztánban, nem tudom, de kb. 150.000-re tehető a számuk; ebből tiszt lehetett talán 1200; természetesen ez az adat a volt egész monarchiára vonatkozik. Taskent egyike volt a legnagyobb állomásoknak, több ezer ember és talán 500 tiszt volt itt elhelyezve. A legénység egy részét kivitték útépítő és mezőgazdasági munkára, de sokan dolgoztak ipari üzemekben is. A táborban réz és aluminium gyűrűk készítésével, bot, doboz, sakkfigurák és szipka faragásával igyekeztek egy kis pénzhez jutni, hogy helyzetükön valahogy könnyítsenek és a leg-szükségesebb fehérneműt, ruhát, szappant stb. beszerezhessék maguknak.

A táborban igen rossz volt az ellátás és az elhelyezés; az egészségügyi szolgálat is igen gyenge volt, de még gyengébb a vidéki táborokban. Százával feküdtek a hadifoglyok egy-egy nagy teremben, kétoldalon emeletes pricscseken, pusztá gyékényen. Mindenki örült, ha kimehetett dolgozni, mert ott legalább emberi sorsban élt. A táborban pusztított az epidémia: a kiütéses tifusz és a trópusi malária szedte a legtöbb áldozatot, de a tifusz, skorbut és vérhas is megtizedelte a szerencsétleneket. Oroszországnak kevés orvosa volt, az egészségügyi szolgálatot teljesen a hadifogoly orvosok látták el úgy, ahogy lehetett, igen kevés támogatással. Rengeteg ember pusztult el. Taskentben kb. 4000 halott volt a temetőben, Troickó lágerben és Zolotaja-Ordán is majdnem ennyi. A többi táborokban, amelyek kisebb létszámúak voltak, szintén olyan volt az arányszám, hogy majdnem annyi aludta örök álmát, mint amennyi az élők száma volt a barakokban. Kb. 25% volt magyar. A hadifogság turkesztáni áldozatait közel 20.000 emberre becsülöm. Przemysl hősi védői szervezetileg lerombolva, nem bírtak ellenállani a gyilkos ragályoknak és ezrével estek azoknak áldozatául.

A szomorú állapotokon 1916-ban segített végre az amerikai, svéd és dán vöröskereszt beavatkozása és az egyik Romanov hercegnő erélyes rendszabályai. Ezután megszűnt a járványok féktelen pusztítása és csak kis százaléokban fordultak elő újabb halálesetek.

Zolotaja-Ordán voltam (ez büntető tábor volt tisztek részére), amikor naponta 50—60 halottat vittek el a barakunk előtt. Ezt a tábor a legnagyobb lelkiismeretlenséggel létesítették itt és kezelték is. Taskenttől délre az Éhség-pusztá közepén fekszik ez a kietlen tábor. Egy nagyobb hadifogolytranszportot kiszállítottak a pusztán és ezek maguk építették meg ott vályogból a kb. 100 barakot, addig pedig sátrakban vagy a szabad ég alatt éltek. Amerre a szem látott, mindenütt kopár pusztaság, sehol egyetlen fa sem. A »vízellátást« a Sirdarjából odavezetett csatorna szolgált: bűdös, posványos, millió döglött szunyoggal és rovarral teli, fertőzött vize volt. A tábor közelében hatalmas mocsár terült el és az egész talaj olyan volt, mintha egy iszap-tenger tetején kemény kéreg keletkeznék, alatta pedig tovább rothad az átalakuló, nedves réteg. A téli esős időszakban a felső kéreg megpuhult és a lefolyás nélküli terület fene-

Közgazdálkodásokban és magánháztartásokban

a jó kávé nélkülözhetetlen

— Ujból szállítjuk a békebeli eredeti 3 és 5 kilós plombált zsákokban. —

3 kg. SOERARAJA kávékeverék ára P 23.— —o— 5 kg. SOERABAJA kávékeverék P 38.—

Költségmentesen leszállítva, ingyen csomagolásban, kívánatra 3 havi részletfizetésre. — Kérje ingyen árjegyzékünket összes gyarmatárukra.

FIUMEI KÁVÉBEHOZATALI TÁRSASÁG BUDAPEST, V., FERENC JÓZSEF-TÉR 5.

„KRONOSZ” óra és ékszerkereskedelmi Rt.

A Societé Horlogère de Porrentruy Phénix Watch Co, Julliard et Cie Cortébert és La Chaux de Fonds Cortébert Watch Co svájci óragyárak magyarországi képviselője

BUDAPEST, Kossuth Lajos utca 4. szám. 1. emelet, 2. ajtó.

ajánlja a m. kir. honvédségnél, a m. kir. államrendőrségnél szolgáló óra gyanánt forgalomba hozott és **kitűnően bevált Phénix és Cortébert gyártmányú szolgáló zsebórákat, valamint Luxor ébresztő órákat.**

A Phénix és Cortébert órák, valamint a Luxor ébresztő óra a m. kir. csendőrség tagjai által közvetlenül a cégtől rendelhető meg levelezőlapon, vagy levélben a pontos cím és személyi adatok megjelölésével. Az első részlet a megrendelést, illetve az óra-leszállítást követő hó 1. napján esedékes. — Raktáron tart ezenkívül mindennemű arany-, ezüst- és ékszerárut a legmérsékeltebb áron és kívánatra, levélbeli megkeresésre, megbízottját gazdag választékkal küldi vidékre is.

A **Phénix és Cortébert órák** valódi **svájci gyártmányok**, tiszta nikkeltokban, 15 rubinos szerkezettel bírnak és **10 évi jótállással havi 5 pengős** részletfizetéssel mindössze **30.— P-be** kerülnek

A Phénix és Cortébert órák fölötté állnak minden más hasonló gyártmányú óráknak. Teljesen pormentesen zárnak és úgy lovaglásnál, mint bármilyen erősebb rázkódtatás mellett is a lehető legpontosabbak, ezért **szolgálati célokra különösen alkalmasak.**

A Luxor ébresztő német gyártmány csinos külsővel, erősen világító számlappal és ismétlő ébresztő szerkezettel bír. Ára — ugyancsak 6 havi részletfizetésre — **24.— pengő.**

Megrendelő katonai parancsnokságoktól számtalan elismerést és meglepedést nyilvánító levél birtokában van a cég.

ketlen sártengerré vált; nyáron pedig néhány centiméternyi vastagságban a felület úgy megkeményedett, mint az aszfalt és csillogó kis kristályokban vert ki rajta a sziksó.

A barakok bűdösek, nedvesek voltak, penészgomba lepett el bennük mindent. A csatorna szennyes vizét nem szűrték, nem forralták, hanem csupán nagy hordókban leüleptették s ebből főztek, ebből ittak, ebből mosdottak. Az orosz őrőség és a parancsnokság részére vasúton hoztak naponta tiszta ivóvizet ciszternavagónban.

Négy hadifogoly orvos látta el az orvosi teendőket külön épített, kórháznak elnevezett barakokban. Amikor 1915 telén a négy orvos közül három a kiütéses tifusznak szintén áldozatává esett, az oroszok az egyik szibériai táborból hoztak három új orvost, de nem telt bele tíz nap, mind a hárman követték társaikat a nagy temetőbe. A tábor rendes létszáma kb. 1500 fő volt, de a temetőben már több mint háromezren feküdtek. Ha kihalt néhány barak, hoztak új és új szállitmányokat: a létszám állandó volt, a temető azonban egyre csak nőtt. Az orosz parancsnok mindent ellopott, teljesen magunkra voltunk hagyatva a vigyorgó halál torkában. Végre elhallatszott a sok jajkiáltás és halálhörgés egészen Pétervárig. Megjelent a fertőzött barakok között egy feketeruhás fiatalasszony, az egyik Romanow hercegnő volt és gyöngé asszonyi kezével és jóságos lelkével szigorú parancsokat osztogatott. Az orosz parancsnokot azonnal leváltották, fertőtlenítőgépek jelentek meg, vízszűrőket állítottak fel, ellátták a »kórházat« gyógyszerekkel, a foglyok ruházatát mind fertőtlenítették és kipótolták, úgy, hogy egy hét alatt megszűnt a borzasztó ragály és a »kaszás ember« kegyetlen vigyorgása helyett egy asszony gyöngéd keze és biztató mosolya állott őrt a sok megmentett magyar élet fölött. A Troicko táborban és általában majdnem mindenütt ugyanilyen intézkedéseket tettek és 1916. nyarára a mérhetetlen pusztulás megszűnt. Ezután gyakran felkértek táborainkat és segítettek pénzzel, ruhával, könyvekkel, hangszerekkel stb. a hadifoglyokat, különösen az amerikai és dán vöröskereszt kiküldöttjei. Az osztrák vöröskereszt egy kiküldöttje is eljött, de csupán üdvözlőlevelet hozott a »császártól, az arisztokráciától és az egész néptől«.

Turkesztánból is ezrével vitték foglyokat az Északoroszországban épülő »murman« vasút munkálataihoz: a tundrás, mocsaras, zord vidék, a rossz ellátás és minden emberi

szükséglet fedezésének hiánya miatt ez is rengeteg áldozatot követelt. A sok beteget ott összeszedték és visszaindították, de útközben annyian haltak meg, hogy a vagonok csaknem üresen érkeztek rendeltetési helyükre; akik pedig átéltek a szörnyű kínokat, dagadt nyelvvél, véres innnyel s fellazult, kiesett fogakkal nézhettek a skorbut szenvedészi elé.

A taskenti temetőben közadakozásból síremléket akartunk állítani magyar testvéreinknek. Gács, nagyszerű szobrászművésznk tervezte az emléket: hatalmas tévén ült a kaszás halál s a teve körül porbahullott hadifoglyok feküdtek. Ezt az emléket az oroszok nem engedték felállítani, mert hirdette volna a gyilkos gondatlanságot, amivel foglyainkat a halál torkába üzték. Mikor egy sima oszlopot akartunk ehelyett állítani, közbeszólt az osztrák tisztikar azzal, hogy csak közös emlék emelhető a monarchia részére a »szolgálati nyelvű«, tehát német felirással. Mikor abba is bele akartunk menni, hogy az egyik oldalon magyar, a másikon német legyen a felirat, azzal válaszoltak, hogy ugyanilyen címen követelhetik a csehek, oláhok, tótok és a monarchia valamennyi nemzetisége is, hogy az ő nyelvükön is készüljön felirat. Végre megállapodtunk a jó középkori megoldásban: legyen a szöveg latin. Hogy az emlék felállított-e, nem tudom, mert közben elkerültem Taskentből. De örökké fogja hirdetni Taskentben a magyar foglyok által épített, Gács szobrász hatalmas köalakjaival és kálváriájával díszített beton-templom, hogy szeretetet és kulturát vitt vissza Ázsiának az a magyar, aki onnan ezer évvel ezelőtt Európába költözött.

A forradalom kitörésével a legénységi táborok felügyelete csaknem teljesen megszűnt: szabadon járhattak ki a foglyok és szabadon vállaltak munkát. A táborok maguk mind műhelyekké, kisipari, sőt — mondhatnám — nagyipari üzemekké változtak át. A forradalom hevétől elragadott s annak gözétől megkábulult muszka helyett felvették azok eldobott szerzőségeit az élni és dolgozni akaró hadifoglyaink. Megindult a munka: egész Turkesztán cigarettáját a taskenti hadifoglyógyár szolgáltatta, szabóüzemek létesültek, vígan kopogtak a kaptafák, pergett az esztergapad, reszelt és fűrt a lakatos, talált állást a pincér és bandát szervezett a cigány.

Oroszul hamar megtanult a sok magyar s mihelyt annyi pénzhez jutott, hogy elindulhatott, összeszedte sátorfáját, hogy sokszor hónapokig tartó viszontagságos utazás után hazakerül-

A Keleti pályaudvar érkezési oldalán, de **pontosan a Baross szoborral szemben**; így keresse és megtalálja megbízhatóságáról közismert

CSENDŐRSÉGI SZÁLLÍTÓ

BOROSS JÓZSEF egyenruházati és felszerelési intézete.

Budapest, VIII., Baross tér 6.

Telefon: József 450-16. Kérjen árjegyzéket.

PHILIPS

**készülékek,
hangszórók,
anódpótlók**

gyári árjegyzéki áron
6, 12, 18, havi részletre kaphatók

AUDION NAGYMEZŐ-UTCA 31. SZÁM

Telefonszám: Automata 113-75

Kérje a most megjelent képes nagy árlapunkat.

„CORVIN“ BUTORCSARNOK

Részletre olcsón! Dohány-utca 39.

közalkalmazottak bevásárlási forrása.

SÁRGA JÁNOS
ÉKSZERÉSZ, ÓRÁS, MŰÖTVÖS

KIRÁLYI UDVAR SZÁLLÍTÓ ALAPITVA: 1895. KOLOZSVÁR

BUDAPEST, IV. KIGYÓ-UTCA 5.
KÉPES ÁRJEGYZÉK INGYEN KLOTILD PALOTA

TÖRV. V.

hessen újra. Soknak sikerült még 1918-ban hazajutnia, de soknak bizony nem és igen sok maradt azért is ott, mert jólérezte magát: megnősült, önálló ipart kezdett, új otthonra talált.

Sajnos, igen sokan a vörösökhöz is beállottak: a kiéhezett, elgyötört hadifoglyoknak nem kellett más, mint pénz és ennivaló; ezért könnyen ment a lélekvásárlás a kommunista célok érdekében s megfizették a magyart, hogy gyilkolja orosz véreiket. Olyan volt itt a magyar, mint a középkori zsoldos: nem eszmélnék, nem is a gyilöletnek harcolt, hanem ölt és rabolt, mert fizették érte a zsidó kommunista vezérek, éppúgy, mint az ellenforradalmi szervezetek.

Szökésem alatt történt Szizrák táján, hogy mellettem ülő barátomnak a köpenyét ellopták a vagonon átmenő vörösök. Mikor észrevettem, kitört belőlem magyaráni a jókívánság. Erre az egyik »vörös« visszafordul ezzel: »Magyarnak tetszik lenni?« — »Hát hogy a fenébe ne vónánk« — vágom rá dühösen. — »Akkor visszahozzuk kérem a kabátot« — mondja az »orosz«. — És vissza is adták nyomban. Elbeszéltek még, hogy Orenburgban jártak egy kis kassza-fúrásán, mert nehéz az élet, de hát csak az orosz bántják, mert az se ingük, se gallérjuk. Kívántunk egymásnak sok szerencsét és barátságosan elköszöntünk.

★

A tisztitáborokban csupán vaságy volt mindenki részére, összeácsolt nyárfadeszkákkal. Kaptunk havi 50 rubel fizetést és abból kellett fedezni minden szükségletet: étkezés, ruházat, fűtés, világítás stb. Ez 1917. végéig elég is volt, de a forradalom alatt már nem tudtuk magunkat élelmezni és részben »természetbeni« ellátást kaptunk, ami állott kásából, kenyérből és káposztából.

A tisztitáborokban nem léphettek fel a ragályok, mert mindenki a legnagyobb gonddal vigyázott a tisztaságra. Hogy eltöltsük az időt, minden lehető módon elfoglaltuk magunkat: sportoltunk, tornáztunk az udvaron, tanultunk, fűtünk, faragtunk, írtunk, sakkoztunk, némelyikünk pedig egész napját alsós, lórum, ferbli vagy tarokk mellett töltötte.

Taskent után Zolotaja-Ordára kerültem; erről a táborról csak borzalmakat írhattam; innen rövid időre Aszhabádba. Ez a város a perzsa határon fekszik, egészen az Irányi hegység tövében, az orosz rész fával, kertekkel teli valóságos kertváros. Itt legénységi tábor volt s csak mi nyolcan büntetésből kerültünk ide szökési kísérlet miatt. Kecsegtető volt itt a szökés. Néhány kilométer és az ember már eltűnt az Irányi-hegység kopár sziklatömbjei között. De el is tűnt örökre, aki biztos perzsa vagy turkman vezető nélkül indult sze-

rencsét próbálni. Budzsaur volt az első állomás 200-nál több kilométerre és addig csak kopár sziklatömegek, árnyék és víz nélkül: csak néhány keselyű kísért a halálba szökő hadifoglyot. A vezetők, akik rendszerint csempészek voltak, igen jól ismerték a rejtett völgyeket, ahol egy-egy forrás buggyan elő a szikla vándorának segítségére. Aki nem jutott el a forrásig, az ott pusztult el a forró kővön: volt ilyen szerencsétlen száz és száz. Tudtommal egy magyar medikusnak (ma már orvos, ha jól emlékszem Csutorásnak hívják) sikerült keresztül jutnia úgy, hogy nem fogták el a még Perzsiába is mélyen portyázni járó kozákok.

Krasznovodszk a vonat végállomása a Káspi-tenger keleti partján, szemben van vele Baku, a kontinens legnagyobb nyersolaj telepeivel. Krasznovodszkból olajos teherszállító gőzös vitt fel Port-Alexandrovba, a kissé északabbra fekvő félsziget csücskén lévő erődnek nevezett kietlen kaszárnyába. Innen szökni nem lehet, mert vagy úszni kellene párszáz kilométert a perzsa partokig, vagy pedig nekivágni kelet felé a sivatagnak, de akkor meg orosz területen kellett menni még hetekig.

Innen újra Zolotaja-Ordára, majd röviddel utána Szkobelebe (Fergának fővárosa) kerültem. Ez csaknem teljesen orosz város, olyan, mint akármelyik vidéki nagyobb városunk. Néhány hetet töltöttünk itt, mignem tizennégyünket a gulcsai büntetőtáborba irányítottak. Andizsánig vonaton mentünk, onnan arabokkal Osig, ahol kozákok vettek át kísérőinktől. Málháinkat lovakra pakolták, mi is kaptunk egy-egy kis mokány lovat fanyereggel és nekiindultunk a kb. 100 km-re levő Gulcsa-erődnek. Hogy tudunk-e lovagolni, meg se kérdezték, pedig bizony volt, aki életében először próbálta most a kis fanyergű macskákon ezt a művészetet. De mégis ment a dolog úgy-ahogy s volt időnk eléggé kipihenni a fáradsalmakat egy félévig a kínai határerődben.

Utunk gyönyörű hegyvidékeken vezetett felfelé: ez a Kínából jövő karavánok rendes útja. Előbb egy, pl. a Brentára vagy Isonzóra emlékeztető, de jóval szélesebb törrens folyómederben mentünk felfelé, majd pedig meredek sziklás völgyek között kanyargott útunk egy termékeny kisebb fennsíkra. Utközben meg-megpihentünk a csaihanákban, ahol azonban teán kívül más ennivaló nem volt. A kis fennsíkron néhány házból álló orosz telep: Toldek, körülötte szántó-föld és legelő. Betértünk ide és ennivalót kértünk. Egy siró szegény öregasszony kijelentette, hogy nem ad semmit, mert megöltük a fiát. Megdöbbenünk és valami borzasztó érzés fogott el: hát még innen is szedte áldozatát a háború emberverre: szomjas toroka? Hát ennek a szerencsétlennek, aki

A m. kir. csendőrség tiszti és altiszti-karának állandó bevásárlási helye!

SZÖNYEG

Valódi keleti perzsa, Szmirna angol velour, argaman, német-perzsa, torontáli, ebéd-lőszönyegek és összekötők, futószönyegek, paplanok, takarók, selyem moketasz-tal- és diványtakarók, függönyök

Címre ügyelni! Alapítva: 1906. bámulatos olcsó árusítása. Mindenből a legjobbat a legolcsóbban. — Kedvező fizetési feltételek.

SCHILLINGER BÉLA
SZÖNYEGNAGYÁRÚHÁZ
Budapest, VI., Teréz-körút 15.

Utalvány nem szükséges. — u — 24. sz. árjegyzék ingyen és bérletve.

Csillárok részletre

előleg nélkül, olcsón, havi 10—20 pengős törlesztésre készpénz Uránia szaküzlet Rökk Szilárd-u. 18. áron az iskolával szemben

BUTORT ÖN IS

olcsó, készpénzáron vásárolható 10-15-20 havi folyószámla hitelre TOMORY és TSA butoráruházában, IV. Veres Pálné-u. 7.

(Apponyi térnél). — A csendőrség tagjainak kivételes kedvezmény.

10.000 km. távolságra békésen munkálta kis földjét és legeltette nyáját, ennek is el kellett menni a Kárpátokba, hogy munkáskéz nélkül maradjon a kis fennsiki telep? Valahogy olyan lelkiismeretfurdalásfélét éreztünk, talán éppen a mi golyónk fosztotta meg az öreg anyót büszkeségétől, legdrágább fiától.

Amint kisírta magát az öregasszony, meglágyult a szíve és belátta, hogy mi sem tehetünk róla, hogy életben maradtunk és mintha fiának adná, aki hazatért, ellátott bennünket mindennel, ami házatájáról csak előkerült.

Innen serpentinek vezettek mély szakadékok szélén mindig csak felfelé. Kb. 3 és félezer méter magasságban elértük végre a hágót, melyen túl az út mindig lefelé vezet a gulcsai völgykatlanig. Fenn a hágónál kirgizek tanyáztak; sátruk körül legelő tevéiket kérésünkre hangos »csohh, csohh« vezényszóval térdreparancsolták és megengedték, hogy megpróbáljuk a »tevegélés« igen kevés élvezetet adó, gyomrotfelforgató mesterségét. A tevék igen barátságatlanul fogadtak és egy-egy kérődző állat, dühének kifejezéseként, úgy szemeköpött összerágott fűpeppel, hogy igen elment a kedvünk a további zaklatásuktól.

Gulcsa felé mély völgy vezetett, hatalmas sziklatömbök függtek át az út felett s végig kísért útunkon egy zuhogó kis patak. Ott képzeltem magam a fogarasi havasokban, amint boldog gyermekkoromban a sziklák közt rohanó Kercisora patakban pisztrángoztunk. Elnémult itt bennünk a háború zaja: béke honolt itt, a nagyszerű természet zavartalan békéje. Utunk több helyen a hegyoldalból kilátszó szénrétegen vitt keresztül, de ez nem érték itt, nem kell senkinek. Kiszéledett a völgy, patakunk elveszett az előttünk törtető hegyifolyóban, amelyen kis lovainkkal alig tudtunk átgázolni; majd elragadta őket az ár. A folyón túl volt földszáncal körülvéve öt épület: a parancsnoki és altiszti lakás, a legénységi laktanya, a fürdő és raktár. A kis völgykatlant óriási hegyek zárták be, ott voltunk a Pamír alatt, szemben kínai Turkesztán fővárosával, Kasgarral, attól és az afgán határtól kb. 60 km-re.

Félévig voltunk itt tizennégyen. Napi két órát tartózkod-

hattunk kint az udvaron. Nem volt semmi kiszolgálás, nem volt szakács, nem volt szabó, cipész, borbély stb., de azért nem estünk kétségbe: konyha volt, megtanultunk főzni, az orosz postaküldönccel bevásároltattunk bört, kaptafát, szerszámot és megtaláltuk nagyszerűen a cipőt, ha elnyűtt a talpa; egymást nyírtuk kopaszra vagy frizurára, amint parancsoltuk. A varrás volt a legfárasztóbb munka: kézzel egy egész nadrágot megvarrni nem kis dolog annak, aki tú helyett inkább kardot forgatott; nagymosás után úgy terэгgettük a kötélre a fehérneműt, mint a sokác menyecskék a mohácsi Dunaparton. Nem ártott ez a kis változatosság, legalább megtanultunk a más segítségére nélkül is élni és azóta nem igen szoktam megijedni attól a gondolattól, hogy a Sors szokatlan követeléssel fog elém állani. Csak sokan mentek volna keresztül ezen az életen, tudom: más szemmel néznék a világot!

Első vacsoránkat egy előttünk ismeretlen halfajtából készítettem, amitől mindannyian rosszul lettünk. Nem tudtam, hogy a hal belsejében valami mérges réteg van, amit le kellett volna vakarnom: ez okozta a mérgezési tüneteket. Legrosszabbul én jártam, mert mint szakács, vindikáltam magamnak a jogot, hogy az ikrát én eszem meg, a hatása pedig ennek volt a legerősebb. Később azután minden nagyszerűen ment, az október 6-i diszebédén már bouillon, töltött tojás, sült kacska, torta és feketekávé volt az étlapon. Cédrusfánk volt elég, azzal főztünk; ez pedig igen szép és igen jó fa a megmunkálásra: faragtunk is belőle igen szép figurákat, botokat, sakkot, dobozokat stb. A fogolynak sok ideje van, mindenre ráér: egyesek készítettek olyan berakott famunkát, amelynek intarziás figurái és mozaikjai 14.000 darab különböző színű fadarabkákból voltak összerakva. Másfél esztendő vett igénybe az elkészítés. Némelyek lemintázták a Tamerlán mecset mesteri fadiszítéseit és gyönyörű művészettel sikerült egyik társamnak a három tevéen érkező napkeleti bölcsét ábrázoló képet összeállítania kb. tízféle színű fából.

A német vöröskereszt kiküldöttje: Horn grófnő látogatott meg minket Gulcsán, mert volt köztünk egy porosz hadnagy is és nemcsak üdvözlőket, mint az osztrák, hanem

A legjobb
gyártmányu

GYERMEKKOCSIK

a legdúsabb választékban

HOCHMANN LAJOS-nál

Budapest, VII., Erzsébet körút 4.
Telefon: József 418-90.

Ugyanott: réz, vas és kerti bulorok matracok, paplanok, stb. Vidékre megrendelést azonnal elintézzük. — Képes árajánlat díjtalan. Legelőnyösebb fizetési feltételek.

LEGSZEBB

Alapított 1854.

PAP LAN

LEGJOBB

PAP LAN

LEGOCSÓBB

PAP LAN

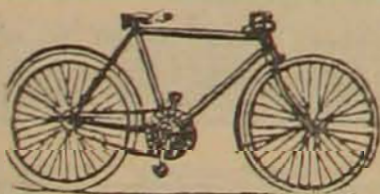
Kárpitosárú, vas- és rézbútorgyár

Szőnyeg, pokróc, függöny ágy- és asztalterítők,
gyermekkocsik, nyugszékek
minden kivitelben kaphatók

GICHNER JÁNOS

Budapest, VII., Erzsébet körút 20 szám.

Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

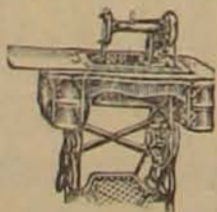

34 év óta a világot uraló eredeti angol
THE CHAMPION kerékpárok
elsőrendű CENTRÁL BOBBIN golyón
szaladó, súlyosztós varrógépeket
5 évi jótállással 20 P havi részletre szállítunk.
kerékpáralkatrészeket.

láncot, pedált, kormány lámpát, nyergeket stb. bármely gyártmányu kerékpárhoz
nagybani, eredeti gyári árban külső gummit 6.50,
belsőket 2.10 pengőtől. — Kerékpárok 120 P.-től feliebb.

LÁNG JAKAB ÉS FIA

kerékpár-, varrógép- és gumminagykereskedők.
Budapest, VIII., József-körút 41. szám.
61 éve áll fenn! Ártégyezk ingyen, de kiemelni mibőlőhajtja.

egy nagy láda gyógyszert, kötszert, tűt, cernát, ollót, borotvát, hajvágógépet, dohányt, kispipát, szivart, cigarettát hozott. Nem jött autón, kényelmes kocsin, hanem lóháton, fáradságos úton; de német erő élt ebben a gyöngé nőben és nem ismert akadályt, fáradságot, hogy teljesítse azt a küldetést, amire nemzete és a sok német anya szíve kijelölte.

A tél olyan volt Gulcsán, mint a svájci Davosban: méteres hó, de a napon tavaszi meleg; azt a szűk völgyet, amelyen idejöttünk, teljesen megtömté a hó, úgy, hogy nagy kerülővel járhatott csak a postaküldőnc.

Gulcsáról Osba kerültünk vissza: lóháton mentünk óriási hóban, de más úton. Amint útunk legmagasabb pontjáról szétnéztünk a verőfényes téli időben, a sárgás aranytól rózsaszínbe és liláskékbe játszó, egymás háttára tornyosuló havas hegytömegek olyan látványt nyújtottak, amit felejteni nem lehet.

Osban kb. 1000 orosz és 45.000 szárd lakott, egészséges, erdős, termékeny vidéken; határában zúgva gördítette medrében az óriási köveket az Akbura. Andizsán felé Os határa egészen sík szántóföld s ebből emelkedik ki minden átmenet nélkül egy kb. 3 négyzetkilométernyi területet elfoglaló 300 méter magas sziklatömeg két uralkodó csúccsal. Babonás legendák fűződnek ehhez a hegyhez: amikor macedón Nagy Sándor elfoglalta Turkesztánt, állítólag Os ostrománál mérges kígyók bújtak elő a szent hegy barlangjaiból és elpusztították az ellenséges sereget; van az egyik oldalán egy síma, lejtős kvarc szikla, amelyről az a babona járja, hogyha a gyermektelen asszony végigcsúszik rajta, Allah gyermekkel áldja meg. A hegy tele van lyukakkal, barlangokkal; rengeteg bagoly, sas, galamb és más madár és megszámlálhatatlan denevér tanyázik bennük.

Az Akbura szolgáltatta a villanymű turbináinak is az

energiát. Villanytelep és mozi a vasúttalan kínai határon! »Ázsiai állapotok?« Hát nálunk, idehaza, Középeurópában milyen állapotok voltak? Sajnos, sok helyen az ázsiaiaknál is rosszabbak: a szárd hamarabb megbarátkozott a villannyal, mint a hajdú magyar. Osban moziba járt már békében, amikor pl. egy 20.000 lakosú színmagyar városban csak a háború után létesült az első mozi. Ha pedig a bűnözések statisztikáját néznénk, szintén kétség foghatna el: hol vannak hát ázsiai állapotok, Ázsiában-e, avagy Európában. No meg a fürdők száma se billentné a mi javunkra a mérleget.

Érdekes kis epizód történt az osi moziban, ahol hetenkint egyszer hadifogoly-előadást tartottak: hatalmas üveg jelent meg a vásznon és forgott a tengelye körül. Majd kiesett a szemünk a bámulattól, a következő pillanatban pedig hangos éljenzésben tört ki az egész mozi: Szachslehner János Hunyadi keserűvizes üveget vetített elénk a vásznon. A darab egy bohózata volt a már öngyilkossá lett Max Lindernek.

Osból szöktem meg 1918. februárban és viszontagságos gyaloglások és 25 napos vonatozás után április 21-én Budapestre értem, hogy megborzadva lássam a 3 éves távollétem alatt itthon végbement változást. Emlékeimben még az aranyidők éltek, nem ismertem rá a láncoló, sibiló, magát minden kötelesség alól kivonó, táncoló, mulató és erkölcsökben meglazult, léha népségben a 3 év előtt itthagytott magyarra. De valahogy nem is volt az magyar, aki itthon kapzsi, féktelen anyagiasságában és szennyes tivornyákban tobzódva, kacagva ásta hazánk sírját...

Nem Turánból jött ez a »magyar«. Turán vére a Doberdót és a Kárpátok bérceit festette és fogja festeni pirosra, hogy visszajöjjön a régi, a boldog, az igazi Haza — Nagy-Magyarország.

(Vége.)

GÉPÍRÁS

ÉS

GYORSASÁG

nem állanak egymással ellentétben, sőt . . .

A gépirás csak akkor előnyös, ha a szép munkán kívül gyors is. Minden új írógép szépen ír, de nem mindegyikkel lehet gyorsan írni

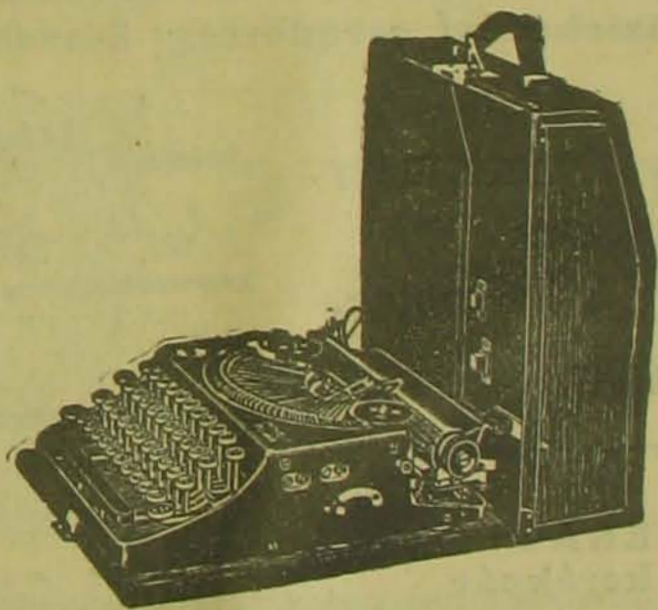
A REMINGTON PORTABLE ÍRÓGÉP szépen és tisztán ír és amellet a legnagyobb gyorsaság érhető el rajta. Egy váltós billentyű beosztása révén azt az előnyt is nyújtja, hogy aki ezen a gépen tanulja meg a gépirást, minden más modern írógépen azonnal írhat.

A REMINGTON PORTABLE ÍRÓGÉP kis helyet foglal el, könnyű, fáradtság nélkül bárhova szállítható

A csendőrség tagjai részére minden nagyobb anyagi megerőltetés nélkül akarjuk beszerezhetővé tenni, ezért a legolcsóbb áron, a legkedvezőbb fizetési feltételek mellett bocsátjuk rendelkezésre. — 18 havi részletfizetésre is szállítjuk. — Érdeklődőknek díjtalanul küld ismertetést és ajánlatot:

vitéz OLASZTELEKY KÁROLY

REMINGTON Írógép Rt. Budapest, VI. kerület, Andrássy-út 12.
Telefon: Automata 212-85 és Automata 218-09.

Megfejtés.

A folyó évi 33. számunkban közölt keresztrejtvény megfejtése:

Vízszintes sorok: 1. Csendháborítás. 14. Sikeresen. 15. Paré. 16. Ikes. 17. Val. 18. Papir. 19. Reszketés. 22. Rost. 23. Kr. 24. Eis. 25. Kereste. 27. Etel. 29. Öreg. 30. (F)og. 30 a. Tej. 31. Büntény. 33. Me. 34. Oltár. 36. Tele. 38. Leölik. 40. Legelső. 42. V(é)n. 43. Tárcsát. 45. As. 46. Él. 48. Ra. 49. Arz. 50. Járör. 51. Bör. 52. Makó.

Függőleges sorok: 1. Csirketolvaj. 2. Sikertelen. 3. Ekes. 4. Meszel. 5. Dr. 6. Heves. 7. Asat. 8. Beléköt. 9. On. 10. Iparegylet. 11. Tapos. 12. Aristom. 13. Sértegetőszó. 20. Ki. 21. Sérétes. 26. Renegát. 28. Ejtő. 31. Brit. 32. Né. 35. Al. 37. El. 39. Kár. 40. Lc. 41. Sark. 44. Rab. 46. Ér. 47. Lö. 49. Aa.

*

A helyes megfejtők a következők: Veres Zsigmond örm. (Diósgyőr), Csobod Ferenc örm. (Rózsaszentmárton), Vincze Rezső csendőr (Tata), Boda István örm. (Budapest), Kolozsvári Gyula th. (Szombathely), Baranyi István örm. (Szeged), Ty. Szabó Miklós örm. (Székesfehérvár), Kovács csendőr (Szeged), Tarró József csendőr (Adony), Tóth István III. örm. (Kölesd), Balci Ferenc örm. (Tiszajüred), Orosz József örm. (Máriakéménd), Váli Ferenc csendőr (Dorog), Laki István törm. (Császárs), Kovács Lajos próbacsendőr (Császárs), Ferenczy István II. örm. (Veszprém), Vass István th. (Mór), Sánta András örm. (Kalocsa), Balán Péter Pál csendőr (Pusztakengyel), Mihály Sándor th. (Nyírbátor), Györgypál Albert th. (Gyoma), Fenár János örm. (Mohács), Lendvai Lajos örm. (Mór), Bujáki Antal örm. (Budapest), Moinár Bertalan örm. (Debrecen), Krajt József II. örm. (Székesfehérvár), Czirok Sándor örm. (Pécsvárad), Tölgyes István örm. (Táp), Tóth Ferenc örm. (Devecser), Szembrátovics József örm. (Ragály), Udvardi György örm. (Székesfehérvár), Jakab Miklós th. (Szigetvár), Ábrahám István csendőr

(Kevermes), Menyhárt István II. örm. (Szombathely), Kürti Gergely örm. (Debrecen), F. Kiss János örm. (Szeged), Szekeres József örm. (Tiszakeszi), Csiki Pál csendőr (Jászlady), Dorka András csendőr (Nagybátony), Balázs András örm. (Gönc), Árvai Bernát csendőr (Ragály), Magyar József I. örm. (Tab), Tóth M. István csendőr (Kerepes), Pethő István örmester (Somlósztől), Vigh Albert örm. (Bucsatelep), Simon Albert örm. (Kemence), Szajkó Viktor örm. (Balatonboglár), Illés Mihály örm. (Berettyóújfalú), Csonka János csendőr (Tokodaltáró), Dóczi István örm. (Szombathely), Mészáros István II. csendőr (Kaposmérő), Plagh Károly örm. (Szikszó), Debe Márton örm. (Debrecen), Hevesi Imre csendőr (Bonyhád), Keresztes Andor gth. (Budapest), Szentgyörgyi Albert gth. (Budapest), Szilasi Sándor gth. (Budapest), Szakáts Ferenc gth. (Budapest), Kenéz Sándor örm. (Okány), Porpácz Gyula th. (Szombathely), Kispál János th. (Győr), Orbán József I. örm. (Osztyjasszonyfa), Kiss Gábor th. (Budapest), Farkas Mihály I. örm. (Magyaróvár), Pályi Lajos csendőr (Szirák), Marusák József örm. (Szeged), Fülöp József I. csendőr (Vaszar), Halmos András örm. (Bölcske), Kúti József th. (Szombathely), Csöke László örm. (Solt), Sipos Imre örm. (Nagybátony), Kiss Lajos I. örm. (Kömlő), Zalezsák János örm. (Szeged), Mátyus Antal csendőr (Feldebrő), Zrinyi József csendőr (Gamás), Nagy János II. törm. (Esztergom), Jugovics Pál örm. (Esztergom), Lakatos István örm. (Szombathely), Horváth Bertalan csendőr (Várpalota), Árkosi Gyula th. (Budapest), Hercegh Ferenc örm. (Fót), Deák András th. (Szolnok), Néder Antal törm. (Szolnok), Hoppé László th. (Budapest), Hozleiter István csendőr (Kölesd), Pethő József törm. (Szentés), Gellai Vince csendőr (Hidas), Mong József csendőr (Nagykörös), Balogh László örm. (Esztergom), Badics Lajos törm. (Szeged), Szabó István I. örm. (Dunapentele), Juhász Gábor örm. (Györszentiván).

A jutalmat a szerkesztőségünkben megejtett sorsolás alapján Zrinyi József csendőr (Gamás) nyerte meg, aki-nek azt egyidejűen elküldtük.

MÉRAY a lelegegánsabb motorkerékpár

A közlekedési csendőrség összes motorkerékpárjait a MÉRAY gyár szállította!

Magyar sportember
csak
„MÉRAY“ motor-
kerékpárt vásárol.

A „MÉRAY“ motor-
kerékpár

magyar gyártmány, ma-
gyar munkásnak és mér-
nöknek ad vele kenyeret.
A MÉRAY motorkerékpár
tökéletes szerkezetű,
tartós és megbízható
közlekedési eszköz.

A MÉRAY gyár
tökéletes szerve-
zettel, gyors és jó
javítással, igazi
Service-val védi
vevőinek érdekeit.

„MÉRAY“
motor-
kerékpár-
gyár r.-t.

Eladási központ: IV., Váci-u. 1—3.

Alkatrésraktár: IV., Dorottya-u. 3.

Service telep: Zápolya-utca 15—17.

KERESZTRETJÉNY.

Vízszintes sorok: 1. Karácsonykor ünnepeljük. 14. Lövényben gyakori kitétel. 15. Sonka más szóval. 16. Házasság révén rokon. 17. Felesleges árújával teszi a kereskedő. 20. Maró folyadék. 21. Lovas csendőr felszerelésének része. 22. Bece női keresztnév. 25. Csendőr a sok gyaloglás után. 26. Jó kedvvel... Nyújts féléje védőkart... 29. »H«-val elől régi pénz, de közszájon forog, hogy már rég' felakasztották. 30. Madárkirály. 31. Vendéglős nem szereti az ilyen vendéget. 33. Rendet csinál, helyére tesz — rövidebben. 34. Régi fegyver. 36. Több idegen nyelv kötőszava. 37. Csendőr teszi. 38. Télen ilyen mulatságot is tartanak. 42. Ló szín. 43. A rádiónak ilyen állomása is van. 44. Karácsony ünnepén rendszeren eljön gratulálni. 45. Téli jármű. 47. Mértani test. 49. Csont, száj — latinul. 50. Fordítva kicsinyítő rag. 51. Soha — németül. 53. Házbért fizet. 55. Az angolok hossz-mértékének mássalhangzói. 56. Az teszi, akivel csomagot küldenek. 57. Gyengéd tiltakozás. 60. Személyes névmás. 61. Kártya lap. 62. Forma más szóval.

Függőleges sorok: 2. Mindenkinek böven legyen karácsonykor az asztalán. (Iker szó.) 3. Télen gyakran süllyed

ide a hőmérő. (Három szó.) 4. Az ünnepek előtt a vasúttal kapcsolatos szó. 5. Ha valaki ide ugrik, nem ugrom utána. 6. Bibliai női név. 7. Nem jó, ha a seb ilyenné válik. 8. Házi állat. 9. Fordított ellentétes kötőszó. 10. A Jézuska ezt is hoz ajándékba a gyerekeknek, természetesen játék gyanánt. 11. Lúktet és folydogál. 12. Adámmal együtt most tartja a névnapját. 13. Fának, növénynek van. 18. Végtag. 19. Pap teszi. 20. Aki valamely bünténynél személyesen jelen volt. 23. Rómaiak régi pénze. 24. A nép még ma is így nevezi február hónapját. 25. A szent estén állítjuk fel. 26. Régi jármű neve. 27. Gróf — németül. 28. Francia névelő fonetikusan. 30. Var keltezik rajta. 32. Az ünnepek alatt, ha csak lehet, ezt teszi az ember. 34. Bece női keresztnév. 35. Ékezettel orvosság. 39. A pesti rendőr vigyáz rá. 40. Fűszer. 41. = 8 ékezet nélkül. 46. A háziasszony nem nélkülözheti. 47. Futballista rugja. 48. Nagy muri. 52. Ékezettel a cukor íze. 54. Csodálkozás. 58. Az ilyen gyerekek sokat hoz a Jézuska. 59. Nem tegnap.

★

Megfejtést csak a csendőrség legénységi állományú egyéneitől jogadunk el. Határidő: január 10. A megfejtést a jövő évi 3. számunkban közöljük. A helyes megfejtők között egy szép könyvet sorsolunk ki.

A m. kir. csendőrség tagjainak árjegyzéki árainkból 5% engedmény

Elsőrangú alpacca, alpacca **ezüst-**evőeszközök továbbá mindennemű **chinaezüst** dísz tárgyakat

12 havi részletfizetésre

a legkedvezőbb áron szállítunk

Alpacca áruforgalmi vállalat

Árjegyzéket díjmentesen küldünk.

BUDAPEST, V. Széchenyi-utca 5. sz.

Telefon: Automata 219-69.

Vázlat pályázat.

Ez a vázlat a 25.000-es térkép szintvonalrajzának egy darabja, amelyen 32 pontot jelöltünk meg. Mind a 32 pontnak meg kell állapítani a magasságát. Mivel ez méterekre pontosan ki nem számítható, elég annyit megállapítani, hogy a kérdéses pont milyen szintvonalak között fekszik. Ha pl. a 240 és 250 méteres szintvonalak között fekszik, akkor magasságul nem azt kell írni, hogy — mondjuk — 245, hanem 240—250. Megjegyzendő, hogy a 2, 10, 30 pontok mellett, a 9. ponttól a 20. felé és a 22. és 29. pontok között patak folyik. Ezeknek a patakoknak a rajza nem tévesztendő össze a szintvonalrajzzal.

Megfejtést csak a csendőrség legénységi állományú egyéneitől fogadunk el. Határidő: 1930. január 10. A megfejtést a jövő évi 3. számunkban közöljük. A helyes megfejtők között egy Mignon írógépet sorsolunk ki.

A szerkesztésért és kiadásért felelős:
PINCZÉS ZOLTÁN százados.

HELIOS-nyomda Budapesten, VII., Sip-utca 3. sz.
Telefon: József 413—27.
Felelős vezető: Weitz Károly.

A CSENDŐRSÉGI LAPOK RÉSZÉRE

HIRDETÉSEKET

valamint hirdetésekre vonatkozó mindennemű megkeresést vagy panaszt

ALÁBBI CÍMRE KÉRJÜK KÜLDENI:
CSENDŐRSÉGI LAPOK kiadóhivatala (Hirdetés) Budapest

I., Országház-utca 30. szám.

A CSENDŐRSÉGI LAPOKBAN

csak olyan teljesen **megbízható cégek hirdetéseit közöljük**, amelyektől olvasóink bizalommal vásárolhatnak. Annak a cégnek a hirdetését, amely ellen a legkisebb jogos kifogás merül fel, azonnal töröljük, miért is kérjük olvasóinkat, hogy minden felmerült panaszt velünk közölni sziveskedjenek.